

Jaarrapport

Landelijke Jeugdmonitor

2021

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Jaarrapport

Landelijke

Jeugdmonitor

2021

Verklaring van tekens

niets (blanco)	een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
0 (0,0)	het cijfer is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
*	voorlopige cijfers
**	nader voorlopige cijfers
-	(indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
2016-2017	2016 tot en met 2017
2016/2017	het gemiddelde over de jaren 2016 tot en met 2017
2016/'17	oogstjaar, boekjaar, schooljaar, enz. beginnend in 2016 en eindigend in 2017
2004/'05-2016/'17	oogstjaar enz., 2004/'05 tot en met 2016/'17

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress: Textcetera, Den Haag en CCN Creatie, Den Haag
Ontwerp: Edenspiekermann
Omslagfoto: ANP / [naam fotograaf]

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2021.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits CBS als bron wordt vermeld.

Voorwoord

Deze veertiende editie van het Jaarrapport van de Landelijke Jeugdmonitor geeft een breed overzicht van de leefsituatie van jongeren in Nederland. Aan de hand van een aantal maatschappelijke thema's zoals bijstandsgezinnen, onderwijs, werk, leefstijl, veiligheid en welzijn, wordt aandacht besteed aan ontwikkelingen en regionale verschillen. Ook de leefsituatie van jongeren in Caribisch Nederland wordt beschreven. Het Jaarrapport is samengesteld door het CBS in samenwerking met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

In dit Jaarrapport worden ontwikkelingen waar mogelijk tot en met 2020 beschreven waarmee ook gevolgen van de coronacrisis voor de jeugd aan bod komen. Het rapport laat zien dat het aantal jongeren met jeugdzorg in 2020 voor het eerst sinds 2015 is gedaald. Het aantal meldingen van kindermishandeling nam daarentegen toe. In het schooljaar 2019/'20 waren de schooladviezen in groep 8 en het aandeel zittenblijvers in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs lager dan het jaar ervoor en naderden de slagingspercentages de 100 procent. De arbeidsparticipatie van jongeren daalde, en de jeugdwerkloosheid steeg.

Het aantal kinderen in een bijstandsgezin is licht gedaald, wel waren er eind 2020 40 duizend minderjarige kinderen extra in een gezin waarin minstens één ouder een Tozouitkering had. Ook het aandeel jonge geregistreerde verdachten nam af, met name zakkenrollerij, winkeldiefstal en woninginbraken kwamen minder vaak voor. Hoewel jongvolwassenen in 2020 net als in eerdere jaren over het algemeen gelukkig en tevreden waren met hun leven, is dit percentage ten opzichte van 2019 wel wat gedaald. Het aandeel overmatige drinkers en rokers was onder jonge mannen van 18 tot 25 jaar lager dan een jaar eerder. Bij vrouwen van die leeftijd nam het aandeel dat cannabis gebruikte in deze periode toe.

Om meer inzicht te krijgen in het gebruik van de Landelijke Jeugdmonitor door gemeenten, en de gevolgen van de coronapandemie voor de jeugdzorg en jongeren, zijn voor dit rapport ook interviews met een aantal gemeenten gehouden. Nieuw in deze editie is daarnaast een verkenning van het Kinderrechtencollectief om na te gaan in hoeverre de huidige Landelijke Jeugdmonitor mogelijkheden biedt om de naleving van kinderrechten in Nederland te monitoren. De onderliggende cijfers van deze publicatie zijn terug te vinden op de website [Landelijke Jeugdmonitor](#).

Graag spreek ik mijn dank uit aan de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Justitie en Veiligheid (J&V) voor hun betrokkenheid bij dit rapport. Verder gaat mijn dank uit naar het Kinderrechtencollectief voor hun bijdrage aan het Jaarrapport en de gemeenten voor hun deelname aan de interviews.

Directeur-generaal,
Angelique Berg
Den Haag/Heerlen/Bonaire, november 2021

Inhoud

Voorwoord **3**

1 Inleiding 9

2 Jongeren in Nederland 14

- 2.1 Trends in aantal jongeren **14**
- 2.2 Woonplaats van jongeren **15**
- 2.3 Jongeren met een migratieachtergrond **17**
- 2.4 Gezinsituatie van jongeren **20**
- 2.5 Begrippen **21**
- 2.6 Meer informatie en literatuur **22**

3 Jeugdzorggebruik en meldingen kindermishandeling 2020 24

- 3.1 Jeugdzorggebruik in Nederland **24**
- 3.2 Instroom jeugdzorg in 2019 en 2020 vergeleken **27**
- 3.3 Adviezen en meldingen kindermishandeling **30**
- 3.4 Begrippen **33**
- 3.5 Meer informatie en literatuur **34**

4 Opgroeien in bijstand 35

- 4.1 Bijstandskinderen **35**
- 4.2 Jongeren met een bijstandsuitkering **39**
- 4.3 Samenstelling bijstandsgezinnen in 2019 **39**
- 4.4 Welvaartspositie van bijstandsgezinnen met kinderen **40**
- 4.5 Begrippen **43**
- 4.6 Meer informatie en literatuur **43**

5 School 44

- 5.1 Aandeel vmbo'ers **44**
- 5.2 Schooladvies **47**
- 5.3 Onderwijs in coronajaar 2020 **49**
- 5.4 Begrippen **53**
- 5.5 Meer informatie en literatuur **55**

6 Werk 57

- 6.1 Arbeidsdeelname **57**
- 6.2 Arbeidskenmerken **61**
- 6.3 Arbeidsomstandigheden **64**
- 6.4 Begrippen **68**
- 6.5 Meer informatie en literatuur **70**

7 Middelengebruik en gezondheid 72

- 7.1 Ontwikkelingen in middelengebruik in 2019-2020 **72**
- 7.2 Middelengebruik en (psychische) gezondheid bij jongvolwassenen **77**
- 7.3 Begrippen **81**
- 7.4 Meer informatie en geraadpleegde literatuur **83**

8 Veiligheid 84

- 8.1 Jeugdige verdachten **84**
- 8.2 Jeugdige slachtoffers van niet-fysieke seksuele intimidatie **90**
- 8.3 Jeugdige slachtoffers van online seksuele intimidatie **96**
- 8.4 Begrippen **99**
- 8.5 Meer informatie en literatuur **100**

9 Jongeren in Caribisch Nederland 101

- 9.1 Jongeren naar leeftijd **101**
- 9.2 Jongeren naar huishoudenssamenstelling **102**
- 9.3 Emigratie van jongeren in 2020 **103**
- 9.4 Geboorten in 2020 **106**
- 9.5 Onderwijsniveau en arbeidsdeelname **107**
- 9.6 Begrippen **110**
- 9.7 Meer informatie en literatuur **112**

10 Welzijn van jongeren 114

- 10.1 Geluk en tevredenheid **114**
- 10.2 Persoonlijk welzijn **116**
- 10.3 Het sociaal leven en de persoonlijke ontwikkeling **119**
- 10.4 Begrippen **123**
- 10.5 Meer informatie en literatuur **124**

11 Kinderrechten in Nederland 125

- 11.1 Inleiding **125**
- 11.2 Het non-discriminatiebeginsel (artikel 2) **126**
- 11.3 Het belang van het kind (artikel 3) **127**
- 11.4 Het recht op leven en ontwikkeling (artikel 6) **128**
- 11.5 Het recht op participatie (artikel 12) **130**
- 11.6 Conclusie **131**

12 Beleidsmedewerkers Jeugd eensgezind over impact COVID-19 133

- Annual Report Youth Monitor 2021 Summary **138**
- Medewerkers **149**

1 Inleiding

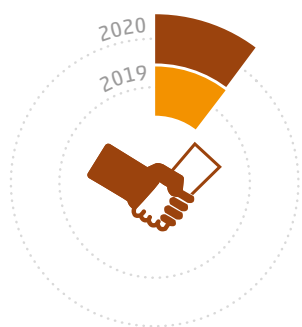
Auteur: Ruud van Herk (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport)

Uit het Jaarrapport van de Landelijke Jeugdmonitor in 2020, waarin de eerste vijf jaar Jeugdwet tegen het licht werd gehouden, bleek dat in de periode 2015 tot en met 2019 de scores op vrijwel alle maatschappelijke indicatoren positiever werden, terwijl het jeugdzorggebruik steeg naar 10 procent van alle jongeren tussen de 0 en 23 jaar. In 2020, het jaar waarin de coronapandemie uitbrak, waren de scores op een aantal maatschappelijke indicatoren minder positief en daalde het jeugdzorggebruik weer naar het niveau van 2018.

Het Jaarrapport gaat dit jaar dan ook vooral over verschillen in de leefsituatie van jongeren tussen 2019 en 2020. Ook is journalist Jan Hendriks bij zeven gemeenten langsgegaan om hen te bevragen over de gevolgen van de coronapandemie voor jongeren en de jeugdzorg, en of zij voldoende data hadden om hun beleid hiermee te bepalen en te monitoren. Nieuw in het Jaarrapport Jeugdmonitor 2021 zijn onder andere aandacht voor het aantal meldingen van kindermishandeling (onderdeel hoofdstuk 3), cijfers over niet-fysieke seksuele intimidatie (onderdeel hoofdstuk 8) en een hoofdstuk over de monitoring van kinderrechten (hoofdstuk 11).

Hoe wordt in het Jaarrapport 2021 de vergelijking tussen scores op maatschappelijke indicatoren en het jeugdhulpgebruik gemaakt? Allereerst wordt gekeken naar de demografische ontwikkeling van jongeren, daarna komen ontwikkelingen in het jeugdhulpgebruik aan bod, om vervolgens in te gaan op de trends van een aantal maatschappelijke thema's, waaronder kinderen in bijstandsgesinnen, school, werk, veiligheid en middelengebruik. De stand van zaken op deze items heeft mogelijk invloed op het welzijn van jongeren dat wordt beschreven in hoofdstuk 10. De staat van de jeugd op de BES-eilanden wordt afzonderlijk beschreven.

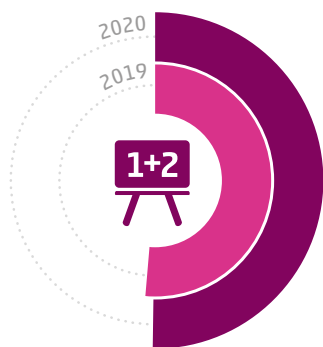
1.1.1 Jeugdzorggebruik en de maatschappelijke indicatoren in beeld

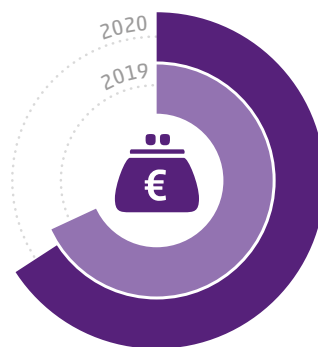
Jeugdzorg
9,7%* 10%
 van jongeren tot 23 jaar
 hebben jeugdzorg ontvangen

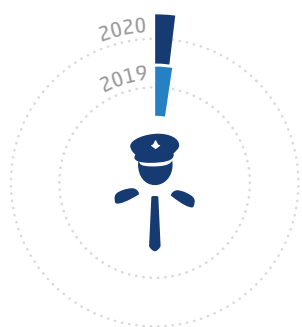
Wonen en opgroeien
6,2% 6,2%
 van de minderjarigen wonen
 in een bijstandsgezin

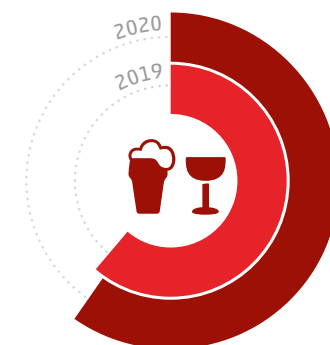
School
50,2%* 51,3%
 van derdeklasseers op
 het vmbo

Werk
65,9% 68,3%
 van 15- tot 27- jarigen
 hebben betaald werk

Criminaliteit
1,6%* 1,8%
 van jongeren van 12 tot 25 jaar
 zijn verdacht van een misdrijf

Alcoholgebruik
59,7% 61,2%
 van jongeren van 12 tot 25 jaar
 drinken wel eens alcohol

* Deze cijfers zijn voorlopig

In hoofdstuk 2 over de demografische ontwikkelingen van de jeugd valt te lezen dat het aandeel jongeren (0 tot 25 jaar) in de bevolking daalt. Dit komt onder andere doordat ouderen langer blijven leven. Ook het aantal geboorten is afgenomen van circa 200 duizend in de beginjaren van deze eeuw tot ongeveer 170 duizend per jaar in de afgelopen 4 jaar. Vanaf 2024 tot 2035 wordt er een stijging van het aantal geboorten verwacht. Die toename komt deels doordat er dan meer vrouwen van rond de 30 zijn dan nu, en deels doordat veel huidige twintigers het krijgen van kinderen uitstellen tot ze dertiger zijn. Het totaal aantal jongeren daalt tot 2027 nog licht, waarna een stijging zal inzetten. Immigratie is een van de oorzaken van die stijging. In vergelijking met 2019 nam de omvang van de immigratiestromen van jongeren uit China en India af. Niet-westerse immigrerende jongeren hadden het vaakst een achtergrond in Turkije en het Caribisch deel van ons koninkrijk (beide ongeveer 3 duizend). Verder valt op dat het aantal tienermoeders sinds het jaar 2000 met ongeveer twee derde is gedaald tot 1,2 duizend in 2020.

In hoofdstuk 3 zien we hoe het jeugdzorggebruik zich heeft ontwikkeld in 2020 en daarin ontwaren we een corona-effect. Het aantal unieke jongeren (0 tot 23 jaar) dat jeugdzorg ontving daalde in 2020 naar 429 duizend, 9,7 procent van alle jongeren in Nederland. Hiermee lag het percentage weer op het niveau van 2018. Deze landelijke trend verschilt per gemeente en regio. Zo schommelde het jeugdhulpgebruik (0 tot 18 jaar) in gemeenten als Urk, Raalte en Staphorst rond de 6 procent van alle jongeren in die gemeenten, terwijl dat in de gemeente Tiel bijna 20 procent was. Ook de verschillen in het jeugdhulpgebruik (0 tot 18 jaar) tussen grote steden waren groot, in Rotterdam 9 procent, Amsterdam 13 procent en Utrecht 16 procent. Een opvallende ontwikkeling is het verminderde herhaald beroep op jeugdhulp. Wellicht voelden de jongeren die regelmatig gebruik maken van jeugdhulp, deze behoefte tijdens de coronapandemie wat minder. Het aantal adviezen over kindermishandeling is met 20 procent gestegen, het aantal meldingen met 12 procent. Doordat meer mensen in het coronajaar 2020 thuiszaten, waren er ook meer adviesvragen (+45 procent) van niet-beroepsmatig betrokkenen.

Een belangrijke indicator voor jeugdhulpgebruik is het aantal kinderen dat opgroeit in een bijstandsgezin¹⁾ (hoofdstuk 4). Dat aantal kinderen is licht gedaald tot 6,2 procent van alle kinderen tot 18 jaar. Wel waren er eind 2020 ook 40 duizend minderjarige kinderen in een gezin waarvan minstens één ouder een Tozo-uitkering (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers) ontving. Bijstandskinderen, waarvan ruim een kwart van Nederlandse herkomst, woonden vaak bij alleen hun moeder. Hoe jonger de kinderen, hoe vaker de schulden in hun huishouden groter waren dan de bezittingen.

Steeds minder kinderen gingen naar het vmbo, lezen we in hoofdstuk 5 over school. Ook in het onderwijs waren de gevolgen van de coronapandemie zichtbaar. De schooladviezen vielen in groep 8 lager uit in 2020, terwijl de slagingspercentages op zowel vmbo, havo als vwo de 100 procent naderden. Er waren in 2020 minder jongeren aan het werk en de jeugdwerkloosheid steeg voor het eerst sinds 2013 (hoofdstuk 6). In de tweede helft van 2020 was er wel weer deels herstel van de arbeidsparticipatie van jongeren. Jongeren ervoeren in 2020 minder vaak een hoge werkdruk dan in 2019, onder niet-onderwijsvolgende jongeren was de werkdruk het hoogst onder vakkenvullers, sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders. De gemeenten met de hoogste arbeidsparticipatie in 2019 waren Veere (85 procent), Urk, Boekel, Staphorst en Reusel-De Mierden (84 procent).

1) Significant, Regionale verschillen in gebruik van jeugdhulp met verblijf, 2018. https://jeugdmonitor.cbs.nl/sites/default/files/2018-06/J-178142%20D_0.pdf

Coronamaatregelen, zoals sluiting van de horeca en een stop op festivals, hingen mogelijk samen met het dalend middelengebruik (hoofdstuk 7). Minder 12- tot 18-jarigen dronken in het afgelopen jaar wel eens alcohol, en het percentage overmatige drinkers daalde onder 18- tot 25-jarigen. Ook werd er minder gerookt onder jongvolwassenen, met als uitzondering het stijgend aantal jonge vrouwen (18 tot 25 jaar) dat in het afgelopen jaar cannabis gebruikte.

In 2020 daalden de cijfers over (jeugd)criminaliteit (hoofdstuk 8). Met name zakkenrollerij liet een sterke daling zien. Een nieuw item in het Jaarrapport is slachtofferschap van niet-fysieke seksuele intimidatie. 1 op de 5 jongvolwassenen van 18 tot 24 jaar ervoer deze vorm van intimidatie, met veelal vrouwen als slachtoffer en mannen als dader. Ongeveer 10 procent van de slachtoffers van niet-fysieke seksuele intimidatie ervoer hiervan gevolgen. De meting in 2020 geldt als een 0-meting en wordt in 2022 en 2024 herhaald.

De omstandigheden waarin jongeren in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba) leven verschillen per eiland. Begin 2020 woonden op Sint Eustatius vrijwel evenveel jongeren (ongeveer 40 procent) in een éénoudergezin, als in een gezin met beide ouders. De rest woonde zelfstandig of bij een ander familielid. Op Bonaire woonde 56 procent van de jongeren in een gezin met beide ouders en op Saba de helft van de jongeren. Veel jongeren op Bonaire en Saba zien hun toekomst niet op de eilanden. Zij willen na het afronden van hun opleiding het liefst emigreren naar voornamelijk Nederland of de Verenigde Staten.

De scores op de hier voorgaande besproken maatschappelijke indicatoren hebben mogelijk ook impact op het welzijn van jongeren (hoofdstuk 10). Dit hoofdstuk gaat over jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar. Het HBSC onderzoek naar welzijn, dat wordt uitgevoerd door het Trimbos Instituut, de Universiteit Utrecht en het Sociaal Cultureel Planbureau en dat ook jongeren vanaf 15 jaar betreft, wordt vierjaarlijks gehouden, maar niet in 2020. Jongvolwassenen kennen net als in het verleden een hoog welzijn. Wel nam in 2020 het aantal zeer tevreden met het leven wat af en werd de middengroep (niet ontevreden/niet tevreden) wat groter. De jongvolwassenen van 18 tot 22 jaar hadden een hoger persoonlijk welzijn dan jongvolwassenen van 22 tot 25 jaar en mannen tussen 18 en 25 jaar hadden vaker een hoog persoonlijk welzijn dan vrouwen in die leeftijdsgroep. Mannen hadden vooral minder zorgen over de financiële toekomst en een groter gevoel van veiligheid. In 2020 was er minder dagelijks contact van jongvolwassenen met familie door hen te zien, spreken of berichtjes uit te wisselen. Jonge vrouwen vinden dit familiecontact vaker heel belangrijk dan jonge mannen. Hoewel dit bij het merendeel van de jongvolwassenen hoog in het vaandel stond, vonden vrouwen persoonlijke ontwikkeling vaker belangrijk dan mannen.

Samenvattend; het jaar 2020 was door de coronapandemie en de daarmee samenhangende maatregelen en ondersteuningsregelingen, een bijzonder jaar op tal van domeinen zoals school, arbeidsparticipatie, sociale contacten, welzijn etc. Door de bank genomen nam het aantal kinderen in bijstandsgezinnen niet toe. Wel waren er in 2020 ook kinderen in een gezin dat gebruik maakte van de Tozo-regeling. Het welzijn van jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar bleef ondanks een kleine afname onveranderd hoog, al hebben vrouwen wat meer moeite met het hebben van minder sociale contacten dan de mannen, en ervaren zij meer onveiligheid. De cijfers over niet-fysieke seksuele intimidatie, dat 1 op de 5 jongeren ervoer, zijn daar een illustratie van. Voor onderwijsvolgenden was het een jaar met voor- en nadelen, minder klassikaal les en contact met vrienden, maar hoge slagingspercentages. De arbeidsparticipatie herstelde zich enigszins in de tweede helft van 2020 en het

jeugdzorggebruik daalde naar het niveau van 2018, waarbij het herhaald beroep flink daalde.

Wat bleef in 2020 zijn de verschillen in het jeugdhulpgebruik tussen gemeenten. Opvallend zijn de scores van gemeenten met veel bevindelijk gereformeerden, zoals Urk en Staphorst, met een hoog percentage jongeren, weinig eenoudergezinnen, hoge arbeidsparticipatie en een laag jeugdhulpgebruik. Andere scores roepen vragen op; waar bijvoorbeeld in Rotterdam veel eenoudergezinnen voorkomen en relatief veel jongeren in een bijstandsgesin leven, ligt het jeugdhulpgebruik van 0- tot 18-jarigen er relatief laag (9 procent) in vergelijking met andere grote steden, zoals Amsterdam (12 procent) en Utrecht (16 procent).

De Jeugdmonitor heeft onder andere als doel om met data over jeugdhulpgebruik en scores op maatschappelijke indicatoren vragen op te roepen. Om een beter beeld te krijgen van de werkelijkheid achter deze cijfers, worden overheden, wetenschappers en andere betrokken uitgedaagd nader (benchmark)onderzoek te doen, om deze verschillende scores tussen gemeenten en regio's te verklaren. Voor deze onderzoeken kan gebruik worden gemaakt van een veelheid aan data, waarvan in het Jaarrapport van de Jeugdmonitor slechts een selectie wordt gepresenteerd. De zoektocht kan beginnen op de [Jeugdmonitor-website](#) en verder gaan in de [Jeugdmonitor StatLine](#), waar naar wens tal van data kunnen worden gecombineerd.

2 Jongeren in Nederland

Auteur: Dominique van Roon

Op 1 januari 2021 telde Nederland bijna 4,9 miljoen jongeren tot 25 jaar. Ruim een kwart van hen heeft een migratieachtergrond. In 2020 werden baby's vaker geboren bij een oudere moeder dan twintig jaar eerder. Bijna 1 op de 6 minderjarigen woont in een eenouderhuishouden. In 2020 verhuisden er meer wo-studenten naar een universiteitsstad dan in de jaren ervoor.

2.1 Trends in aantal jongeren

Bijna 4,9 miljoen jongeren

Nederland telde begin 2021 bijna 4,9 miljoen jongeren van 0 tot 25 jaar, 2 procent minder dan tien jaar eerder. Onder hen waren 3,3 miljoen minderjarigen (0 tot 18 jaar) en ruim 1,5 miljoen jongvolwassenen (18 tot 25 jaar). Er waren bijna 1,5 miljoen kinderen van 4 tot 12 jaar. Volgens de meest recente bevolkingsprognose van het CBS zal het aantal jongeren tot 2027 nog iets verder dalen tot 4,8 miljoen, waarna het aantal jongeren naar verwachting geleidelijk zal stijgen tot ruim 5,2 miljoen begin jaren vijftig.

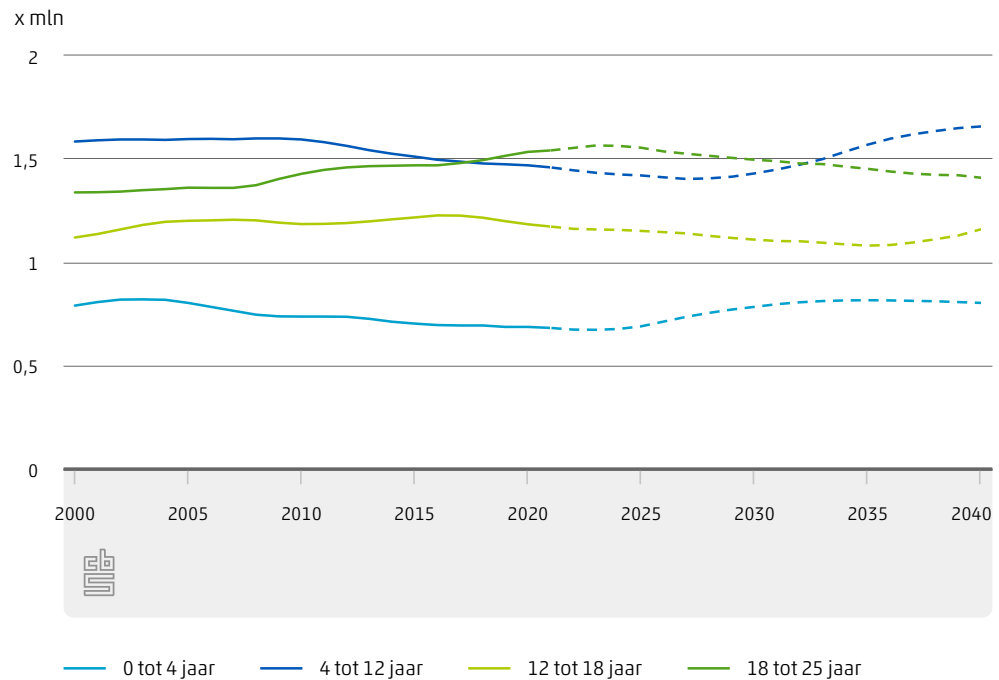
Het aandeel jongeren in de totale bevolking neemt af, onder andere doordat ouderen langer blijven leven. Begin 2021 was 28 procent van de bevolking jonger dan 25 jaar, in 2001 was dat nog 30 procent. Op dit moment verwacht het CBS dat jongeren in 2031 zo'n 26 procent van de bevolking zullen uitmaken en dat dat percentage tot 2070 tussen de 26 en 27 zal blijven liggen.

Minder baby's en peuters

Het aantal 0- tot 4-jarigen nam sinds begin deze eeuw toe van 790 duizend in 2000 tot 818 duizend in 2004, maar nam daarna af tot 682 duizend in 2021. Deze afname werd met name veroorzaakt door de afname van het aantal geboorten van circa 200 duizend in de beginjaren van deze eeuw tot ongeveer 170 duizend per jaar in de afgelopen vier jaar. Naar verwachting zal het aantal 0- tot 4-jarigen vanaf 2024 tot 2035 stijgen. Die toename komt deels doordat er dan meer vrouwen van rond de 30 zijn dan nu, en deels doordat veel huidige twintigers het krijgen van kinderen uitstellen tot ze dertiger zijn (Stoeldraijer, et al., 2020).

2.1.1 Aantal 0- tot 25-jarigen, 1 januari

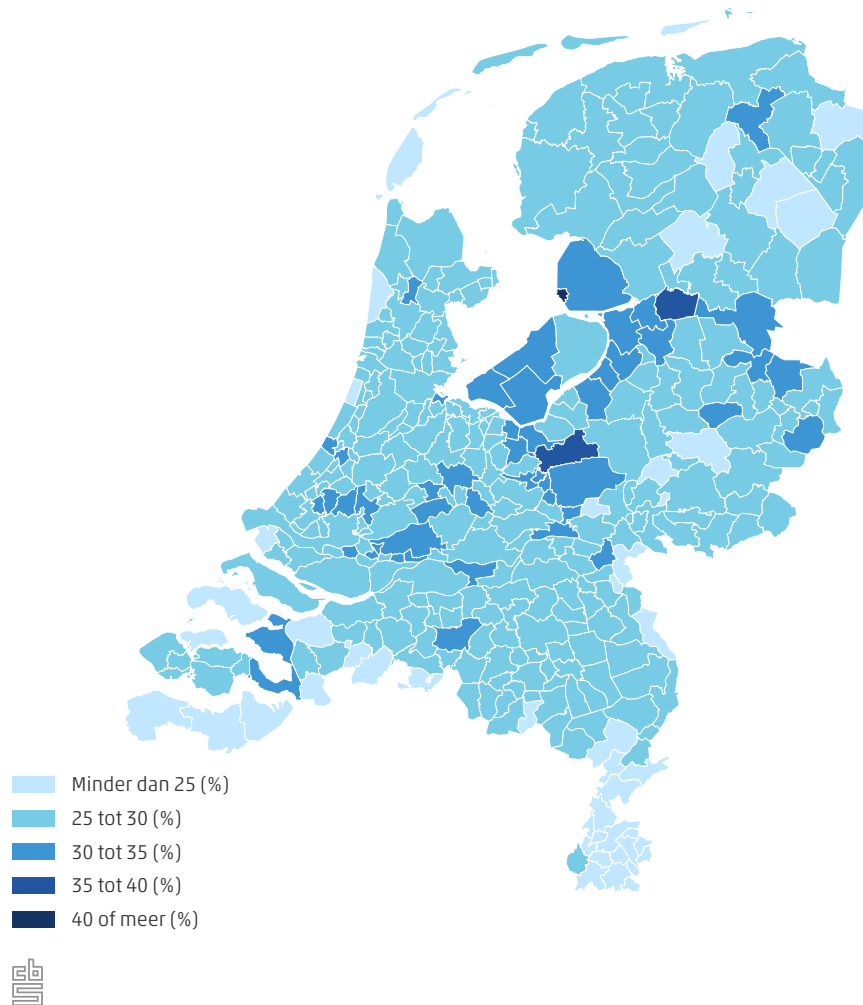

2.2 Woonplaats van jongeren

Hoogste aandeel jongeren in Flevoland

In 2021 was 28 procent van de inwoners van Nederland jonger dan 25. In Flevoland waren relatief de meeste jongeren: 31 procent. Dit is ook de provincie waar het aandeel jongeren de laatste twintig jaar het meest is gedaald, met 5 procentpunt. De provincies met de laagste percentages jongeren waren Limburg (24 procent), Zeeland en Drenthe (beide 26 procent). Van de vier grote steden had Utrecht het hoogste aandeel jongeren: 31 procent van de Utrechters was begin 2021 jonger dan 25 jaar. Daarna volgden Den Haag en Rotterdam (beide 29 procent) en Amsterdam (27 procent). Deze percentages zijn nauwelijks veranderd ten opzichte van twintig jaar geleden. Van alle gemeenten had Urk het hoogste percentage jongeren. Begin 2021 was, net als in 2020, 44 procent van de inwoners op Urk jonger dan 25 jaar. Staphorst stond met 37 procent op de tweede plaats. In beide gemeenten wonen relatief veel bevindelijk gereformeerden, die wat vaker grote gezinnen hebben (CBS, 12 mei 2017). Twintig jaar geleden stond Urk ook al boven aan de ranglijst, met 51 procent jongeren. Onderaan deze lijst staan de gemeenten Schiermonnikoog (19 procent) en Noord-Beveland, Valkenburg aan de Geul en Gulpen-Wittem (alle drie 20 procent).

2.2.1 0- tot 25-jarigen per gemeente, 1 januari 2021

Meer wo-studenten gingen op kamers in 2020

Studentensteden hebben een relatief jonge bevolking. Zo bedroeg het aandeel jongeren tot 25 jaar in Wageningen en Groningen begin 2021 respectievelijk 35 en 34 procent. In deze steden was 1 op de 5 inwoners op dat moment 18 tot 25 jaar.

In 2020 verhuisden meer wo-studenten vanuit het ouderlijk huis naar een stad met een universiteit dan in de jaren ervoor, ondanks dat er vooral online onderwijs werd gegeven. Er gingen 25,9 duizend studenten in een universiteitsstad op zichzelf wonen, in de jaren 2017, 2018 en 2019 waren dat er jaarlijks rond de 22 duizend. De toename hing voor een deel samen met het toegenomen aantal inschrijvingen bij universiteiten. In 2020 was het slagingspercentage in het voortgezet onderwijs bijna 100 procent, waardoor het aantal jongeren dat een vwo-diploma haalde naar verhouding sterk steeg. Ook gingen vanwege de coronapandemie minder jongeren voor een tussenjaar naar het buitenland na het behalen van hun diploma in het voortgezet onderwijs. Maar er was vorig jaar ook sprake van een relatieve stijging in het aantal studenten dat op kamers ging. Van de thuiswonende wo-studenten die in studiejaar 2020/'21 bij een wetenschappelijke opleiding stonden ingeschreven, ging 18,6 procent in 2020 uit huis om in een universiteitsstad te gaan wonen, in 2019 17,8 procent. Het was voor het eerst sinds 2016 dat dit aandeel steeg ten opzichte

van het jaar ervoor. Mogelijk speelde mee dat er meer kamers beschikbaar waren door het wegblijven van internationale studenten en kennismigranten (CBS, 21 juli 2021).

28% van de jongeren had een migratieachtergrond op 1 januari 2021

2.3 Jongeren met een migratieachtergrond

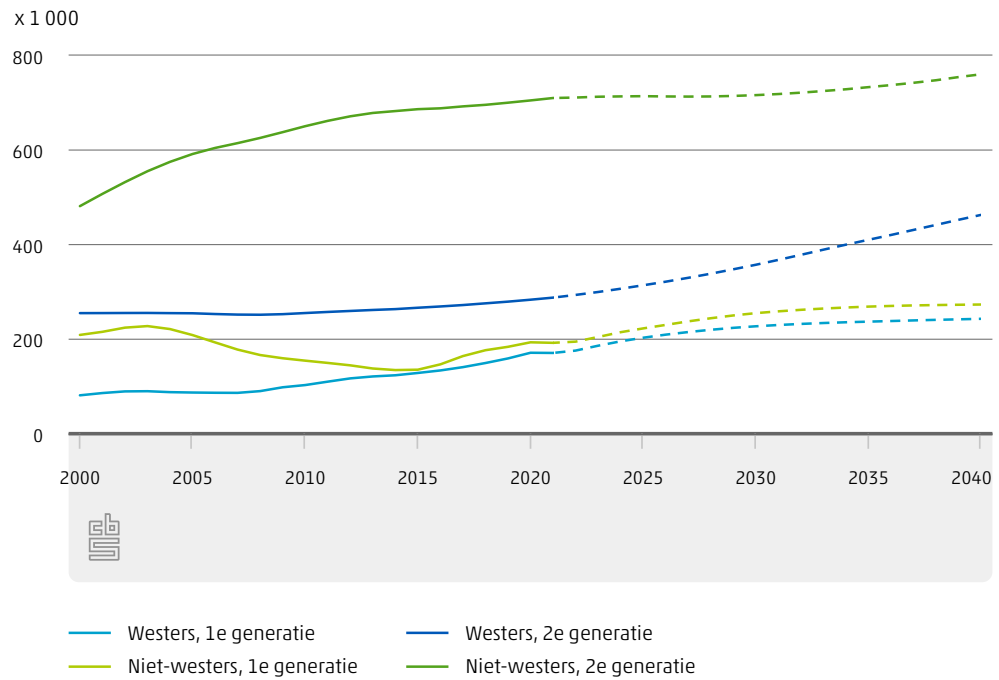
Groeiend aandeel jongeren met migratieachtergrond

Begin 2021 telde Nederland bijna 1,4 miljoen jongeren met een migratieachtergrond. Dat is 28 procent van alle 0- tot 25-jarigen. Twintig jaar geleden was dat 22 procent. In de drie grootste steden, Amsterdam, Rotterdam en Den Haag, had in 2021 rond de 60 procent van de jongeren een migratieachtergrond.

Van alle jongeren met een migratieachtergrond had twee derde (902 duizend) een niet-westerse herkomst. De resterende 458 duizend jongeren hadden een westerse migratieachtergrond. Bijna 8 op de 10 jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond waren in Nederland geboren en daarmee van de tweede generatie. Onder jongeren met een westerse migratieachtergrond waren dat er ruim 6 op de 10. Van de 169 duizend die in 2020 in Nederland geboren werden, was 17 procent van de niet-westerse tweede generatie en 9 procent van de westerse tweede generatie.

Volgens de meest recente bevolkingsprognose blijft het aantal jongeren met een migratieachtergrond de komende twee decennia toenemen. Naar verwachting groeit het aantal jongeren met een westerse migratieachtergrond van de tweede generatie het meest tussen nu en 2040.

2.3.1 0- tot 25-jarigen naar migratieachtergrond, 1 januari

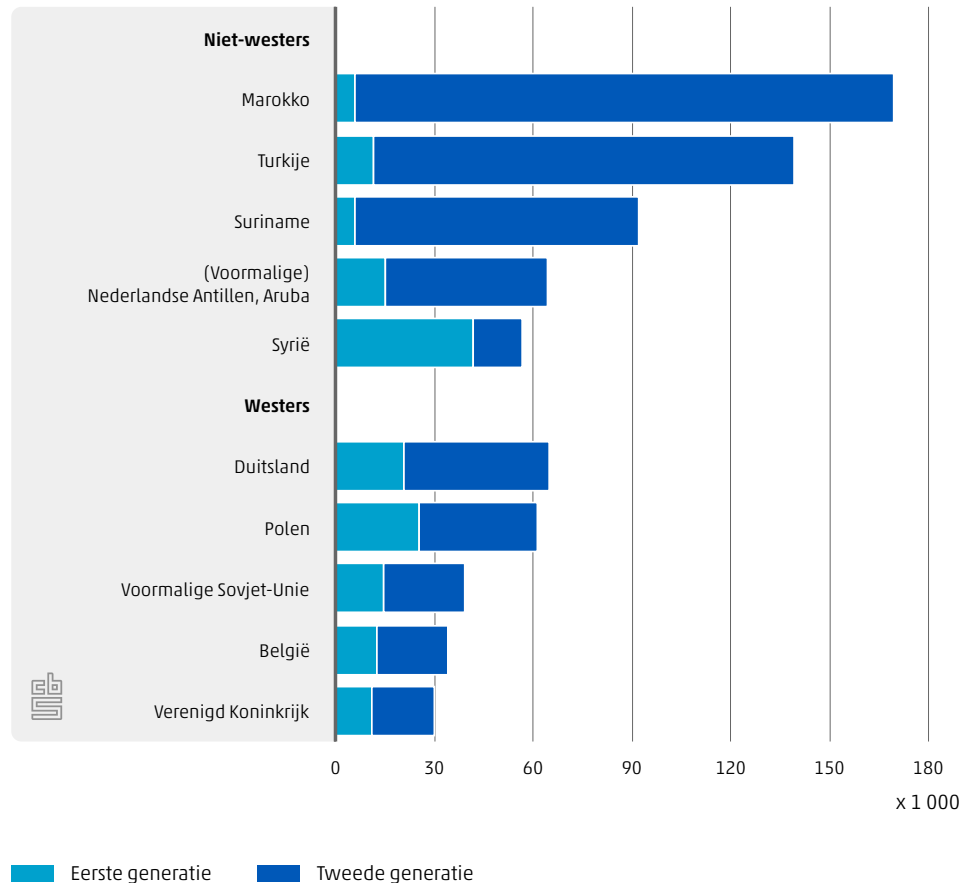

Jongeren met Marokkaanse migratieachtergrond grootste groep

Begin 2021 had van de jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond de grootste groep een Marokkaanse achtergrond (19 procent). Daarna volgden jongeren met een Turkse (15 procent) of Surinaamse (10 procent) achtergrond. Onder jongeren met een westerse migratieachtergrond kwamen een Duitse (14 procent) en Poolse (13 procent) achtergrond het meest voor.

Van de groepen jongeren met een migratieachtergrond die zijn weergegeven in figuur 2.3.2 was het merendeel van de tweede generatie. Een uitzondering vormen de jongeren met een Syrische achtergrond. Drie kwart van hen was van de eerste generatie.

2.3.2 Meest voorkomende migratieachtergrond bij 0- tot 25-jarigen, 1 januari 2021

Jonge immigrant heeft relatief vaak Poolse, Nederlandse of Duitse achtergrond

In 2020 immigreerden 6,7 duizend jongeren zonder migratieachtergrond in Nederland. Daarbij gaat het om personen van wie beide (juridische) ouders in Nederland geboren zijn. Zij zijn in het buitenland geboren, of eerder tijdens hun jeugd naar het buitenland verhuisd. Zij kwamen in 2021 vooral (terug) vanuit Duitsland, België en de Verenigde Staten. De grootste groepen jongeren met een westerse migratieachtergrond die naar Nederland verhuisden, hadden een Poolse of Duitse achtergrond, respectievelijk 7,1 en 6,2 duizend. De meeste niet-westerse immigrerende jongeren hadden een achtergrond in Turkije of het Caribisch deel van ons koninkrijk (met name Curaçao): voor beide groepen waren dit ongeveer 3 duizend jongeren.

2.4 Gezinssituatie van jongeren

Kwart baby's heeft 35-plus-moeder

Kinderen worden momenteel vaker bij een moeder van 35 jaar of ouder geboren dan twintig jaar geleden. In 2000 betrof het nog 20 procent van de levendgeborenen, in 2020 was dit 26 procent. De gemiddelde leeftijd van de moeder bij de geboorte van het eerste kind is in deze periode met één jaar gestegen van 29,1 naar 30,1 jaar. Tieners en twintigers krijgen steeds minder vaak een kind (CBS, 18 juni 2021). Het aantal bij tienermoeders geboren kinderen nam in 2020 af tot bijna 1,2 duizend, ongeveer een derde van het aantal in 2000. De meeste tienermoeders, ruim 80 procent, zijn 18 of 19 jaar. Binnen de Europese Unie hoort Nederland bij de landen met het laagste aantal tienermoeders per duizend 15- tot 20-jarige meisjes.

Bijna 1 op de 6 kinderen in eenoudergezin

In 2021 woonde 16 procent van de minderjarige kinderen (538 duizend van de 3,3 miljoen) in een eenouderhuishouden, een gezinssituatie die meestal ontstaat doordat ouders uit elkaar gaan. Ook kan het zijn dat een van de ouders overlijdt, dat deze nooit hebben samengewoond of dat een van de ouders, al dan niet tijdelijk, ergens anders is gaan wonen. Ongeveer 1 op de 100 kinderen woont hun hele jeugd in een eenouderhuishouden. Een derde brengt een deel van hun jeugd in een eenouderhuishouden door (CBS, 21 december 2020).

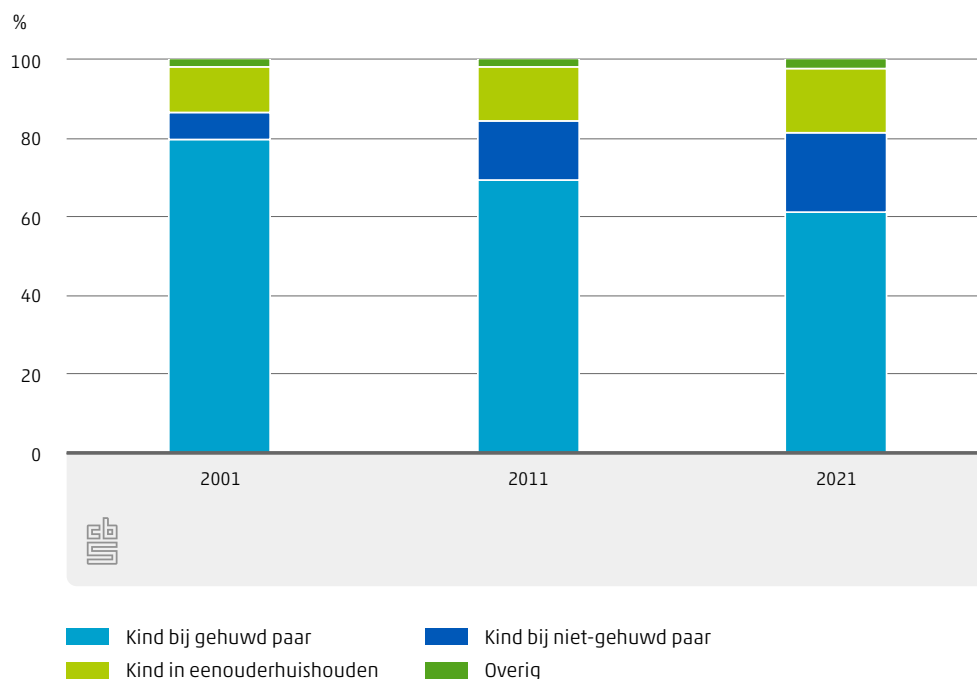
538 000 kinderen tot
18 jaar in een eenoudergezin

Het aandeel kinderen dat in een eenoudergezin woont, is de afgelopen twee decennia steeds toegenomen, net als het aantal kinderen dat bij niet-gehuwde ouders woont. Een klein deel van de kinderen woont in een instelling of pleeggezin, of woont, al dan niet samen met een ouder, bij grootouders, of vormt met een of meer anderen (niet zijnde de ouder(s)) een huishouden, of is alleenstaand.

Heerlen en Rotterdam kenden begin 2021 het grootste aandeel kinderen tot 18 jaar in een eenouderhuishouden (respectievelijk 30 en 28 procent), Urk en Staphorst het kleinste aandeel (respectievelijk 3 en 5 procent).

2.4.1 Huishoudenssituatie van 0- tot 18-jarigen, 1 januari

In 2001 woonde 6 procent van de nuljarigen in een eenouderhuishouden, begin 2021 was dat bijna 9 procent; dat zijn ruim 14 duizend baby's. Zo'n 32 procent van de nuljarigen woonde begin 2021 in een gezin met niet-gehuwde ouders en 58 procent met ouders die gehuwd waren of een geregistreerd partnerschap hadden gesloten. Twintig jaar eerder was dat nog respectievelijk 18 en 75 procent.

2.5 Begrippen

Nederlandse achtergrond

Persoon van wie beide (juridische) ouders in Nederland zijn geboren, ongeacht het land waar men zelf is geboren.

Migratieachtergrond

Een persoon heeft een migratieachtergrond als ten minste één van de ouders in het buitenland is geboren. Er wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie). Een persoon met een eerste generatie migratieachtergrond heeft als migratieachtergrond het land waar hij of zij is geboren. Een persoon met een tweede generatie migratieachtergrond heeft als migratieachtergrond het geboorteland van de moeder, tenzij dat ook Nederland is. In dat geval is de migratieachtergrond bepaald door het geboorteland van de vader.

Persoon met een westerse migratieachtergrond

Een persoon met als migratieachtergrond een van de landen in Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika en Oceanië, Indonesië en Japan. Op grond van hun sociaaleconomische en sociaal-culturele positie worden personen met een migratieachtergrond uit Indonesië en Japan tot de personen met een westerse achtergrond gerekend. Het gaat vooral om mensen

die in voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezinnen.

Persoon met een niet-westerse migratieachtergrond

Een persoon met als migratieachtergrond een van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. Op grond van hun sociaaleconomische en sociaal-culturele positie worden personen met een migratieachtergrond uit Indonesië en Japan tot de personen met een westerse achtergrond gerekend.

Eenouderhuishouden

Particulier huishouden bestaande uit één ouder met één of meer thuiswonende kinderen (en met mogelijk ook overige leden).

2.6 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Cijfers over het aantal jongeren zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#) of op [StatLine](#). Ook de prognose van het aantal jongeren staat op [StatLine](#).

Cijfers over het aantal jongeren met een migratieachtergrond zijn te vinden op StatLine: [waarnemingsgegevens](#) en [prognosegegevens](#).

Regionale cijfers over het aantal jongeren zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over de gemiddelde leeftijd van de moeder bij de geboorte van het eerste kind zijn te vinden op [StatLine](#). Ook de cijfers over levendgeboren kinderen naar leeftijd van de moeder staan op [StatLine](#).

Cijfers over jongeren in eenoudergezinnen zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Literatuur

CBS (2021, 7 september). [Meer wo-studenten verhuisd naar universiteitssteden](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2021, 21 juli). [Vooral minder immigranten van buiten de EU in 2020](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2021, 18 juni). [Aantal tienermoeders in tien jaar gehalveerd](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2020, 21 december). [Een op drie kinderen brengt deel jeugd door in eenouderhuishouden](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2017, 12 mei). [Een op de honderd moeders heeft meer dan vijf kinderen](#). CBS nieuwsbericht.

Stoeldraijer, L., S. de Regt, C. van Duin, C. Huisman, S. te Riele (2020).
[Bevolkingsprognose 2020-2070: bevolking groeit langzamer door corona.](#)

3 Jeugdzorggebruik en meldingen kindermishandeling 2020

Auteur: Rudi Bakker

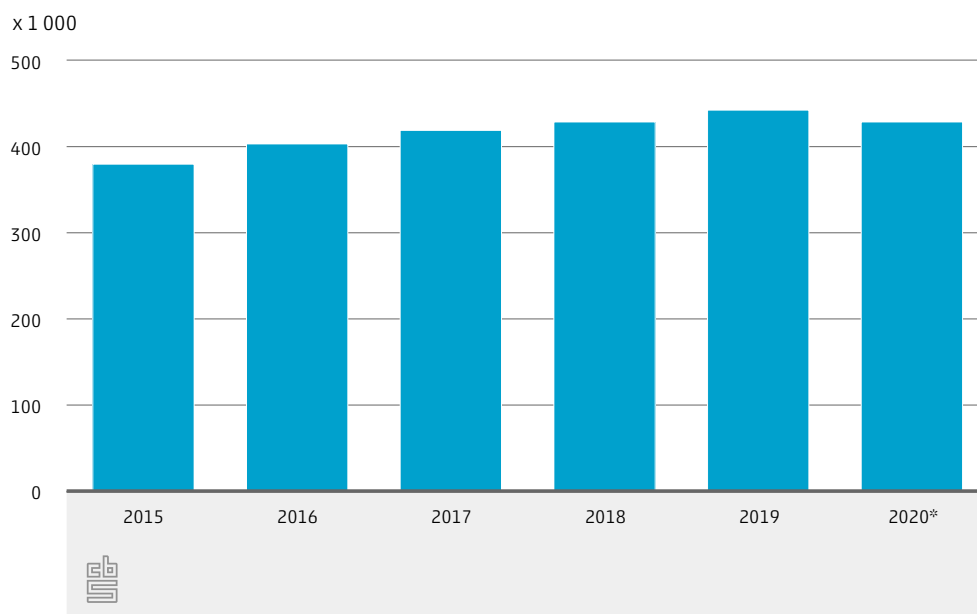
In 2020 is voor het eerst sinds de decentralisatie van de jeugdzorg in 2015 het aantal jongeren met jeugdzorg gedaald. Deze afname is voor een groot deel toe te schrijven aan een lagere instroom. Vooral in april en mei, tijdens de eerste golf van de coronapandemie, was deze veel lager dan in dezelfde maanden in 2019. Er werden in 2020 met name door huisartsen minder jongeren aangemeld. Tegelijkertijd nam het aantal meldingen van kindermishandeling toe.

3.1 Jeugdzorggebruik in Nederland

Aantal jongeren met jeugdzorg gedaald

In 2020 daalde het aantal jongeren dat jeugdzorg ontving met 3,2 procent tot 429 duizend. Dat komt neer op 9,7 procent van alle jongeren tot 23 jaar. Sinds de invoering van de Jeugdwet per 1 januari 2015 is dit eerste keer dat het aantal jongeren met jeugdzorg afnam.

3.1.1 Jongeren tot 23 jaar met jeugdzorg

* voorlopige cijfers

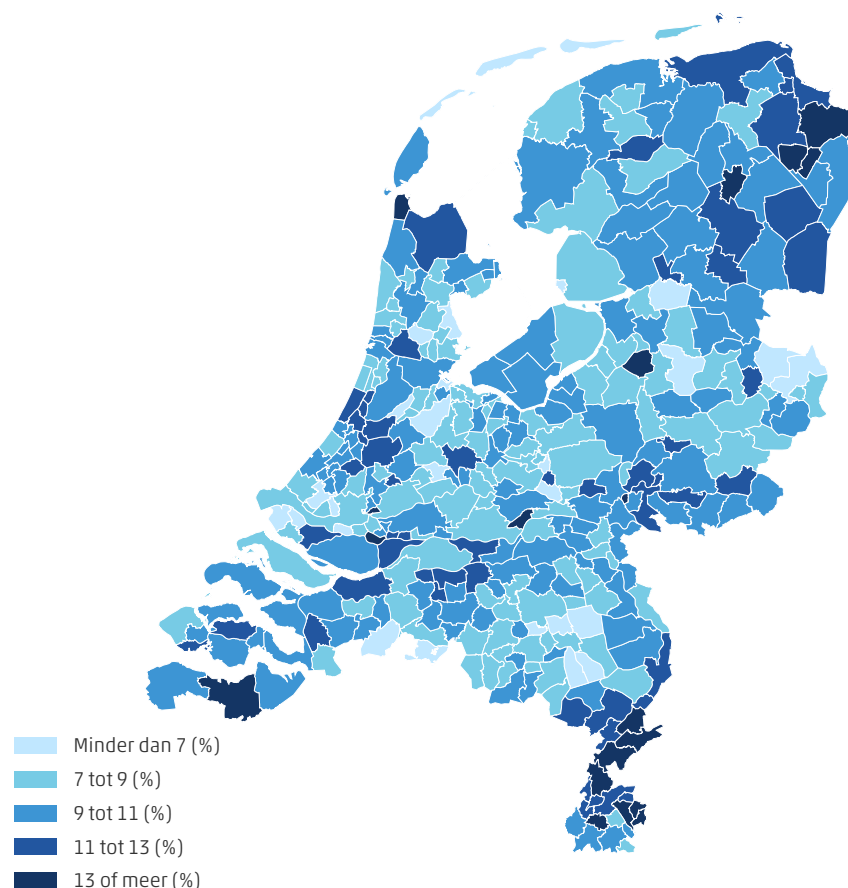
3,2% minder jongeren met
jeugdzorg in 2020

Grote regionale verschillen

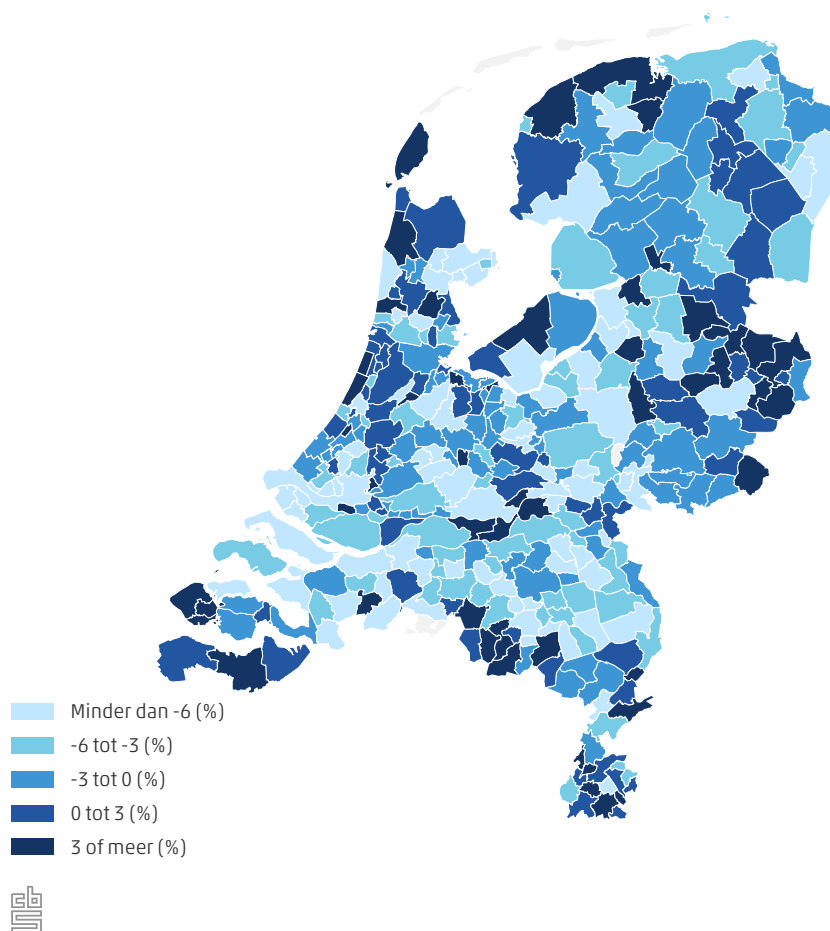
In figuur 3.1.2 is het aandeel jongeren weergegeven dat in 2020 jeugdzorg heeft ontvangen ten opzichte van alle jongeren tot 23 jaar in de gemeente. Vervolgens wordt in figuur 3.1.3 de procentuele verandering van het aantal jeugdzorgjongeren ten opzichte van 2019 getoond. Het is duidelijk te zien dat in sommige gemeenten, zoals Den Helder, Terneuzen, Roerdalen en Stein, het aandeel jongeren met jeugdzorg relatief groot is en dat in deze gemeenten het aantal jongeren met jeugdzorg verder is toegenomen. In Noordoost-Groningen is het percentage jongeren met jeugdzorg hoog en daalde het aantal jongeren met zorg ten opzichte van 2019. In Twente krijgen naar verhouding weinig jongeren jeugdzorg, maar nam hun aantal wel toe. In Oost-Brabant was het aantal jeugdzorgjongeren relatief laag en nam hun aantal in 2020 af.

3.1.2 Aandeel jeugdzorgjongeren per gemeente, 2020*

* voorlopige cijfers

3.1.3 Ontwikkeling aantal jeugdzorgjongeren per gemeente, 2019-2020*

* voorlopige cijfers

Jeugdzorg

Binnen de jeugdzorg worden drie typen zorg onderscheiden; jeugdhulp (voor jongeren van 0 tot 23 jaar), jeugdbescherming (0 tot 18 jaar) en jeugdreclassering (12 tot 23 jaar). De cijfers over jeugdhulp die met behulp van een Persoonsgebonden Budget (pgb) door de jongere zelf wordt ingekocht bij de hulpverlener, zijn afkomstig van de Sociale Verzekeringsbank. De cijfers van de overige jeugdzorg verzamelt het CBS bij de jeugdzorgverleners. In het kader van Beleidsinformatie Jeugd ontvangt het CBS sinds 2015 halfjaarlijks van alle jeugdzorgaanbieders hun geleverde zorgtrajecten. Een jongere kan slechts één jeugdzorgtraject van dezelfde hulpvorm bij dezelfde aanbieder doorlopen. Het is echter wel mogelijk dat tegelijkertijd een traject bij een andere aanbieder loopt. Dit komt bijvoorbeeld voor wanneer een jongere jeugdbescherming heeft en tegelijk jeugdhulp krijgt, of wanneer een jongere jeugdhulp met verblijf bij de ene aanbieder krijgt en jeugdhulp zonder verblijf bij een andere aanbieder.

De cijfers in deze bijdrage gaan over de (aantallen) jongeren en over de (aantallen) jeugdhulptrajecten. Omdat een jongere meerdere trajecten kan doorlopen, is het aantal jeugdhulptrajecten meestal hoger dan het aantal jongeren.

3.2 Instroom jeugdzorg in 2019 en 2020 vergeleken

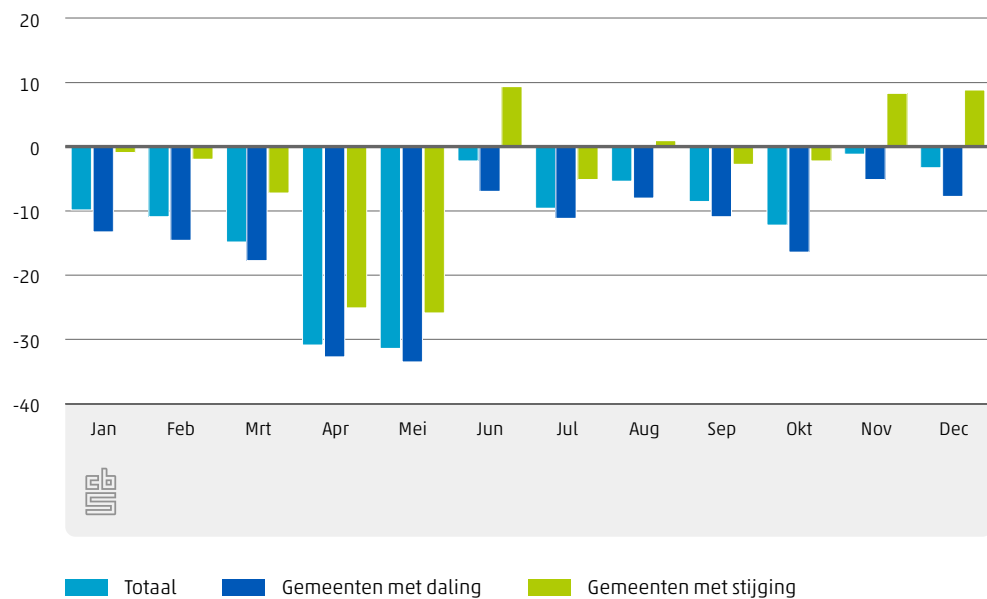
Minder nieuwe jeugdzorgtrajecten gestart

De daling van het aantal jongeren met jeugdzorg wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een lagere instroom. Deze nam in 2020 met 12 procent af. Vooral in de april en mei, tijdens de eerste golf van de coronapandemie, was de instroom lager. Er werden toen ruim 30 procent minder nieuwe jeugdzorgtrajecten gestart dan in dezelfde periode in 2019. De daling deed zich zowel voor in gemeenten die in 2020 minder jongeren met jeugdzorg hadden dan in 2019, als in gemeenten die er meer hadden.

In de maanden juni, november en december was het verschil in instroom tussen 2019 en 2020 het kleinst. In de gemeenten waar het aantal jeugdhulpjongeren in 2020 groeide, werden in deze maanden meer jeugdzorgtrajecten gestart dan in 2019.

3.2.1 Instroom jeugdzorg, 2020*

% verandering t.o.v. een jaar eerder

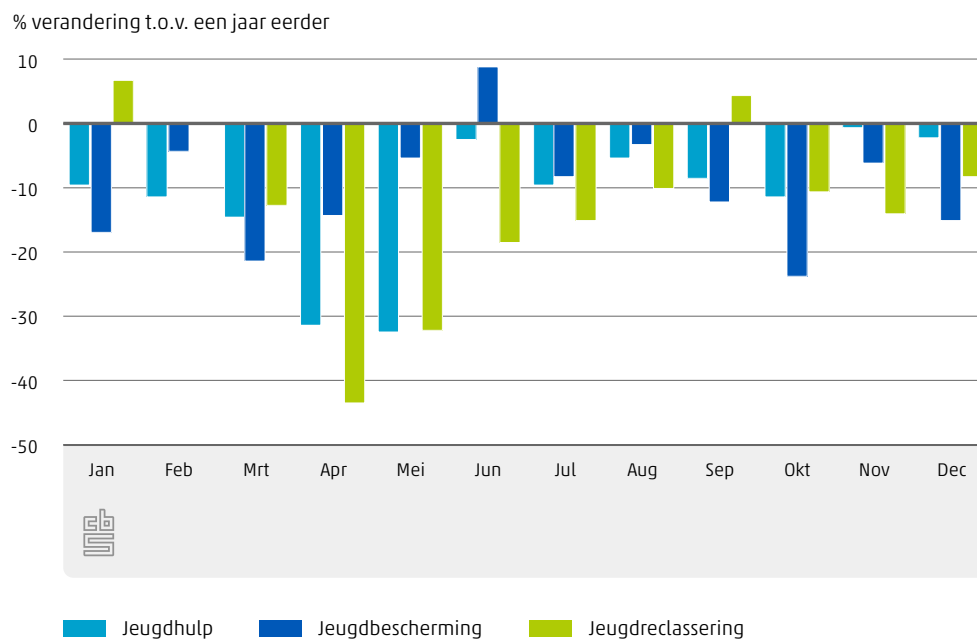

* voorlopige cijfers

Instroom bestaat voornamelijk uit jeugdhulptrajecten

Van de ruim 263 duizend nieuwe jeugdzorgtrajecten in 2020 ging het in 94 procent van de gevallen om jeugdhulp. Er werden in alle maanden van 2020 minder jeugdhulptrajecten gestart dan in 2019. In april en mei was de instroom een derde lager. Ook bij jeugdreclassering werden in deze maanden aanmerkelijk minder maatregelen begonnen dan in 2019. In de maanden maart en oktober startten ruim 20 procent minder jeugdbeschermingsmaatregelen.

3.2.2 Instroom jeugdzorg naar type, 2020*

* voorlopige cijfers

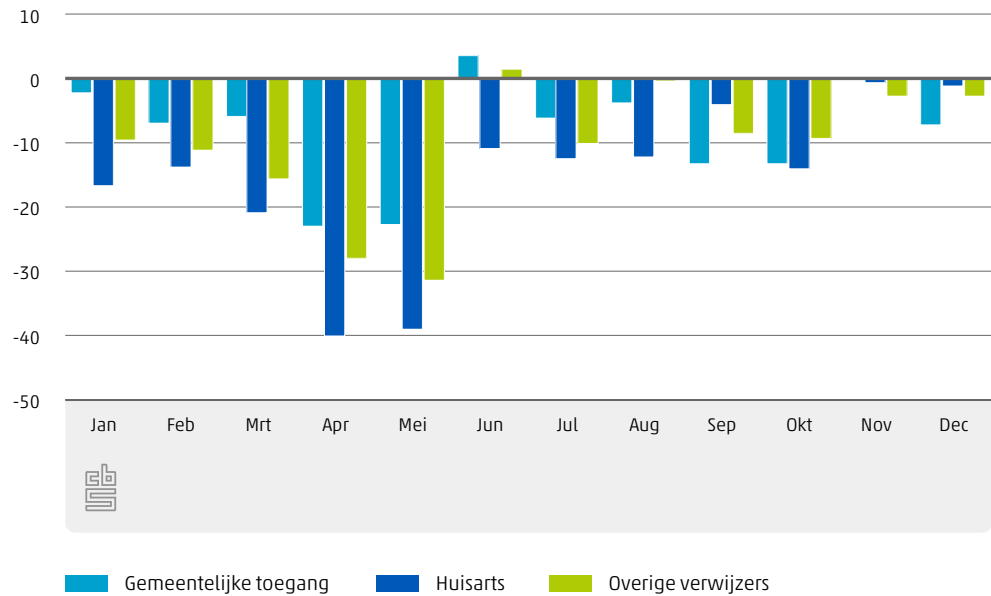
Verwijzingen jeugdhulp door huisartsen het meest gedaald

In 2020 zijn bijna 90 duizend nieuw gestarte jeugdhulptrajecten verwezen door een huisarts, 83 duizend door de gemeente en 91 duizend trajecten via een andere verwijzing. Van deze laatste groep had 27 duizend trajecten geen verwijzer. Dit betreft de vrij toegankelijke jeugdhulp. Jeugdbescherming en jeugdreclassering worden altijd door een gerechtelijke instantie geïnitieerd, daarom zijn deze in dit overzicht achterwege gelaten.

Er werden in 2020 ruim 17 procent minder nieuwe trajecten jeugdhulp doorverwezen door een huisarts dan in 2019. In april en mei bedroeg deze daling 40 procent. Het aandeel verwijzingen door de huisarts krimpt overigens al sinds 2015, ten gunste van verwijzingen via de gemeentelijke toegang. Gemeenten zijn in de afgelopen jaren nadrukkelijker gaan samenwerken met huisartsen om de positie van de gemeente als eerste toegang tot de jeugdzorg te verstevigen. Het aantal verwijzingen via de gemeente nam in 2020 met 8 procent af.

3.2.3 Instroom jeugdzorg naar verwijzer, 2020*

% verandering t.o.v. een jaar eerder

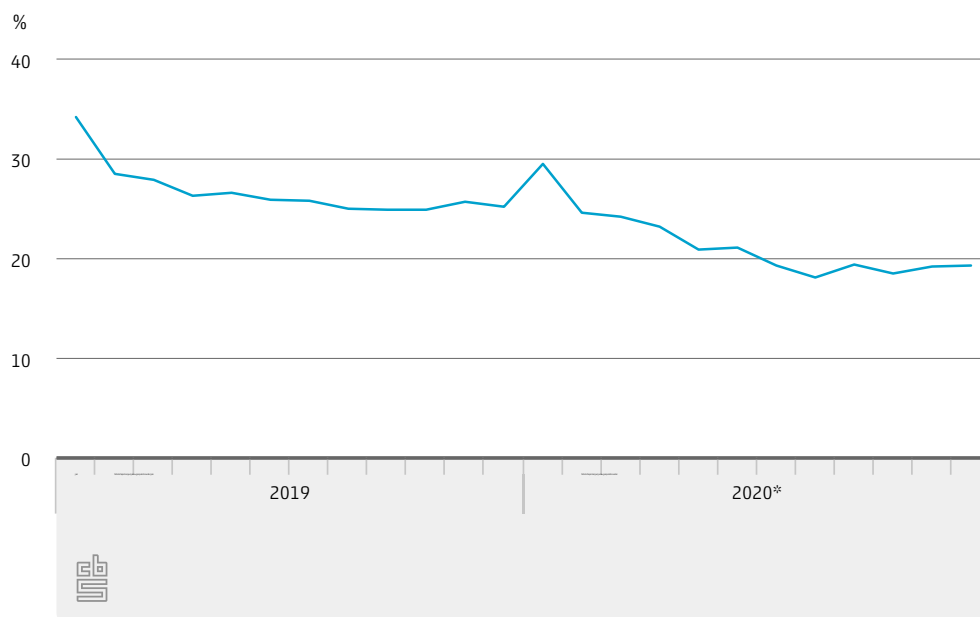
* voorlopige cijfers

Afname aandeel herhaald beroep

Bij nieuw aangevangen jeugdzorgtrajecten wordt gekeken of de jongere in de afgelopen vijf jaar al eerder een jeugdzorgtraject had van hetzelfde type: jeugdhulp, ondertoezichtstelling, voogdij of jeugdreclassering. Als dit het geval is, spreken we van herhaald beroep.

Gedurende 2019 is het aandeel herhaald beroep afgenomen, waarna in januari 2020 een kleine opleving volgde. Dit laatste is te wijten aan het verlengen van trajecten die om administratieve reden in december worden gestopt en in januari als nieuw traject worden geregistreerd. Het aandeel herhaald beroep daalde hierna van 24,6 procent in februari 2020 naar 20,9 procent in mei 2020 en nam vervolgens verder af naar 18,1 procent in augustus. Ter vergelijking, in 2019 ging het gemiddeld om 25 procent. Tegen het eind van 2020 stabiliseerde het aandeel herhaald beroep op 19 procent.

3.2.4 Aandeel herhaald beroep bij instroom jeugdzorg

* voorlopige cijfers

3.3 Adviezen en meldingen kindermishandeling

Meer adviezen en meldingen kindermishandeling in 2020

In 2020 werden door Veilig Thuis organisaties ruim 63 duizend adviezen gegeven over kindermishandeling, dat is een toename van 20 procent ten opzichte van 2019. Het aantal meldingen van kindermisbruik nam toe van bijna 56 duizend in 2019 naar ruim 62 duizend in 2020, een stijging van 12 procent. Het aantal meldingen was in de maanden april, mei en oktober 2020 niet hoger dan in dezelfde maanden in 2019.

12% meer meldingen
kindermishandeling in 2020

Adviezen en meldingen kindermishandeling

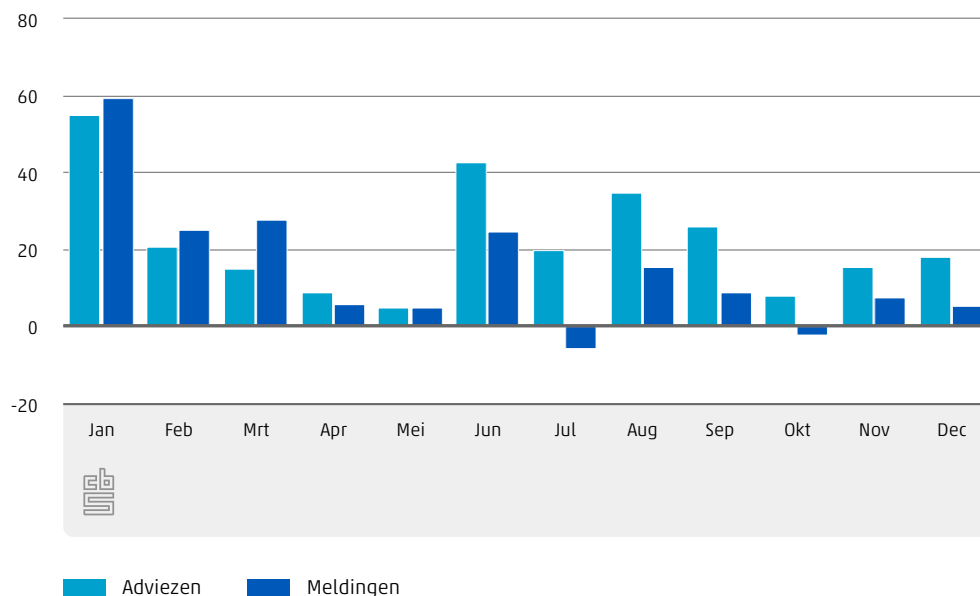
Naast cijfers over jeugdzorg verzamelt het CBS ook gegevens over huiselijk geweld en kindermishandeling via de Beleidsinformatie Veilig Thuis. Deze gegevens zijn afkomstig van alle 26 regionale Veilig Thuis organisaties. Slachtoffers, omstanders en professionals

kunnen telefonisch contact opnemen met Veilig Thuis als zij een vermoeden hebben van kindermishandeling of huiselijk geweld. Veilig Thuis kan advies en ondersteuning geven over wat de beller zelf kan doen. Is dit niet mogelijk, of is de situatie te complex of ernstig? Dan kan de beller een melding doen en stelt Veilig Thuis de voorwaarden voor een veilige situatie vast, en schakelt vervolghulp in die gericht is op stabiele en duurzame veiligheid en op herstel van de opgelopen schade.

3.3.1 Adviezen en meldingen kindermishandeling, 2020*

% verandering t.o.v. een jaar eerder

* voorlopige cijfers

Wisselend beeld veiligheid in gezinnen tijdens coronapandemie

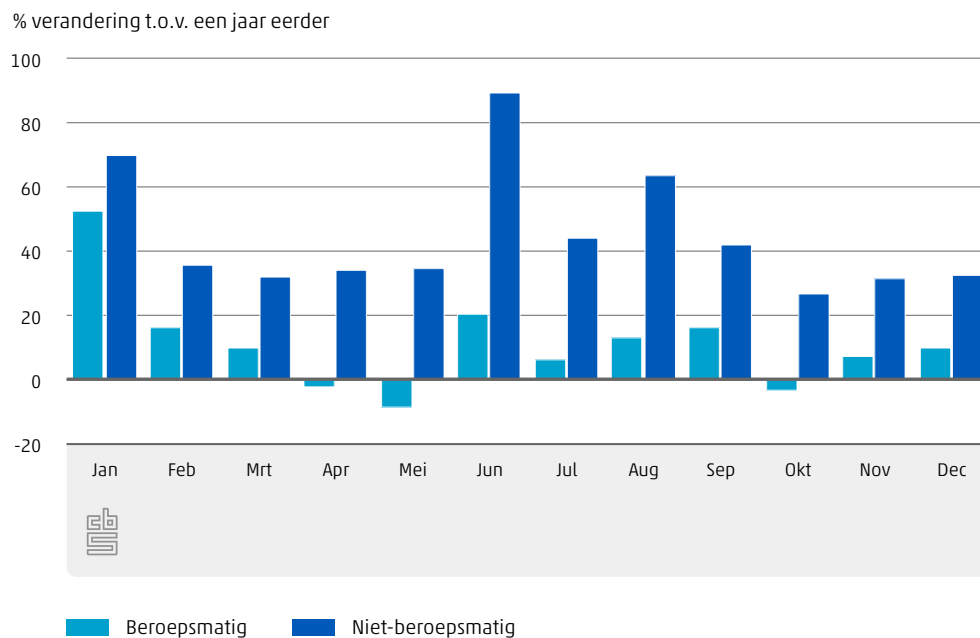
Volgens het Nederlands Jeugdinstuut (2021) is er in de literatuur sprake van een wisselend beeld over de veiligheid in gezinnen gedurende de coronapandemie. Enerzijds zijn er aanwijzingen dat wanneer gezinnen vaker gedwongen thuiszitten, dit tot meer spanningen en conflicten leidt, en in het meest ernstige geval tot meer huiselijk geweld en kindermishandeling. Anderzijds zijn er aanwijzingen dat er geen verandering in de mate van veiligheid was, en dat deze zelfs zou zijn verbeterd doordat de rust in sommige gezinnen was toegenomen tijdens de lockdown. Daarnaast geven de adviezen en meldingen bij Veilig Thuis vermoedelijk een onvolledig beeld van alle gevallen van kindermishandeling, omdat niet elke situatie van kindermishandeling leidt tot een advies of melding bij Veilig Thuis.

Vooral vaker adviezen gevraagd door niet beroepsmatig betrokkenen

De stijging van het aantal gevraagde adviezen over kindermishandeling in 2020 is grotendeels toe te schrijven aan niet-beroepsmatige betrokkenen, zoals familieleden of burens. Het aantal door hen gevraagde adviezen nam met 8 duizend toe tot 28 duizend.

Ongeveer 34 duizend adviezen werden gevraagd door beroepsmatig betrokken personen, zoals politieagenten, sociaal werkers of artsen. Dit waren er ruim 3 duizend meer dan in 2019. In de maanden mei, april en oktober van 2020 daalde het aantal gevraagde adviezen van beroepsmatige aanvragers vergeleken met een jaar eerder, terwijl die van niet-beroepsmatige aanvragers steeg.

3.3.2 Adviezen kindermishandeling naar betrokkenheid, 2020*

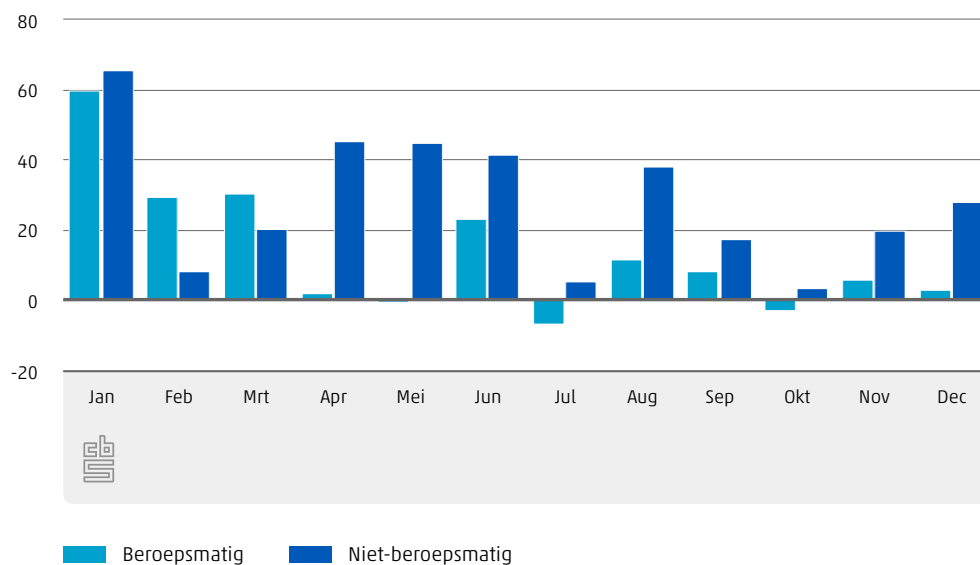
* voorlopige cijfers

Merendeel meldingen door beroepsmatig betrokkenen

Veruit de meeste meldingen van kindermishandeling (83 procent) werden in 2020 gedaan door beroepsmatig betrokkenen. Het betrof 52 duizend meldingen, 5 duizend meer dan in 2019. Het aantal meldingen door niet-beroepsmatig betrokkenen steeg in deze periode van 7,6 duizend naar 9,6 duizend. Ook bij de meldingen is het verschil tussen beide soorten betrokkenen het grootst in de coronamaanden april en mei. Waar de beroepsmatig betrokkenen in 2020 in deze maanden vrijwel evenveel meldingen deden als in dezelfde periode in 2019, steeg het aantal meldingen van niet-beroepsmatig betrokkenen met 45 procent.

3.3.3 Meldingen kindermishandeling naar betrokkenheid, 2020*

% verandering t.o.v. een jaar eerder

* voorlopige cijfers

3.4 Begrippen

Jeugdhulp

Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Jeugdbescherming

Een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Het doel van de kinderbeschermingsmaatregelen is het opheffen van de bedreiging voor de veiligheid en ontwikkeling van het kind. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.

Jeugdreclassering

Een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien gewenst kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat.

Advies kindermishandeling

Een op de behoefte van de adviesvrager afgestemde set van aanwijzingen, raadgevingen en tips die Veilig Thuis met de adviesvrager deelt, met als doel de adviesvrager in staat te stellen zelf verder te kunnen handelen in situaties van huiselijk geweld en/of kindermishandeling of bij een vermoeden daarvan. De adviesvrager blijft zelf verantwoordelijk voor eventuele verdere stappen, Veilig Thuis onderneemt geen enkele verdere actie richting de directbetrokkenen bij het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

Melding kindermishandeling

Het kenbaar maken aan Veilig Thuis van een situatie of vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling met vermelding van de persoonsgegevens van de betrokkene(n). Het verschil met een advies is dat bij een melding de verantwoordelijkheid voor het zicht op de veiligheid van de directbetrokkenen is overgedragen van de melder aan Veilig Thuis.

3.5 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

In de onderzoeksbeschrijvingen [Beleidsinformatie Jeugd](#) en [Huiselijk geweld en kindermishandeling](#) staat beschreven hoe de cijfers worden samengesteld.

Cijfers over [jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering](#) en over [kindermishandeling](#) zijn te vinden in Jeugdmonitor StatLine.

De ontwikkeling van de jeugdhulp is nader beschreven in de [rapportage Jeugdhulp 2020](#).

De ontwikkeling van de jeugdbescherming en jeugdreclassering is nader beschreven in de [rapportage Jeugdbescherming en jeugdreclassering 2020](#).

Literatuur

Nederlands Jeugdinstituut (2021). [Effect van corona op jeugd, gezin en jeugdveld](#). Een literatuuroverzicht.

4 Opgroeien in bijstand

Wonen in een bijstandsgezin

Auteurs: Daniël Herbers, Kai Gidding

Het aantal minderjarige kinderen in bijstandsgezinnen in Nederland is in de loop van 2020 een fractie gedaald tot 203 duizend. Dat komt neer op 6,2 procent van alle kinderen, net als in 2019. Ruim een kwart van de bijstandskinderen heeft een Nederlandse achtergrond. Bijstandskinderen wonen vaak alleen bij hun moeder. Hoe jonger de kinderen, hoe minder het bijstandsgezin doorgaans te besteden heeft en hoe vaker de schulden groter zijn dan de bezittingen.

4.1 Bijstandskinderen

Afleiding kinderen in bijstandsgezinnen herzien

De methode om bijstandsgezinnen af te bakenen is in 2021 herzien. Voorheen werden alleen personen met algemene bijstand en BBZ meegenomen, terwijl personen met andere bijstandsvormen zoals IOAZ, IOAW en WWik niet werden meegenomen. In de nieuwe afbakening worden alle bijstand-gerelateerde uitkeringen meegenomen in het identificeren van bijstandsgezinnen, omdat ook deze iets zeggen over de situatie van een kind. Verder wordt in de nieuwe afbakening preciezer vastgesteld dat het gaat om de ouder van het kind die een bijstandsuitkering krijgt. Voorheen behoorden kinderen tot een bijstandsgezin wanneer iemand in dat huishouden een bijstandsuitkering had, onafhankelijk van de positie in het huishouden. In de nieuwe afbakening is gekeken of er een ouder-kindrelatie bestaat tussen de bijstandsontvanger en een kind. De cijfers zijn via deze nieuwe afbakening met terugwerkende kracht berekend voor de voorgaande jaargangen. Hierdoor is het percentage bijstandskinderen voor de jaren 2017 tot en met 2019 met 0,1 procentpunt naar boven bijgesteld.

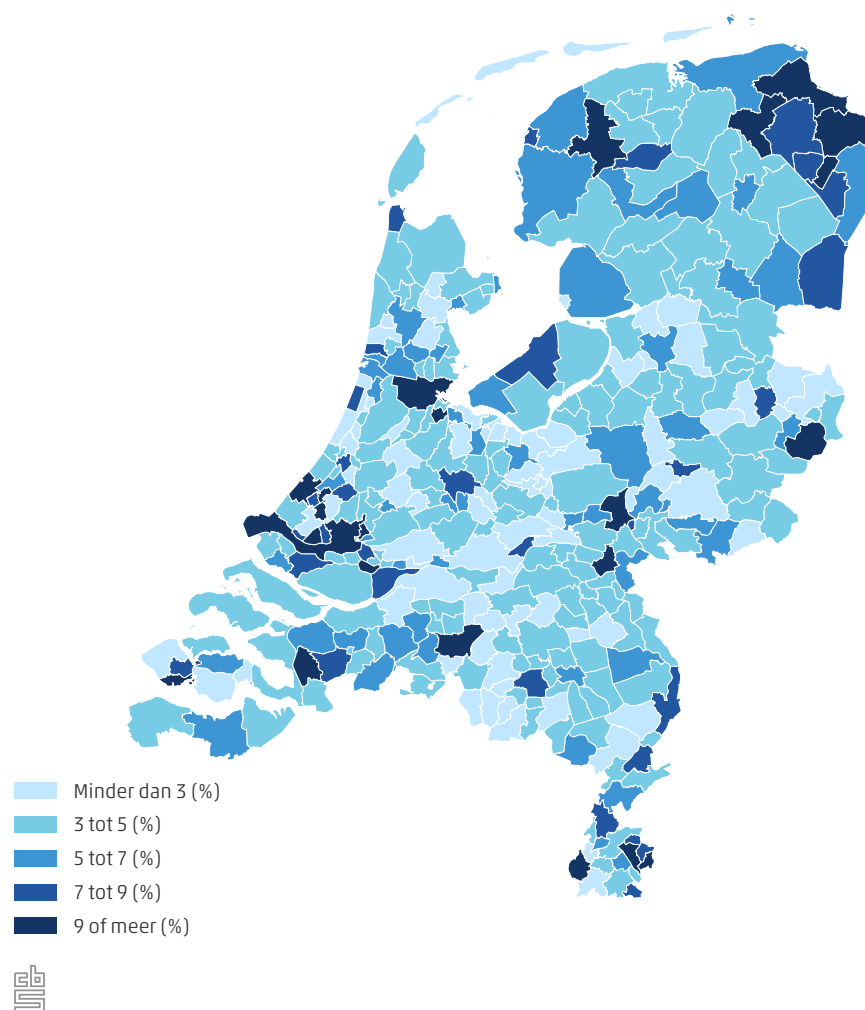
Regionale verdeling nagenoeg onveranderd

Naar verhouding woonden eind 2020 de meeste bijstandskinderen in Rotterdam, Heerlen, Amsterdam, Groningen en Pekela, net als in 2019. In Rotterdam, Heerlen en Amsterdam stegen de percentages bijstandskinderen licht met 0,1 tot 0,2 procentpunt, terwijl de percentages in Groningen en Pekela daalden, met respectievelijk 0,3 procentpunt en 0,7 procentpunt.

In absolute aantallen woonden zowel in Rotterdam als in Amsterdam 17,6 duizend bijstandskinderen eind 2020, in Den Haag 11,4 duizend en in Utrecht 5,1 duizend. Dit zijn nagenoeg dezelfde aantallen als eind 2019.

Op provinciaal niveau woonden naar verhouding de meeste bijstandskinderen in de provincie Groningen (8,7 procent) en de minste in de provincie Utrecht (4,9 procent). In absolute zin woonden de meeste bijstandskinderen in Zuid-Holland, bijna 57 duizend.

4.1.1 Minderjarige bijstandskinderen, 31 december 2020

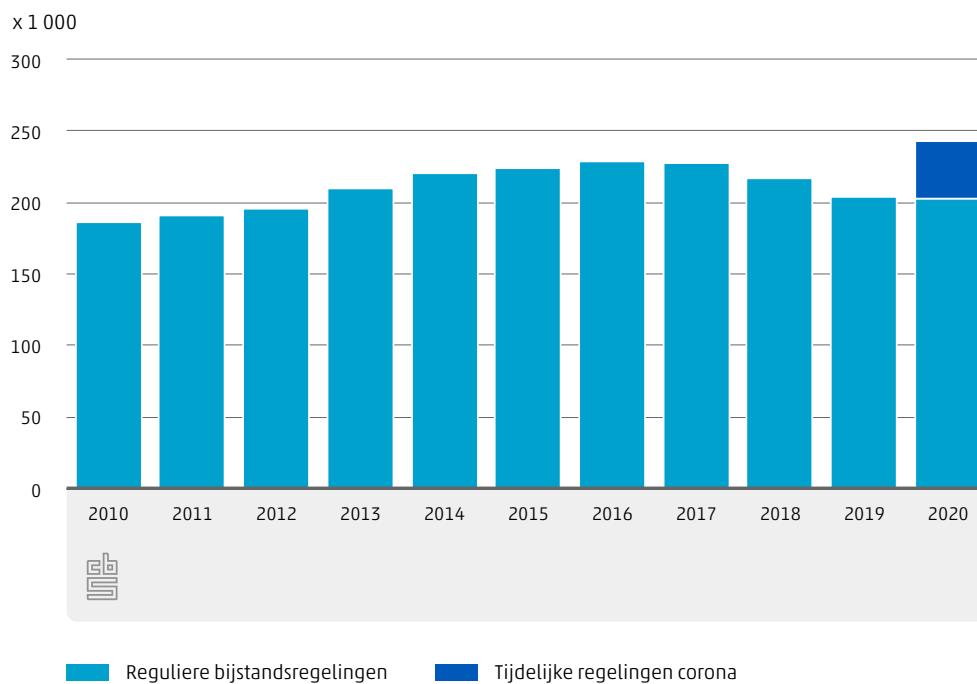
203 000 minderjarige
kinderen groeien op in een bijstandsgesin

Omvang groep volgens gebruikelijke afbakening licht gedaald

Van alle kinderen onder de 18 behoorden eind 2020 6,2 procent tot een gezin waarin minstens één ouder een bijstandsuitkering had. In vergelijking met 2019 is dit percentage onveranderd. In absolute zin is het totale aantal met duizend afgenomen tot 203 duizend.

4.1.2 Minderjarige bijstandskinderen, 31 december

Gevolgen coronacrisis voor bijstandskinderen

Om de gevolgen van de coronacrisis te verzachten is sinds 1 maart 2020 de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) van kracht. Het doel van deze regeling is om zoveel mogelijk bedrijven te helpen om de coronacrisis te overleven. Zelfstandig ondernemers kunnen uit deze regeling een bedrag krijgen om hun inkomen aan te vullen tot het sociaal minimum.

De Tozo wordt beschouwd als een bijstand-gerelateerde uitkering, waardoor het aantal personen met een bijstand-gerelateerde uitkering vanaf maart 2020 sterk toenam. Het eerste deel van de Tozo liep eind mei 2020 af, maar door verlenging was de regeling eind 2020 nog steeds van kracht. Eind 2020 behoorden 40 duizend minderjarige kinderen extra tot een gezin waarin minstens één ouder een Tozo-uitkering had en geen andere bijstand(-gerelateerde) uitkering.

40 000 extra minderjarige kinderen in een bijstandsgezin door corona

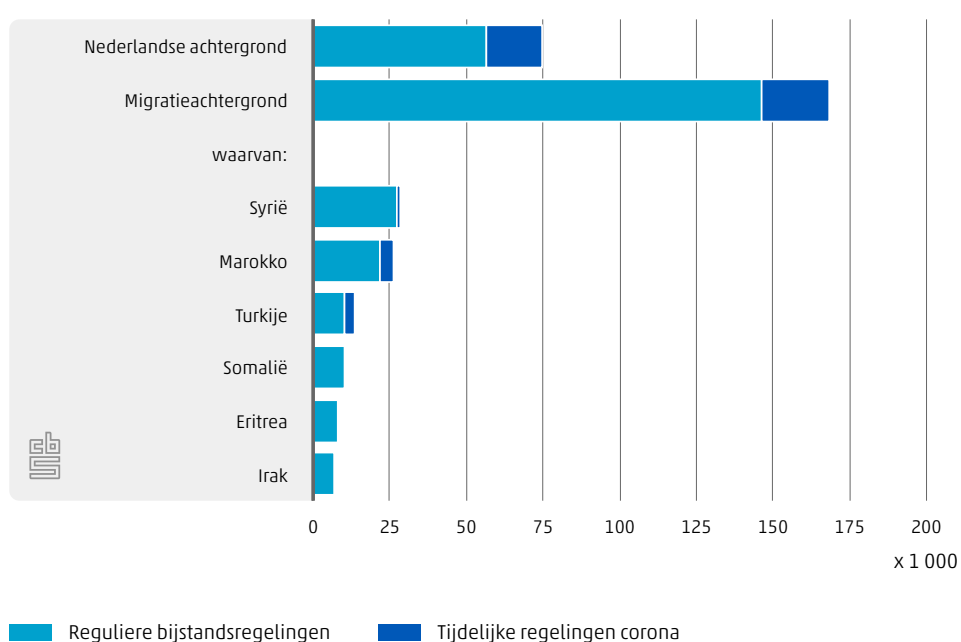

Ruim kwart bijstandskinderen heeft Nederlandse achtergrond

Eind 2020 waren er bijna 57 duizend bijstandskinderen (exclusief Tozo) met een Nederlandse achtergrond: 28 procent van alle bijstandskinderen. De overige 72 procent van de bijstandskinderen had een migratieachtergrond, met Syrische, Marokkaanse en Turkse achtergrond als grootste subgroepen. In vergelijking met 2019 is de verdeling naar migratieachtergronden niet noemenswaardig veranderd.

Van de 40 duizend extra minderjarige bijstandskinderen als gevolg van Tozo, had 46 procent een Nederlandse achtergrond en 54 procent een migratieachtergrond, met Marokkaanse en Turkse achtergrond als grootste deelgroepen. De groep bijstandskinderen met een Syrische achtergrond als gevolg van Tozo is naar verhouding klein.

4.1.3 Migratieachtergrond van bijstandskinderen, 31 december 2020

Relatief weinig dynamiek in de groep bijstandskinderen

Van de 203 duizend minderjarige bijstandskinderen (exclusief Tozo) behoorden 169 duizend zowel eind 2019 als eind 2020 tot een bijstandsgezin. De instroom in 2020 bestond uit 34 duizend nieuwe kinderen, waarvan 8 duizend pasgeborenen. De uitstroom in 2020 bestond uit 35 duizend kinderen, waaronder 12 duizend kinderen die in 2020 meerderjarig werden.

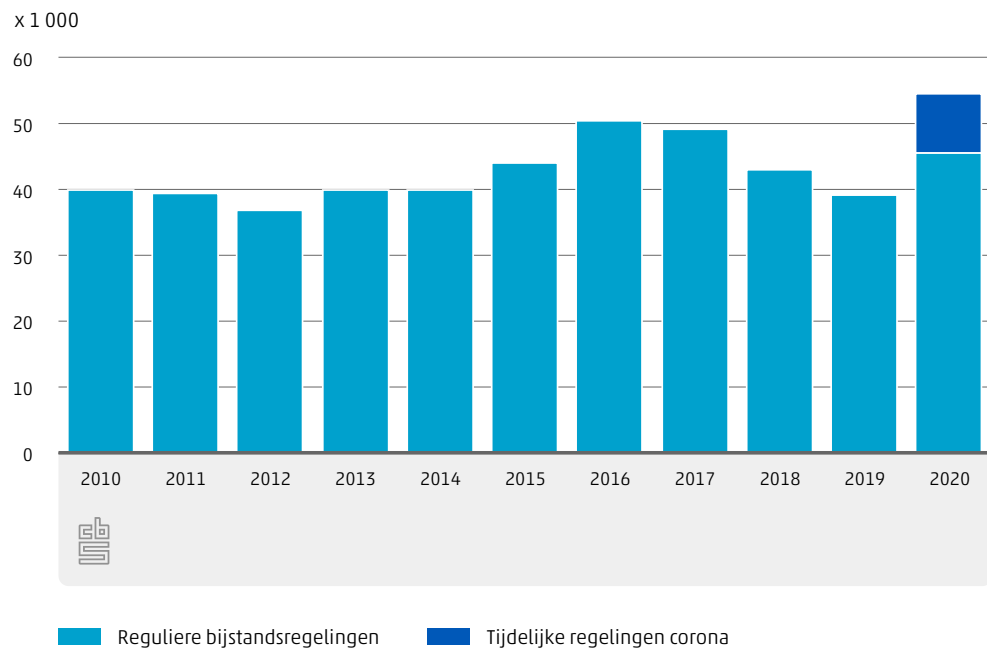

4.2 Jongeren met een bijstandsuitkering

Eind 2020 hadden ruim 45 duizend jongeren van 15 tot 27 jaar een bijstandsuitkering. Dat is 1,8 procent van alle jongeren in deze leeftijdscategorie. Dit aantal is ten opzichte van 2019 met ruim 6 duizend gestegen. Daarnaast deden 9 duizend jongeren eind 2020 een beroep op de Tozo.

In recente jaren was het aantal jongeren met een bijstandsuitkering met 51 duizend het hoogst in 2016. Het merendeel van de jongeren met een bijstandsuitkering had een migratieachtergrond (53 procent in 2020). Daarnaast woonden ze vaker op zichzelf (68 procent) dan bij de ouders.

4.2.1 Jongeren van 15 tot 27 jaar met een bijstandsuitkering, 31 december

4.3 Samenstelling bijstandsgezinnen in 2019

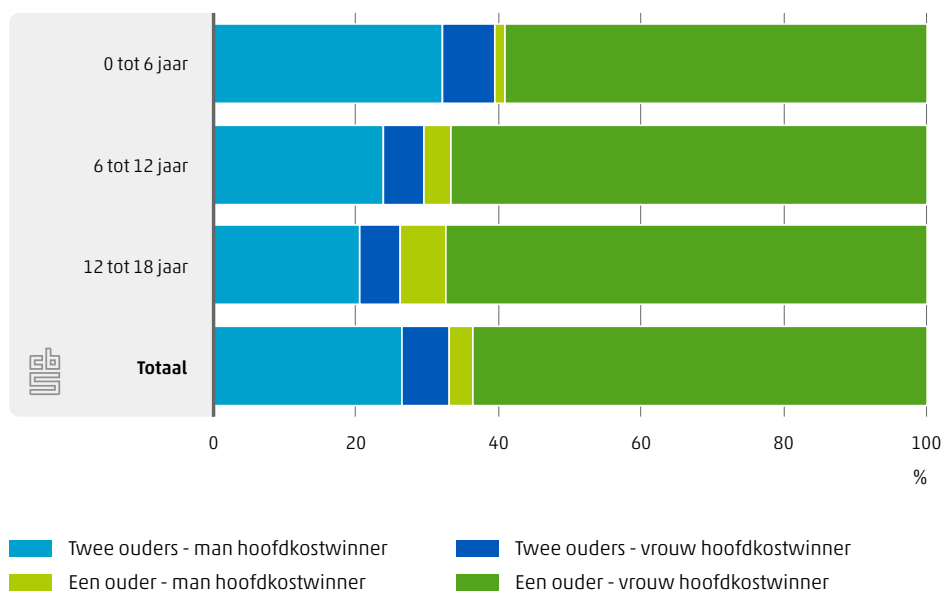
Bijstandsgezinnen

De volgende paragrafen gaan specifiek over de bijstandsgezinnen waar kinderen deel van uitmaken. Deze statistieken worden gemaakt op basis van de integrale inkomens- en vermogensstatistiek (IIVS). In deze statistiek zijn bijstandsgezinnen gedefinieerd als huishoudens waar een bijstandsuitkering over heel 2019 de voornaamste bron van inkomen was. De cijfers betreffen dus een periode voor het begin van de coronacrisis.

Vooral alleenstaande moeders

In 2019 waren er ruim 91 duizend huishoudens met kinderen onder de 18 en een bijstandsuitkering als belangrijkste inkomensbron. Twee op de drie bijstandsgezinnen waren eenoudergezinnen, meestal alleenstaande moeders. Jonge bijstandsgezinnen telden wel vaker dan oudere gezinnen twee ouders. In 40 procent van de bijstandsgezinnen met het jongste kind onder de 6 jaar waren de ouders nog samen, voor gezinnen met het jongste kind tussen 12 en 18 jaar was dit 26 procent.

4.3.1 Samenstelling bijstandsgezinnen naar leeftijd van het jongste kind, 2019*

* voorlopige cijfers

4.4 Welvaartspositie van bijstandsgezinnen met kinderen

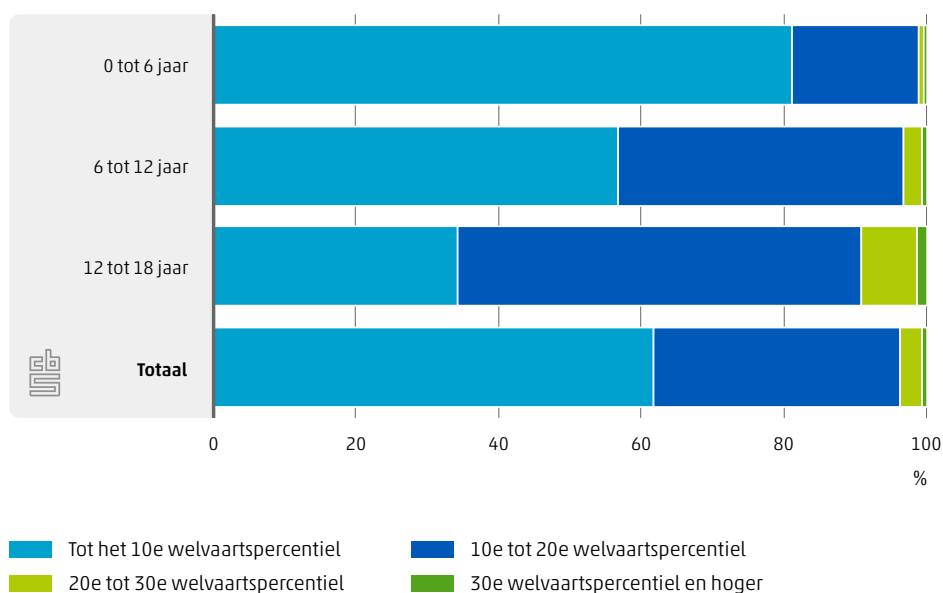
2 050 euro per maand te besteden

Bijstandsgezinnen met minderjarige kinderen hadden in 2019 een besteedbaar inkomen van gemiddeld 24,6 duizend euro, ofwel 2 050 euro per maand. Dat is gemiddeld duizend euro per jaar meer dan in 2018. Naarmate bijstandsgezinnen zich in een latere levensfase bevinden, ligt het gemiddeld besteedbaar inkomen wat hoger. De jongste gezinnen (jongste kind tot 6 jaar) hadden in 2019 met 1 980 euro gemiddeld 70 euro per maand meer te besteden dan een jaar eerder, de middelste groep (jongste kind 6 tot 12 jaar) ging er gemiddeld 20 euro per maand op vooruit (2 080 euro in 2019) en de oudste groep (jongste kind 12 tot 18 jaar) ontving gemiddeld 2 130 euro per maand, 100 euro meer dan in 2018.

Oudere gezinnen iets welvarender

Meer dan 60 procent van de bijstandsgezinnen behoorde in 2019 tot de 10 procent minst welvarende huishoudens van Nederland. Van de bijstandsgezinnen met de kinderen tussen de 12 en 18 jaar behoorde 34 procent tot de minst welvarende 10 procent huishoudens, van de bijstandsgezinnen met de jongste kinderen was dat meer dan 80 procent.

4.4.1 Welvaart van bijstandsgezinnen naar leeftijd van het jongste kind, 2019*

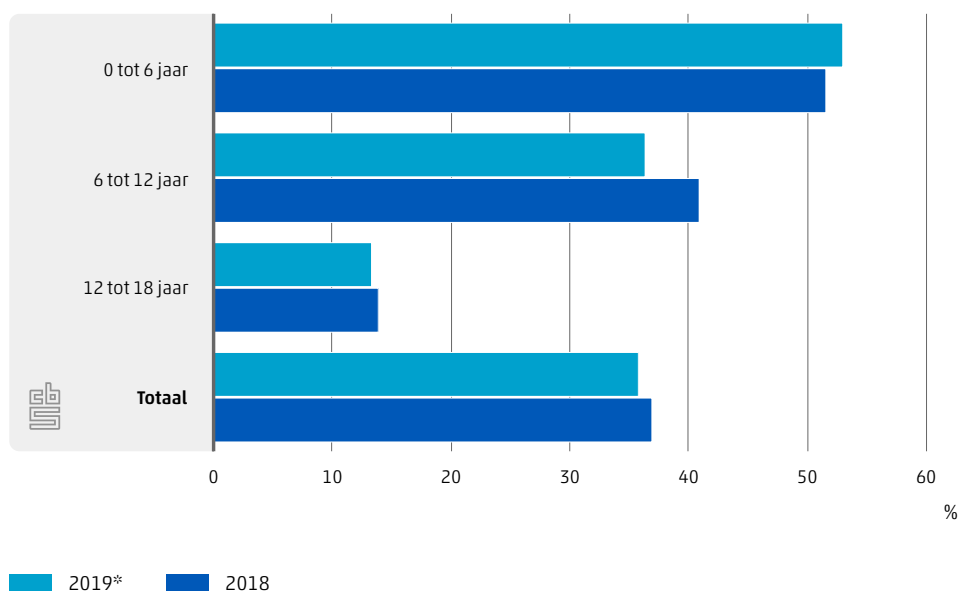
* voorlopige cijfers

Bijna 9 op de 10 jonge gezinnen lopen risico op armoede

In 2019 liep 86 procent van de jongste bijstandsgezinnen risico op armoede. Dat houdt in dat hun inkomen onder de lage-inkomensgrens van het CBS valt. Dat komt niet alleen door een relatief laag besteedbaar inkomen, maar ook door de relatief grote omvang van deze gezinnen. Het merendeel van de jongste gezinnen bestond in 2019 uit 3 of 4 personen (gemiddeld 3,82 personen). De oudste bijstandsgezinnen waren gemiddeld kleiner (gemiddeld 2,95 personen). Van hen liep 30 procent risico op armoede.

Ook het percentage bijstandsgezinnen met een langdurig armoederisico is hoger onder jonge gezinnen. 53 procent van de jongste gezinnen had al minstens 4 jaar op rij een laag inkomen, ten opzichte van 13 procent van de oudste gezinnen. Het verschil in langdurig armoederisico tussen jonge en oudere bijstandsgezinnen ligt steeds verder uit elkaar. Het percentage jonge gezinnen met een langdurig armoederisico in 2019 is ten opzichte van 2018 1 procentpunt hoger, terwijl het onder de oudere bijstandsgezinnen 1 procentpunt lager is. Ook bij niet-bijstandsgezinnen was deze ontwikkeling zichtbaar.

4.4.2 Langdurig risico op armoede onder bijstandsgezinnen naar leeftijd van het jongste kind

* voorlopige cijfers

Ruim 40 procent heeft meer schulden dan bezittingen

Op 1 januari 2019 had 41 procent van de bijstandsgezinnen met minderjarige kinderen een negatief vermogen, dat is 1 procent minder dan begin 2018. Een negatief vermogen betekent dat de schulden groter waren dan de bezittingen. Onder de jongste bijstandsgezinnen was het percentage gezinnen met een negatief vermogen 46 procent. Dat is hoger dan onder gezinnen waarvan het jongste kind 12 tot 18 jaar oud is. Van hen had 35 procent meer schulden dan bezittingen.

Op 1 januari 2019 bedroeg het doorsnee vermogen van bijstandsgezinnen met kinderen 160 euro. Het doorsnee vermogen van gezinnen zonder bijstand met kinderen bedroeg ruim 73 duizend euro. Onder bijstandsgezinnen varieerde dit van 20 euro bij de gezinnen met een jongste kind tot 6 jaar, tot 450 euro bij gezinnen met een jongste kind van 12 tot 18 jaar. Voor alle groepen bijstandsgezinnen is dat in doorsnee enkele tientallen euro's hoger dan op 1 januari 2018.

Herziening vermogensstatistiek

De vermogenscijfers (met uitkomsten vanaf 2006) zijn herzien. Als gevolg van de beschikbaarheid van gegevens over aanmerkelijk belang, opgebouwde tegoeden in spaar- en beleggingshypotheken en belasting-, toeslag- en zorgschulden zijn de vermogenscijfers gewijzigd. Dat is de reden dat de cijfers over de welvaartspositie en het vermogensniveau uit deze paragraaf niet goed te vergelijken zijn met de cijfers uit eerdere Jeugdmonitors. Op het inkomensniveau en armoederisico heeft de herziening geen invloed en kunnen cijfers dus wel vergeleken worden.

4.5 Begrippen

Welvarende huishoudens

Huishoudens worden ingedeeld op basis van een welvaartsmaat waarin zowel informatie over het inkomen als over het vermogen van huishoudens wordt gebruikt. Het resultaat hiervan is dat huishoudens in de laagste welvaartsgroep een laag inkomen én een laag vermogen hebben. Huishoudens in de hoogste welvaartsgroep hebben een hoog inkomen én een hoog vermogen. Door gebruik te maken van deze welvaartsmaat worden zelfstandigen met een incidenteel zeer laag inkomen beter verspreid over de verschillende welvaartsgroepen door rekening te houden met hun vermogen.

Lage-inkomensgrens

Om te bepalen of een huishouden een laag inkomen heeft, wordt het besteedbaar inkomen van een huishouden (exclusief gebonden overdrachten zoals huursubsidie/huurtoeslag) omgerekend tot het gestandaardiseerde inkomen. Vervolgens wordt dit gestandaardiseerde inkomen (met het prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie) herleid naar het prijspeil in 2000. Het resulterende gestandaardiseerde en gedefleerde inkomen is laag wanneer het minder is dan 9 250 euro. Deze grens komt ongeveer overeen met de koopkracht van een bijstandsuitkering voor een alleenstaande in 1979, toen deze op zijn hoogst was.

4.6 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Cijfers over het aantal jongeren in bijstandsgezinnen naar regio zijn te vinden op [Jeugdmonitor Statline](#).

Cijfers over laag en langdurig laag inkomen van huishoudens zijn te vinden op [Statline](#).

5 School

Jongeren in het voortgezet onderwijs

Auteurs: Marijke Hartgers, Kiki van Neden

In schooljaar 2020/'21 volgde ongeveer de helft van de leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs een vmbo-opleiding. In het coronajaar 2019/'20 waren de schooladviezen in groep 8 lager dan in voorgaande jaren, was het aandeel zittenblijvers in de bovenbouw van vmbo, havo en vwo lager dan het jaar ervoor en naderden de slagingspercentages de 100 procent. Van de geslaagde havisten en vwo'ers bleef een hoger aandeel onderwijs volgen.

5.1 Aandeel vmbo'ers

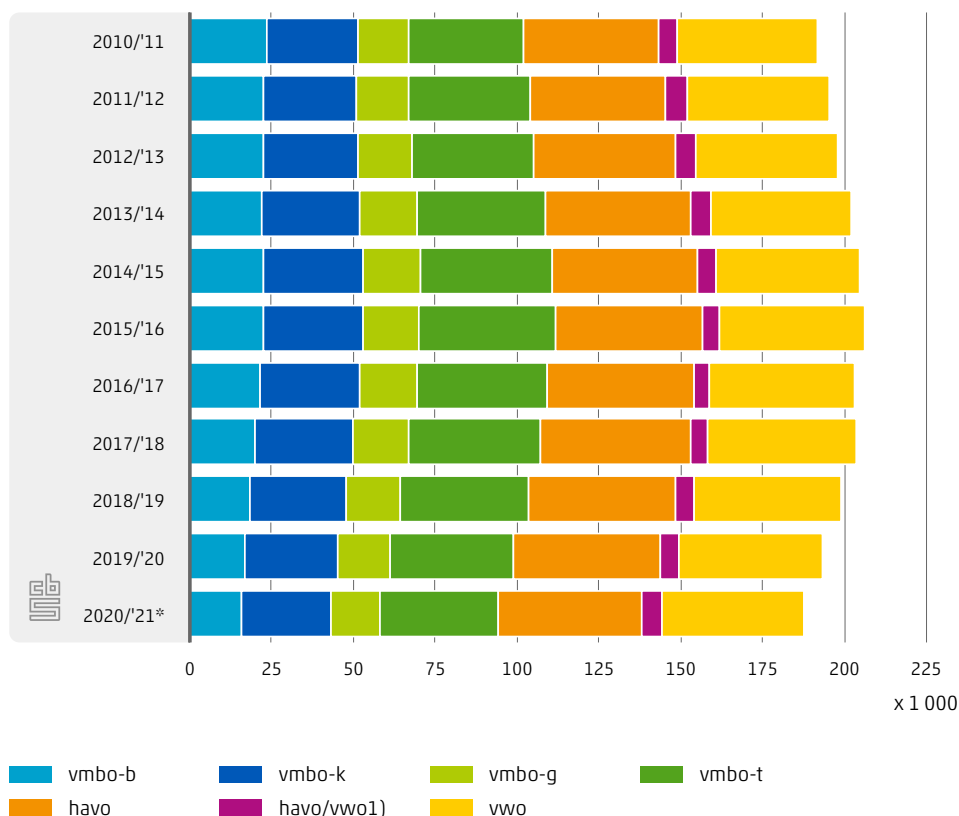
In het schooljaar 2020/'21 zaten bijna 188 duizend leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs (exclusief praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs). In 2015/'16 waren dit er nog ruim 206 duizend en in 2019/'20 bijna 194 duizend. De daling van het aantal leerlingen in het derde leerjaar gaat samen met een daling van het aantal 14- en 15-jarigen in de bevolking.

94 000 vmbo'ers in de derde klas

Ongeveer de helft (50,2 procent) van de leerlingen die in 2020/'21 in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs zaten, volgde een opleiding binnen het vmbo; dit zijn ruim 94 duizend leerlingen. De andere helft zat op de havo of het vwo. Het aandeel vmbo-leerlingen daalt al enige jaren. In 2015/'16 was dit 54,2 procent en in 2019/'20 was dit 51,3 procent. De daling is het grootst bij de basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b). Het aandeel vmbo-b leerlingen van alle leerlingen in het derde leerjaar daalde van 12,3 procent in 2010/'11 tot 8,6 procent in 2020/'21. In 2020/'21 volgde 23,5 procent van de leerlingen in het derde leerjaar havo, 23,1 procent zat op het vwo en 3,2 procent van de leerlingen zat in een gemengde havo/vwo-klas.

5.1.1 Onderwijspositie leerlingen, voortgezet onderwijs derde leerjaar

* voorlopige cijfers
 1) havo/vwo is algemeen derde leerjaar

Jongens vaker dan meisjes op vmbo

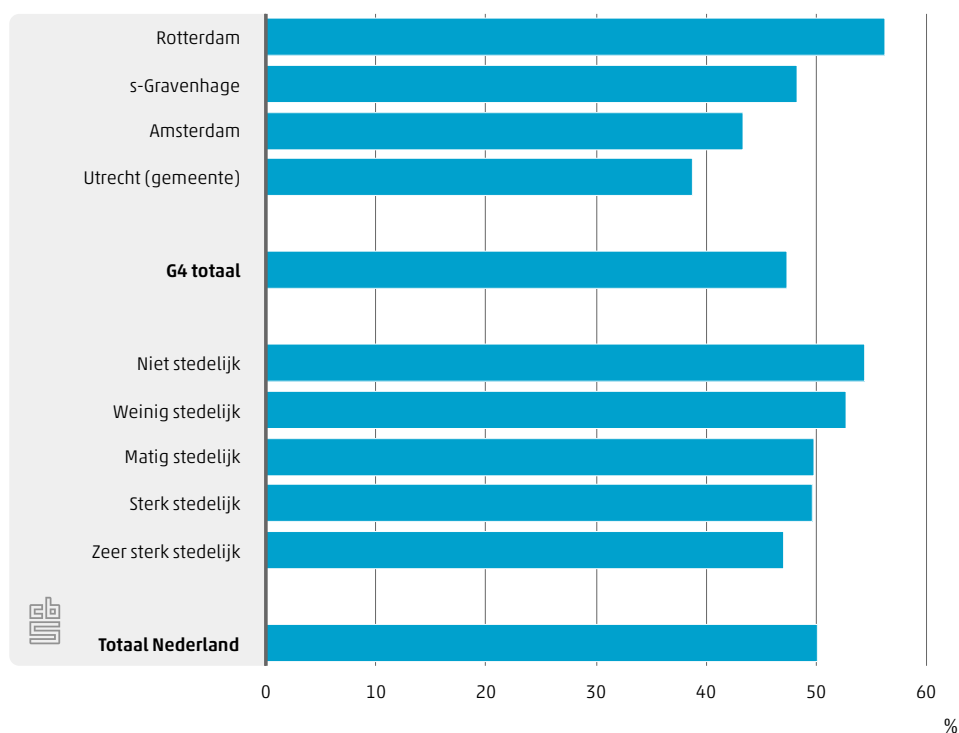
Jongens zitten vaker dan meisjes op het vmbo. In 2020/'21 zat 52,8 procent van de jongens in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs op het vmbo, bij de meisjes was dit 47,5 procent. Binnen het vmbo zijn jongens vooral vaker dan meisjes te vinden in vmbo-b. Meisjes volgen binnen het vmbo vaker dan jongens de leerwegen vmbo-g of vmbo-t. Op de havo en het vwo zijn meisjes oververtegenwoordigd. Het verschil tussen jongens en meisjes is het grootst op het vwo. In 2020/'21 zat 21,4 procent van de jongens in het derde leerjaar op het vwo tegenover 24,8 procent van de meisjes.

Hoger aandeel vmbo'ers in minder stedelijke gemeente

Het aandeel vmbo-leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs verschilt per woongemeente. Dit verschilt met name naar de mate van stedelijkheid van de gemeenten. De stedelijkheid geeft de bevolkingsdichtheid van een gemeente aan, het aantal adressen per vierkante kilometer. Hoe stedelijker de gemeente, hoe lager het aandeel van de leerlingen dat op het vmbo zit. In niet stedelijke gemeenten, met minder dan 500 adressen per vierkante kilometer, volgde in 2020/'21 54,5 procent van de leerlingen in het derde leerjaar een vmbo-opleiding. In de zeer sterk stedelijke woongemeente (2 500 of meer adressen per vierkante kilometer) was dit 47,1 procent van de leerlingen. Zeer sterk

stedelijke gemeenten zijn vooral te vinden in de Randstad, terwijl niet en weinig stedelijke gemeenten bijna allemaal buiten de Randstad liggen.

5.1.2 Leerlingen derde leerjaar voortgezet onderwijs op vmbo naar regio, 2020/21*

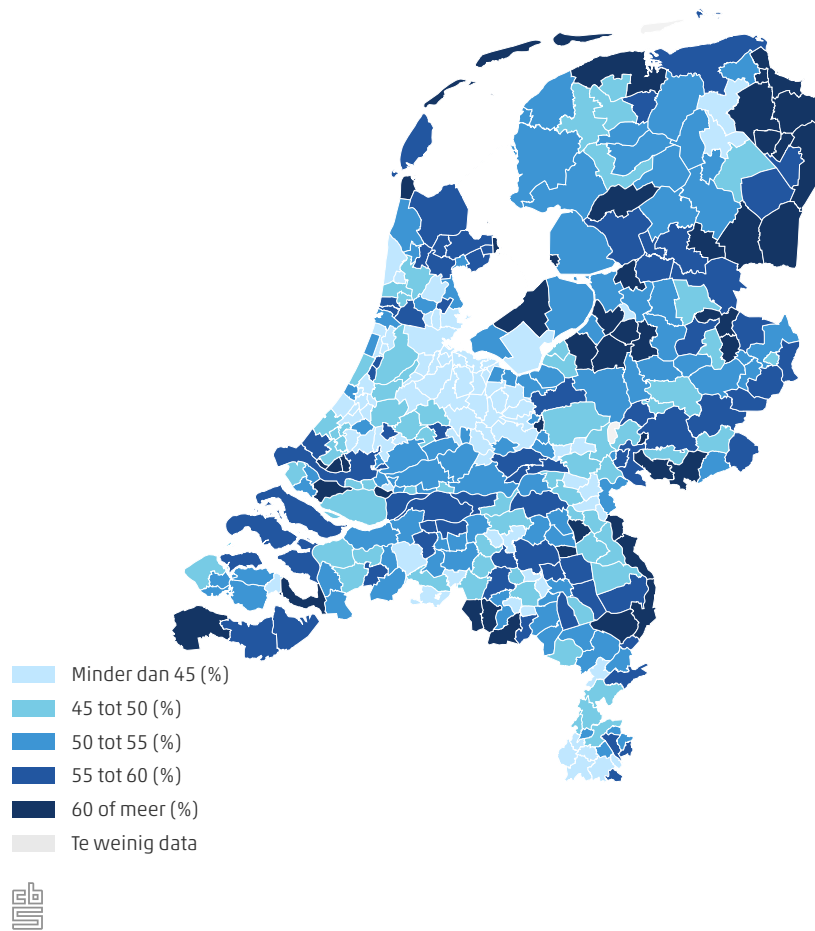
* voorlopige cijfers

Ook binnen de categorieën van stedelijkheid zijn er verschillen tussen gemeenten in het aandeel leerlingen dat in het derde leerjaar naar het vmbo gaat. In de vier grootste gemeenten was dit gemiddeld 47,4 procent, maar dit varieerde van 38,8 procent in de gemeente Utrecht tot 56,3 procent in Rotterdam. Gemeenten met de laagste percentages leerlingen op het vmbo zijn vooral sterk of matig stedelijk en liggen veelal in de omgeving van Wassenaar en Bloemendaal, of in het Gooi: Oegstgeest (17,5 procent), Laren (19,4 procent) en Heemstede (23,8 procent). Gemeenten met de hoogste percentages leerlingen op het vmbo liggen over het algemeen in minder stedelijke gebieden in Groningen, Zeeland en Fryslân, zoals Pekela (73,6 procent), Reimerswaal (67,4 procent) en Weststellingwerf (65,3 procent).

Op de Waddeneilanden is het aandeel vmbo'ers met 67,1 procent hoger dan gemiddeld. Texel, het in inwonersaantal grootste Waddeneiland, wijkt met 55,9 procent het minst af van het Nederlandse gemiddelde. Op Texel wordt voortgezet onderwijs aangeboden op alle niveaus, van vmbo-b tot vwo. Dat is op de overige eilanden niet, of voor maar een deel van de opleiding het geval. Leerlingen die havo of vwo willen volgen moeten vanaf het eerste leerjaar of na de brugperiode naar de wal.

5.1.3 Leerlingen in het derde leerjaar voortgezet onderwijs op het vmbo, 2020/'21*

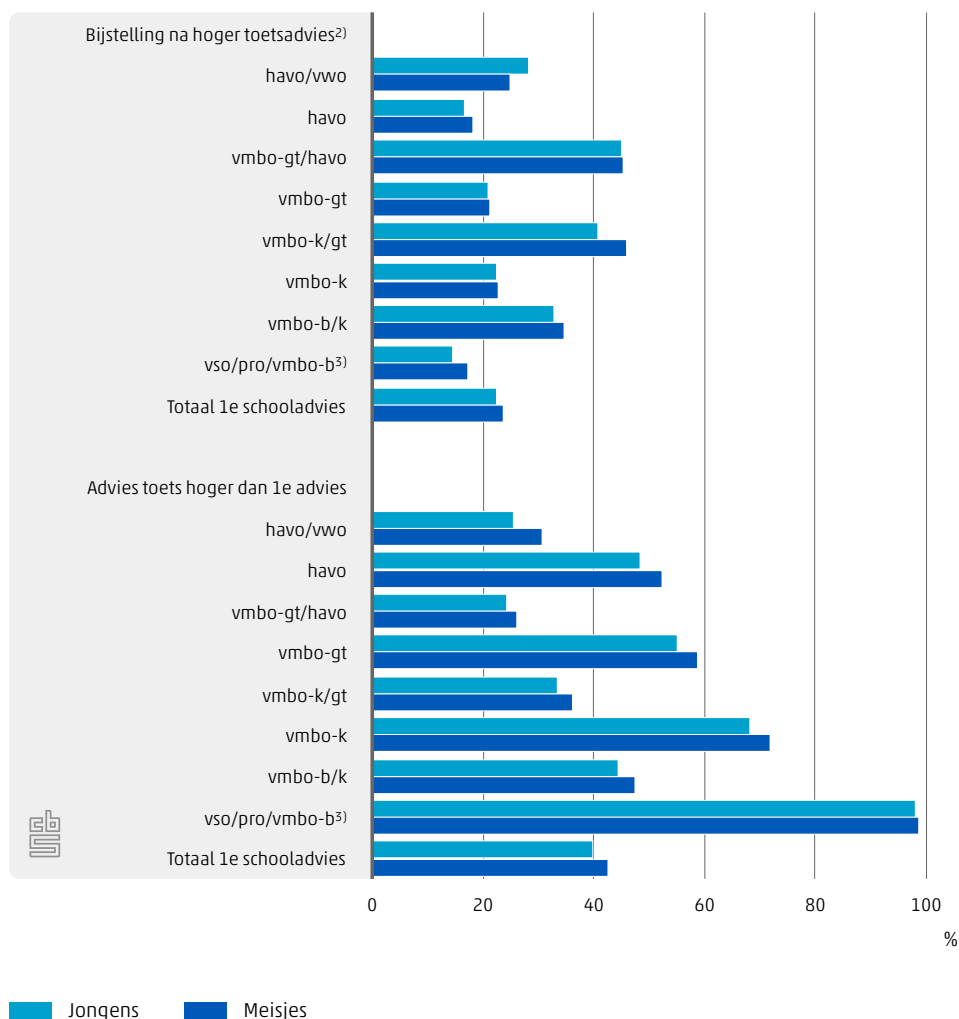
* voorlopige cijfers

5.2 Schooladvies

In het schooljaar 2019/'20 werd de eindtoets basisonderwijs in groep 8 vanwege de coronapandemie niet afgenomen. Het eerste advies van de leerkracht kon daardoor niet naar boven worden bijgesteld en was het definitieve advies. Hierdoor viel het definitieve advies gemiddeld lager uit dan in de jaren daarvoor. Zo kreeg 58,5 procent van de achtstegroepers een advies voor vmbo-gt/havo of hoger in 2018/'19, in 2019/'20 was dat 55,2 procent.

Vooraf meisjes kregen in 2019/'20 een lager eindadvies dan in de jaren daarvoor. Dit komt omdat meisjes in het verleden vaker dan jongens de eindtoets beter maakten dan verwacht kon worden op basis van het eerste advies van de leerkracht. Daarna kregen zij ook vaker dan jongens een bijstelling van het eerste advies. In 2018/'19 kreeg gemiddeld 22,5 procent van de jongens met een hogere eindtoetsscore een bijstelling van het advies naar boven, tegen 23,7 procent van de meisjes. Alleen na een eerste advies havo/vwo en een toetsadvies vwo kregen jongens vaker dan meisjes een bijstelling naar vwo.

5.2.1 Toetsadvies tov 1e schooladvies en bijstellingen, 2018/'19¹⁾

- 1) Voor leerlingen met een eerste schooladvies vwo is dit niet van toepassing.
 2) Aandeel leerlingen dat een bijstelling van het advies kreeg van alle leerlingen die op de toets een hoger advies kregen dan het eerste schooladvies.
 3) Bij het advies vso/pro/vmbo-b zijn de adviezen vso, pro en vmbo-b samengenomen

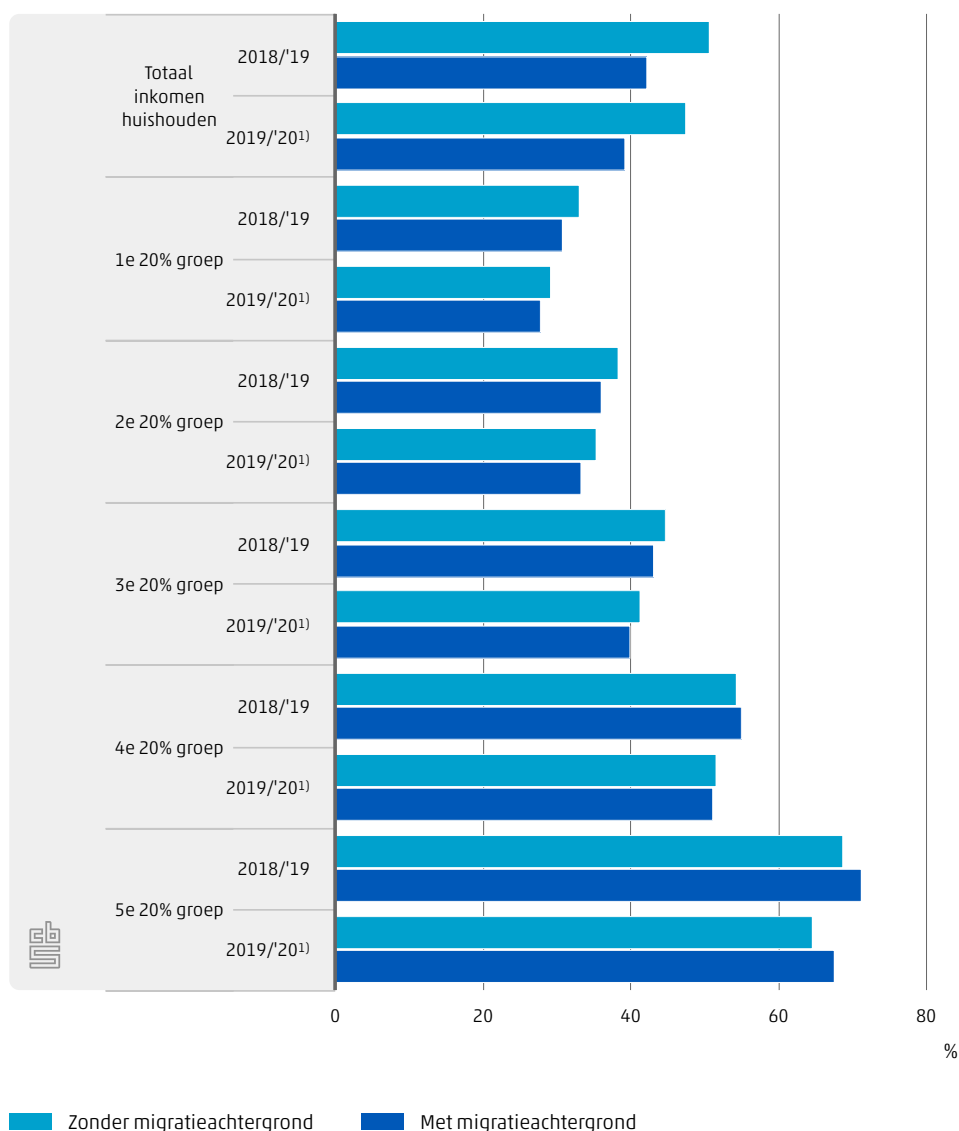
Vaker bijstelling van advies voor leerlingen met migratieachtergrond

Leerlingen met een migratieachtergrond krijgen vaker dan leerlingen zonder migratieachtergrond een lager eerste advies van de leerkracht. Dat is grotendeels te wijten aan verschillen in sociaaleconomische status. Bij het vergelijken van leerlingen met en zonder migratieachtergrond uit gezinnen met een vergelijkbaar inkomensniveau, zijn de verschillen aanzienlijk kleiner, of gaan zelfs de andere kant op. Leerlingen met migratieachtergrond scoren, ongeacht hun sociaaleconomische status, iets vaker hoger op de eindtoets dan het niveau van het eerste advies. Hiermee komen ze in aanmerking voor een bijstelling van dit advies naar boven. Een daadwerkelijke bijstelling naar boven wordt vaker gedaan voor leerlingen met dan zonder migratieachtergrond.

De daling van het niveau van het advies in coronajaar 2019/'20 ten opzichte van het definitieve advies een jaar eerder verschilt niet alleen naar geslacht, maar ook naar migratieachtergrond en inkomen van het huishouden van de leerling. Het aandeel leerlingen

met een definitief advies voor havo of hoger, nam voor de totale groep leerlingen met migratieachtergrond iets meer af (-7,0 procent) dan voor de groep leerlingen zonder migratieachtergrond (-6,5 procent). Dit verschilde per inkomensgroep.

5.2.2. Definitief advies havo of hoger

¹⁾ In 2019/'20 was het eerste advies ook het definitieve advies, omdat de eindtoets niet werd afgenomen.

5.3 Onderwijs in coronajaar 2020

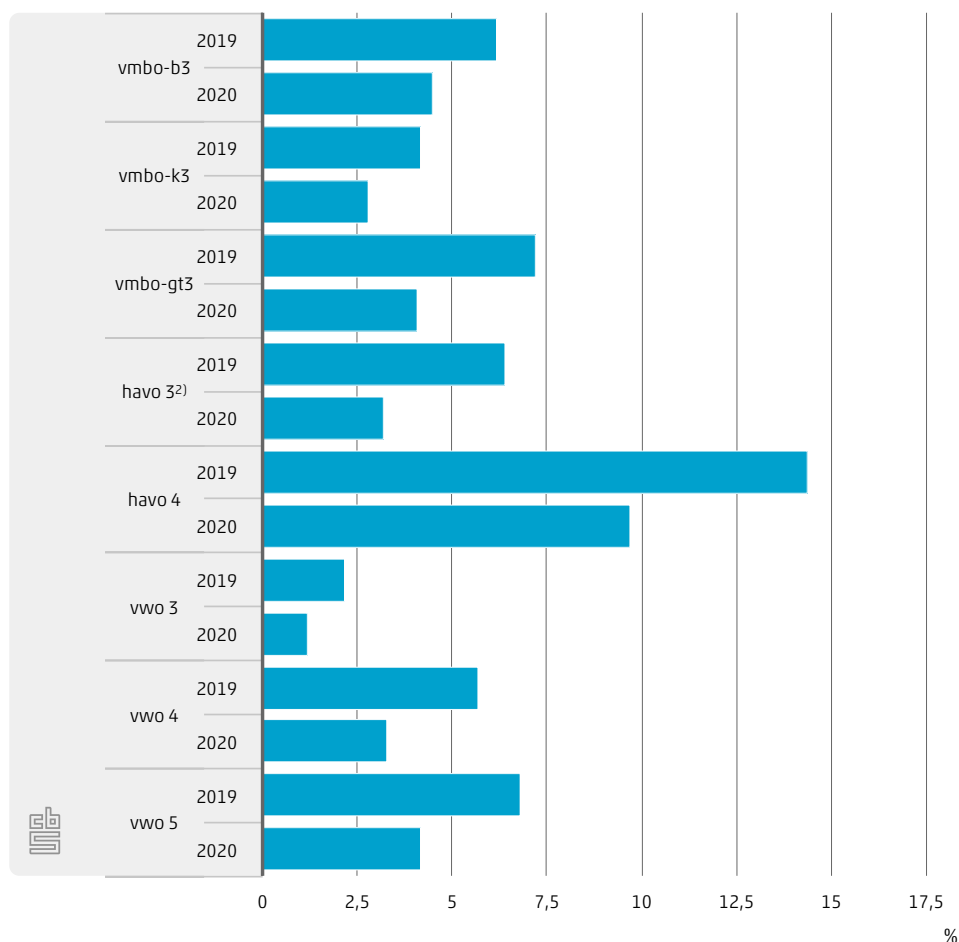
In het schooljaar 2019/'20 kreeg het onderwijs vanwege de coronapandemie te maken met schoolsluitingen en lessen op afstand. Niet alle leerlingen hadden daarbij een goede werkplek en voldoende ondersteuning bij het schoolwerk, en niet alle leerlingen konden voldoende worden getoetst op hun kennis. Leerkrachten gaven hun leerlingen daarom bij de overgang naar het volgende leerjaar soms het voordeel van de twijfel. Het aandeel leerlingen in het voortgezet onderwijs (exclusief de leerjaren 1 en 2) dat overging naar het volgende leerjaar was hoger dan een jaar eerder (88,1 procent tegen 83,9 procent in 2019).

Het aandeel leerlingen dat bleef zitten (4,5 procent tegen 7,2 procent) of afstroomde naar een lager onderwijsniveau (3,6 procent tegen 4,7 procent) was lager.

Het grootste verschil met een jaar eerder is te zien in havo 4, doorgaans een leerjaar met een hoog aandeel zittenblijvers. Van de leerlingen die in 2019/'20 in het vierde leerjaar van de havo zaten bleef 9,7 procent zitten (zonder afstroom) tegen 14,4 procent een jaar eerder. Ook ging een iets kleiner aandeel naar de vavo of het mbo (5,4 procent tegen 6,8 procent een jaar eerder). Het aandeel havo 4 leerlingen dat overging naar havo 5 bedroeg in 2020 83,5 procent tegen 77,3 in 2019.

Binnen het derde leerjaar van de beroepsgerichte leerwegen van het vmbo (basis en kader), en het derde leerjaar van het vwo, zijn de verschillen met een jaar eerder het kleinst. Vanuit vwo 3 is het aandeel zittenblijvers met 1,2 procent, net als een schooljaar eerder, het laagst (2,2 procent in 2019). Aan de andere kant telt vwo 3 wel het hoogste aandeel leerlingen dat doorging op een lager onderwijsniveau (8,6 procent tegen 10,3 procent in 2019; meestal havo). Vanuit vmbo-k 3, vmbo-gt 3, vwo 4 en vwo 5 gingen in 2020 meer dan 9 van de 10 leerlingen door naar het volgende leerjaar.

5.3.1 Zittenblijvers (zonder afstroom)*¹⁾

* voorlopige cijfers

¹⁾ Een schooljaar later in hetzelfde leerjaar (of lager) van hetzelfde onderwijsniveau, d.w.z. exclusief de vertraagde afstroom.

²⁾ Havo leerjaar 3 is inclusief algemeen leerjaar 3 (meest havo/vwo).

Slagingspercentages 2019/'20 naderen de 100 procent

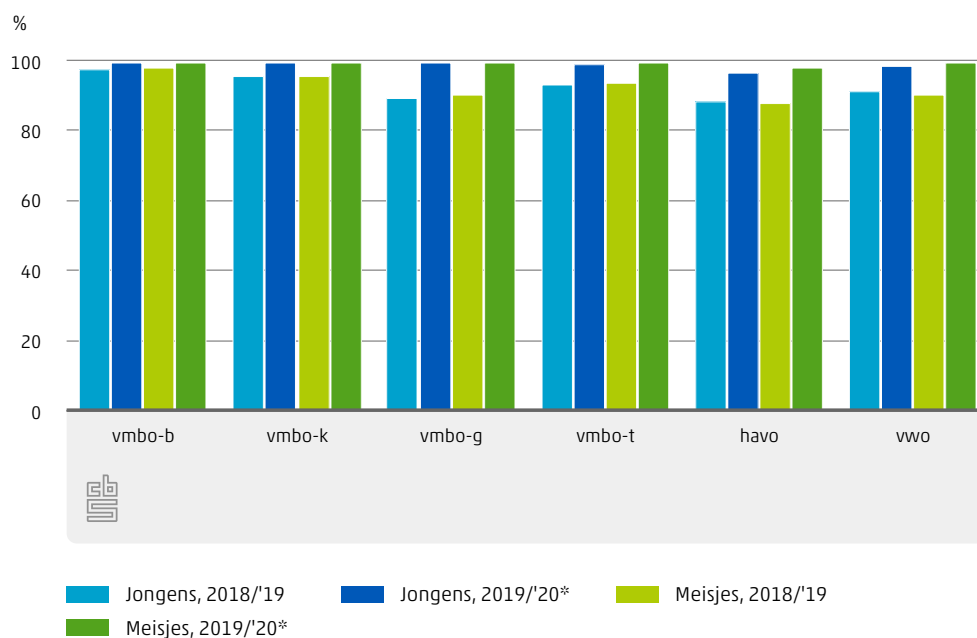
Het percentage eindexamenkandidaten dat een diploma behaalt verschilt gewoonlijk naar onderwijsniveau. De slagingspercentages zijn al jaren het hoogst op het vmbo-b en vmbo-k en het laagst op de havo. In het schooljaar 2019/'20 liepen de slagingspercentages voor alle onderwijsniveaus op tot bij de 100 procent als gevolg van de coronapandemie. Na een periode van schoolsluiting en onderwijs op afstand werd het centraal schriftelijk eindexamen niet afgenomen. Ook de centrale praktische examens vervielen. Het eindcijfer van elk vak werd dat jaar vastgesteld op basis van de resultaten van de schoolexamens. Vanwege de uitzonderlijke situatie en het feit dat sommige leerlingen hadden gerekend op het centraal examen om hun cijfers op te halen, mochten de leerlingen voor maximaal twee of drie (vmbo-b en vmbo-k) vakken een resultaatverbeteringstoets doen.

99,7% van de meisjes in
vmbo-k en -g geslaagd in 2020

In 2020/'21 gingen de centrale examens in het voortgezet onderwijs wel door. De leerlingen kregen ruimere mogelijkheden om deze examens af te leggen en extra ondersteuning. Hiermee verwachtte het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap dat leerlingen op een coronaveilige manier een volwaardig diploma konden halen.

5.3.2 Geslaagden voortgezet onderwijs

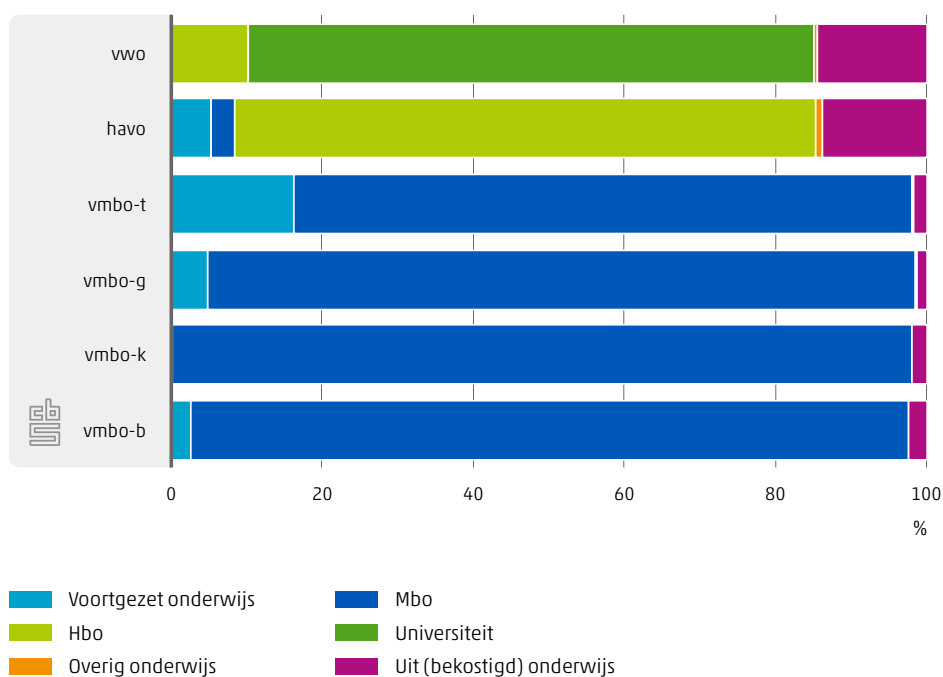
* voorlopige cijfers

Havo- en vwo-geplomeerden volgden vaker vervolgonderwijs in 2020

De vmbo-geslaagden uit 2019/'20 bleven, zoals ook in andere jaren, bijna allemaal door het ministerie van OCW bekostigd onderwijs volgen. Dit komt omdat leerlingen met een vmbo-diploma nog geen startkwalificatie hebben behaald. Een startkwalificatie is een diploma op minimaal havo-, vwo- of mbo 2-niveau. Van de vmbo-b/k/g-geplomeerden volgde 94 tot 98 procent in het schooljaar 2020/'21 een mbo-opleiding. Na het afronden van vmbo-t koos 82 procent voor het mbo, terwijl 16 procent naar de havo ging. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met de cijfers van een jaar eerder.

Van de havo- en vwo-geslaagden uit 2019/'20 volgde het daaropvolgende schooljaar 14 procent geen (bekostigd) onderwijs. Dat is minder dan in voorgaande jaren. Van de geslaagden uit 2018/'19 volgde 17 procent van de havisten en 18 procent van de vwo'ers geen onderwijs. Dit is mogelijk het gevolg van de reisbeperkingen tijdens de coronapandemie. Een tussenjaar in het buitenland voor een studie of om te reizen was in de zomer en het najaar van 2020 niet goed mogelijk. De meeste havo- en vwo-geplomeerden stroomden door naar het hoger onderwijs. Van de havo-geslaagden ging 77 procent naar het hbo, 5 procent naar het vwo, 3 procent naar het mbo en 1 procent naar de vavo. Van de vwo-geslaagden ging 10 procent naar het hbo en 75 procent naar de universiteit.

5.3.3 Door- en uitstroom geplomeerden 2019/'20 op 2020/'21*

* voorlopige cijfers

5.4 Begrippen

Afstroom

Er is sprake van afstroom wanneer een leerling in het volgende schooljaar in een lager niveau zit, ongeacht het leerjaar. Van vertraagde afstroom is sprake wanneer een leerling in het volgende schooljaar een niveau lager zit van hetzelfde leerjaar of een leerjaar lager. Hierbij is de volgende indeling van onderwijssoort aangehouden, waarbij vmbo-b het laagste niveau is en vwo het hoogste niveau:

- vmbo-b
- vmbo-k
- vmbo-g/t
- havo (inclusief algemeen leerjaar 3)
- vwo

In de eerste twee leerjaren van het voortgezet onderwijs is geen niveauperandering bepaald. De indeling naar niveau is in deze brugperiode niet betrouwbaar.

Bekostigd onderwijs

Onderwijs dat wordt bekostigd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Eindtoets basisonderwijs

In groep 8 van de basisschool krijgen leerlingen een schooladvies voor het vervolgonderwijs. Het eerste advies wordt gegeven door de leerkracht en is vooral gebaseerd op de prestaties en het gedrag van de leerling op de basisschool gedurende een langere tijd. Vervolgens maken de leerlingen een eindtoets. Als het advies op basis van de toets hoger is dan het advies van de school, dan is de school verplicht het eerste advies te heroverwegen. De school is echter niet verplicht om het advies naar boven bij te stellen. Een bijstelling naar beneden vindt nooit plaats. Na een eventuele bijstelling krijgt de leerling een definitief schooladvies. Dit advies bepaalt naar welk soort voortgezet onderwijs de leerlingen definitief gaat. Een school voor voortgezet onderwijs mag een leerling niet afwijzen op basis van een te lage score op de eindtoets. In het schooljaar 2019/'20 werd de eindtoets basisonderwijs als gevolg van de coronapandemie niet afgenomen. Het eerste advies van de leerkracht was meteen het definitieve advies.

Havo

De havo is een onderwijssoort in het voortgezet onderwijs die vooral bedoeld is als voorbereiding op het hoger beroepsonderwijs. Met een havo-diploma is het tevens mogelijk om door te stromen naar het vijfde leerjaar van het vwo. De havo heeft vijf leerjaren. In de tweede fase (leerjaren 4 en 5) kiezen leerlingen uit vier profielen.

Inkomen van het huishouden van de leerling/inkomenskwintielen

Voor de indeling van de huishoudens van de leerlingen naar hoogte van het inkomen is gebruik gemaakt van het gestandaardiseerde inkomen. Dat is het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden.

De huishoudens zijn op basis van dit inkomen in vijf groepen (kwintielen) met een gelijk aantal huishoudens verdeeld. De inkomensgrenzen tussen deze vijf 20 procentsgroepen verschillen van jaar tot jaar.

Onderwijssoorten

vso= voortgezet speciaal onderwijs
vmbo = voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
havo = hoger algemeen voortgezet onderwijs
vwo = voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
mbo = middelbaar beroepsonderwijs
vavo = voortgezet algemeen volwassenenonderwijs
hbo = hoger beroepsonderwijs
wo = wetenschappelijk onderwijs

Persoon met migratieachtergrond

Persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie). De herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf of dat van de moeder, tenzij de moeder in Nederland is geboren. In dat geval geldt het geboorteland van de vader.

Persoon met Nederlandse achtergrond

Persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren, ongeacht het land waar men zelf is geboren.

Startkwalificatie

Een startkwalificatie is een diploma op minimaal havo, vwo of mbo niveau 2. Een startkwalificatie wordt gezien als het minimale niveau dat nodig is om een volwaardige plaats op de arbeidsmarkt te veroveren.

Stedelijkheid

De indeling van gemeenten naar stedelijkheid is gebaseerd op de omgevingsadressendichtheid van de gemeente. Allereerst is voor ieder adres binnen een gemeente de adressendichtheid vastgesteld van een gebied met een straal van 1 km rondom dat adres. De omgevingsadressendichtheid van een gemeente is de gemiddelde waarde hiervan voor alle adressen binnen die gemeente. De volgende klassen worden onderscheiden:

- Zeer sterk stedelijk ($\geq 2\ 500$ omgevingsadressen/km²)
- Sterk stedelijk (1 500 tot 2 500 omgevingsadressen/km²)
- Matig stedelijk (1 000 tot 1 500 omgevingsadressen/km²)
- Weinig stedelijk (500 tot 1 000 omgevingsadressen/km²)
- Niet stedelijk (< 500 omgevingsadressen/km²)

Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo)

Het vmbo bestaat uit vier leerwegen:

- de basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b)
- de kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo-k)
- de gemengde leerweg (vmbo-g)
- de theoretische leerweg (vmbo-t)

Vmbo-b is de vooropleiding voor de basisberoepsopleiding (niveau 2) van het mbo.

Vmbo-k is de minimale vooropleiding voor de vakopleiding (niveau 3) en de middenkaderopleiding (niveau 4) van het mbo.

Vmbo-g en vmbo-t hebben een vergelijkbaar niveau en vormen het hoogste niveau binnen het vmbo. In tegenstelling tot vmbo-t, volgen leerlingen op vmbo-g ook een beroepsgericht vak. Met deze opleidingen kan worden ingestroomd in de middenkaderopleiding (niveau 4) van het mbo. Het is na diplomering, met een extra vak, tevens mogelijk om vanuit vmbo-g en vmbo-t door te stromen naar het vierde leerjaar van de havo.

Vwo

Het vwo is een onderwijssoort in het voortgezet onderwijs, die vooral bedoeld is als voorbereiding op het wetenschappelijk onderwijs (wo). Het vwo heeft zes leerjaren. Leerlingen kunnen in de tweede fase (leerjaren 4, 5 en 6) kiezen uit vier profielen. Het vwo kent twee onderwijssoorten: het atheneum en het gymnasium. Op het gymnasium krijgen alle leerlingen Grieks en Latijn in de onderbouw en minimaal één van deze klassieke talen in de bovenbouw.

Zittenblijven (zonder afstroom)

In dit hoofdstuk wordt een zittenblijver gezien als een leerling die in het volgende schooljaar in hetzelfde leerjaar zit van hetzelfde onderwijsniveau. Een enkele leerling zal in een lager leerjaar zitten van hetzelfde niveau. Leerlingen in de examenjaren worden niet meegerekend in het zittenblijven. Deze definitie wijkt af van wat in andere onderzoeken gebruikelijk is. Daar wordt ook de vertraagde afstroom (naar hetzelfde of lager leerjaar van een lager niveau) tot zittenblijven gerekend.

5.5 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Onderwijscijfers van de groep tot 25 jaar zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over gediplomeerden in het voortgezet onderwijs zijn te vinden op [Jeugdmonitor Statline](#).

Cijfers over het onderwijsniveau van de bevolking per provincie en gemeente zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over schooladvies in groep 8 van de basisschool en herziening van het advies zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over examenkandidaten en slagingspercentages in het voortgezet onderwijs zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over door- en uitstroom in het voortgezet onderwijs zijn te vinden op [StatLine](#).

Voor meer informatie over VO examens en de aanpak van het coronavirus zie [Servicedocument VO examens – aanpak Coronavirus](#).

Voor meer informatie over examens in het voortgezet onderwijs zie [website van de Rijksoverheid](#).

Literatuur

Hartgers, M., T. Traag, L. Wielenga (2021). [De schooladviezen in groep 8: verschillen tussen groepen leerlingen.](#)

CBS (2021, 12 april). [Vooraf meisjes kregen in schooljaar 2019/'20 een lager eindadvies.](#)
CBS nieuwsbericht.

6 Werk

Jongeren op de arbeidsmarkt

Auteur: Willem Gielen

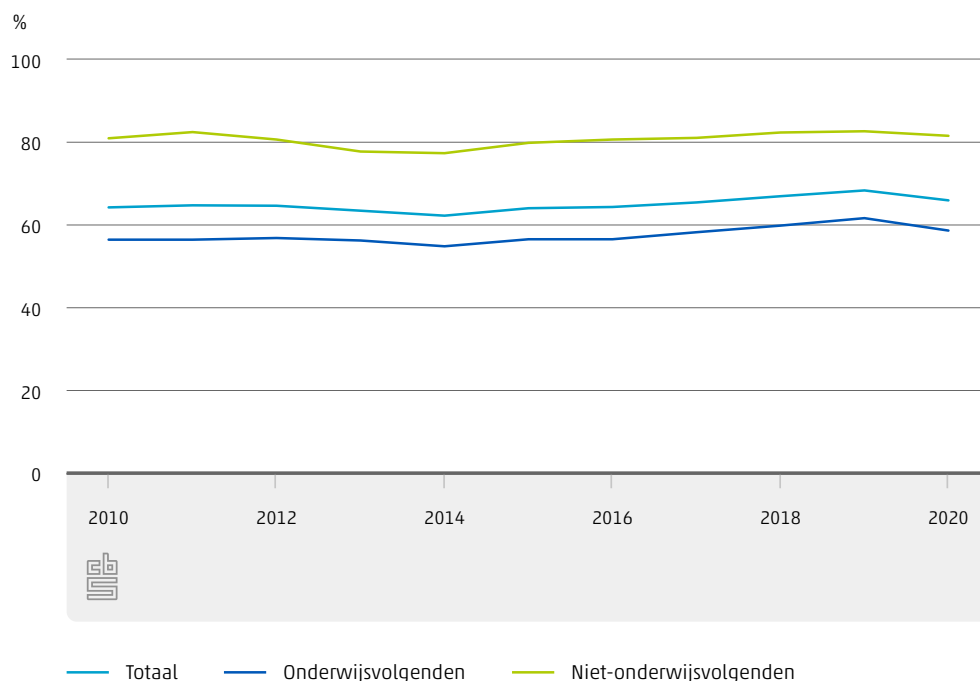
In 2020 daalde het percentage jongeren met werk voor het eerst sinds 2014 en steeg de jeugdwerkloosheid. Het percentage jongeren met een flexibel dienstverband nam in 2020 verder af. 15- tot 27-jarige werknemers gaven in 2020 aanzienlijk vaker dan oudere werknemers aan dat hun werk stil was komen te liggen of niet uitgevoerd mocht worden door de coronacrisis. De tevredenheid met het werk nam onder jongere werknemers in 2020 verder toe.

6.1 Arbeidsdeelname

Jongeren in 2020 minder vaak werkzaam dan jaar eerder

In 2020 had 66 procent van de 15- tot 27-jarigen betaald werk, dat zijn bijna 1,7 miljoen jongeren. De nettoarbeidsparticipatie van jongeren was daarmee lager dan in het voorgaande jaar (68 procent). Tussen 2014 en 2019 nam het percentage jongeren met betaald werk ieder jaar toe. De daling van de nettoarbeidsparticipatie in 2020 was sterker onder onderwijsvolgende jongeren (van 62 procent naar 59 procent) dan onder jongeren die geen onderwijs volgden (van 83 naar 82 procent). De nettoarbeidsparticipatie onder 27- tot 75-jarigen bleef in 2020 op een vergelijkbaar niveau met 2019 (69 procent).

6.1.1 Nettoarbeidsparticipatie van 15- tot 27-jarigen

66% van de 15- tot 27-jarigen
had in 2020 betaald werk

Arbeidsparticipatie jongeren deels hersteld in 3e en 4e kwartaal 2020

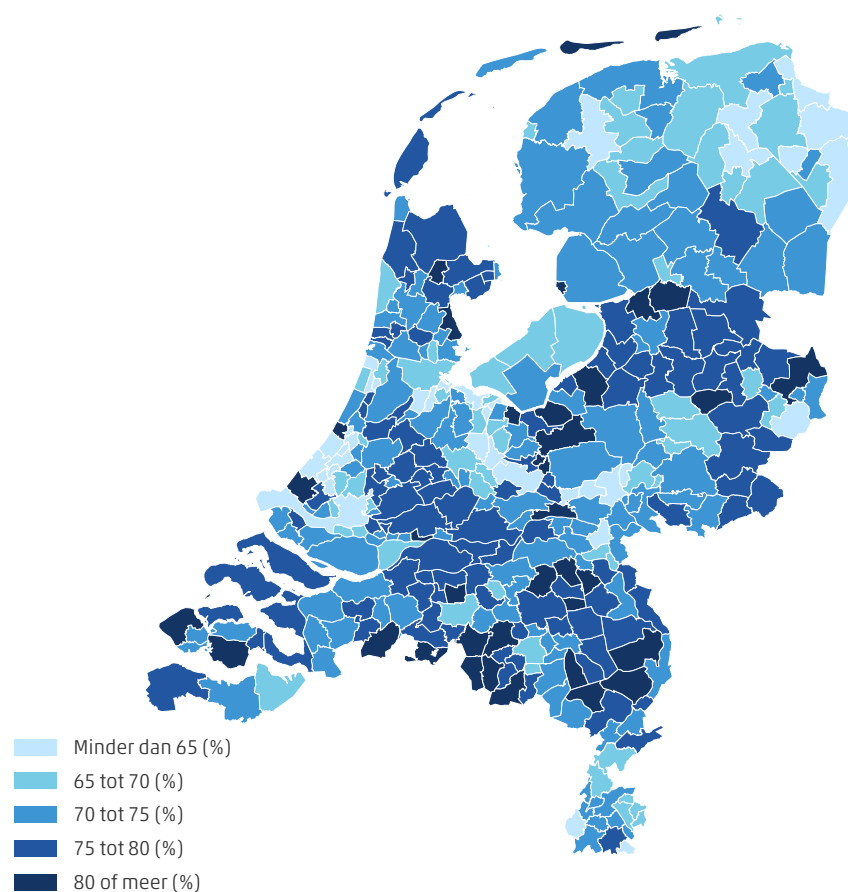
Na het uitbreken van de coronacrisis daalde het percentage jongeren met betaald werk aanzienlijk. In het eerste kwartaal van 2020 had van de jongeren van 15 tot 25 jaar 65,9 procent nog betaald werk, in het tweede kwartaal was dit afgenomen naar 60,3 procent (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). In het derde en vierde kwartaal van 2020 herstelde de nettoarbeidsparticipatie van jongeren weer gedeeltelijk, naar 60,9 en 62,7 procent. In het tweede kwartaal van 2021 bedroeg deze 62,9 procent. Daarnaast nam de werkloosheid onder 15- tot 25-jarigen juist toe na het eerste kwartaal van 2020: van 6,3 procent in het eerste kwartaal, naar 11,0 procent in het derde kwartaal (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). In het vierde kwartaal daalde de werkloosheid weer naar 9,7 procent, om daarna verder af te nemen naar 8,4 procent in het tweede kwartaal van 2021.

Arbeidsparticipatie relatief laag in studentensteden

De nettoarbeidsparticipatie onder jongeren van 15 tot 27 jaar was in 2019 het hoogst in de gemeenten Veere (85 procent), Urk, Boekel, Staphorst en Reusel-De Mierden (allen 84 procent). Bij de gemeenten groter dan 100 duizend inwoners was het percentage werkenden ook hoog in de gemeenten Westland (81 procent), Alphen aan den Rijn, 's-Hertogenbosch en Ede (allen 74 procent). Van alle gemeenten was het aandeel werkende jongeren het kleinst in Vaals (39 procent), Wageningen (44 procent) en Wassenaar (46 procent).

In de vier grootste gemeenten lag de nettoarbeidsparticipatie van jongeren in 2019 onder het landelijk gemiddelde. In Utrecht had van de 15- tot 27-jarigen 67 procent betaald werk, in Amsterdam 65 procent, in Rotterdam 63 procent en in Den Haag 59 procent. In de studentensteden Wageningen (44 procent), Maastricht (46 procent), Delft (52 procent) en Groningen (57 procent) was de arbeidsparticipatie ook relatief laag.

6.1.2 Nettoarbeidsparticipatie van 15- tot 27-jarigen, 2019*

* voorlopige cijfers

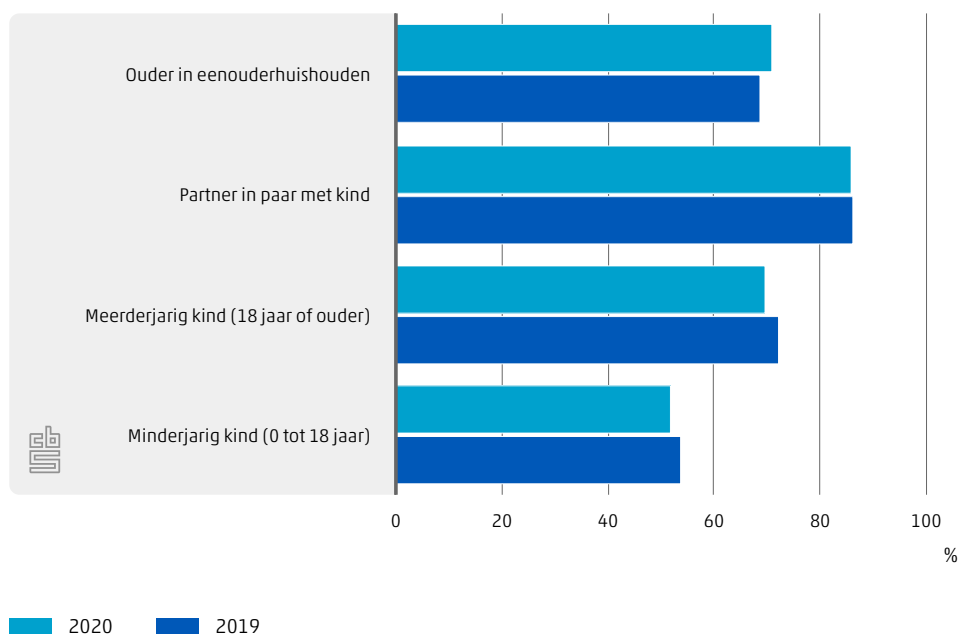

Ouders samenwonend in paar vaakst werkzaam

Terwijl de arbeidsparticipatie van jongeren is gedaald, is de arbeidsdeelname van hun ouders, indien ze in hetzelfde huishouden wonen, niet of nauwelijks gedaald. De netto-arbeidsparticipatie van ouders met thuiswonende kinderen is het hoogst in huishoudens waarin beide ouders samenwonen: 86 procent van de ouders in die huishoudens had in 2020 betaald werk. In eenouderhuishoudens was dat 71 procent. Ten opzichte van 2019 is de nettoarbeidsparticipatie van de ouders in een paar nauwelijks veranderd, bij de ouders in een eenouderhuishouden is de arbeidsparticipatie gestegen met twee procentpunt ten opzichte van 2019.

Meerderjarige kinderen die nog bij hun ouders thuis wonen waren in 2020 met 70 procent wat minder vaak werkzaam dan in 2019 (72 procent). Van de minderjarige kinderen had 52 procent in 2020 betaald werk, ook dat is minder dan in 2019 (54 procent).

6.1.3 Nettoarbeidsparticipatie naar positie in het huishouden (15 tot 75 jaar)

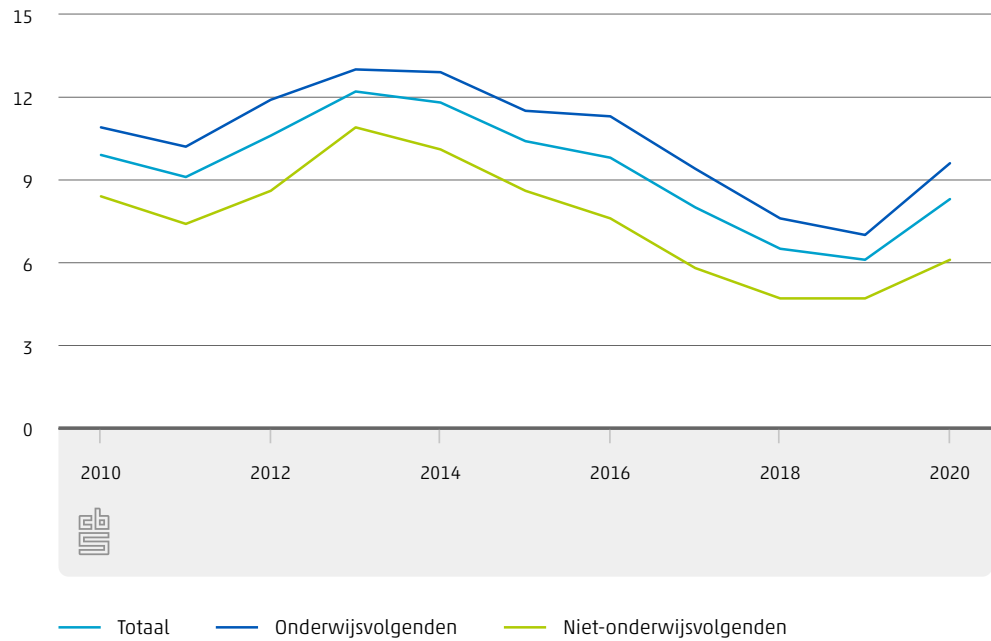

Jeugdwerkloosheid in 2020 weer toegenomen

De werkloosheid onder 15- tot 27-jarigen daalde tussen 2013 en 2019 vrijwel voortdurend. In 2020 nam deze voor het eerst sinds 2013 weer toe, van 6,1 procent van de beroepsbevolking in 2019 naar 8,3 procent in 2020. De werkloze beroepsbevolking omvat iedereen die geen betaald werk heeft, maar wel op zoek is naar werk en op korte termijn kan starten. Scholieren of studenten waren vaker werkloos (9,6 procent) dan niet-onderwijsvolgende jongeren (6,1 procent). In tegenstelling tot de jongeren veranderde het werkloosheidspercentage voor de rest van de beroepsbevolking (27 tot 75 jaar) tussen 2019 en 2020 niet (beide jaren 2,7 procent).

6.1.4 Werkloosheid, 15- tot 27-jarigen

% van beroepsbevolking

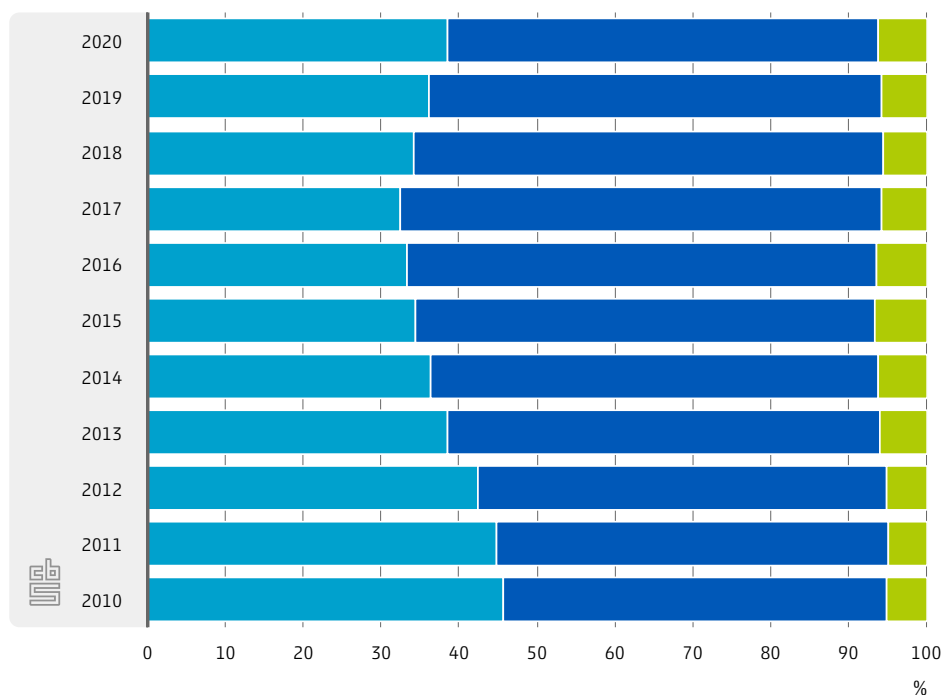

6.2 Arbeidskenmerken

Minder jongeren met flexibele arbeidsrelatie

Het merendeel van de werkende jongeren, 55 procent, had in 2020 een flexibele arbeidsrelatie. Dit percentage is tussen 2017 en 2020 afgenomen, terwijl het tussen 2010 en 2017 nog ieder jaar toenam. Deze afname was vooral sterk in het afgelopen jaar; in 2019 had 58 procent van de werkzame jongeren een flexibele arbeidsrelatie. Het aandeel jongeren met een vaste arbeidsrelatie nam tussen 2019 en 2020 toe van 36 naar 39 procent. Het percentage zelfstandigen bleef in de afgelopen jaren vrij constant op 6 procent.

6.2.1 Werkzame beroepsbevolking, 15 tot 27 jaar

- Werknemer met vaste arbeidsrelatie
- Werknemer met flexibele arbeidsrelatie
- Zelfstandige

Scholieren of studenten met een (bij)baan hadden in 2020 (70 procent) vaker een flexibel contract dan werkende jongeren die geen opleiding volgden (33 procent). De afname van het percentage jongeren met een flexibele arbeidsrelatie tussen 2019 en 2020 was aanzienlijk sterker onder de niet-onderwijsvolgende jongeren (van 38 naar 33 procent) dan onder de werkzame jongeren die nog onderwijs volgen (van 71 naar 70 procent). Van de onderwijsvolgende jongeren met een flexibele arbeidsrelatie was het grootste deel oproep- of invalkracht. Niet-onderwijsvolgenden met een flexibele arbeidsrelatie hadden het vaakst een tijdelijk contract met uitzicht op een vast dienstverband.

Scholieren en studenten werkten in 2020 gemiddeld 14 uur per week

Van de jongeren tussen de 15 en 27 jaar is het merendeel nog scholier of student. Gemiddeld werkten zij 14 uur per week in 2020. Niet-onderwijsvolgende jongeren werkten gemiddeld 33 uur per week. De gemiddelde arbeidsduur onder werkende jongeren nam in de periode tussen 2015 en 2019 iets toe. Tussen 2019 en 2020 is deze weer wat afgenomen.

Scholieren en studenten vaakst werkzaam als vakkenvuller

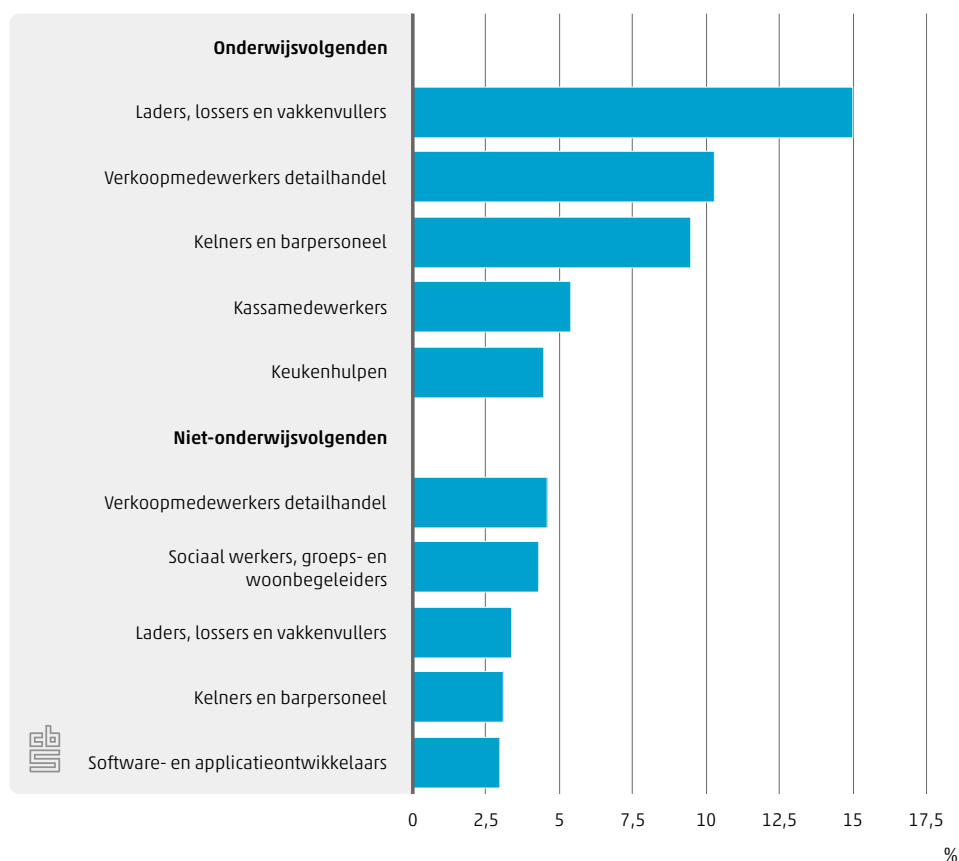
Van alle werkzame scholieren en studenten was in 2020 het meest voorkomende beroep lader, lossen of vakkenvuller (15 procent). Daarnaast werkten ze vaak als verkoopmedewerker (10 procent) of in de horeca aan de bar of als ober (9 procent).

In vergelijking met een jaar eerder was het percentage onderwijsvolgende jongeren dat in de horeca werkte als ober, aan de bar of keukenhulp in 2020 lager, terwijl de groep laders, lossers en vakkenvullers juist was toegenomen ten opzichte van 2019.

Onder de niet-onderwijsvolgende jongeren waren de meest voorkomende beroepen verkoopmedewerker in de detailhandel (5 procent) en sociaal werker, groeps- en woonbegeleider (4 procent). De beroepsgroepen laders, lossers of vakkenvullers, kelners en barpersoneel en software- en applicatieontwikkelaars (allen 3 procent) kwamen onder deze jongeren ook relatief vaak voor. Ook bij de niet-onderwijsvoldenden nam het percentage dat werkzaam was als kelners of barpersoneel tussen 2019 en 2020 wat af. De groep die werkte als verkoopmedewerker in de detailhandel nam juist wat toe.

6.2.2 Meest voorkomende beroepen onder 15- tot 27- jarigen, 2020

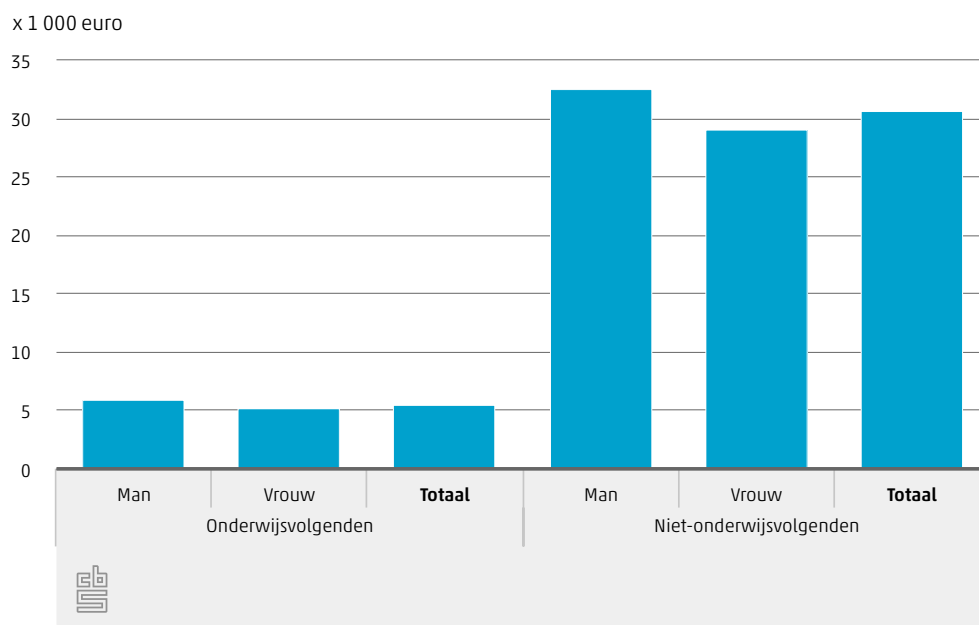
Doorsnee jaarinkomen van onderwijsvolgende jongeren ruim 5 duizend euro

In 2019 bedroeg het doorsnee (mediane) persoonlijk primair jaarinkomen van 15- tot 27-jarige werknemers die onderwijs volgen 5 500 euro. Bij mannen was dat 5 900 euro, bij vrouwen 5 200 euro.

Jongere werknemers die geen onderwijs meer volgen verdienden in 2019 met een doorsnee persoonlijk primair jaarinkomen van 30 700 euro aanzienlijk meer. Hierbij was het verschil tussen de jaarinkomens van vrouwen en mannen ook groter: 29 100 euro

voor vrouwen tegen 32 600 euro voor mannen. Dit heeft er onder andere mee te maken dat jonge vrouwen minder uren werkten. Worden alleen de voltijdwerkende jongeren vergeleken, dan bedroeg het doorsnee persoonlijk primair jaarinkomen bij mannen 37 600 euro en bij vrouwen 37 200 euro.

6.2.3 Mediane jaarinkomen van werknemers (15 tot 27 jaar), 2019

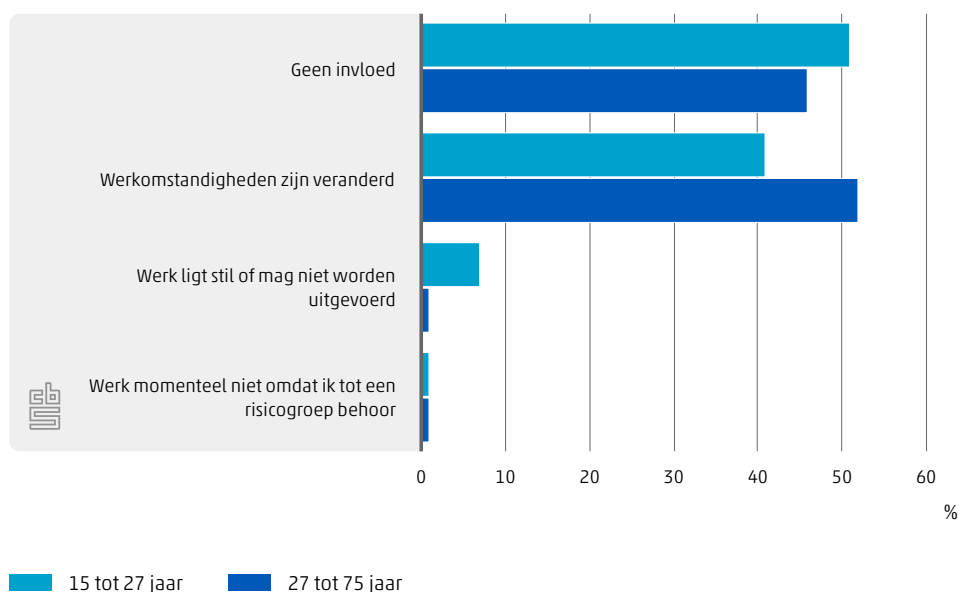
6.3 Arbeidsomstandigheden

Werk van jongere werknemers lag relatief vaak stil door coronacrisis

Uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA), van CBS en TNO, blijkt dat jongere werknemers aanzienlijk vaker dan oudere werknemers aangaven dat hun werk door corona stil is komen te liggen: 7 procent onder de 15- tot 27-jarige tegenover 1 procent onder de 27- tot 75-jarige werknemers. Dat heeft er onder andere mee te maken dat relatief veel jongeren werkzaam zijn in de bedrijfstakken waar het werk in de periode waarin de vragenlijst is afgenomen (vierde kwartaal 2020) heeft stilgelegen, zoals in de horeca en de cultuur, sport en recreatie.

Oudere werknemers (52 procent) gaven wel vaker dan jongere werknemers (41 procent) aan dat hun werkomstandigheden zijn veranderd door de coronacrisis, doordat ze bijvoorbeeld zijn gaan thuiswerken of minder zijn gaan werken. Ook was het aandeel werknemers dat aangaf dat de coronamaatregelen geen invloed hebben op het werk lager onder 27-plussers (46 procent) dan bij 15- tot 27-jarigen (51 procent).

6.3.1 Invloed van coronamaatregelen op uitoefenen werk van werknemers, 2020

Bron: CBS, TNO

7% van jonge werknemers kon eind 2020 werk niet uitvoeren door coronacrisis

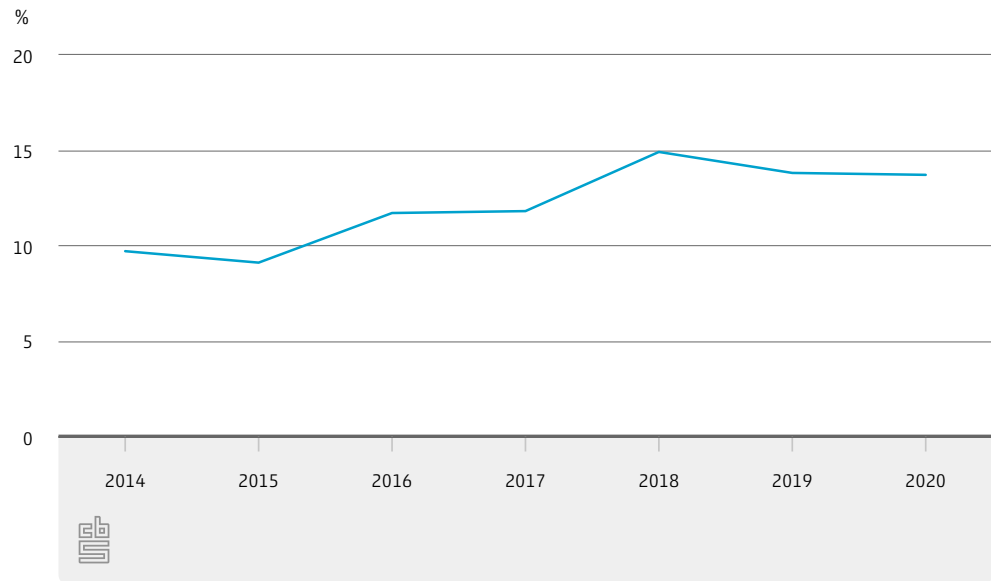

Een op zeven jongere werknemers psychisch vermoeid door werk

In 2020 zei 14 procent van de werknemers tussen de 15 en 27 jaar een enkele keer per maand of vaker last te hebben van psychische vermoeidheidsklachten (burn-outklachten) door het werk. Dat percentage is vrijwel hetzelfde als in 2019. In de periode 2015 tot en met 2018 steeg de groep jongere werknemers met vermoeidheidsklachten juist van 9 procent naar 15 procent.

Jonge werknemers die geen onderwijs volgen, hadden in 2020 bijna dubbel zo vaak als scholieren of studenten last van psychische vermoeidheidsklachten door het werk: respectievelijk 20 versus 10 procent. Het soort werk van scholieren of studenten verschilde ook met dat van niet-onderwijsvolgende jongeren. Zo werkten scholieren of studenten gemiddeld minder uren per week, hadden ze andere beroepen en ervoeren ze minder vaak een hoge werkdruk (zie volgende paragraaf). 15- tot 27-jarige vrouwen meldden vaker werkgerelateerde psychische vermoeidheidsklachten (16 procent) dan mannen (11 procent).

6.3.2 Pyschische vermoeidheidsklachten onder jongere werknemers van 15 tot 27 jaar

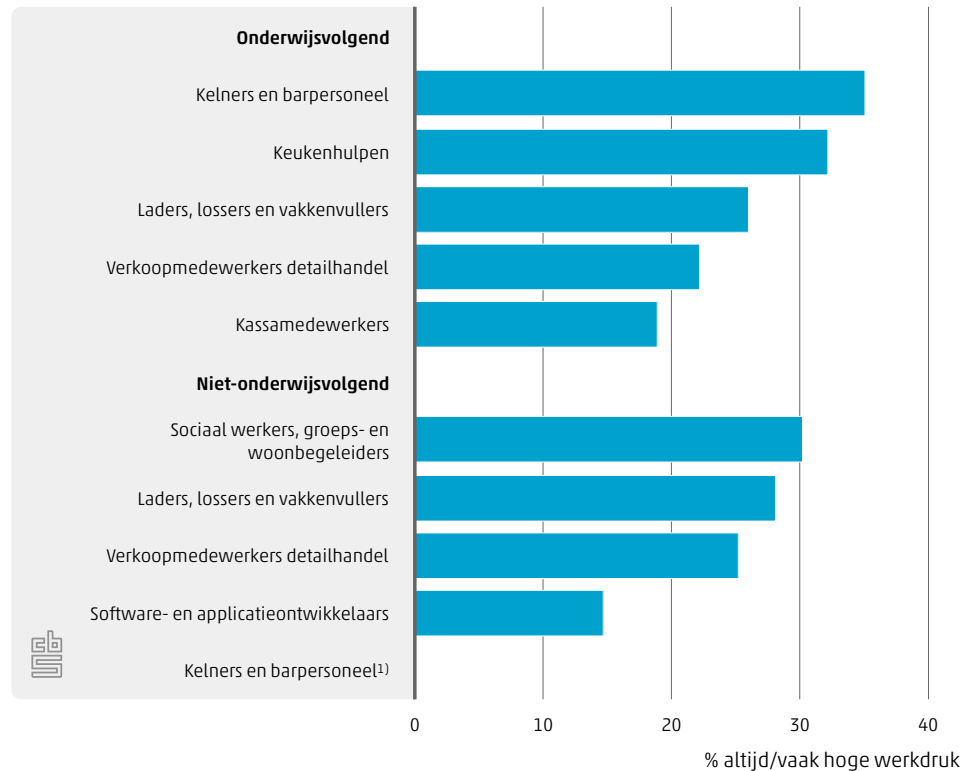
Bron: CBS, TNO

Minder jongere werknemers ervaren hoge werkdruk

In 2020 zei 27 procent van de werknemers tussen 15 en 27 jaar vaak of altijd een hoge werkdruk te ervaren. Dat is lager dan in 2019, toen 31 procent regelmatig een hoge werkdruk ervoer. Onder 15- tot 27-jarige vrouwen was het aandeel werknemers dat regelmatig een hoge werkdruk ervoer 28 procent, bij mannen was dit 25 procent. Van de werknemers tussen 15 en 27 jaar die nog onderwijs volgen gaf 25 procent aan een hoge werkdruk te ervaren. Bij de groep die geen onderwijs meer volgt was dat 30 procent.

Van de meest voorkomende beroepen onder onderwijsvolgende jongeren tussen de 15 en 27 jaar ervoeren kelners en barpersoneel het vaakst een hoge werkdruk (35 procent). Ook bij de keukenhulpen was dat met 32 procent relatief hoog. Bij de niet-onderwijsvolgende jongeren ervoeren sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders (30 procent) en vakkenvullers (28 procent) het vaakst een hoge werkdruk.

6.3.3 Werkdruk van werknemers (15 tot 27 jaar) naar meest voorkomende beroepen, 2020

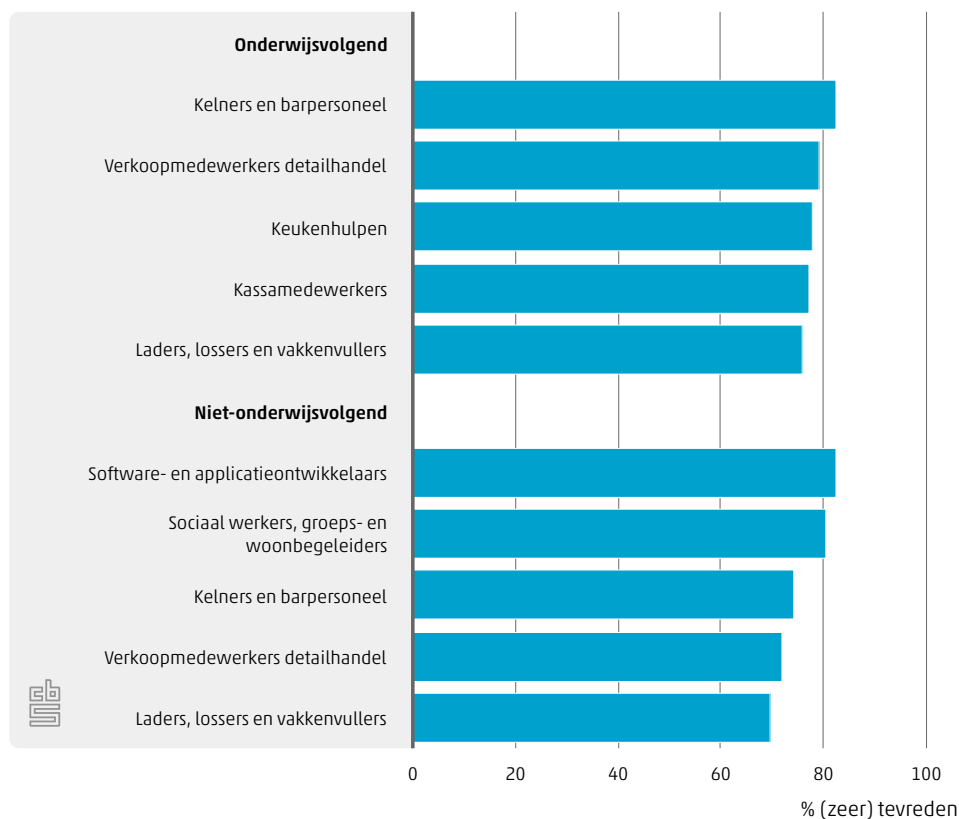
Bron: CBS, TNO
1 Te weinig gegevens beschikbaar.

Jongeren in 2020 vaker tevreden met werk

In 2020 was 79 procent van de jongere werknemers (zeer) tevreden met zijn of haar werk. In de afgelopen jaren is deze tevredenheid steeds wat toegenomen, zo was in 2017 nog 76 procent van de jongere werknemers tevreden met hun werk. Onderwijsvolgenden waren met 80 procent iets vaker tevreden dan niet-onderwijsvolgende werknemers (77 procent).

Van de meest voorkomende beroepen onder scholieren of studenten waren kelners en het barpersoneel het vaakst tevreden (83 procent). Vakkenvullers waren met 76 procent het minst vaak (zeer) tevreden. Onder de niet-onderwijsvolgende jongeren waren van de vijf meest voorkomende beroepen de sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders met 82 procent het vaakst tevreden met hun werk. Verkoopmedewerkers in de detailhandel waren met 70 procent het minst tevreden.

6.3.4 Tevredenheid met werk van werknemers (15 tot 27 jaar) naar meest voorkomende beroepen, 2020

Bron: CBS, TNO

6.4 Begrippen

Beroepsbevolking

Personen die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking) of die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

Flexibele arbeidsrelatie

Een werknemer met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd óf een flexibel aantal uren per week. Tot de werknemers met een flexibele arbeidsrelatie behoren:

- Werknemer tijdelijk, uitzicht op vast
- Werknemer tijdelijk ≥ 1 jaar
- Werknemer tijdelijk < 1 jaar
- Oproep-/invalkracht
- Uitzendkracht
- Werknemer vast, geen vaste uren
- Werknemer tijdelijk, geen vaste uren

Nettoarbeidsparticipatie

Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar.

Vaste arbeidsrelatie

Een werknemer met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd én een vast aantal uren per week. Als een persoon meer dan één baan of werkring heeft, dan wordt uitgegaan van de baan of werkring waaraan de meeste tijd wordt besteed.

Werkdruk

Werkdruk wordt ook wel omschreven als taakeisen. Dit is gemeten met drie enquêtevragen:

- Moet u extra hard werken om iets af te krijgen?
- Moet u heel veel werk doen?
- Moet u erg snel werken?

De antwoordcategorieën zijn bij elke vraag: altijd (score 4), vaak (score 3), soms (score 2) of nooit (score 1). Als iemand gemiddeld op de drie uitspraken een score heeft van 2,5 of hoger, dan er is sprake van altijd of vaak een hoge werkdruk.

Werkgerelateerde psychische vermoeidheidsklachten

Psychische vermoeidheid door het werk wordt gemeten aan de hand van vijf uitspraken:

- Ik voel me emotioneel uitgeput door mijn werk.
- Aan het einde van een werkdag voel ik me leeg.
- Ik voel me moe als ik 's morgens opsta en geconfronteerd word met mijn werk.
- Het vergt heel veel van mij om de hele dag met mensen te werken.
- Ik voel me compleet uitgeput door mijn werk.

De antwoordmogelijkheden hierbij zijn: nooit, enkele keren per jaar, maandelijks, enkele keren per maand, wekelijks, enkele keren per week of elke dag. Als iemand gemiddeld op de vijf uitspraken enkele keren per maand of vaker antwoordt, dan is sprake van werkgerelateerde psychische vermoeidheid.

Werkloze beroepsbevolking

Personen zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn. Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

Werkzame beroepsbevolking

Personen die betaald werk hebben. Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

6.5 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Cijfers over arbeidsdeelname en werkloosheid onder jongeren in Nederland zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Regionale cijfers over werkzame en niet-werkzame jongeren zijn te vinden in [Jeugdmonitor StatLine](#).

Regionale cijfers over de arbeidsdeelname en werkloosheid van jongeren voor 2020 zijn beschikbaar op [StatLine](#), wel met de leeftijdsafbakening 15 tot 25 jaar.

Cijfers over duurzame inzetbaarheid van werknemers (waaronder tevredenheid met werk) zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over de psychosociale arbeidsbelasting van werknemers (waaronder psychische vermoeidheidsklachten en werkdruk) zijn te vinden op [StatLine](#).

Literatuur

CBS (2021, 21 januari). [Werkloosheid in december verder gedaald](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2021, 2 maart). [Grootste daling werkenden in 2020 bij dienstverlenende beroepen](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2021, 4 maart). [Arbeidsparticipatie jongeren in tweede helft 2020 deels hersteld](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2021, 30 april). [Het aanbod van arbeid](#). De arbeidsmarkt in cijfers 2020.

CBS (2021, 30 april). [Arbeidsomstandigheden](#). De arbeidsmarkt in cijfers 2020.

CBS (2021, 19 mei). [Verdeling van brede welvaart](#). Monitor Brede Welvaart & de Sustainable Development Goals 2021.

CBS (2021, 19 augustus). [Werkloosheid daalt het sterkst onder jongeren](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2021, 20 september). [Onbenut arbeidspotentieel bestaat voor een derde uit jongeren](#). CBS nieuwsbericht.

De Vries, R. (2021, 2 maart). [De beroepsbevolking tijdens de coronacrisis](#). Statistische Trends, CBS.

De Vries, R. (2021, 19 mei). [Zowel jongeren als ouderen vaker gestopt met werken begin 2020](#). ESB Kort.

De Vries, R. (2021, 20 mei). [De beroepsbevolking tijdens de coronacrisis: dynamiek en steunmaatregelen](#). Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken, 37(1), 11-21.

Gielen, W., Siermann, C. en van der Mooren, F. (2021, 8 september). [Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt](#). CBS Publicatie.

7 Middelengebruik en gezondheid

Auteur: Kim Knoops

In 2020 gaven minder meisjes van 12 tot 18 jaar aan weleens alcohol te hebben gedronken in de afgelopen 12 maanden dan in 2019. Hiermee voldeden ze vaker aan de alcoholrichtlijn. Onder jonge mannen van 18 tot 25 jaar was het percentage overmatige drinkers, rokers en dagelijkse rokers in 2020 lager dan een jaar eerder. Bij vrouwen van die leeftijd, nam het aandeel dat cannabis gebruikte in deze periode toe. Cannabisgebruik gaat bij 18- tot 25-jarigen relatief vaak samen met een minder goede psychische gezondheid.

Data over leefstijl van jongeren

De cijfers in dit hoofdstuk zijn afkomstig uit de jaargangen 2014 tot en met 2020 van de Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor van CBS, RIVM en Trimbos-instituut. Deze bron valt onder het samenwerkingsverband 'Leefstijlmonitor' en beschrijft de zelfgerapporteerde leefstijl van jongeren (12 tot 18 jaar) en jongvolwassenen (18 tot 25 jaar).

Binnen het kader van de Leefstijlmonitor zijn het onderzoek Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) en het Peilstationsonderzoek Scholieren landelijk preferente onderzoeken naar roken, drinken en drugsgebruik onder scholieren van 12 tot 17 jaar. Ook gelden ze als preferente databronnen omtrent middelengebruik voor deze leeftijdsgroep. Deze onderzoeken worden eens in de vier jaar uitgevoerd en wisselen elkaar om de twee jaar af. De cijfers van HBSC en van het Peilstationsonderzoek worden in dit hoofdstuk niet gepresenteerd, omdat we het middelengebruik onder jongeren van 12 tot 25 jaar beschrijven. Ze zijn wel te raadplegen op de website van de Jeugdmonitor.

De kerncijfers over gezondheid, leefstijl en zorg, die gebruikt worden voor beleid en beleidsondersteuning, zijn samengebracht in de Staat van Volksgezondheid en Zorg.

7.1 Ontwikkelingen in middelengebruik in 2019-2020

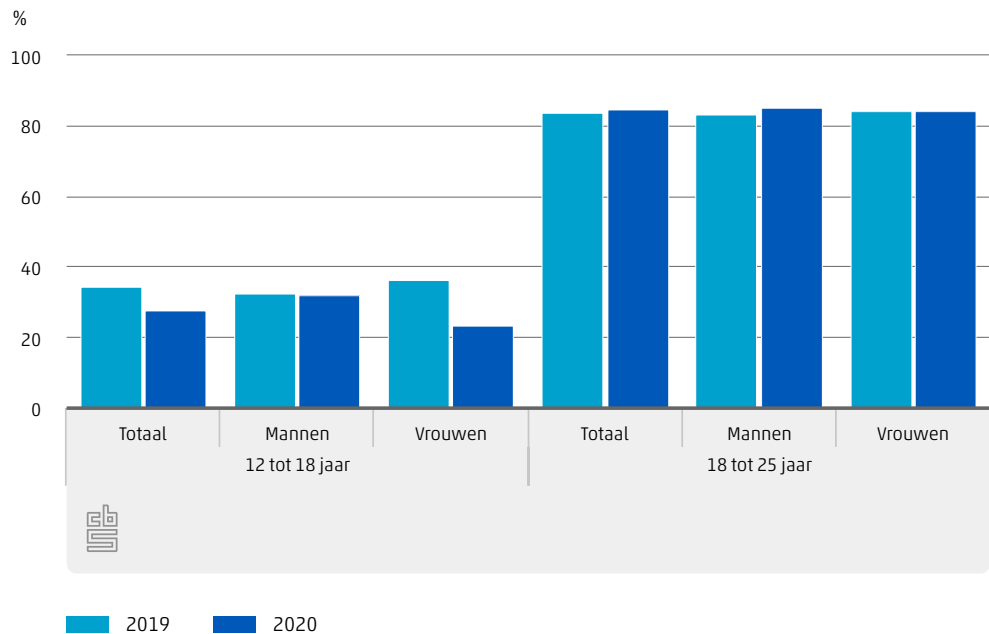
Minder meisjes drinken wel eens alcohol

In 2020 meldde 28 procent van de jongeren van 12 tot 18 jaar in de afgelopen twaalf maanden weleens alcohol te hebben gedronken. Een jaar eerder was dat nog 35 procent. Deze daling is geheel toe te schrijven aan de 12- tot 18-jarige meisjes. Bij hen nam het aandeel dat alcohol dronk af van 37 procent in 2019 naar 23 procent in 2020, terwijl dat bij

de jongens gelijk bleef (32 procent). Ook tussen 2014 en 2020 was er geen significante trend in het aandeel jongens dat alcohol dronk in het afgelopen jaar. Voor meisjes is het aandeel dat weleens alcohol dronk in 2020 lager dan in de jaren 2014 tot 2019.

Onder jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar is het aandeel drinkers sinds 2014 niet veranderd. In 2020 dronk 85 procent van zowel de mannen als de vrouwen van die leeftijd weleens alcohol.

7.1.1 Drinkers onder 12- tot 25-jarigen

Bron: CBS, RIVM, Trimbos-instituut

28% van de 12- tot 18-jarigen drinkt weleens alcohol, van de 18- tot 25-jarigen is dat 85%

Percentage overmatige drinkers onder jongvolwassen mannen gedaald

Van de jongeren van 12 tot 18 jaar had 2 procent in 2020 overmatig alcohol geconsumeerd in de afgelopen twaalf maanden. Dit percentage is door de jaren heen vrij constant.

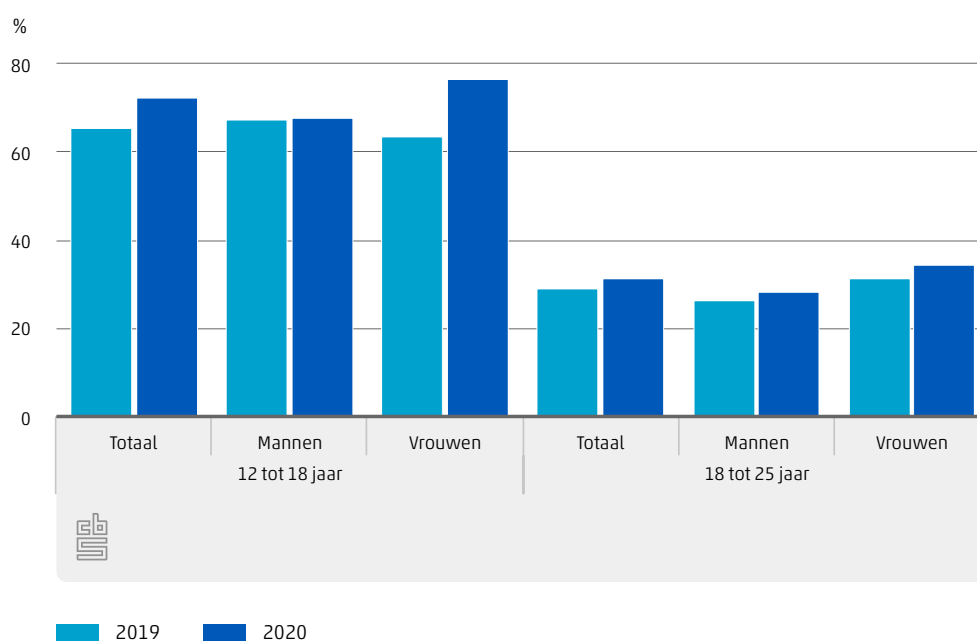
Onder jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar daalde het aandeel overmatige drinkers van 14 procent in 2019 naar 10 procent in 2020. Dit komt vrijwel geheel door de afname van overmatig drinken onder de 18- tot 25-jarige mannen: van 17 naar 10 procent. Het overmatig drankgebruik onder jongvolwassen mannen vertoont al jaren een dalende trend. In 2014 dronk nog bijna een kwart van hen overmatig alcohol.

3 op de 10 jongvolwassenen voldoen aan alcoholrichtlijn

Voor jongeren van 12 tot 18 jaar geldt sinds 2014 de richtlijn om geen alcohol te drinken. Doordat minder jonge meisjes in 2020 aangaven in het afgelopen jaar alcohol gedronken te hebben, steeg het aandeel jongeren dat aan de alcoholrichtlijn voldeed van 65 in 2019 naar 72 procent 2020.

Voor mensen van 18 jaar of ouder geldt sinds 2015 de richtlijn: niet drinken of maximaal 1 glas per dag. Van de jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar voldeed 3 op de 10 in 2020 aan deze richtlijn, evenveel als in 2019. Met 22 procent voldeden meer 18- tot 25-jarige mannen aan de alcoholrichtlijn dan in 2014 (28 procent).

7.1.2 Voldoet aan alcoholrichtlijn, 12- tot 25-jarigen

Bron: CBS, RIVM, Trimbos-instituut

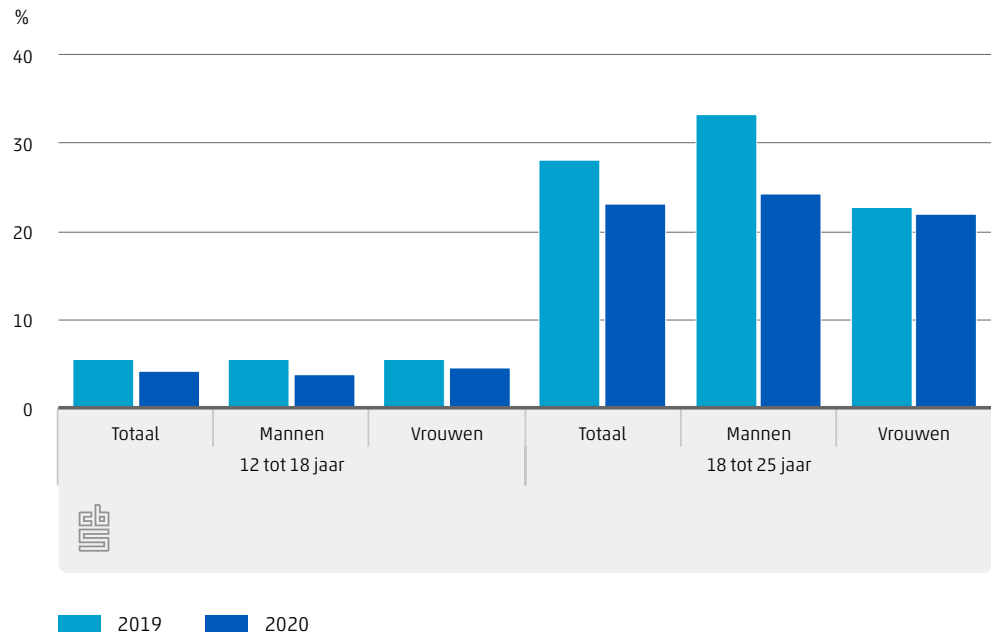
Aandeel (dagelijkse) rokers onder jongvolwassen mannen afgenomen

Van de jongeren van 12 tot 18 jaar gaf 4 procent in 2020 aan de afgelopen maanden weleens gerookt te hebben, 2 procent zei dagelijks te roken. Deze percentages zijn vergelijkbaar met die in 2019. In 2014 zei 8 procent weleens gerookt te hebben, 4 procent rookte dagelijks.

Onder jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar nam het aandeel rokers tussen 2019 en 2020 af van 28 naar 23 procent, terwijl het aandeel dagelijkse rokers met 12 procent niet significant veranderde. Minder mannen van die leeftijd rookten weleens dan een jaar eerder (24 procent tegen 33 procent in 2019), ook rookten minder mannen dagelijks (13 tegen 18 procent). Bij jongvolwassen vrouwen veranderde het rookgedrag in deze periode niet. 22 procent van hen rookte in 2020 weleens, circa de helft daarvan deed dit dagelijks.

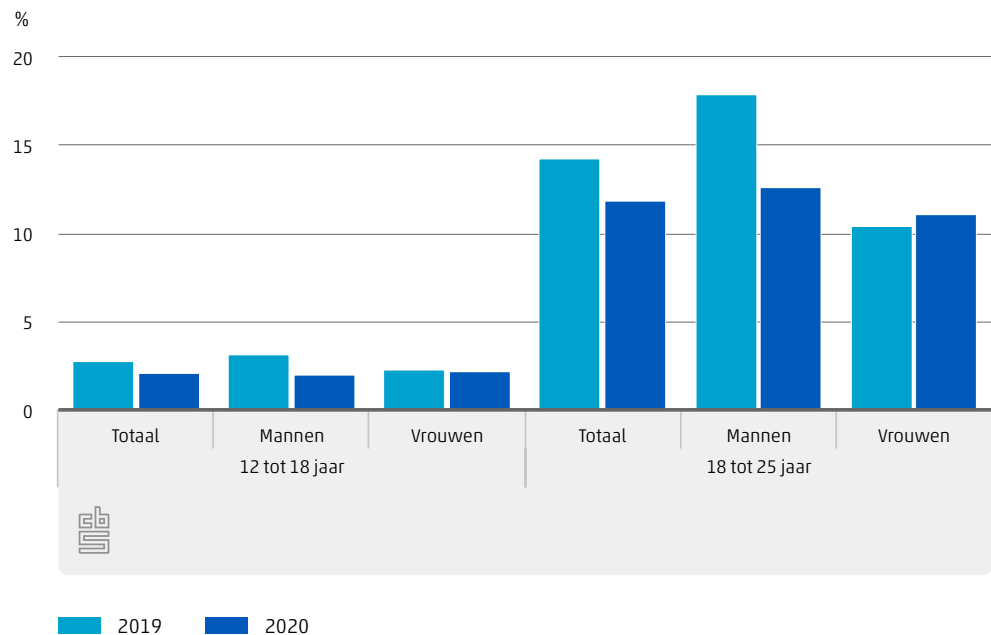
De afgelopen jaren vertoonde het aandeel (dagelijkse) rokers onder jongvolwassen mannen en vrouwen een dalende lijn. In 2014 rookte nog 40 procent van de mannen en 31 procent van de vrouwen van 18 tot 25 jaar, respectievelijk 24 en 21 procent rookte dagelijks.

7.1.3 Rokers onder 12- tot 25-jarigen

Bron: CBS, RIVM, Trimbos-instituut

7.1.4 Dagelijkse rokers onder 12- tot 25-jarigen

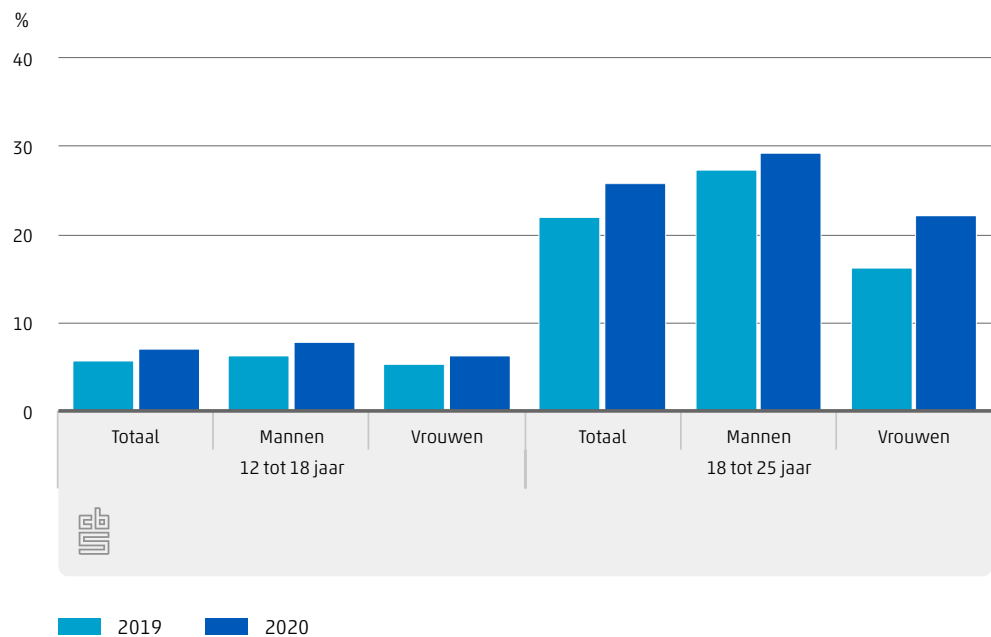
Bron: CBS, RIVM, Trimbos-instituut

Meer cannabisgebruikers onder jongvolwassen vrouwen

Van de jongeren van 12 tot 18 jaar zei 7 procent in 2020 in de afgelopen twaalf maanden cannabis gebruikt te hebben; ruim 1 procent gebruikte een andere drug, zoals amfetamine, XTC, cocaïne of paddo's. Bij jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar was dat respectievelijk 26 en 15 procent. In beide leeftijdsgroepen was er geen verschil met 2019 in cannabisgebruik of het gebruik van andere drugs.

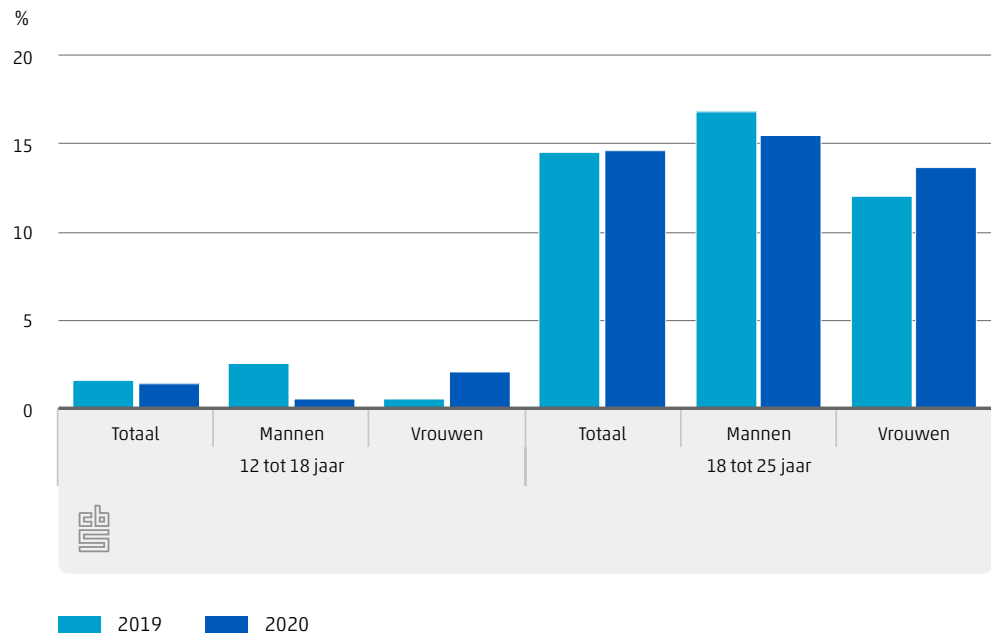
Onder jongens van 12 tot 18 jaar nam het gebruik van andere drugs dan cannabis in 2020 licht af ten opzicht van 2019. Dit percentage fluctueerde in de periode 2014-2019. Het aandeel 18- tot 25-jarige vrouwen dat in de afgelopen twaalf maanden cannabis gebruikte was in 2020 hoger dan in 2019, maar vrijwel gelijk aan 2014.

7.1.5 Gebruikers cannabis onder 12- tot 25-jarigen

Bron: CBS, RIVM, Trimbos-instituut

7.1.6 Gebruikers overige drugs onder 12- tot 25-jarigen

Bron: CBS, RIVM, Trimbos-instituut

7.2 Middelengebruik en (psychische) gezondheid bij jongvolwassenen

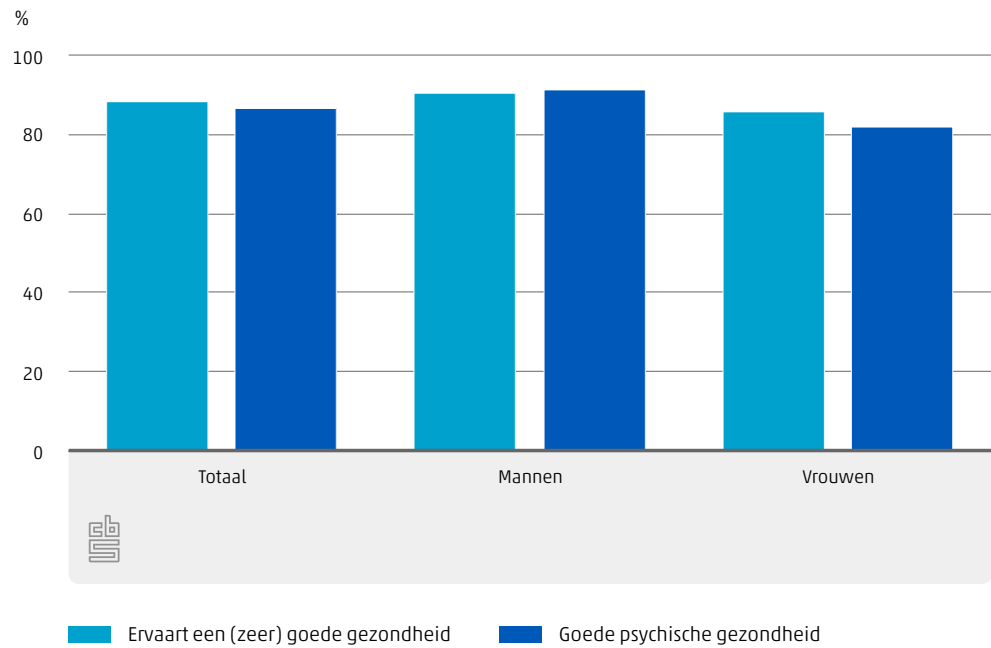
Merendeel jongvolwassenen ervaart eigen gezondheid als (zeer) goed

In de periode 2018 tot en met 2020¹⁾ beoordeelde 88 procent van de jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar²⁾ hun gezondheid als (zeer) goed. Onder mannen van deze leeftijd was dit aandeel 91 procent, onder jonge vrouwen 86 procent. Van de 18- tot 25-jarigen had 87 procent een goede psychische gezondheid. Ook dit kwam onder de mannen vaker voor dan onder de vrouwen: 91 tegen 82 procent.

1) Om de relaties tussen middelengebruik en gezondheid te beschrijven werden de data van de gezondheidsenquête 2018, 2019 en 2020 samengevoegd.

2) Omdat er te weinig jonge cannabisgebruikers tussen de 12 en de 18 jaar in het onderzoek zijn om betrouwbare uitspraken te doen over de combinatie van ongezonde leefstijlfactoren en (psychische) gezondheid presenteren we hier alleen de gegevens over jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar.

7.2.1 (Psychische) gezondheid van 18- tot 25-jarigen, 2018/2020

Overmatige drinkers niet ongezonder

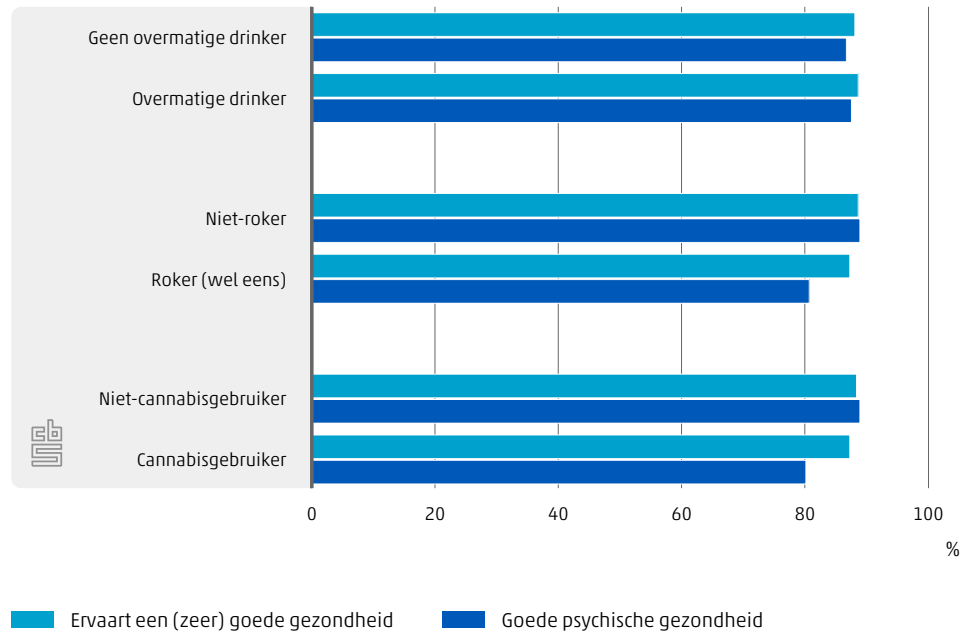
Tussen 18- tot 25-jarigen die overmatig alcohol consumeren en degenen die dat niet deden, was er vrijwel geen verschil in de ervaren gezondheid en de psychische gezondheid. Dit beeld is bij mannen en vrouwen gelijk.

Rokers hebben minder vaak goede psychische gezondheid

Van de jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar die weleens rookten, voelde 81 procent zich psychisch gezond, tegenover 89 procent van de niet-rokers. Onder mannelijke rokers had 87 procent een goede psychische gezondheid, van de niet-rokers was dat 93 procent. Bij vrouwen was dat respectievelijk 73 en 85 procent. Het aandeel jongvolwassenen met een als (zeer) goed ervaren gezondheid verschilt niet tussen rokers en niet-rokers. Dit geldt ook voor dagelijkse rokers.

7.2.2 Middelengebruik en (psychische) gezondheid, 18- tot 25-jarigen, 2018/2020

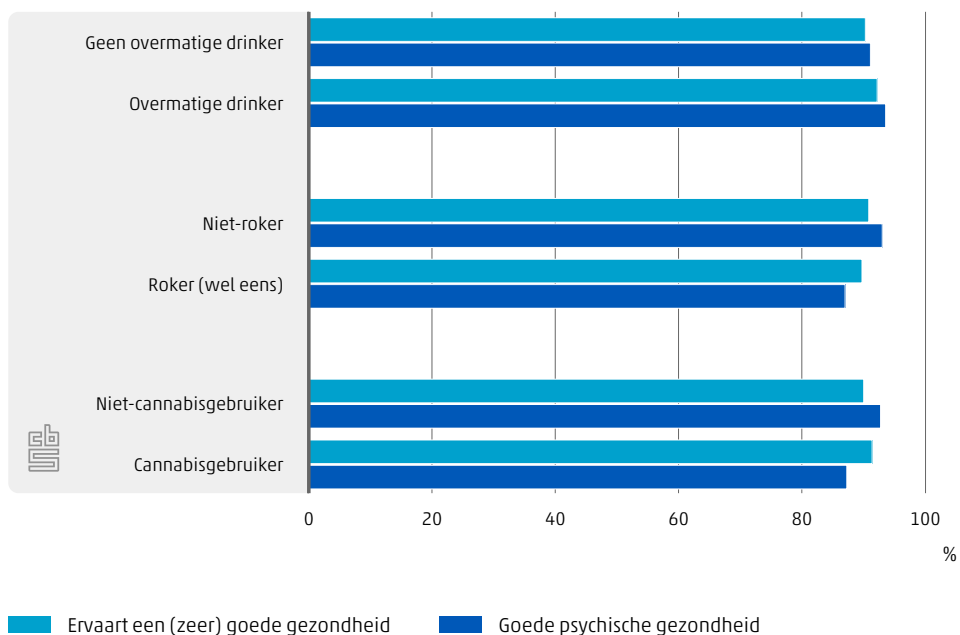
Cannabisgebruikers minder vaak psychisch gezond

Van de 18- tot 25-jarigen die in de afgelopen twaalf maanden cannabis gebruikten, had 87 procent van de mannen en 70 procent van de vrouwen een goede psychische gezondheid. Bij de niet-gebruikers was dat respectievelijk 93 en 85 procent. Bij vrouwen is er ook verschil in de ervaren gezondheid tussen cannabisgebruikers en niet-cannabisgebruikers. Van de cannabisgebruikers ervoer 82 procent de gezondheid als (zeer) goed, bij niet-gebruikers was dat 87 procent.

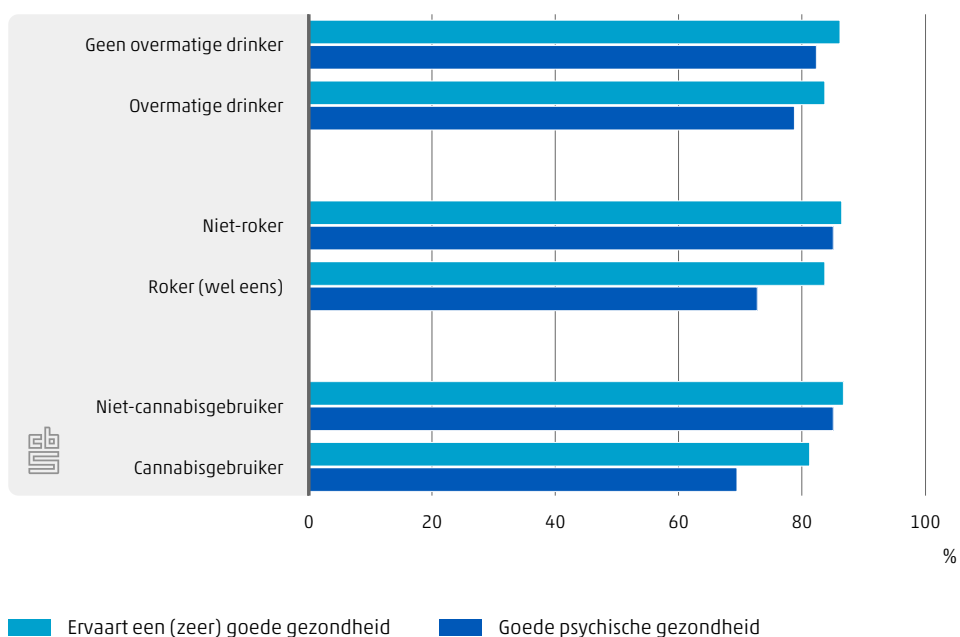
20% van de cannabisgebruikers
en 19% van de rokende jongvolwassenen
hebben geen goede psychische gezondheid

7.2.3 Middelengebruik en (psychische) gezondheid, 18- tot 25-jarige mannen, 2018/2020

7.2.4 Middelengebruik en (psychische) gezondheid, 18- tot 25-jarige vrouwen, 2018/2020

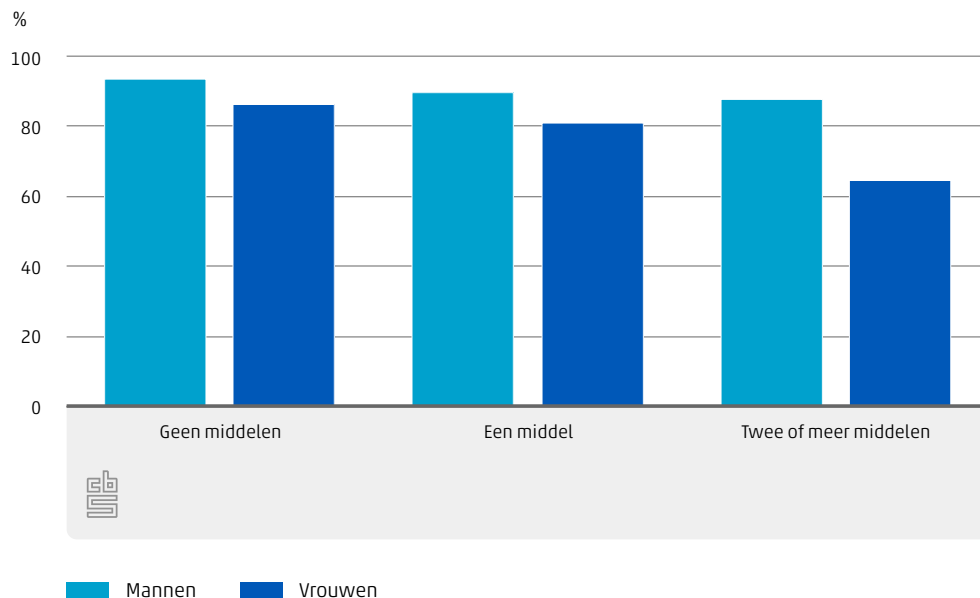

Aantal gebruikte middelen maakt uit voor psychische gezondheid

Het aandeel jongvolwassenen met een goede psychische gezondheid is lager naarmate ze meer middelen gebruikt (overmatig alcoholgebruik, wel eens roken en/of cannabisgebruik in het afgelopen jaar). Van de jongvolwassen mannen die ten minste twee middelen

gebruikten, had 88 procent in 2018/2020 een goede psychische gezondheid. Bij mannen die één middel gebruikten was dat 90 procent en bij degenen die geen middelen gebruikten 94 procent. Onder jongvolwassen vrouwen waren de verschillen nog groter met respectievelijk 65 (2 middelen), 81 (1 middel) en 86 (geen middel).

7.2.5 Aantal gebruikte middelen¹⁾ en goede psychische gezondheid, 18- tot 25-jarigen, 2018/2020

¹⁾ Het kan gaan om overmatig alcoholgebruik, wel eens roken en/of cannabisgebruik.

7.3 Begrippen

Alcoholgebruik

Percentage personen die 'ja' antwoorden op de vraag: heeft u in de afgelopen 12 maanden weleens alcoholhoudende drank gedronken, bijvoorbeeld bier, wijn, sterke drank, mixdrankjes of cocktails? Alcoholvrij of alcoholarm bier telt hier niet mee.

Overmatige drinkers

Percentage van de bevolking van 12 jaar of ouder dat meer dan 21 glazen per week (mannen) of meer dan 14 glazen per week (vrouwen) drinkt.

Richtlijn alcoholgebruik

Percentage van de bevolking van 12 jaar of ouder dat voldoet aan de richtlijn voor alcoholgebruik. Voor 12- tot 18-jarigen geldt sinds 2014 de richtlijn: niet drinken tot je 18e. Voor volwassenen geldt sinds 2015 de richtlijn: niet drinken, of maximaal 1 glas per dag. Deze richtlijn is afkomstig uit de Richtlijnen Goede Voeding van de Gezondheidsraad.

Roken

Percentage personen met antwoordcategorie 'ja' op de vraag: rookt u weleens?

Cannabisgebruik

Percentage personen die 'ja, afgelopen jaar' antwoorden op de vraag: heeft u weleens cannabis (hasj, wiet, marihuana) gebruikt, en zo ja, wanneer voor het laatst?

Drugsgebruik anders dan cannabis

Het percentage jongeren dat op een van onderstaande drugssoorten 'ja, afgelopen jaar' heeft geantwoord:

- Amfetamine (zoals pep en speed)
- XTC (ecstasy, MDMA)
- Cocaïne (ook crack, gekookte coke, freebase)
- LSD
- Paddo's (hallucinogene paddenstoeltjes of magic mushrooms)
- Heroïne (horse, smack of bruin)
- GHB
- Methadon
- Vanaf 2018: 4-Fluoramfetamine, ook wel 4-FA, 4-FMP of Flux genoemd
- Andere drugs

Het gaat om het gebruik van 1 of meer van deze drugssoorten. Bij gebruik van meerdere van deze drugssoorten wordt de meest recent gebruikte drugssoort als bepalend gezien voor de verdeling over de categorieën 'afgelopen maand', 'afgelopen jaar' en 'ooit'.

Als (zeer) goed ervaren gezondheid

Percentage personen die 'goed' of 'zeer goed' antwoorden op de vraag 'Hoe is over het algemeen uw gezondheid?'.

Psychisch gezond

Percentage personen dat 60 of meer scoort op de Mental Health Inventory 5 (MHI-5). Dit is een internationale standaard voor een specifieke meting van de psychische gezondheid, bestaande uit 5 vragen. De MHI-5 betreft vragen die steeds betrekking hebben op hoe men zich in de afgelopen 4 weken voelde. Gevraagd is:

- Voelde u zich erg zenuwachtig?
- Zat u zo erg in de put dat niets u kon opvrolijken?
- Voelde u zich kalm en rustig?
- Voelde u zich neerslachtig en somber?
- Voelde u zich gelukkig?

Iedere vraag heeft de volgende 6 antwoordcategorieën: voortdurend-meestal-vaak-soms-zelden-nooit. Bij de positief geformuleerde vragen van de MHI-vragenlijst (vraag 3 en 5) zijn voor de antwoordcategorieën in volgorde de waarden 5, 4, 3, 2, 1, en 0 toegekend. Bij de negatief geformuleerde vragen (vraag 1, 2 en 4) zijn precies de omgekeerde waarden toegekend. Vervolgens zijn per persoon de somscores berekend en zijn deze vermenigvuldigd met 4, zodat de minimale somscore van een persoon 0 (zeer ongezond) en de maximale score 100 (perfect gezond) kan bedragen. Bij een score van 60 of meer is een respondent gekwalificeerd als psychisch gezond en bij een score van minder dan 60 als psychisch ongezond.

7.4 Meer informatie en geraadpleegde literatuur

Meer informatie

In het statistiekjaar 2020 werd de waarneming voor de Gezondheidsenquête verstoord door de coronacrisis. In een deel van het jaar was niet mogelijk om aan huis interviews af te nemen en kwam er dus alleen via internet respons binnen. Om hiermee om te kunnen gaan is het weegmodel van de Gezondheidsenquête aangepast voor het jaar 2020. Daarbij is gebruik gemaakt van tijdreeksmodellen om te kunnen corrigeren voor het wegvallen van een deel van de waarneming. Meer informatie hierover staat in deze [nota](#).

Cijfers over leefstijl en (preventief) gezondheidsonderzoek naar persoonskenmerken zijn te vinden in [StatLine](#).

Cijfers over gezondheid en zorggebruik naar persoonskenmerken zijn te vinden in [StatLine](#).

Literatuur

Kleinjan, M., I. Pieper, G. Stevens, N. van de Klundert, M. Rombouts, M. Boer en J. Lammers, (2020). [Geluk onder druk](#). Onderzoek naar het mentaal welbevinden van jongeren in Nederland. Trimbos-instituut, Stichting Alexander en Universiteit Utrecht.

Rombouts, M., S. van Dorsselaer, T. Scheffers – van Schayck, M. Tuithof, M. Kleinjan en K. Monshouwer (2020). [Jeugd en riskant gedrag 2019](#). Kerngegevens uit het Peilstationsonderzoek Scholieren. Trimbos-instituut.

Reep, C., Hupkens C. (2021). [Ervaren impact corona op mentale gezondheid en leefstijl](#). CBS, Statistische Trends.

8 Veiligheid

Auteurs: Michelle van Rosmalen, Lisanne Jong, Willem Gielen

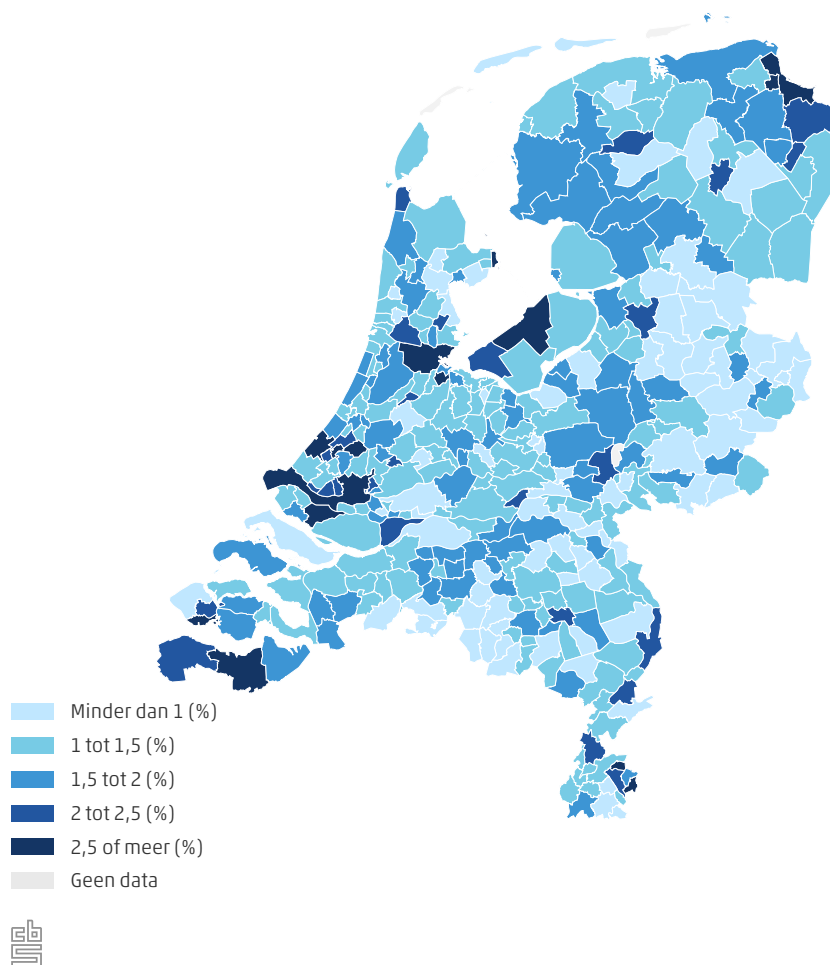
Tussen 2010 en 2018 nam het aandeel als verdachte geregistreerde jongeren af, steeg in 2019, en nam opnieuw af in 2020. Bijna 1 op de 5 jongeren kreeg in 2020 te maken met niet-fysieke seksuele intimidatie. Afgelopen jaar werd bijna 1 op de 6 jongeren slachtoffer van online seksuele intimidatie.

8.1 Jeugdige verdachten

Grote gemeenten en kustgemeenten hoogste percentage verdachte jongeren

Volgens voorlopige cijfers werden in 2020 bijna 49 duizend jongeren geregistreerd als verdachte van een misdrijf. Dat is 1,6 procent van alle jongeren van 12 tot 25 jaar. Tussen 2010 en 2018 is het aandeel verdachten onder 12- tot 25-jarigen met meer dan de helft afgenomen. Na een stijging in 2019 is dit aandeel in 2020 weer afgenomen. Het aandeel verdachten onder jongeren verschilt per woongemeente. Dit was in 2020 het hoogst in de gemeenten Vlissingen (3,0 procent), Terneuzen (2,8 procent), Brunssum en Rotterdam (beide 2,7 procent) en het laagst in de gemeenten Wierden en Alphen-Chaam (beide 0,4 procent). Met name in de grote steden en gemeenten aan de kust is het aandeel verdachte jongeren hoger.

8.1.1 Geregisteerde verdachte jongeren, 2020*

* voorlopige cijfers

Geregisteerde verdachten

De gegevens over geregisteerde verdachten komen uit de 'Basisvoorziening Informatie' (BVI) van de politie. De politie registreert een persoon als verdachte van een misdrijf als er een redelijk vermoeden van schuld aan dat misdrijf bestaat.

Een persoon wordt in een jaar als verdachte geteld als de persoon geregistreerd is als verdachte van een delict dat gemeld is in het betreffende jaar. Personen die verdacht zijn van meerdere misdrijven in een jaar worden eenmaal als verdachte geteld. De aantallen verdachten per type misdrijf tellen dan ook op tot een getal dat hoger is dan het totale aantal unieke verdachten, omdat er mensen zijn die van meer dan één type misdrijf worden verdacht. In zo'n geval wordt een persoon slechts één keer meegeteld in het totale aantal verdachten. Wel wordt deze persoon dan één keer geteld per type delict waarvan hij of zij is verdacht. Een voorbeeld: een verdachte van tien inbraken en twee geweldsdelicten wordt eenmaal geteld bij het vaststellen van het totale aantal verdachten, eenmaal bij de hoofdgroep vermogensdelicten en eenmaal bij de hoofdgroep geweldsdelicten.

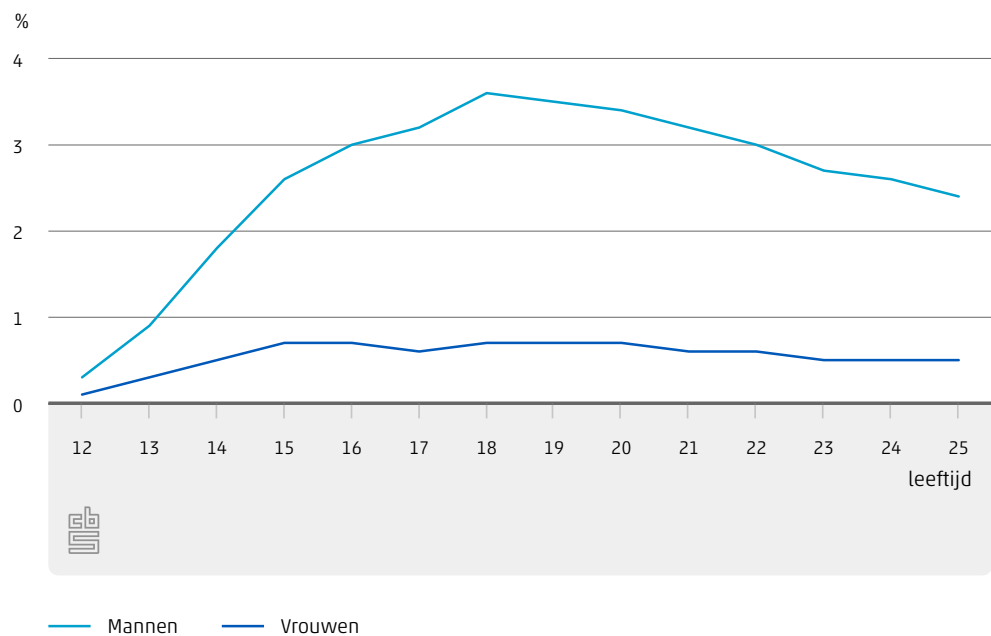
2,7% van de jongens verdacht van misdrijf, tegen 0,6% van de meisjes

Hoogste aandeel verdachten onder 18-jarige jongens

Het aandeel geregistreerde verdachten is lager onder vrouwen dan onder mannen. In 2020 was dit aandeel het hoogst bij 18-jarige jongens; 3,6 procent van de jongens van 18 was geregistreerd als verdachte. Bij meisjes lag de piek op jongere leeftijd, en was minder steil. Van de meisjes tussen de 15 en 20 jaar was gemiddeld 0,7 procent geregistreerd als verdachte.

8.1.2 Geregistreerde verdachten, 2020*

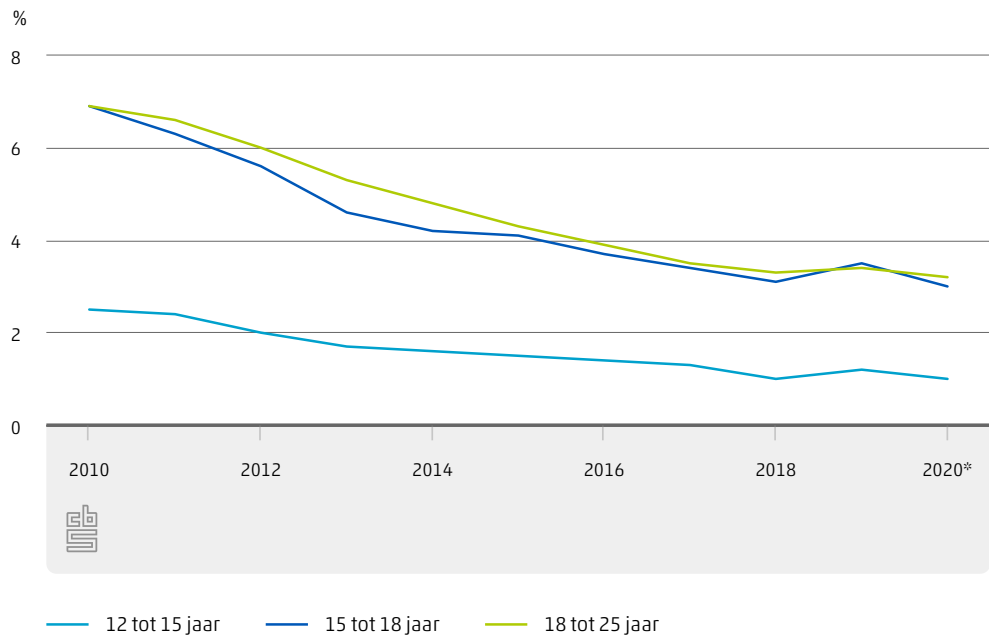
* voorlopige cijfers

12- tot 15-jarigen minst vaak verdachte onder jonge mannen

Het percentage verdachten onder de 12- tot 15-jarige jongens was in 2020 met 1,0 procent beduidend lager dan bij de 15- tot 18-jarigen (3,0 procent) en de 18- tot 25-jarigen (3,2 procent). Sinds 2010 is het aandeel verdachte jongens voor alle leeftijdsgroepen met meer dan de helft afgenomen. Alleen in 2019 nam het aandeel verdachte jongens toe, om in 2020 weer af te nemen.

8.1.3 Als verdachte geregistreeerde jonge mannen

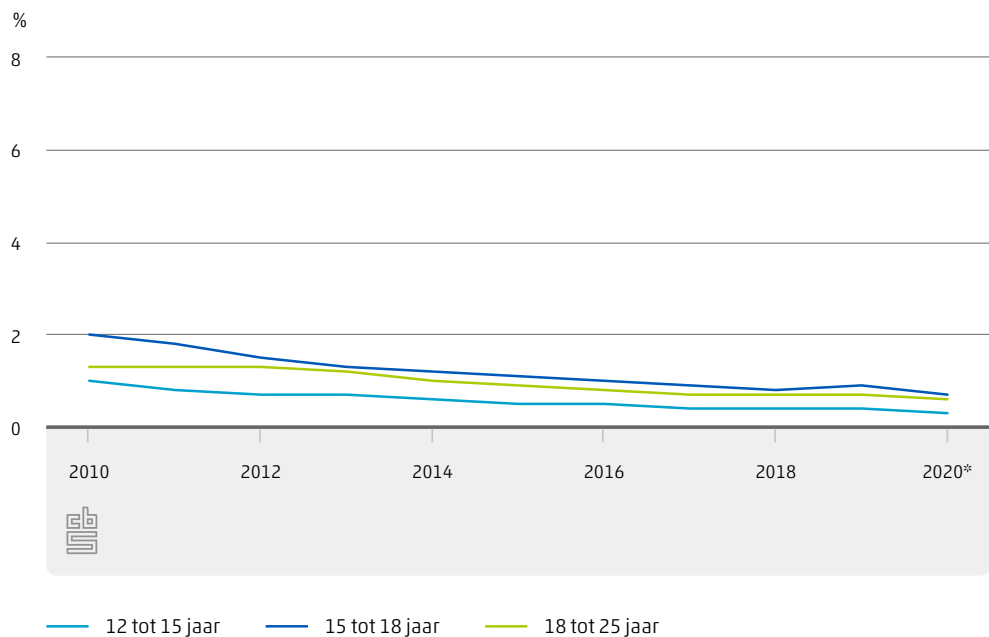

* voorlopige cijfers

Verschillen leeftijdsgroepen verdachte jonge vrouwen klein

Niet alleen staan jonge vrouwen minder vaak dan jonge mannen geregistreerd als verdachte, ook de verschillen tussen de leeftijdsgroepen zien er anders uit. Waar bij de jongens een verschil te zien is tussen de 12- tot 15-jarigen en de 15- tot 25-jarigen, is bij de meisjes weinig verschil tussen de leeftijdsgroepen te zien.

8.1.4 Als verdachte geregistreeerde jonge vrouwen

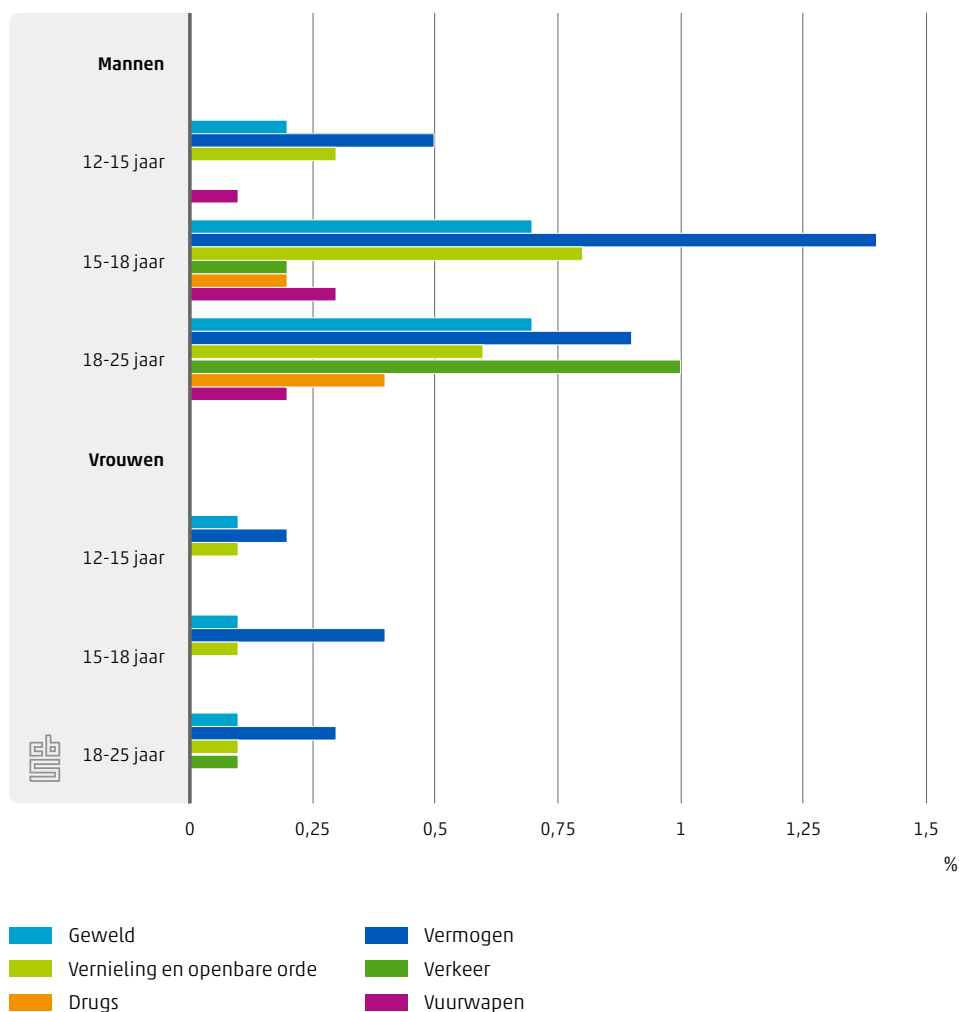

* voorlopige cijfers

Aandeel verdachten vermogensdelicten het hoogst

In het type delict waarvan jongeren verdacht worden, zijn verschillen tussen mannen en vrouwen. Zo komen drugs- en (vuur)wapendelicten vrijwel niet voor bij meisjes, en is het aandeel vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde bij meisjes een stuk lager dan bij jongens. Het aandeel geregistreerde verdachten van de categorie vermogensdelicten is het hoogst bij jongens en meisjes van alle leeftijdsgroepen. Bij vermogensdelicten gaat het bijvoorbeeld om winkeldiefstal, fietsendiefstal of oplichting. Bij meerderjarige jonge mannen komen ook verkeersdelicten relatief veel voor.

8.1.5 Geregistreerde verdachte jongeren naar type delict, 2020*

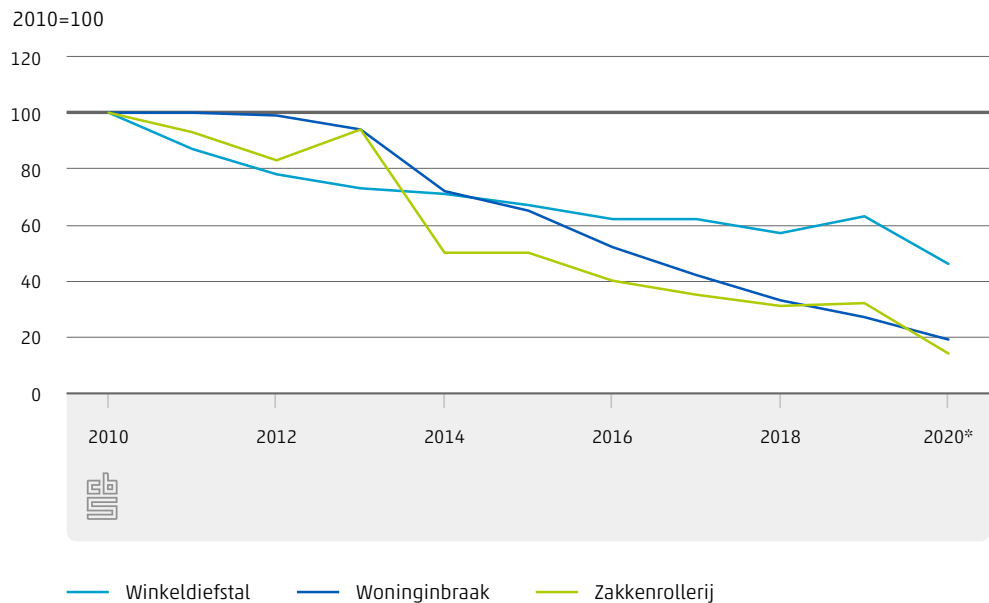
* voorlopige cijfers

Aandeel verdachten zakkenrollerij sterkst gedaald

Tussen 2010 en 2020 is er, met uitzondering van 2019, een dalende trend te zien in het aandeel geregistreerde verdachten. In 2020 is een aantal maatregelen om de coronacrisis te bestrijden ingevoerd, dat invloed zou kunnen hebben op de ontwikkeling van criminaliteit, zoals (gedeeltelijke) lockdowns, avondklok, anderhalve meter afstand houden en thuiswerken. Het aandeel geregistreerde verdachten van zakkenrollerij, winkeldiefstal en woninginbraak daalde in 2020 sterker ten opzichte van 2012 dan bij veel andere soorten

delicten. In 2020 is het aandeel jongeren dat werd verdacht van zakkenrollerij met 55 procent gedaald. Bij winkeldiefstal en woninginbraak was deze afname 27 procent respectievelijk 30 procent.

8.1.6 Geregistreerde verdachte jongeren van 12 tot 25 jaar naar delict

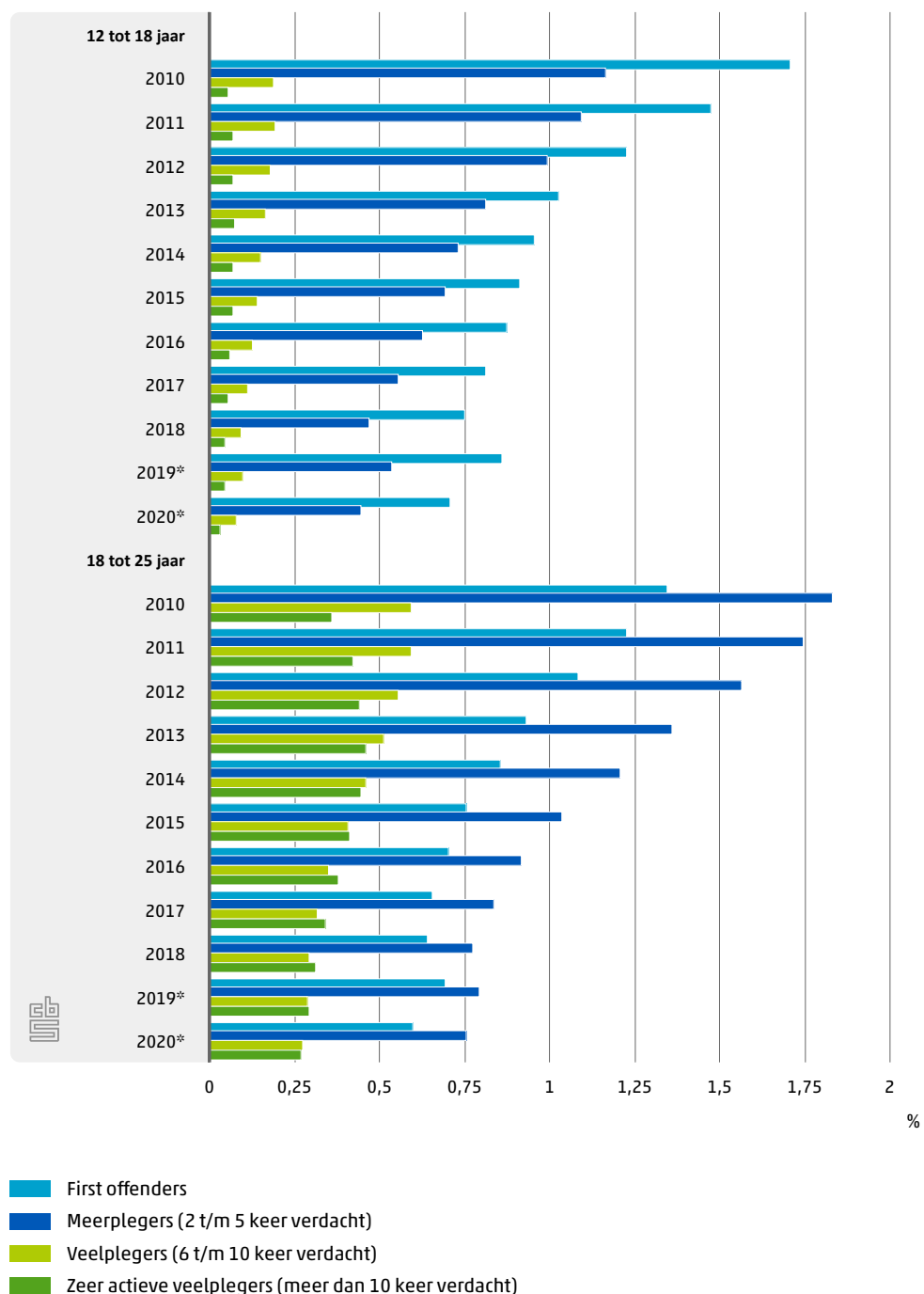

* voorlopige cijfers

Aandeel meerplegers het grootst bij 18 tot 25-jarigen

In figuur 8.1.7 is de zogenoemde criminele carrière van jongeren weergegeven. Dit is het aantal keer dat een jongere als verdachte bij de politie is geregistreerd. Bij de leeftijdsgroep 12 tot 18 jaar is het aandeel jongeren dat voor het eerst in aanraking kwam met de politie het grootst. Bij de 18 tot 25-jarigen is het aandeel meerplegers met 0,8 procent het grootst. Het aandeel zeer actieve veelplegers is bij deze groep het minst gedaald tussen 2010 en 2020.

8.1.7 Geregistreerde verdachte jongeren naar criminele carrière

* voorlopige cijfers

8.2 Jeugdige slachtoffers van niet-fysieke seksuele intimidatie

Naast het zijn van verdachte, kunnen jongeren ook slachtoffer worden van strafbare feiten. Omdat nieuwe gegevens over jeugdige slachtoffers van de meest voorkomende vormen van criminaliteit pas weer in 2022 beschikbaar komen, is voor deze editie gekozen om in te

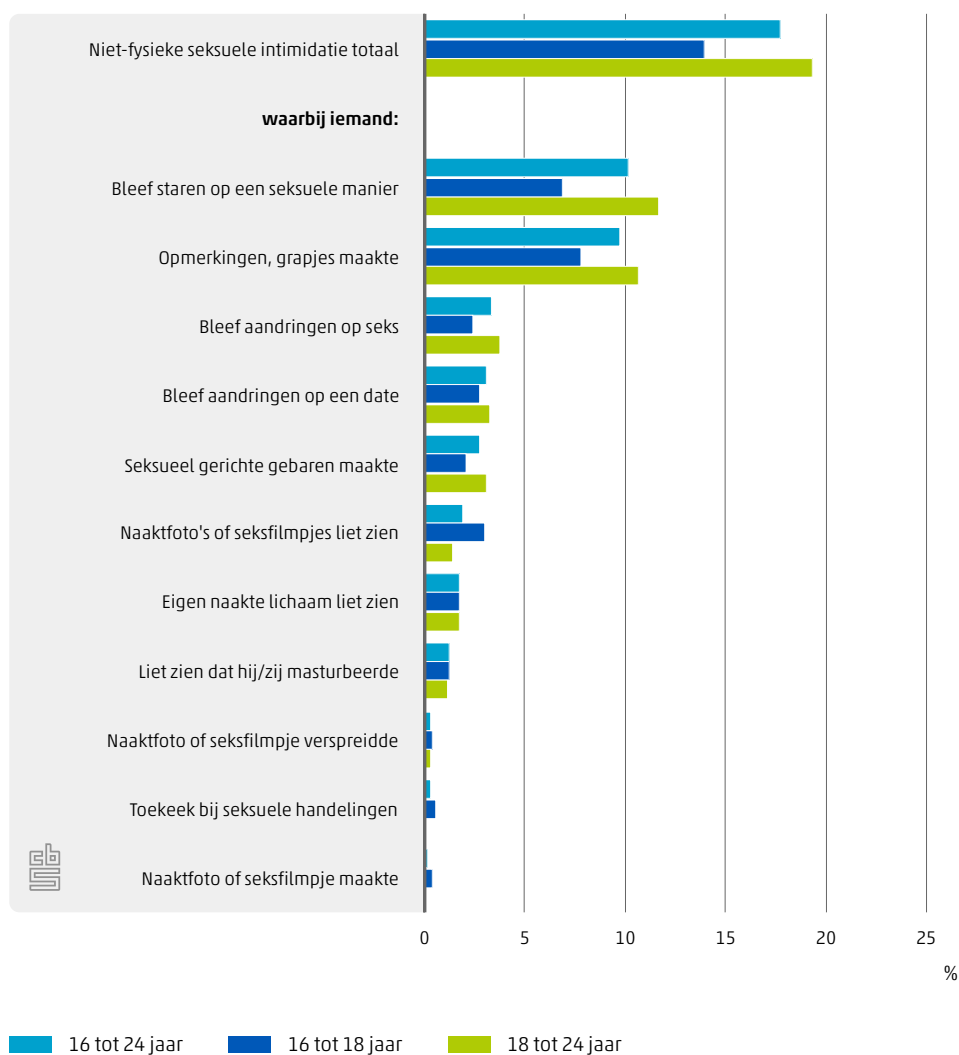
zoomen op de jeugdige slachtoffers van zowel niet-fysieke seksuele intimidatie (paragraaf 8.2) als online seksuele intimidatie (paragraaf 8.3). Hiervoor zijn wel cijfers voor 2020 beschikbaar op basis van de Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Geweld (PHGSG).

Bijna 1 op de 5 jongeren ervoer in 2020 niet-fysieke seksuele intimidatie

Van alle jongeren tussen de 16 en 24 jaar gaf 24 procent in 2020 aan in de afgelopen vijf jaar weleens te maken hebben gehad met seksuele intimidatie, waarbij er geen lichamelijk contact was met de pleger, maar waarbij deze pleger wel fysiek aanwezig was. Voorbeelden hiervan zijn onder andere het maken van ongewenste seksueel getinte opmerkingen of seksuele gebaren, het ongewild laten zien van naaktfoto's of naaktfilmpjes of het verspreiden daarvan, of iemand laten toekijken bij masturbatie terwijl hij of zij dat niet wilde. 18 procent zei dit in de afgelopen 12 maanden te hebben meegemaakt. Dat zijn omgerekend 300 duizend jongeren.

18- tot 24-jarige jongeren rapporteerden vaker in de afgelopen 12 maanden met niet-fysieke seksuele intimidatie te maken te hebben gehad dan 16- tot 18-jarigen (19 tegen 14 procent). 16- tot 24-jarige vrouwen werden vijf keer zo vaak seksueel geïntimideerd als mannen (30 tegen 6 procent). De meest voorkomende vormen van seksuele intimidatie waar jongeren mee te maken kregen waren aangestaard worden op een seksuele manier, of seksueel getinte opmerkingen of grappen (beide 10 procent).

8.2.1 Slachtoffers niet-fysieke seksuele intimidatie jongeren afgelopen 12 maanden, 2020¹⁾

Bron: CBS, WODC

¹⁾ Meerdere antwoorden mogelijk.

18% van de jongeren ervoer in afgelopen jaar niet-fysieke seksuele intimidatie

---

Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Geweld

De cijfers over de jeugdige slachtoffers van seksuele intimidatie komen uit de Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Geweld (PHGSG) 2020, een internetenquête onder ruim 30 duizend Nederlanders van 16 jaar of ouder. De PHGSG heeft als doel de jaarprevalentie van huiselijk geweld en seksueel geweld in Nederland in beeld te brengen, en te onderzoeken of de prevalentie van seksuele intimidatie in de loop der jaren verandert. Het onderzoek van 2020 fungeert als nulmeting, waarna in ieder geval in 2022 en 2024 vervolgmetingen plaatsvinden.

Zoals in ieder steekproefonderzoek hebben de uitkomsten van de PHGSG te maken met een onnauwkeurigheidsmarge. Deze is vooral afhankelijk is van de spreiding in de antwoorden en van het aantal ondervraagde personen. Er is voor een betrouwbaarheidsniveau van 95 procent gekozen. Dit betekent dat de werkelijke waarde in 95 van de 100 steekproeven tussen de grenzen zal liggen van de marges behorende bij de gevonden waarde. Daarbij moet er rekening mee worden gehouden dat bij meer gedetailleerde gegevens de marges rondom de gepresenteerde percentages wat groter zullen worden.

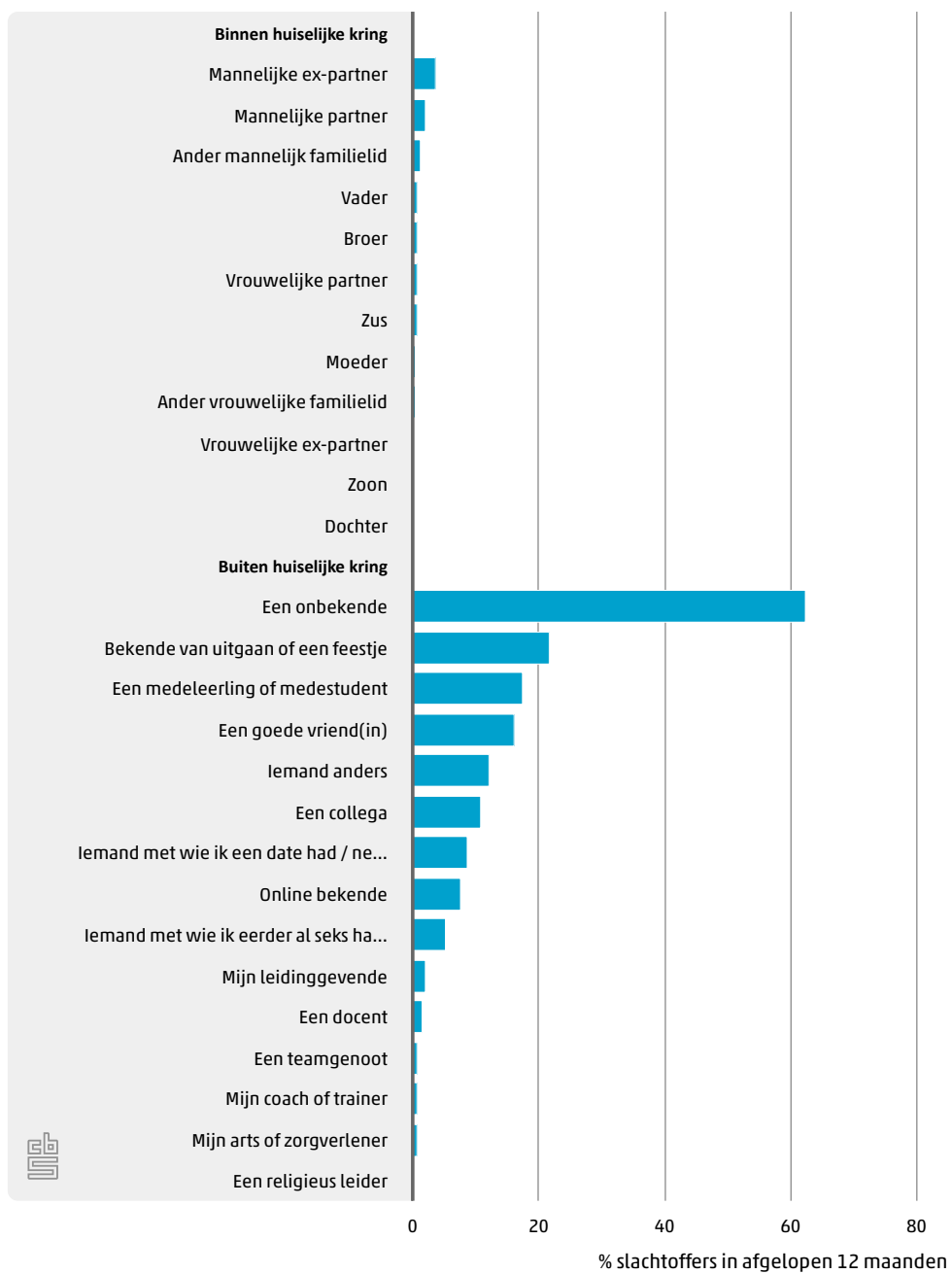
Pleger niet-fysieke seksuele intimidatie is meestal man

Negen op de tien jeugdige slachtoffers van niet-fysieke seksuele intimidatie in 2020 zijn alleen door personen van buiten de huiselijke kring geïntimideerd. Bij 2 procent gebeurde het alleen binnen de huiselijke kring, en bij 7 procent zowel binnen als buiten de eigen kring. In veruit de meeste gevallen was de pleger een man: 79 procent van de slachtoffers gaf dit aan. Vrouwen werden met 6 procent veel minder vaak als pleger genoemd en bij 10 procent ging het om zowel een mannelijke als vrouwelijke pleger. 4 procent kon of wilde niet aangeven wat het geslacht van de pleger was.

Pleger is meestal een onbekende

Meer dan 6 op de 10 jonge slachtoffers (62 procent) gaf aan door een onbekende seksueel geïntimideerd te zijn. Ook iemand die ze kennen van het uitgaan of een feestje (22 procent), een medeleerling of medestudent (18 procent) of een vriend of vriendin (16 procent) werden relatief vaak genoemd. Binnen de huiselijke kring was de pleger het vaakst een mannelijke ex-partner (4 procent) of een mannelijke partner (2 procent).

8.2.2 Plegers niet-fysieke seksuele intimidatie, 16 tot 24 jaar, 2020¹⁾

Bron: CBS, WODC

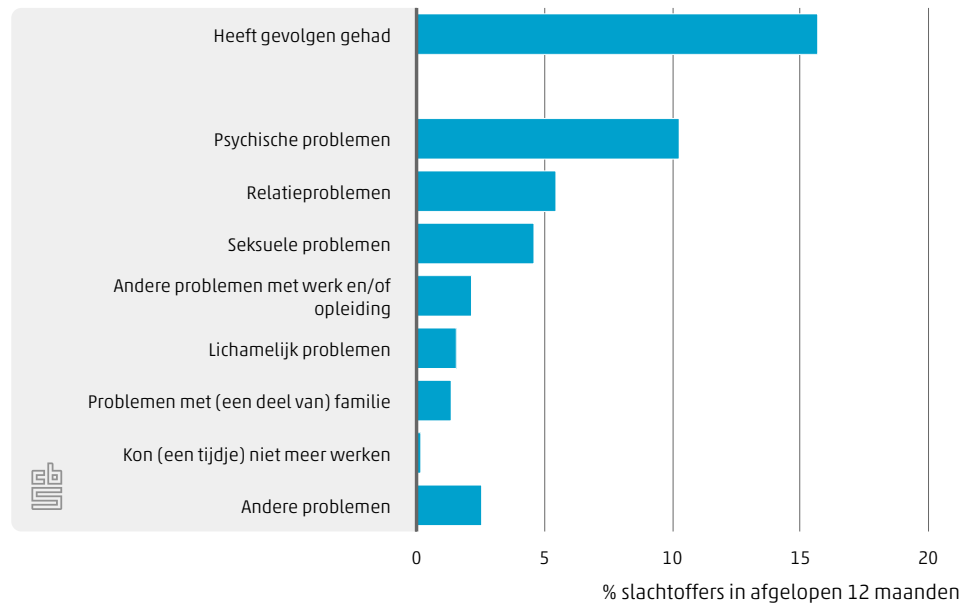
¹⁾ Meerdere antwoorden mogelijk.

16 procent klachten na seksuele intimidatie

Voor één op de zes (16 procent) jeugdige slachtoffers tussen 16 tot 24 jaar heeft de niet-fysieke seksuele intimidatie gevolgen gehad. Psychische problemen (10 procent) werden het vaakst genoemd, en ook relatieproblemen (6 procent) of seksuele problemen (5 procent) kwamen relatief vaak voor.

8.2.3 Gevolgen niet-fysieke seksuele intimidatie, 16 tot 24 jaar, 2020¹⁾

Bron: CBS, WODC

¹⁾ Meerdere antwoorden mogelijk.

7 op de 10 slachtoffers niet-fysieke seksuele intimidatie praten erover

Het grootste deel van de geïntimideerde jongeren, 70 procent, heeft met iemand gepraat over hun ervaringen. Ruim de helft (56 procent) praatte met een vriend of vriendin, 22 procent met hun partner en 19 procent met een familielid. Ruim 1 procent praatte met de politie over wat hen overkomen was en bijna 1 procent van de slachtoffers deed uiteindelijk aangifte.

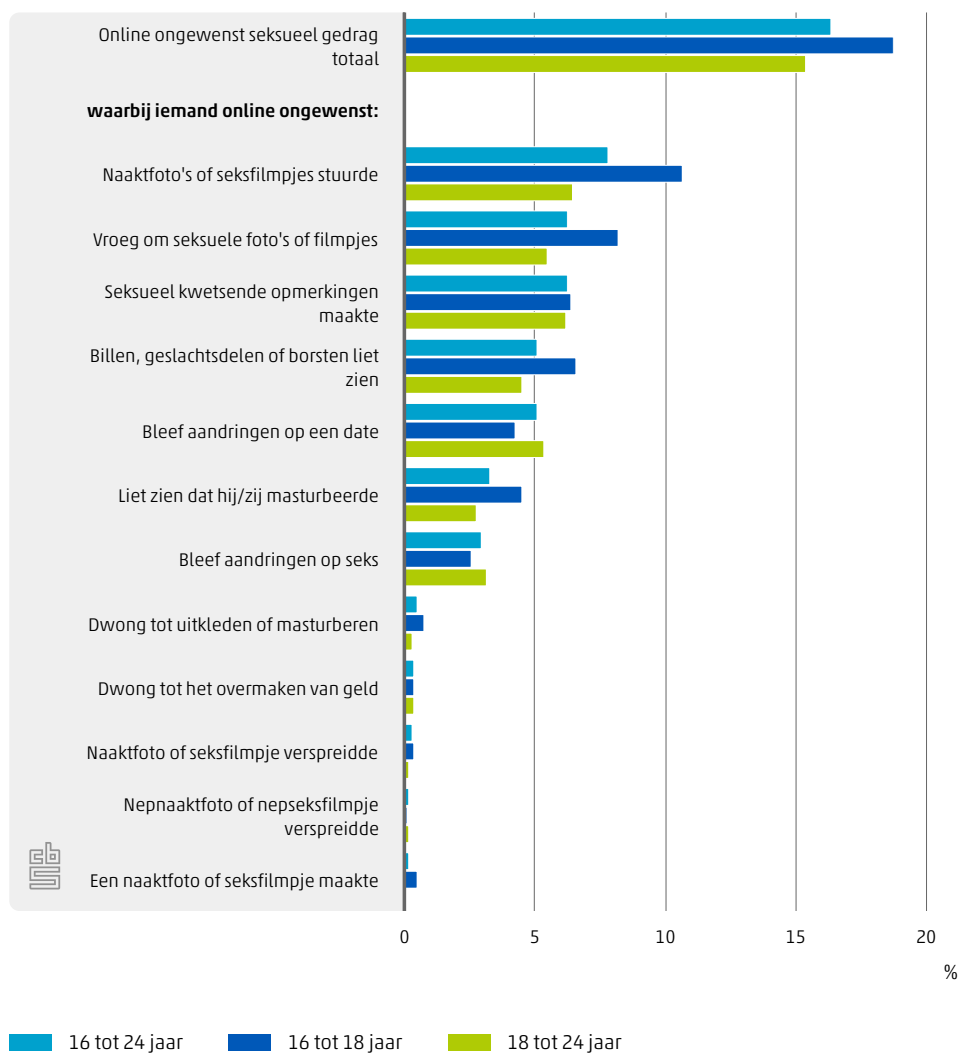
8.3 Jeugdige slachtoffers van online seksuele intimidatie

Bijna 1 op de 6 jongeren in afgelopen jaar slachtoffer van online seksuele intimidatie

Behalve in de 'echte wereld' waarbij de pleger fysiek aanwezig is, kan seksuele intimidatie ook online plaatsvinden. Voorbeelden hiervan zijn vervelende seksueel getinte berichten of gedwongen worden om seksuele handelingen te verrichten voor de webcam. In 2020 zei een kwart van de 16- tot 24-jarigen in de afgelopen vijf jaar slachtoffer te zijn geweest van online seksuele intimidatie. Bijna 1 op de 6 (16 procent) maakte dit in de afgelopen 12 maanden mee. Dat zijn omgerekend 280 duizend jongeren.

Van de 16- tot 18-jarige jongeren werd 19 procent in 2020 slachtoffer van online seksuele intimidatie, tegenover 15 procent van de 18- tot 24-jarigen. Jonge vrouwen werden met 25 procent drie keer zo vaak slachtoffer als jonge mannen (8 procent). Een veel voorkomende vorm van seksuele intimidatie via het internet was het ontvangen van naaktfoto's of seksuele filmpjes: 8 procent van de 16- tot 24-jarigen kreeg daar in 2020 mee te maken. Ook het vragen om seksuele foto's of filmpjes, en het maken van seksueel kwetsende opmerkingen kwamen relatief vaak voor (beide 6 procent).

8.3.1 Slachtoffers online seksuele intimidatie afgelopen 12 maanden, 2020¹⁾

Bron: CBS, WODC

¹⁾ Meerdere antwoorden mogelijk.

Pleger online seksuele intimidatie vaak een man

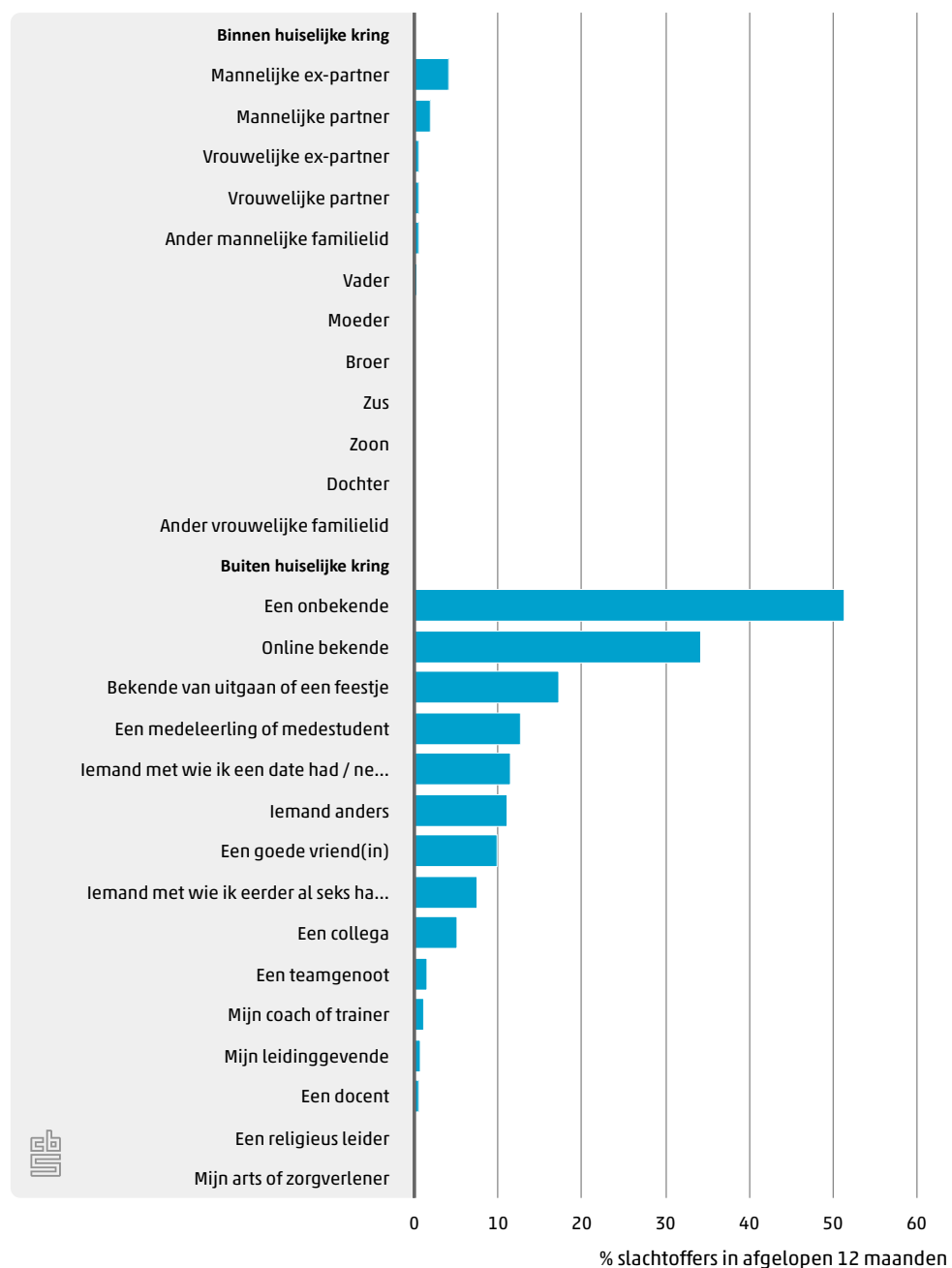
Ook bij seksuele intimidatie via het internet is het grootste deel (91 procent) van de jongere slachtoffers alleen door personen buiten de huiselijke kring geïntimideerd. Bij 3 procent gebeurde dit alleen binnen de huiselijke kring, en bij 5 procent zowel binnen als buiten de eigen kring. Bij online seksuele intimidatie was de pleger eveneens meestal een man (76 procent), vrouwen werden met 7 procent veel minder vaak als pleger genoemd. 9 procent had zowel met mannelijke als vrouwelijke plegers te maken en 8 procent van de slachtoffers kon of wilde niet zeggen wat het geslacht van de pleger was.

In helft gevallen online intimidatie door een onbekende

Iets meer dan de helft (51 procent) van 16- tot 24-jarige slachtoffers gaf aan door een onbekende online seksueel geïntimideerd te zijn. Ook een online kennis (34 procent), iemand die ze kennen van het uitgaan of een feestje (17 procent) of een medeleerling of

medestudent (13 procent) werden relatief vaak genoemd. Binnen de huiselijke kring was de pleger het vaakst een mannelijke ex-partner (4 procent) of een mannelijke partner (2 procent).

8.3.2 Plegers online seksuele intimidatie, 16 tot 24 jaar, 2020¹⁾

Bron: CBS, WODC

¹⁾ Meerdere antwoorden mogelijk.

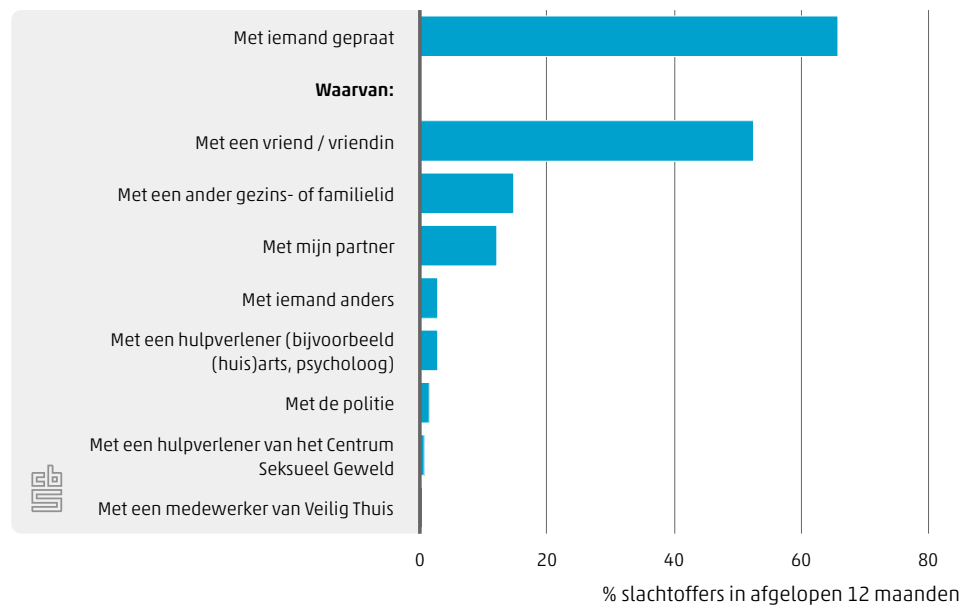
1 op de 10 ervaart gevolgen van online seksuele intimidatie

Van de 16- tot 24-jarige slachtoffers gaf 11 procent aan dat de online seksuele intimidatie gevolgen voor hen heeft gehad. Psychische problemen kwamen relatief vaak voor (6 procent), net als relatieproblemen en seksuele problemen (beide 4 procent).

Meeste slachtoffers online seksuele intimidatie praten over ervaringen

Bijna 2 op de 3 slachtoffers van online seksuele intimidatie, 66 procent, zeiden hier met iemand over te hebben gepraat. Het vaakst gebeurde dit met een vriend of vriendin (53 procent). 15 procent praatte met een familielid en 12 procent met een partner. Meer dan 1 procent praatte met de politie over wat er was voorgevallen en minder dan 1 procent van de slachtoffers deed uiteindelijk aangifte.

8.3.3 Gepraat over online seksuele intimidatie, 16 tot 24 jaar, 2020¹⁾

Bron: CBS, WODC

¹⁾ Meerdere antwoorden mogelijk.

8.4 Begrippen

Drugsmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven)

Harddrugs, Softdrugs, Overige drugsmisdrijven.

Geweldsmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven)

Mishandeling, bedreiging, stalking, seksuele misdrijven, levensmisdrijven, vrijheidsbeneming of gijzeling, mensenhandel, mensensmokkel en overige geweldsmisdrijven.

Verkeersmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven)

Verlaten plaats ongeval, rijden onder invloed, rijden tijdens ontzegging, rijden tijdens rijverbod, voeren vals kenteken, joyriding, weigeren blaastest of bloedonderzoek en overige verkeersmisdrijven.

Vermogensmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven)

Diefstal of verduistering en inbraak, bedrog, valsheidsmisdrijven, heling, afpersing en afdreiging, bankbreuk, witwassen en overige vermogensmisdrijven.

Vernieling en misdrijven tegen openbare orde en gezag (Standaardclassificatie misdrijven)

Vernieling en beschadiging, openbare orde misdrijven, brandstichting of ontploffing, openbaar gezag misdrijven.

Vuurwapenmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven)

Misdrijven omschreven in artikel 55 van de Wet Wapens en Munitie. De wet regelt de opsporing, vervolging en berechting van handelingen die te maken hebben met (verboden) wapenbezit en wapenhandel.

8.5 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Cijfers over verdachten van 12 tot 25 jaar naar delictgroep en persoonskenmerken zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over verdachten tot 25 jaar naar delictgroep en woonregio zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over verdachten naar delictgroep, geslacht, leeftijd en migratieachtergrond zijn te vinden op [StatLine](#).

Meer informatie over jeugdige verdachten is te vinden in de [Monitor Jeugdcriminaliteit](#).

De volledige rapportage van de Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Geweld is te vinden op de [website van het CBS](#).

Meer cijfers over huiselijk en seksueel geweld (inclusief betrouwbaarheidsmarges) zijn beschikbaar gesteld in de [Maatwerktabel PHGSG](#).

9 Jongeren in Caribisch Nederland

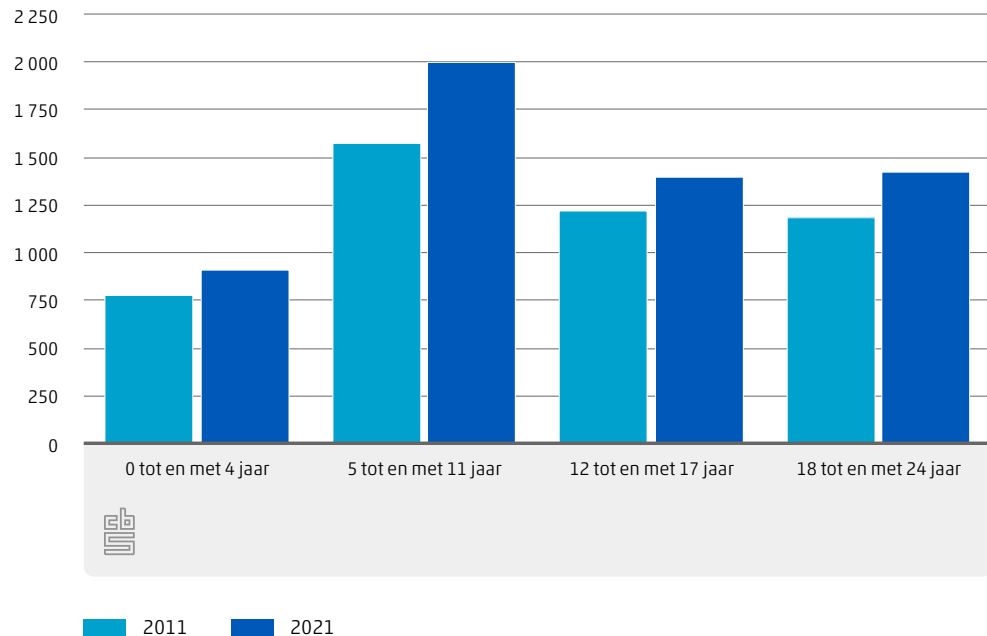
Auteurs: Carel Harmsen, Mark Ramaekers

Op 1 januari 2021 woonden er bijna 7 duizend 0- tot 25-jarigen in Caribisch Nederland: 27 procent van de bevolking. Op Bonaire woonde in 2021 56 procent van de jongeren bij beide ouders en ruim één kwart bij één ouder. Op Sint Eustatius woonde bijna 40 procent bij beide ouders en ruim 40 procent bij één ouder. Op Saba woonde de helft van de jongeren bij beide ouders en ruim een kwart bij één ouder. De meerderheid van de scholieren op Bonaire en Saba wil na het afstuderen het liefst naar Nederland of de Verenigde Staten verhuizen.

9.1 Jongeren naar leeftijd

Begin 2021 telde Bonaire 5,7 duizend jongeren van 0 tot 25 jaar. Dat zijn er bijna duizend meer dan in 2011. In relatieve zin nam het percentage jongeren af, van 30 procent in 2011 naar 26 procent in 2021. Het aandeel 4- tot 12-jarigen is ten opzichte van 2011 juist toegenomen.

9.1.1 Bonaire, jongeren naar leeftijd, 1 januari

Aantal jongeren op Sint Eustatius en Saba

Begin 2021 telde Sint Eustatius 907 jongeren van 0 tot 25 jaar, 29 procent van de totale bevolking. Begin 2011 ging het om bijna 1 100 jongeren (28 procent). De afname van het absolute aantal jongeren komt grotendeels door het in 2015 en 2016 opschonen van de bevolkingsadministratie op Sint Eustatius. Daarbij is het aantal inwoners van Sint Eustatius in de leeftijdsgroep 20 tot 25 jaar naar beneden bijgesteld.

Op 1 januari 2021 woonden op Saba 484 jongeren, 25 procent van de totale bevolking. Dat zijn er 130 minder dan begin 2011, toen bedroeg het aandeel jongeren 31 procent. Dit is volledig toe te schrijven aan de afname van het aantal 18- tot 25-jarigen. Deze afname komt grotendeels door het vanaf 2018 beter bijhouden van de bevolkingsadministratie op Saba. Het gaat met name om studenten uit Noord-Amerika die Saba hebben verlaten, maar nog niet waren uitgeschreven.

27% van de inwoners van
Caribisch Nederland was jonger dan 25 jaar
begin 2021

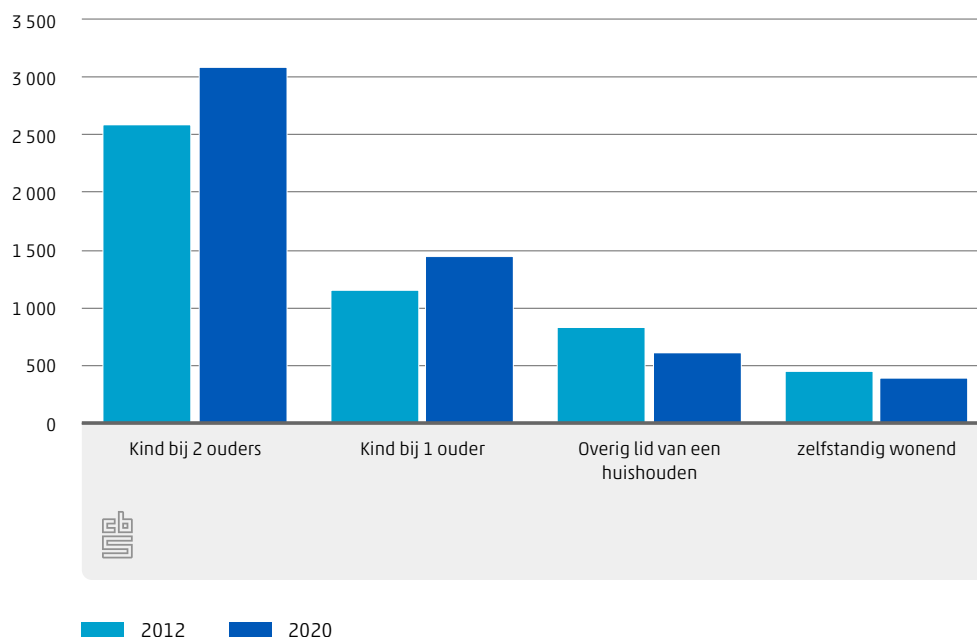
9.2 Jongeren naar huishoudenssamenstelling

Begin 2020 woonde ruim de helft van de jongeren in Caribisch Nederland bij beide ouders. 28 procent van de kinderen woonde bij één ouder. 7 procent woonde zelfstandig, al dan niet samen met een partner en/of kind. De rest van de jongeren in Caribisch Nederland, 11 procent, was overig lid van een huishouden. Dat betekent dat ze bijvoorbeeld inwonen met hun partner (en eventuele kinderen) bij hun ouders, ingetrokken zijn bij een zelfstandig wonende broer of zus, of bij een oom of tante wonen.

56 procent van de jongeren op Bonaire woonde begin 2020 bij beide ouders. 26 procent van de jongeren woonde bij één ouder. Beide percentages zijn sinds 2012 toegenomen met respectievelijk 4 en 3 procentpunt. Begin 2020 woonde 11 procent als overig lid van een huishouden, dit percentage is met 5 procentpunt afgenomen sinds 2012.

9.2.1 Bonaire, jongeren naar plaats in het huishouden, 1 januari

Jongeren op Sint Eustatius en Saba naar huishoudsamenstelling

Begin 2020 woonden op Sint Eustatius iets meer jongeren bij één ouder (43 procent) dan bij beide ouders (39 procent). Het percentage jongeren dat bij één ouder woont is sinds 2012 toegenomen met 14 procentpunt. 13 procent van de jongeren maakt deel uit van een overig huishouden. Dit percentage is afgenomen met 8 procentpunt sinds 2012. De veranderingen in de huishoudsamenstelling zijn deels veroorzaakt door opschoningen van de bevolkingsadministratie die tussen 1 januari 2012 en 1 januari 2020 hebben plaatsgevonden.

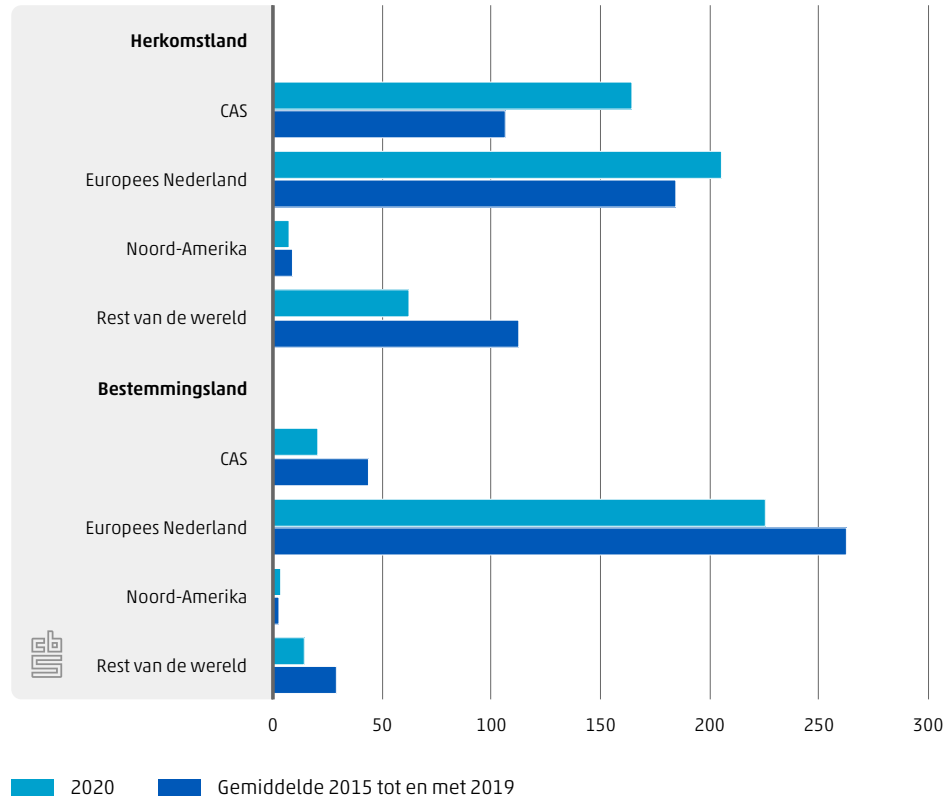
Op Saba woonde begin 2020 de helft van de jongeren bij beide ouders en 28 procent bij één ouder. Beide percentages zijn toegenomen sinds 1 januari 2012, met respectievelijk 9 en 13 procentpunt. Het absolute aantal jongeren dat met 2 ouders samenleeft is gelijk gebleven en het aantal dat met één ouder samenwoont is licht gestegen. 9 procent van de jongeren was alleenstaand. Dat is een afname van 14 procentpunt ten opzichte van 2012. Dit is grotendeels veroorzaakt door opschoningen van de bevolkingsadministratie die tussen 2012 en 2020 hebben plaatsgevonden, waarbij studenten afkomstig uit Noord-Amerika die het eiland inmiddels hebben verlaten zijn uitgeschreven.

9.3 Emigratie van jongeren in 2020

De gevolgen van de coronapandemie zijn goed zichtbaar in het gedaalde aantal jongvolwassenen (18-24 jaar) emigranten in 2020. Er vertrokken minder jongvolwassenen naar een van de andere landen binnen het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden (Curaçao, Aruba en Sint Maarten, in de grafieken afgekort als CAS). Vanuit Bonaire en Saba vertrokken in 2020 ook minder mensen naar Europees Nederland. Het gaat hier vaak om

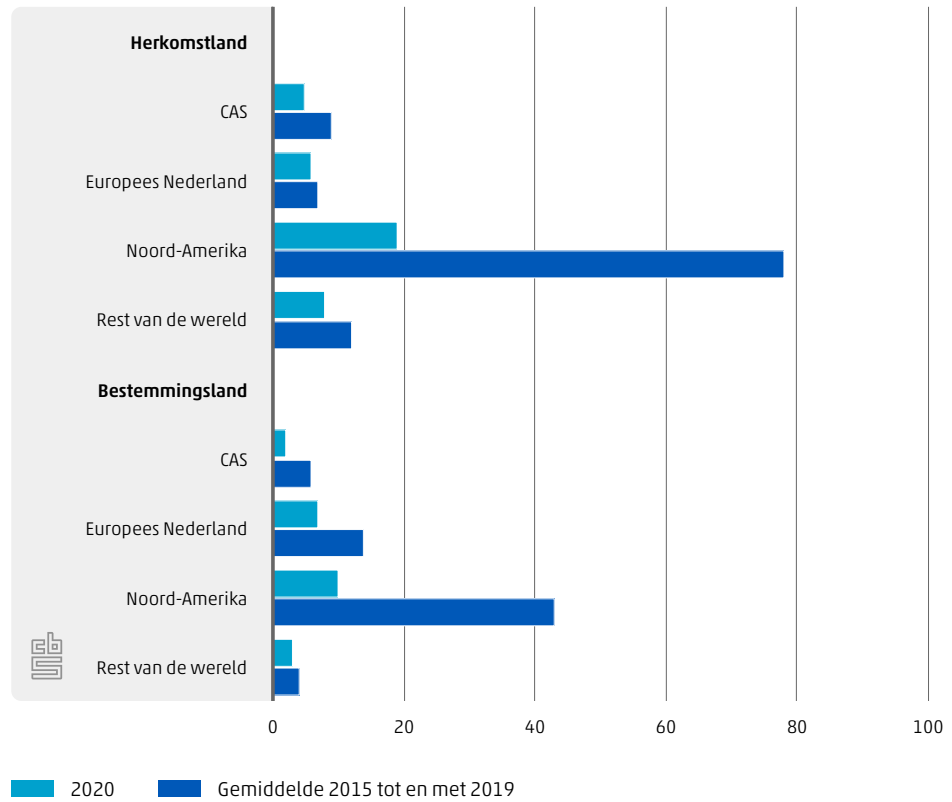
jongvolwassenen die voor hun opleiding naar Europees Nederland vertrekken en naderhand weer naar één van de Caribische eilanden van het Koninkrijk der Nederlanden terugkeren. Op Saba betreft het ook emigratie van naar de VS en naar Canada terugkerende studenten van de Saba University School of Medicine.

9.3.1 Bonaire, migratie van jongeren naar herkomst- en bestemmingsland

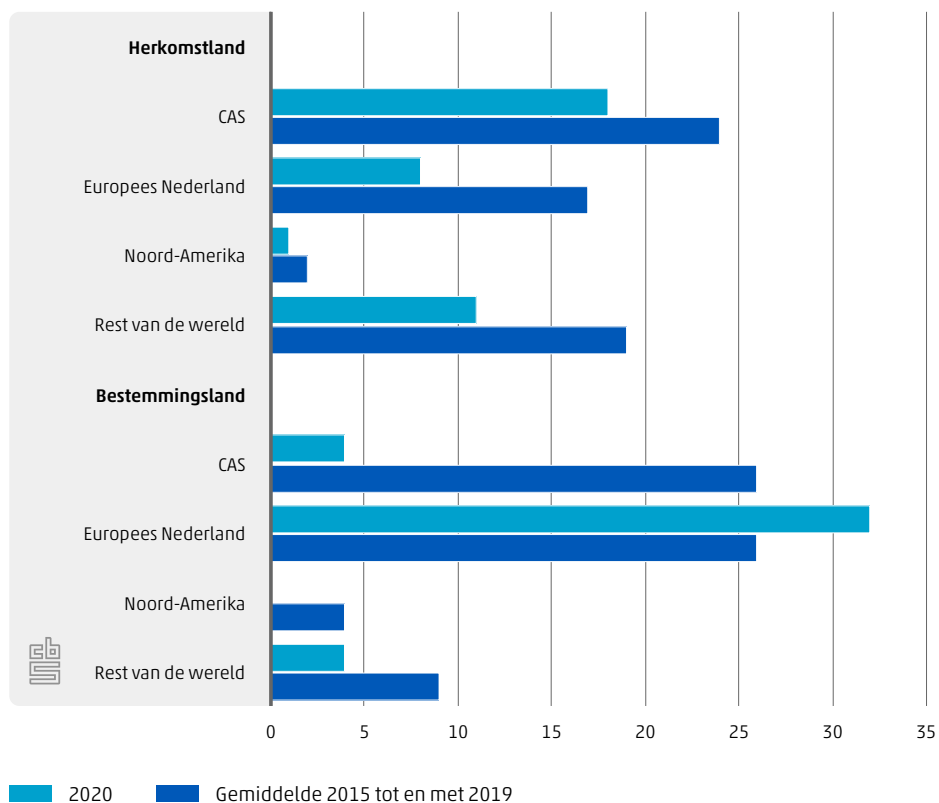
De immigratie van jongvolwassenen laat een wisselend beeld zien. Op Bonaire vestigden zich vanuit Curaçao het afgelopen jaar anderhalf keer zoveel jongvolwassenen als in de voorgaande vijf jaar. Sinds 2017 is emigratie naar Curaçao gehalveerd. Vanuit Europees Nederland was de instroom van migranten in 2020 hoger dan gemiddeld in de vijf jaren ervoor. Die laatste groep betreft grotendeels in Europees Nederland geboren personen. De instroom uit andere landen was lager dan in de jaren ervoor.

9.3.2 Saba, buitenlandse migratie van jongeren naar herkomst- en bestemmingsland

De instroom vanuit Noord-Amerika op Saba is sterk teruggelopen. De voornaamste reden daarvoor is dat de Saba University School of Medicine in 2020 alleen online lessen aanbood, waardoor aanzienlijk minder studenten dan in andere jaren uit de Verenigde Staten en Canada naar Saba kwamen.

9.3.3 Sint Eustatius, buitenlandse migratie van jongeren naar herkomst- en bestemmingsland

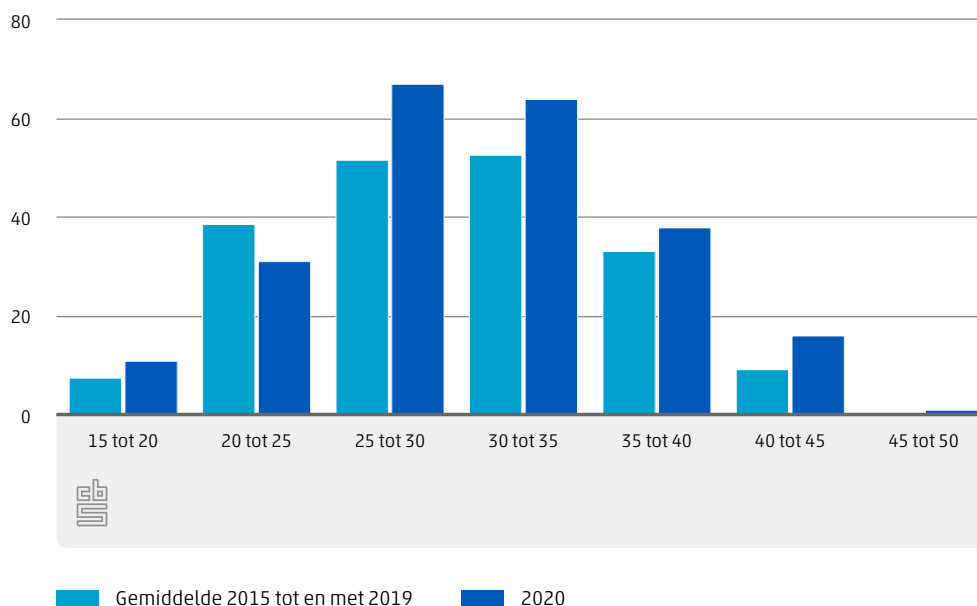

De immigratie van jongvolwassenen op Sint Eustatius is met ruim een derde afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren. De daling van de immigratie is breed gespreid over een aantal landen, maar er kwamen vooral minder migranten uit Europees Nederland en de Dominicaanse Republiek.

9.4 Geboorten in 2020

Op Bonaire en Sint Eustatius vallen in 2020 de hogere geboortecijfers op. Naar de reden hiervan is geen onderzoek gedaan. Wel hebben vrouwen die gingen bevallen vanwege coronamaatregelen meer dan in andere jaren hun kind op Bonaire of Sint Eustatius zelf gekregen.

9.4.1 Levend geboren kinderen naar leeftijd van de moeder, Bonaire

In 2020 zijn op Bonaire 228 kinderen geboren, tegen gemiddeld 192 in de jaren 2015 tot en met 2019. Vooral meer vrouwen van 25 jaar en ouder kregen een kind. Onder de 20- tot 25-jarigen nam het aantal geboorten af.

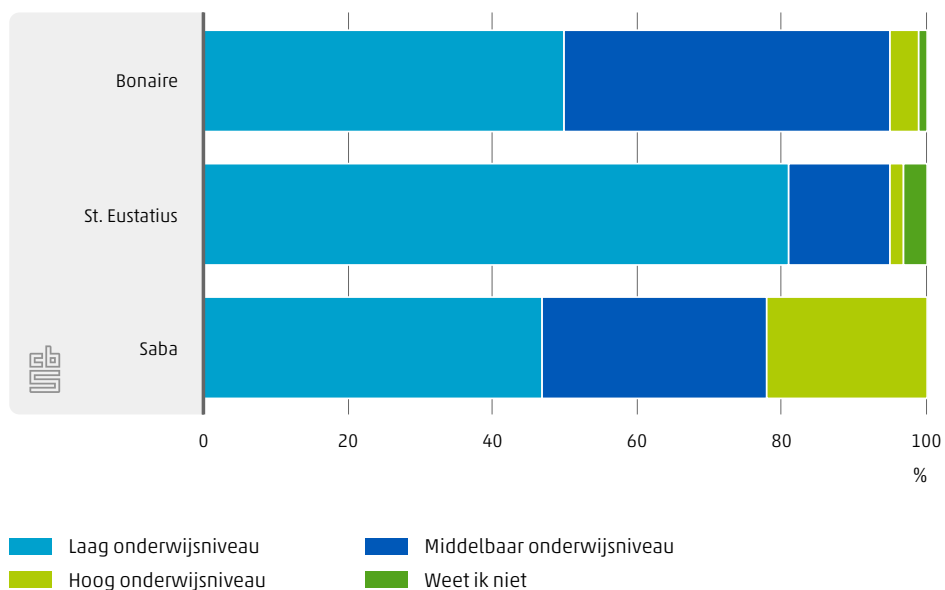
Het aantal geboorten op Sint Eustatius was hoog vergeleken met voorgaande jaren: 50 in 2020 tegen 30 in 2019 en gemiddeld 31 in de periode 2016 tot en met 2019. Dit komt doordat dertigers op Sint Eustatius meer kinderen hebben gekregen. Op Saba werden 11 kinderen geboren, net zo veel als in 2019, maar minder dan het gemiddelde van 2015 tot en met 2019.

9.5 Onderwijsniveau en arbeidsdeelname

Helpt jongeren in Caribisch Nederland volgt opleiding

In 2020 had van de in Caribisch Nederland wonende jongeren van 15 tot 25 jaar 54 procent een laag, 40 procent een middelbaar en 5 procent een hoog onderwijsniveau. Het onderwijsniveau verschilde per eiland. Op Sint Eustatius was de groep jongeren met een laag onderwijsniveau (82 procent) naar verhouding het grootst, op Bonaire het percentage middelbaar opgeleiden (45 procent). Het percentage hoogopgeleiden op Saba was met 22 procent relatief hoog, dit komt omdat op Saba een medische universiteit is gevestigd.

9.5.1 Hoogst behaalde onderwijsniveau jongeren van 15 tot 25 jaar, 2020

Bron: CBS, Arbeidskrachtenonderzoek Caribisch Nederland, 2020

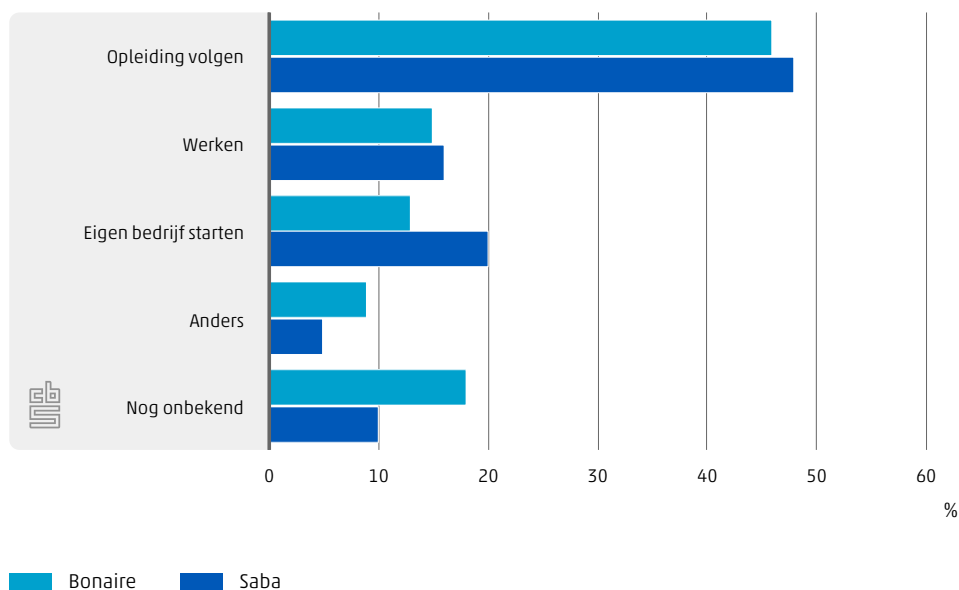
Veel jongeren in deze leeftijdsgroep volgen nog een opleiding en zullen nog een diploma op een hoger niveau halen. Op alle drie de eilanden volgde in 2020 ongeveer de helft van de jongeren op de eilanden een opleiding.

Bijna helft vo- en mbo-scholieren Bonaire en Saba wil vervolgopleiding doen

Na het behalen van hun diploma wil bijna de helft van de 11- tot 18-jarige scholieren op Bonaire (46 procent) en Saba (48 procent) in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs nog een opleiding volgen. Een kleiner deel wil werken of een eigen bedrijf starten.¹⁾

¹⁾ Deze cijfers zijn afkomstig uit het Scholierenonderzoek Caribisch Nederland 2020. Voor Sint Eustatius zijn geen cijfers beschikbaar vanwege een te grote non-respons.

9.5.2 Liefst doen na opleiding, scholieren vo en mbo, 11 tot 18 jaar, 2020

Bron: CBS, Scholierenonderzoek Caribisch Nederland, 2020

De leerlingen zien hun toekomst niet per se op Bonaire of Saba. Na hun opleiding wil 37 procent van de leerlingen op Bonaire het liefst naar Nederland en 22 procent naar de Verenigde Staten; 17 procent blijft liever op Bonaire. Van de scholieren op Saba wil 9 procent op het eiland blijven, 34 procent wil naar Nederland en 29 procent naar de VS.

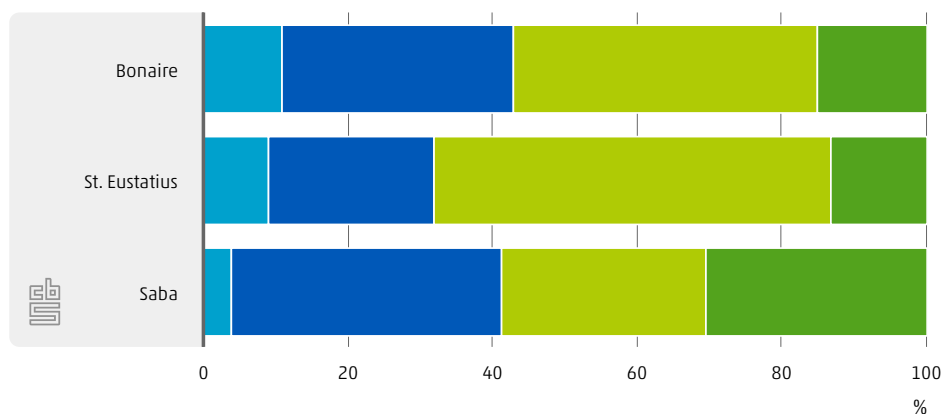
41,3% van de jongeren in Caribisch Nederland had in 2020 betaald werk

4 op 10 jongeren in Caribisch Nederland werkte in 2020

Veel jongeren in Europees Nederland hebben naast hun studie een bijbaan. Jongeren in Caribisch Nederland hebben minder vaak een bijbaan dan jongeren in Europees Nederland. Een groot deel van de jongeren in Caribisch Nederland was in 2020 niet aan het werk en geeft het volgen van een opleiding of studie als reden om niet te kunnen werken. Van de jongeren van 15 tot 25 jaar had 41,3 procent in 2020 wel betaald werk. De arbeidsparticipatie was met 42,7 procent het hoogst op Bonaire, gevolgd door Saba (41,7 procent) en Sint Eustatius (32,1 procent). Van de jongeren die werkten, wilde het grootste deel meer uren werken.

9.5.3 Binding met de arbeidsmarkt van jongeren van 15 tot 25 jaar, 2020

- Werkzaam (wil niet meer werken)
- Werkzaam (wil meer werken)
- Niet-werkzaam vanwege opleiding
- Niet-werkzaam vanwege overige redenen

Bron: CBS, Arbeidskrachtenonderzoek Caribisch Nederland, 2020

Van de werkzame jongeren van 15 tot 25 jaar in Caribisch Nederland had 72 procent een voltijdbaan, 23 procent een grote deeltijdbaan van 20 tot 35 uur en 5 procent een kleinere deeltijdbaan van minder dan 20 uur per week. Iets meer dan de helft (51 procent) had een tijdelijk dienstverband, 45 procent werkte in een vast dienstverband en 5 procent als zelfstandige. Vanwege te kleine aantallen is deze informatie niet voor alle eilanden afzonderlijk beschikbaar.

9.6 Begrippen

Beroepsbevolking

Personen:

- die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking), of
- die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking).

Deze definitie heeft betrekking op personen die in Caribisch Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

Caribisch Nederland

De benaming van de Nederlandse eilanden Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

CAS

Curaçao, Aruba en Sint Maarten.

Emigratie

Verhuizing van personen naar het buitenland.

Europees Nederland

Het Europese deel van Nederland is een aanduiding die wordt gebruikt voor het deel van Nederland dat in Europa is gelegen. Dit ter onderscheiding van Caribisch Nederland dat in het Caribisch gebied ligt.

Geboorteland

Het land waar iemand geboren is.

Huishouden

Particulier of institutioneel huishouden.

Huishoudinkomen (laag/hoog huishoudinkomen zoals in dit hoofdstuk gebruikt)

Het betreft het huishoudinkomen van het huishouden waar de jongvolwassene toe behoorde voordat Caribisch Nederland voor Europees Nederland werd verruild. De grens tussen een laag en een hoog inkomen ligt voor Bonaire op 16 duizend US dollar en voor Saba en Sint Eustatius op 18 duizend US dollar.

Institutioneel huishouden

Eén of meer personen die samen een woonruimte bewonen en daar bedrijfsmatig worden voorzien in dagelijkse levensbehoeften. Ook de huisvesting vindt bedrijfsmatig plaats. Het gaat om personen in instellingen zoals verpleeg-, verzorgings- en kindertehuizen, gezinsvervangende tehuizen, revalidatiecentra en penitentiaire inrichtingen, die daar in principe voor langere tijd (zullen) verblijven.

Nettoarbeidsparticipatie

Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Caribisch Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking).

Niet-beroepsbevolking

Personen zonder betaald werk, die niet recent naar werk hebben gezocht of daarvoor niet direct beschikbaar zijn. Deze definitie heeft betrekking op personen die in Caribisch Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

Onderwijsniveau

De plaats in de indeling van opleidingen naar niveau volgens de Standaard Onderwijsindeling 2016 (SOI 2016) van het CBS. Dit niveau wordt bepaald door de minimale onderwijsloopbaan die nodig is om de opleiding met succes te kunnen volgen, de duur van de opleiding en de toegang die de opleiding biedt aan vervolgonderwijs.

Overig lid van een huishouden

Een persoon die anders dan als partner, ouder in een eenouderhuishouden of als thuiswonend kind deel uitmaakt van een particulier huishouden. Te denken valt aan ouder(s) van de referentiegroepen, broer(s) of zus(sen) van de referentiepersoon of anderszins met het huishouden verbonden personen.

Particulier huishouden

Eén of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf niet-bedrijfsmatig voorzien van de dagelijkse behoeften

Tijdelijk dienstverband

Een werknemer met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd. Als een persoon meer dan één baan of werkring heeft, dan wordt uitgegaan van de baan of werkring waaraan de meeste tijd wordt besteed.

Vast dienstverband

Een werknemer met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. Als een persoon meer dan één baan of werkring heeft, dan wordt uitgegaan van de baan of werkring waaraan de meeste tijd wordt besteed.

Voormalige Nederlandse Antillen en Aruba

De voormalig Nederlandse Antillen en Aruba bestaan uit de eilanden Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten. Op 1 januari 1986 werd Aruba afgescheiden van de Nederlandse Antillen. Sinds die datum is Aruba een autonoom land binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Vanaf 10 oktober 2010 zijn de Nederlandse Antillen ontbonden. Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat sindsdien uit vier landen: Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten. De openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, ook wel Caribisch Nederland, functioneren als bijzondere gemeente van Nederland.

9.7 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Cijfers over jongeren in huishoudens in Caribisch Nederland naar leeftijd zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over de stand van de bevolking op 1 januari in Caribisch Nederland zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over de bevolkingsontwikkeling van jongeren op Caribisch Nederland zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over huishoudens in Caribisch Nederland zijn te vinden in de volgende [maatwerktabellen](#).

Cijfers over schoolbeleving en toekomstplannen van scholieren in het vo en mbo op Bonaire en Saba zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over de arbeidsdeelname van jongeren in Caribisch Nederland zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over de binding met de arbeidsmarkt van jongeren in Caribisch Nederland zijn te vinden op [Statline](#).

Literatuur

CBS (18 maart 2020). [Van Caribisch Nederland naar Europees Nederland voor studie.](#)
CBS Nieuwsbericht.

CBS (12 mei 2020). [In 2020 meer kinderen geboren in Caribisch Nederland.](#)
CBS Nieuwsbericht.

10 Welzijn van jongeren

Auteur: Moniek Coumans

Jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar waren in 2020 over het algemeen gelukkig en tevreden met hun leven. Wel was het aandeel gelukkige jongvolwassenen met 84 procent iets lager dan in 2019. Ook hebben jongeren net als voorheen vaak een hoog persoonlijk welzijn. Op enkele onderdelen van het persoonlijk welzijn is een toename te zien. Alleen de tevredenheid over het sociale leven nam tussen 2019 en 2020 af.

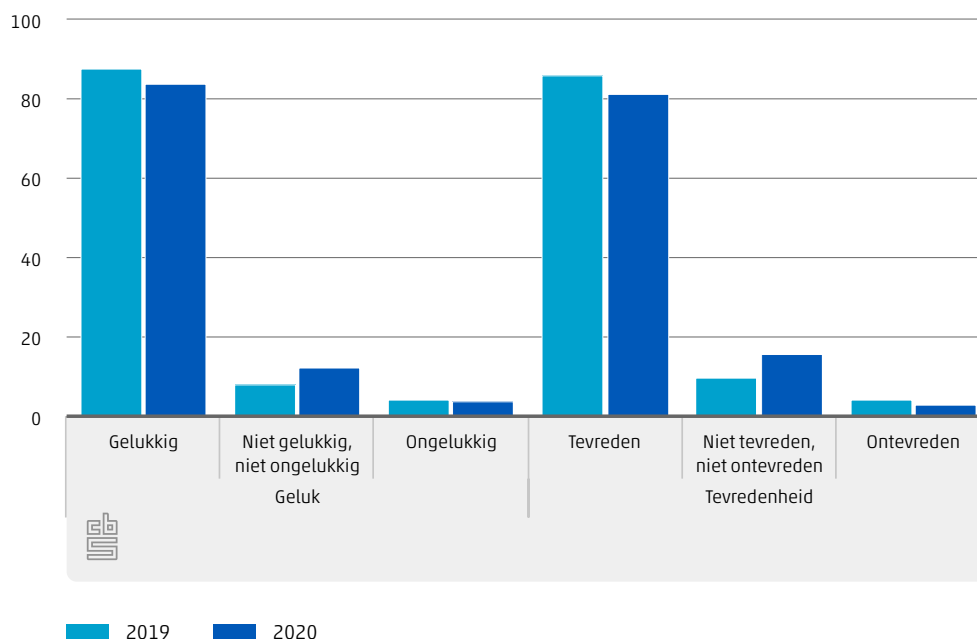
10.1 Geluk en tevredenheid

Minder jongvolwassenen gelukkig en tevreden met hun leven in 2020

In 2020 gaf 84 procent van de jongvolwassenen zichzelf een rapportcijfer van 7 of hoger op de vraag in welke mate zij zichzelf een gelukkig mens vinden. Zij worden daarmee als gelukkig beschouwd. Dat is minder dan het jaar daarvoor, toen dat 88 procent was. Tussen 1997 en 2019 schommelde het aandeel gelukkige jongeren van 18 tot 25 jaar dat als gelukkig werd beschouwd rond de 90 procent. Er is ook gevraagd naar een rapportcijfer voor de tevredenheid met het leven. Ook hier wordt iemand bij een score van 7 of hoger als tevreden aangemerkt. Het aandeel tevreden jongeren is met 85 à 86 procent al jaren stabiel. Echter, in 2020 was dat gedaald tot 81 procent. Het aandeel jongvolwassenen dat niet tevreden en niet ontevreden is, de middencategorie die als rapportcijfer een 5 of 6 gaf, was in 2020 juist toegenomen ten opzichte van 2019. Bij 25-plussers is er ook een afname in het aandeel gelukkigen en tevredenen, maar deze is met 2 procentpunt wat minder sterk dan bij de jongeren.

10.1.1 Geluk en tevredenheid

% van personen van 18 tot 25 jaar

Onderzoek Sociale samenhang & Welzijn

De resultaten in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op het onderzoek Sociale Samenhang & Welzijn (S&W). Dit is een onderzoek dat jaarlijks wordt uitgevoerd onder inwoners van Nederland van 15 jaar of ouder. De vragenlijst bestaat uit een vast onderdeel met jaarlijks terugkerende onderwerpen en een ad hoc-deel waarin elk jaar andere thema's worden opgenomen. Voorbeelden van vaste onderwerpen zijn tevredenheid en geluk, sociale contacten, vrijwilligerswerk, politieke participatie en vertrouwen in instituties en in andere mensen. Ad hoc thema's waren bijvoorbeeld specifieke vragen over vrijwilligerswerk, de kwaliteit van sociale contacten en hoe zinvol het leven wordt ervaren.

Voor cijfers over welzijn worden personen van 18 jaar of ouder als uitgangspunt genomen. Personen in instellingen zijn hierbij buiten beschouwing gebleven. Er zijn jaarlijks gegevens beschikbaar van circa 7 500 respondenten. Er zijn gegevens uit het onderzoek S&W beschikbaar voor de periode 2013 tot en met 2020. In dit hoofdstuk worden de gegevens van het jaar 2020 vergeleken met 2019. Vanwege te lage aantallen is de mogelijkheid om in meer detail te kijken naar verschillende groepen jongeren beperkt. Wel wordt, waar relevant, een vergelijking gemaakt met de groep van 25 jaar of ouder. Het hoofdstuk richt zich op jongvolwassenen in de leeftijd van 18 tot en met 24 jaar. Omwille van de leesbaarheid worden de termen jongvolwassen en jongeren in de tekst afgewisseld. Waar mogelijk is in de analyses gekeken naar geslacht, leeftijd, hoogst gevolgde onderwijsniveau en gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen (in kwartielgroepen).

In 2020 zijn in het ad hoc-deel vragen gesteld over zingeving. Daarin werd onder meer gevraagd naar het belang van sociale contacten en de persoonlijke ontwikkeling. Deze aspecten worden in dit hoofdstuk beschreven en in verband gebracht met de

tevredenheid met het leven van jongvolwassenen. Omdat er maar gegevens van één onderzoeksjaar beschikbaar zijn, zijn ook hier de mogelijkheden om naar verschillende groepen jongvolwassenen te kijken beperkt. Hier worden jongvolwassen vrouwen vergeleken met jongvolwassen mannen en 18 tot 22-jarigen met 22 tot 25 jarigen.

84% van de jongvolwassenen
in 2020 gelukkig tegenover 88% in 2019

10.2 Persoonlijk welzijn

Persoonlijk Welzijn

Het persoonlijke welzijn van jongeren is bepaald aan de hand van de Persoonlijke Welzijnsindex (PWI). Deze index is samengesteld uit 12 indicatoren die 8 dimensies beschrijven. De dimensies met bijbehorende indicatoren zijn:

1. Materiële levensstandaard: (a) tevredenheid over de financiële situatie.
2. Economische risico's: (b) zorgen over de financiële toekomst.
3. Opleiding en arbeid: (c) tevredenheid met de opleidingskansen, (d) tevredenheid met het werk (indien iemand een betaalde baan heeft van minimaal 12 uur per week) of de dagelijkse bezigheden (indien iemand geen betaalde baan heeft of minder dan 12 uur per week werkt).
4. Gezondheid: (e) tevredenheid met de lichamelijke gezondheid, (f) tevredenheid met de psychische gezondheid.
5. Sociale relaties: (g) tevredenheid met het sociale leven.
6. Maatschappelijke participatie en vertrouwen: (h) vertrouwen in de Tweede Kamer, (i) in rechters en in de (j) politie.
7. Veiligheid: (k) gevoel van (on)veiligheid.
8. Milieu en leefomgeving: (l) tevredenheid met de woonbuurt.

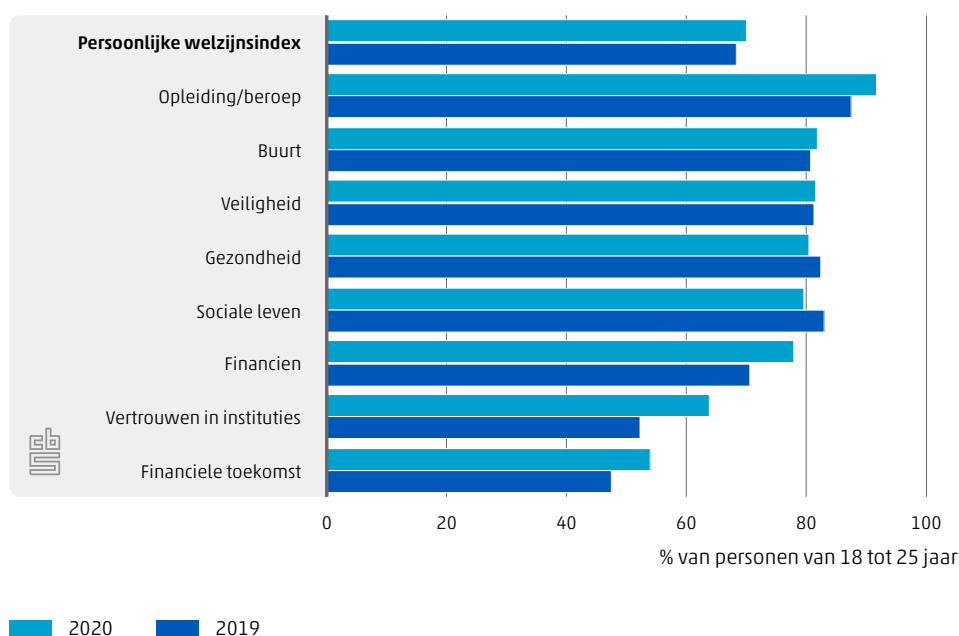
Per indicator zijn de scores omgerekend naar een score van 1 tot en met 10. Vervolgens is voor elke dimensie een score bepaald en zijn de acht resulterende scores samengevoegd tot een index, de Persoonlijke Welzijnsindex. Iedere dimensie telt even zwaar in de index mee die loopt van 1 tot en met 10. Een score van 7 of hoger op de PWI betekent een hoog persoonlijk welzijn (Van Beuningen et al., 2015).

Persoonlijk welzijn bij jongeren vaker hoog dan bij 25-plussers

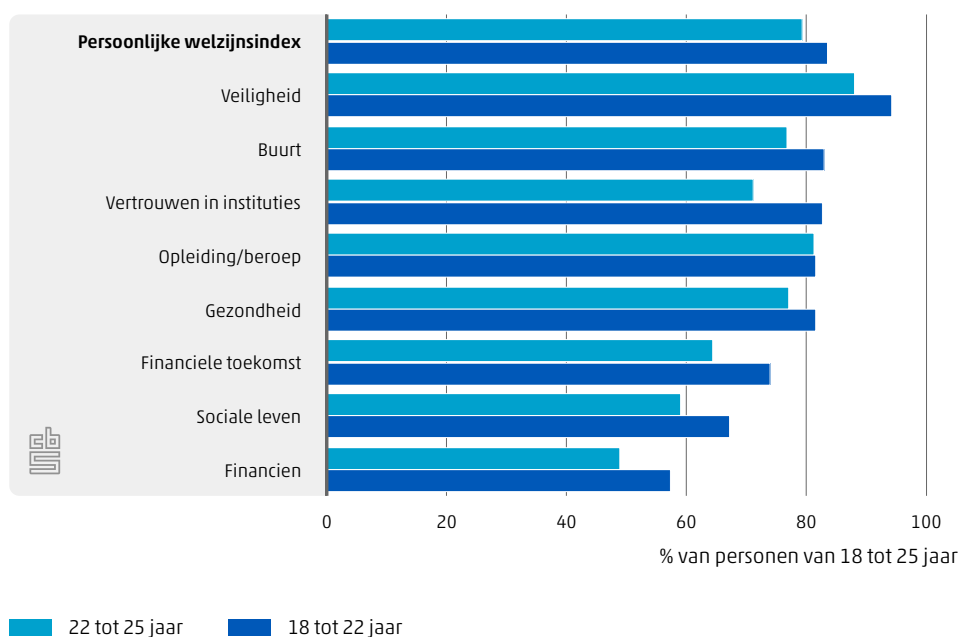
Het aandeel jongvolwassenen met een hoog persoonlijk welzijn (zie kader) was in 2020, net als in 2019, 70 procent. Net als in voorgaande jaren is dit aandeel hoger dan bij volwassenen van 25 jaar of ouder; bij hen was dat in 2020 66 procent. Op het niveau van de dimensies is er bij de jongvolwassenen wel wat veranderd tussen 2019 en 2020. Zo is het aandeel dat een 7 of hoger scoorde op de dimensies financiën en financiële toekomst toegenomen. Ook het aandeel dat tevreden is met de opleiding of het werk nam toe. Het institutioneel vertrouwen nam het meest toe. In 2019 had 53 procent een 7 of hoger op deze dimensie, in 2020 was dit 64 procent. De enige dimensie waar een afname plaatsvond, is de tevredenheid met het sociale leven. In 2019 was 85 procent daar tevreden over, in 2020 was dit 80 procent. In hoeverre deze afname voor rekening komt van de coronacrisis en de daarbij behorende beperkende maatregelen op het sociale vlak valt met deze gegevens niet vast te stellen. Bij 25-plussers is dit beeld vergelijkbaar, met als uitzondering dat bij hen de tevredenheid voor opleiding en beroep niet toenam tussen 2019 en 2020, maar iets afnam.

10.2.1 Een 7 of hoger voor dimensies van persoonlijk welzijn

Het relatieve belang van de verschillende dimensies van het persoonlijk welzijn van jongeren is in 2020 niet veranderd. Net als in voorgaande jaren waren jongeren vooral tevreden met hun opleiding of werk (92 procent), hun gezondheid en, ondanks de afname daarin, hun sociale leven (respectievelijk 81 en 80 procent). Ook waren jongeren vaak tevreden met hun veiligheid en hun woonbuurt. Jongeren waren relatief minder tevreden over hun financiële toekomst en hadden minder vertrouwen in instituties, ondanks de relatieve toename van hun tevredenheid op deze dimensies.

10.2.2 Een 7 of hoger voor dimensies van persoonlijk welzijn, 2020

Jongvolwassenen tot 22 jaar vaker hoog persoonlijk welzijn dan 22- tot 25-jarigen

In 2020 hadden jongeren van 18 tot 22 jaar, net als in voorgaande jaren, vaker een hoog persoonlijk welzijn volgens de PWI dan de 22- tot 25-jarigen, respectievelijk 72 en 66 procent. Opgemerkt moet worden dat er vanwege de lage aantallen jongeren per categorie bij de interpretatie van de deze uitkomsten rekening gehouden moet worden met relatief brede onzekerheidsmarges. Om die reden is een verdere uitsplitsing naar andere kenmerken niet goed mogelijk. In voorgaande jaren bleek het verschil in persoonlijk welzijn niet gerelateerd aan het huishoudensinkomen, of aan het feit dat de jongste categorie vaker bij de ouder(s) woont.

De onderliggende dimensies van het persoonlijk welzijn laten zien dat de 18- tot 22-jarigen wel vaker tevreden waren met hun financiële situatie en met hun eigen gezondheid dan de 22- tot 25-jarigen. Op het gebied van vertrouwen in instituties scoorden de 18- tot 22-jarigen met 67 procent hoger dan de 22- tot 25-jarigen (59 procent). Ook over hun sociale leven en hun woonbuurt was de jongste groep wat positiever gestemd. Deze verschillen hebben te maken met de fase van hun leven waarin 22- tot 25-jarigen zich bevinden. Hun leven kenmerkt zich doorgaans nog meer dan bij 18- tot 22-jarigen door allerlei veranderingen en verantwoordelijkheden op het terrein van opleiding, werk, woonsituatie en relaties.

Bijna drie kwart van de mannen van 18 tot 25 jaar had een hoog persoonlijk welzijn, tegenover 66 procent van de jonge vrouwen. Dit is vergelijkbaar met voorgaande jaren. Net als toen heeft dit verschil in 2020 weer vooral te maken met minder zorgen over de financiële toekomst en een groter gevoel van veiligheid bij mannen. Ook waren mannen vaker dan vrouwen tevreden met hun gezondheid. Financien en woonbuurt verschillen in 2020 nauwelijks tussen mannen en vrouwen, terwijl in de periode 2017-2019 mannen daarover positiever waren dan vrouwen.

Jongvolwassenen in hogere inkomensgroepen vaker hoog persoonlijk welzijn

De jongeren die deel uitmaken van huishoudens in de twee hoogste kwartielgroepen van het besteedbaar huishoudensinkomen hadden, net als in voorgaande jaren, vaker een hoog persoonlijk welzijn dan de jongeren behorende tot de lagere inkomensgroepen. Op het niveau van de dimensies is te zien dat jongeren in de hoogste twee inkomensgroepen over de hele linie tevredener zijn. Maar zij waren vooral tevredener met hun financiën en maakten zich ook minder vaak zorgen over hun financiële toekomst dan de jongeren uit huishoudens in de twee laagste inkomensgroepen. Vertrouwen is de enige dimensie waarop er geen verschillen waren tussen jongeren uit de lagere en hogere inkomensgroepen.

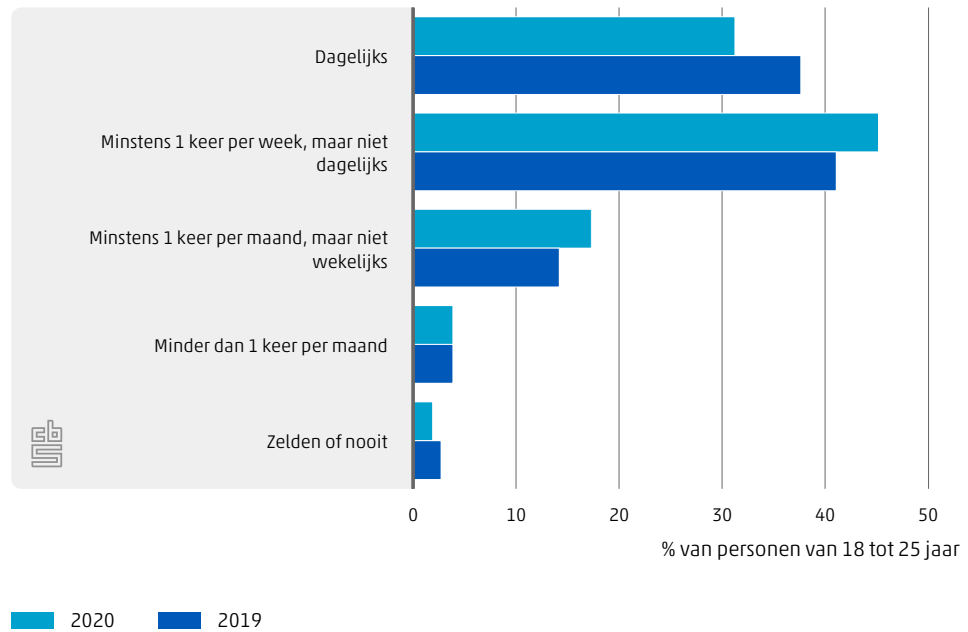
10.3 Het sociaal leven en de persoonlijke ontwikkeling

In 2020 minder jongeren met dagelijks contact met familie

In 2020 had 31 procent van de jongvolwassenen elke dag contact met familie door hen te zien, te bellen of berichten uit te wisselen. Dat is minder dan in 2019, toen dat nog 38 procent was. Het aandeel jongeren dat dagelijks contact had met vrienden en burens is onveranderd; 66 procent heeft elke dag contact met vrienden en 6 procent met burens. Het aandeel jongvolwassenen dat wekelijks contact heeft met anderen is tussen 2020 en 2019 niet veranderd. De meeste jongeren, 97 procent, hadden minstens elke week op de een of andere manier contact met anderen.

Net als in het jaar daarvoor hadden jongvolwassenen vooral met hun vrienden op zijn minst wekelijks contact; dit was bij 93 procent het geval. Met familie buiten het huishouden had 77 procent van de jongeren ook nog minstens elke week contact, 38 procent van de jongeren heeft op zijn minst wekelijks contact met de burens. Dit was in 2019 nog 45 procent. Voor 25-plussers was er geen verandering tussen 2019 en 2020 in het aandeel dagelijks en wekelijkse contacten met anderen.

10.3.1 Frequentie van contact met familie buiten het eigen huishouden

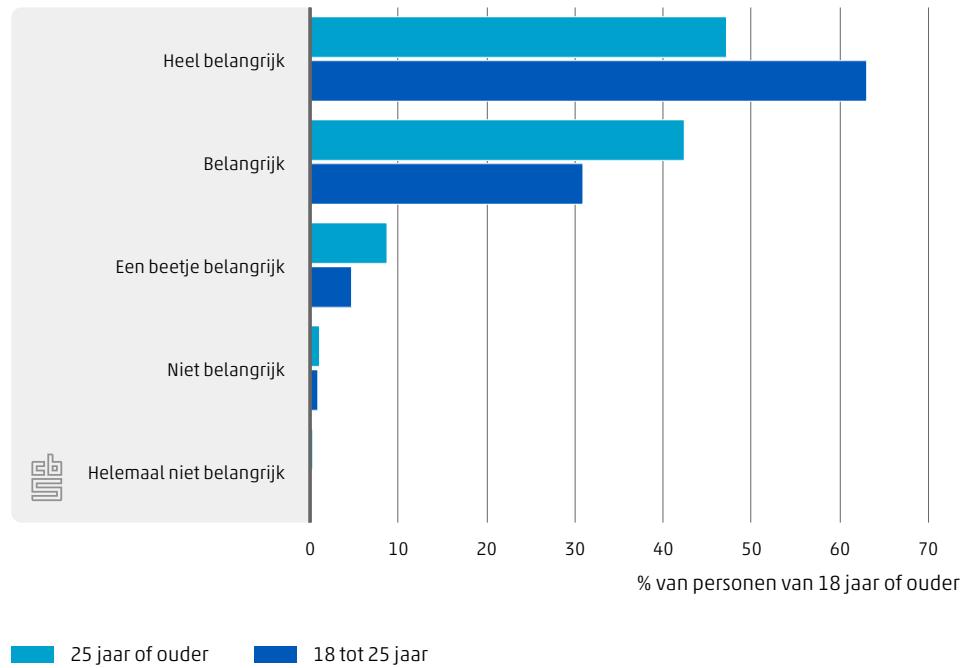

Belang sociale contacten voor jongeren nog groter dan voor 25-plussers

Hoewel het merendeel van de bevolking sociale contacten en relaties met anderen belangrijk of heel belangrijk vindt, is dat voor jongvolwassenen met 94 procent nog wat vaker het geval dan bij 25-plussers (90 procent). Het aandeel jongvolwassenen dat sociaal contact heel belangrijk vindt verschilt nog meer van dat bij 25-plussers. Van de jongeren vindt 63 procent dat sociale contacten heel erg belangrijk zijn in hun leven, tegenover 47 procent van de 25-plussers.

Met name contact met vrienden vinden jongeren van belang; 30 procent van hen vindt dat belangrijk en 66 procent heel belangrijk. Van 25-plussers vindt 42 procent vriendencontact belangrijk en 50 procent vindt dat heel belangrijk. Contact met gezinsleden of mensen uit het eigen huishouden vinden juist de 25-plussers vaker heel belangrijk; 93 van hen vindt dat, tegenover 80 procent van de jongvolwassenen.

10.3.2 Belang van sociaal contact, 2020

Jongvolwassenen minder tevreden als contact met vrienden ontbreekt

Het belang van regelmatig sociaal contact met anderen voor de jongvolwassenen is terug te zien in de tevredenheid met het leven. Dit geldt het sterkst voor regelmatig vriendencontact. Als dat er niet is, zijn ze aanmerkelijk minder tevreden over hun leven. Het ontbreken van bureaucontact maakt geen verschil voor de tevredenheid van jongvolwassenen. Het verschil in tevredenheid tussen jongeren mét en zonder regelmatig contact was in 2020 groter dan in 2019. In 2019 was van jongeren met wekelijks contact 87 procent tevreden, tegenover 69 procent van degenen die niet elke week contact hadden. In 2020 waren deze percentages respectievelijk 82 en 56 procent. Dit geldt alleen voor vrienden- en bureaucontact; voor familiecontact geldt juist dat het verschil in tevredenheid tussen degenen mét en zonder wekelijks familiecontact in 2020 kleiner is.

49% van de jonge vrouwen en
34% van de jonge mannen vindt
familiecontact heel belangrijk

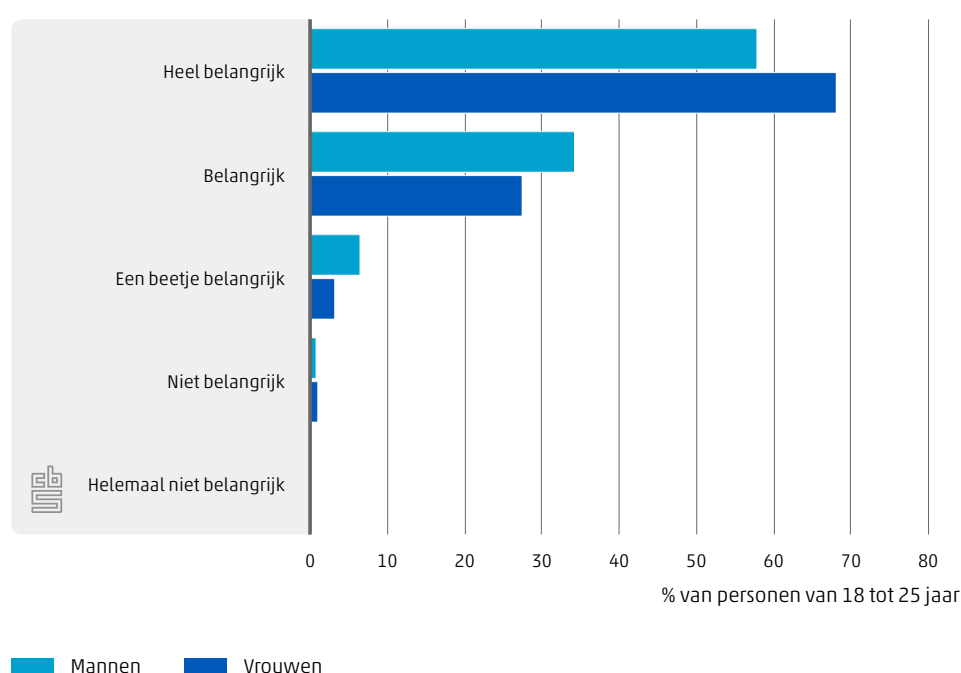

Jonge vrouwen vinden sociaal contact vaker heel belangrijk dan jonge mannen

Binnen de groep jongeren is er een aantal verschillen tussen mannen en vrouwen in het belang dat zij hechten aan sociale contacten. De verschillen tussen jonge mannen en jonge vrouwen zitten vooral in het aandeel dat sociaal contacten heel belangrijk vindt. Bij vrouwen was dat 68 procent, tegenover 58 procent bij de mannen. Van de contactvormen was vooral het aandeel jonge vrouwen dat familiecontact heel belangrijk vond hoger: 49 procent, tegenover 34 procent van de jonge mannen.

Er is weinig verschil tussen de jongeren van 18 tot 22 jaar en de 22 tot 25-jarigen wat betreft het belang dat zij hechten aan sociale contacten. Ook naar de verschillende vormen van contact is er geen verschil tussen de leeftijdsgroepen.

10.3.3 Belang sociaal contact, 2020

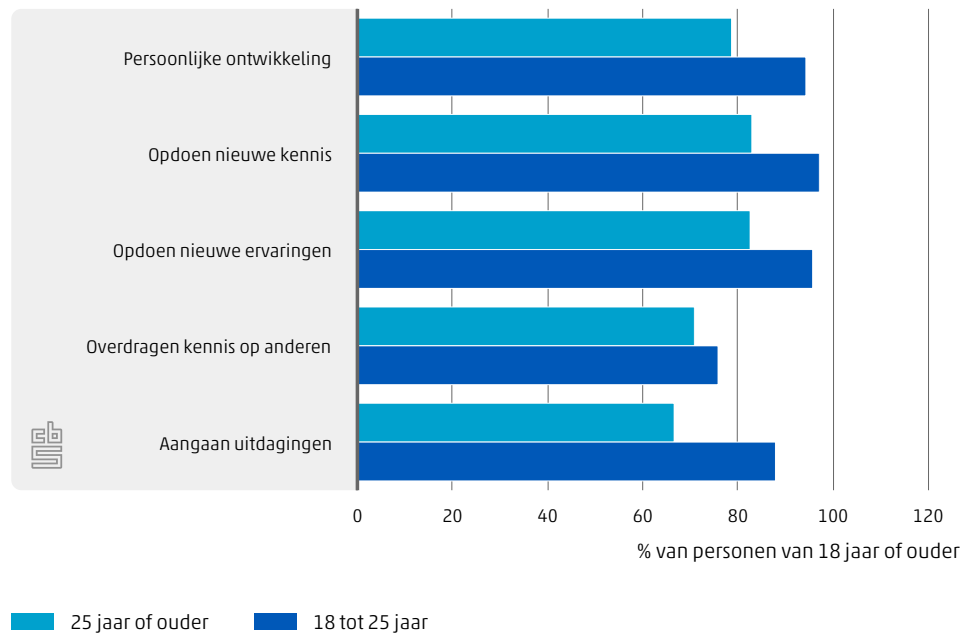
Persoonlijke ontwikkeling voor de meeste jongeren belangrijk of heel belangrijk

Van de jongeren vond 94 procent persoonlijke ontwikkeling, zoals het leren van nieuwe dingen, het opdoen van nieuwe ervaringen en het aangaan van uitdagingen belangrijk of heel belangrijk. Bij de mensen van 25 jaar of ouder was dat 79 procent.

Voor het opdoen van nieuwe kennis en nieuwe ervaringen was voor jongvolwassenen relevant; respectievelijk 97 en 96 procent van hen vond dat belangrijk of heel belangrijk. Voor 25-plussers was dit 83 procent en 66 procent. Ook het aangaan van uitdagingen was voor 88 procent van de jongeren belangrijk of heel belangrijk. Bij de 25-plussers was dit 67 procent. Het overdragen van kennis op anderen was voor jongeren relatief wat minder belangrijk dan de andere vormen van persoonlijke ontwikkeling. Toch vond ruim drie kwart van de jongeren dit belangrijk of heel belangrijk. Het verschil met 25-plussers was wat

kleiner dan bij de andere vormen van persoonlijke ontwikkeling; van hen vond 71 procent dit (heel) belangrijk.

10.3.4 (Heel) belangrijk vinden van (aspecten van) persoonlijke ontwikkeling, 2020

Jonge vrouwen vonden persoonlijke ontwikkeling wat vaker belangrijk of heel belangrijk dan jonge mannen. Van de jonge vrouwen was dit 97 procent, tegenover 92 procent van de jonge mannen. Het ging daarbij vooral om het overdragen van kennis aan anderen. Van de jonge vrouwen vond 80 procent dat belangrijk of heel belangrijk, bij de jonge mannen was dat 72 procent. Er zijn nauwelijks verschillen tussen de leeftijdsgroepen. Wel lijken 18 tot 22-jarigen het aangaan van nieuwe uitdagingen iets vaker belangrijk te vinden (90 procent) dan de 22 tot 25 jarigen (86 procent).

10.4 Begrippen

Geluk

Of mensen gelukkig zijn wordt vastgesteld aan de hand van de volgende vraag: "Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven in welke mate u zichzelf een gelukkig mens vindt? Een 1 staat voor volledig ongelukkig en 10 voor volledig gelukkig." Er worden vervolgens drie groepen onderscheiden: degenen met een score van 1 tot en met 4 (ongelukkig), degenen met een score van 5 of 6 (niet gelukkig, niet ongelukkig) en degenen met een score van 7 tot en met 10 (gelukkig)

Tevredenheid

Of mensen tevreden zijn wordt gemeten aan de hand van de volgende vraag: "Kunt u op een schaal van 1 tot met 10 aangeven in welke mate u tevreden bent met het leven dat u nu leidt?" Een 1 staan voor volledig ontevreden en een 10 voor volledig tevreden. Mensen met een score van 1 tot en met 4 worden geclassificeerd als ontevreden, degenen met een score

van 5 of 6 worden aangemerkt als "niet tevreden, niet ontevreden" en degenen met een score van 7 tot en met 10 worden beschouwd als tevreden.

Gestandaardiseerd huishoudinkomen

Het gestandaardiseerd inkomen is het besteedbaar inkomen, gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. De huishoudens zijn naar hoogte van hun gestandaardiseerd inkomen in vier groepen (kwartielen) verdeeld.

Onderwijsniveau

Het onderwijsniveau van de hoogst gevolgde opleiding. Er is hier niet gekozen voor hoogst behaald onderwijs, omdat jongeren in de leeftijd van 18 tot 25 jaar vaak hun opleiding nog niet hebben afgerond en een vergelijking op basis van de afgeronde opleiding daardoor niet goed mogelijk is. In dit hoofdstuk worden een laag, middelbaar en hoog onderwijsniveau onderscheiden.

Een laag onderwijsniveau omvat basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo of vwo, de entreeopleiding en de voormalige assistentenopleiding mbo. Een middelbaar opleidingsniveau omvat de bovenbouw van de havo of vwo, de basisberoepsopleiding (mbo 2), de vakopleiding (mbo 3) en de middenkader en specialistische opleidingen mbo-4. Een hoog onderwijsniveau omvat onderwijs op het niveau van hbo of wo.

10.5 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Cijfers over het welzijn van de Nederlandse bevolking, in termen van geluk en tevredenheid met het leven zijn te vinden in [StatLine](#).

Literatuur

Beuningen van J., K. van der Houwen en L. Moonen (2014). [Measuring well-being An analysis of different response scales](#). Heerlen/Den Haag, CBS.

Beuningen, J. van , C. Jol en L. Moonen (2015). [De Persoonlijke Welzijnsindex. De ontwikkeling van een index voor subjectief welzijn](#).

11 Kinderrechten in Nederland

Auteur: Kinderrechtencollectief

Alle kinderen in Nederland hebben rechten. Deze staan beschreven in het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK of VN-Kinderrechtenverdrag) uit 1989. In Nederland trad het VN-Kinderrechtenverdrag op 8 maart 1995 in werking. Dat betekent dat Nederland gebonden is aan dit verdrag en een inspanningsverplichting heeft om de rechten uit dit verdrag te verwezenlijken. In dit verdrag zijn zowel burger- en politieke rechten, als economische, sociale en culturele rechten opgenomen, die gelden voor alle kinderen tot 18 jaar.

11.1 Inleiding

Nederland telde begin 2020 3,3 miljoen kinderen van 0 tot 18 jaar. Op Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, bijzondere Nederlandse gemeenten, wonen ruim vijfduizend kinderen. Cijfers en data zijn belangrijke bronnen om te weten hoe de rechten van deze kinderen worden nageleefd. Daarom wordt in dit hoofdstuk aan de hand van beschikbare data gekeken in hoeverre de Landelijke Jeugdmonitor jaarlijks inzicht kan geven in de naleving van kinderrechten in Nederland. Hiervoor worden de algemene beginselen van het VN-Kinderrechtenverdrag als leidraad gebruikt. De vier algemene beginselen zijn artikel 2 (het non-discriminatiebeginsel), artikel 3 (het belang van het kind), artikel 6 (het recht op leven en ontwikkeling) en artikel 12 (het recht op participatie). Dit zijn kernartikelen die volgens het VN-Kinderrechtencomité ten grondslag liggen aan het gehele IVRK. De vier algemene beginselen moeten, gelet op de holistische werking van het IVRK, worden betrokken bij de interpretatie en toepassing van alle andere artikelen in het IVRK.

Het doel van dit hoofdstuk is om te verkennen of, en zo ja, in hoeverre de Landelijke Jeugdmonitor mogelijkheden biedt om deze vier algemene beginselen te monitoren. Per artikel wordt uitgelegd wat er in het artikel staat en hoe dit artikel wordt geïnterpreteerd op basis van de *General Comments* van het VN-Kinderrechtencomité en het Handboek Internationaal Jeugdrecht.¹⁾ Daaropvolgend staan mogelijke indicatoren waarmee de naleving van deze vier algemene beginselen kan worden gemonitord. Deze indicatoren hebben een signalerende functie en geven in dit geval een aanwijzing over de mate van uitvoering van een van de algemene beginselen van het IVRK en vormen geenszins een conclusie op zich. De indicatoren in dit hoofdstuk zijn afgewogen door de leden van het Kinderrechtencollectief. De indicatoren zijn een suggestie, en kunnen behulpzaam zijn bij het monitoren van de doelstelling om het VN-Kinderrechtenverdrag in de volle breedte te

¹⁾ Een *General Comment* is een nadere uitleg door het VN-Kinderrechtencomité van één of meer artikelen van het VN-Kinderrechtenverdrag. Deze uitleg wordt beschouwd als een gezaghebbende interpretatie van de rechten die in het IVRK beschreven staan. De inhoud van de *General Comments* is mede gebaseerd op de jarenlange ervaring van het VN-Kinderrechtencomité met het volgen en beoordelen van de wijze waarop het VN-Kinderrechtenverdrag wordt uitgevoerd in alle verdragslanden. Zie voor de *General Comments*: www.kinderrechten.nl/general-comments-van-het-vn-kinderrechtencomite/.

M. Blaak e.a. (2012), *Handboek Internationaal Jeugdrecht*, Leiden: Stichting Defence for Children.

implementeren in Nederland. Het Kinderrechtencollectief hoopt hiermee regelmatig de mate van implementatie van het IVRK te signaleren en discussie op gang te brengen over het borgen van kinderrechten in onze samenleving.

Het Kinderrechtencollectief

In het [Kinderrechtencollectief](#) bundelen organisaties hun krachten om op te komen voor de belangen van kinderen en toe te zien op de borging van kinderrechten in de Nederlandse wet, beleid en praktijk. Het collectief bestaat uit de kernleden *Defence for Children*, *Kinderpostzegels*, *Nationale Jeugdraad (NJR)*, *Save the Children*, *Terre des Hommes Nederland* en *UNICEF Nederland*, met als adviseur het *Nederlands Jeugdinstituut* en heeft daarnaast nog vele andere partners.

11.2 Het non-discriminatiebeginsel (artikel 2)

Artikel 2 geeft aan dat Nederland alle rechten uit het VN-Kinderrechtenverdrag moet eerbiedigen en waarborgen zonder discriminatie. Dit betekent dat alle rechten uit het IVRK gelden voor alle kinderen en dat gewaarborgd moet worden dat alle kinderen in Nederland toegang hebben tot de in het VN-Kinderrechtenverdrag genoemde beginselen en voorzieningen. Er mag geen ongeoorloofd onderscheid worden gemaakt naar geslacht, afkomst, handicap, geloofsovertuiging, culturele achtergrond, seksuele geaardheid, huidskleur, taal, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, welstand, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn of haar ouder. Daarnaast staat in lid 2 dat kinderen beschermd moeten worden tegen alle vormen van discriminatie en bestraffing op grond van de omstandigheden, activiteiten of overtuigingen van de ouders of familieleden van het kind.

Toepassing op Nederland

Het afgelopen jaar is er in de media, in publieke debatten en in de politiek aandacht geweest voor discriminatie en racisme. Hoewel het vooral over volwassenen ging, hebben ook kinderen van zich laten horen. Het Kinderrechtencollectief schreef een discussiepaper op basis van beschikbare informatie en interviews met kinderen van kleur en organiseerde een expertsessie over kinderrechten en racisme. Uit deze sessie kwam naar voren dat er weinig informatie is over racisme en discriminatie tegen kinderen, en de ervaringen van kinderen zelf hiermee, zowel in het Europees deel van het Koninkrijk en nog meer in Caribisch Nederland.²⁾

Om te kijken hoe het in Nederland gaat met de naleving van artikel 2 IVRK is het van belang om aan kinderen en jongeren zelf te vragen hoe en wanneer zij discriminatie ervaren, of zij weten wat ze kunnen doen en hoe ze discriminatie kunnen melden als zij dit ervaren.

²⁾ [Experts in gesprek over racisme en kinderrechten.](#)

In onderstaande tabel worden drie voorbeelden van mogelijke indicatoren benoemd om te kunnen monitoren hoe het gaat met de naleving van artikel 2 van het VN-Kinderrechtenverdrag.

11.2.1 Mogelijke indicatoren voor monitoring van de naleving van artikel 2 van het VN-Kinderrechtenverdrag

Indicator	Data jaarlijks beschikbaar in Jeugdmonitor?	Data elders beschikbaar?	Toelichting
Aantal meldingen van discriminatie jegens kinderen bij instanties, uitgesplitst naar racisme, LHBT ¹⁾ , beperking, leeftijd.	Nee	Deels, in het jaarlijkse rapport <i>Discriminatiecijfers</i> . ²⁾	In 2021 zijn voor het eerst discriminatiecijfers van de Kinderombudsman in het rapport <i>Discriminatiecijfers</i> opgenomen. De Kinderombudsman ontving 13 klachten over discriminatie, uitsluiting en pesten met een discriminatoir karakter. De data van andere instanties en meldpunten zijn niet uitgesplitst naar leeftijd, of minderjarigheid wordt niet geregistreerd.
Aantal gemeentelijke discriminatiemeldpunten met een aparte procedure voor kinderen.	Nee	Nee	Momenteel zijn deze data niet beschikbaar.
Herzeningen schooladvies kinderen zonder en met migratieachtergrond.	Nee	Ja, via CBS open data ³⁾ en het jaarlijkse rapport <i>De Staat van het Onderwijs</i> van de Onderwijsinspectie.	In 2018 (pag. 19) concludeerde de inspectie van het onderwijs dat leerlingen zonder en met migratieachtergrond een vergelijkbare kans op definitieve onder advisering hadden. Leerlingen zonder migratie-achtergrond hebben een iets grotere kans op over advisering. ⁴⁾

¹⁾ Staat voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuele- en transgender-persoenen.

²⁾ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/discriminatiecijfers-in-2020>

³⁾ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84274NED/table?dl=50056>

⁴⁾ <https://www.onderwijsinspectie.nl/binaries/onderwijsinspectie/documenten/rapporten/2018/04/11/technische-rapporten-hoofdpijnen/TECHNISCH+RAPPORT+ONDERWIJSKANSEN+EN+SEGREGATIE.pdf>

11.3 Het belang van het kind (artikel 3)

In het eerste lid van artikel 3 staat dat de belangen van het kind een eerste overweging moeten vormen bij alle beslissingen over kinderen, zowel bij een beslissing over een individueel kind als over een groep kinderen. Dit betekent dat in de besluitvorming altijd wordt gekeken wat het belang van het kind is, inzichtelijk gemaakt wordt hoe dit belang is meegewogen en waarom er (eventueel) in afwijking van het belang van het kind is besloten. Daarvoor is het nodig te beoordelen welke gevolgen er voor de rechten van het kind zijn, en daarmee te bekijken welke impact voorgesteld beleid, begroting of toewijzing van budgetten voor het kind heeft.³⁾

³⁾ [General Comment No. 14 \(2013\)](#) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration.

Toepassing op Nederland

Of en hoe het belang van het kind wordt meegewogen in besluitvorming rondom beleid en regelgeving kan inzichtelijk gemaakt worden door het aantal gemeenten dat een kinderrechtenstrategie heeft ontwikkeld, of door inzicht te krijgen in welke afweging wordt gemaakt bij het opstellen van beleid en in hoeverre er wordt gekeken naar de impact van keuzes en besluiten voor kinderen. Een voorbeeld daarvan is het instellen van een gemeentelijke generatietoets waarin de impact van voorgenomen gemeentelijk beleid op mensen in verschillende leeftijdsgroepen vooraf moet worden getoetst.⁴⁾ Op nationaal niveau zou inzichtelijk gemaakt kunnen worden of bij nieuwe wetgeving of beleid is gekeken naar de impact van deze nieuwe regelgeving op kinderen. Zo worden bijvoorbeeld de effecten op de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de VN, de *Sustainable Development Goals*, inzichtelijk gemaakt doordat het is opgenomen in het integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving.⁵⁾

11.3.1 Mogelijke indicatoren voor monitoring van de naleving van artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag

Indicator	Data jaarlijks beschikbaar in Jeugdmonitor?	Data elders beschikbaar?	Toelichting
Aantal gemeenten dat een kinderrechtenstrategie heeft ontwikkeld.	Nee	Nee	Momenteel zijn deze data niet beschikbaar.
Het aandeel nieuwe wetgeving of beleid waarbij gekeken is naar de impact van deze nieuwe regelgeving op kinderen.	Nee	Nee	Momenteel zijn deze data niet beschikbaar.

11.4 Het recht op leven en ontwikkeling (artikel 6)

In artikel 6 van het VN-Kinderrechtenverdrag is het recht op leven en ontwikkeling van een kind vastgelegd. Nederland moet in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en ontwikkeling van het kind waarborgen.

Dit betekent een veilige omgeving creëren, waarin kinderen zich goed kunnen ontwikkelen en ongestoord kunnen opgroeien. Het gaat om lichamelijke, mentale, geestelijke, morele, psychologische en sociale ontwikkeling.⁶⁾ Dit raakt aan alle artikelen in het IVRK, zoals het recht op spelen (artikel 31), het recht op een toereikende levensstandaard (artikel 27 IVRK), het recht op onderwijs (artikel 28 en 29 IVRK), en het recht op informatie (artikel 17). Ook de artikelen die gaan over bescherming van kinderen tegen geweld en uitbuiting (in het

4) <https://www.ser.nl/nl/Publicaties/almelo-generatietoets>

5) Zie voor het integraal afwegingskader: www.kcwj.nl/kennisbank/integraal-afwegingskader-beleid-en-regelgeving. De zeventien Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de VN zijn niet specifiek gericht op kinderen of het VN-Kinderrechtenverdrag, maar raken kinderen en hun rechten wel. De zeventien ontwikkelingsdoelen zijn: 1) Geen armoede, 2) Geen honger, 3) Goede gezondheid en welzijn, 4) Kwaliteitsonderwijs, 5) Gendergelijkheid, 6) Schoon water en sanitair, 7) Betaalbare en duurzame energie, 8) Waardig werk en economische groei, 9) Industrie, innovatie en infrastructuur, 10) Ongelijkheid verminderen, 11) Duurzame steden en gemeenschappen, 12) Verantwoorde consumptie en productie, 13) Klimaatactie, 14) Leven in het water, 15) Leven op het land, 16) Vrede, Justitie en sterke publieke diensten en 17) Partnerschap om doelstellingen te bereiken. Elk jaar meet het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) hoe Nederland ervoor staat op deze zeventien doelen. *Vijfde Nationale SDG rapportage* van 19 mei 2021: *Vijfde Nederlandse SDG Rapportage* (sdgnederland.nl)

6) M. Blaak e.a., (2012) *Handboek Internationaal Jeugdrecht*. Leiden: Stichting Defence for Children.

bijzonder artikel 19, 32 t/m 39 IVRK) zijn belangrijk voor de optimale ontwikkeling van het kind. Ouders hebben de primaire verantwoordelijkheid voor de opvoeding en ontwikkeling van het kind (artikel 5, 18, 20 en 25 IVRK). Deze verantwoordelijkheid moet worden gerespecteerd en er moet passende hulp en bijstand worden geboden als dat nodig is.

Toepassing op Nederland

De Landelijke Jeugdmonitor geeft een breed beeld van de situatie van de jeugd. Hieronder staan een aantal voorbeelden van indicatoren om de rechten gekoppeld aan de ontwikkeling van kinderen te monitoren.

11.4.1 Mogelijke indicatoren voor monitoring van de naleving van artikel 6 van het VN-Kinderrechtenverdrag

Indicator	Data jaarlijks beschikbaar in Jeugdmonitor?	Data elders beschikbaar?	Toelichting
Aantal en aandeel kinderen (tot 18 jaar) dat niet naar school gaat, per leeftijd	Nee	Verzuimbrief van de Minister van OCW. ¹⁾ In 2019 was het aantal kinderen dat langer dan drie maanden thuiszit toegenomen tot 4 790. Volgens de Landelijke Oudervereniging Balans ²⁾ waren er in het schooljaar 2018/'19 14 897 geregistreerde thuiszitters.	Momenteel zijn er geen landelijke data beschikbaar over het aantal kinderen tot 18 jaar dat niet naar school gaat per leeftijd of uitgesplitst naar PO en VO. Samenwerkingsverbanden beschikken over cijfers, maar definiëren en registreren niet allemaal op dezelfde manier.
Aantal verhuisbewegingen van kinderen (in gezinnen) tussen asielzoekerscentra	Nee	In 2020 vonden er 3 330 verhuizingen plaats van kinderen (in gezinnen). 2 030 verhuizingen waren op initiatief van COA en 650 op verzoek van de bewoner. 1 250 betroffen doorstroomplaatsing naar AZC. ³⁾	
Aantal meldingen bij Veilig Thuis voor kindermishandeling (inclusief seksueel misbruik)	Ja, in 2020 zijn 62 470 meldingen van kindermishandeling ontvangen waarvan 1 930 meldingen van seksueel misbruik. ⁴⁾		
Aantal meldingen van seksuele uitbuiting van kinderen	Nee	Naar schatting 1 300 bij CoMensha gemelde minderjarige slachtoffers in 2019. Dit blijkt uit de Slachtoffermonitor Mensenhandel (2020) van de Nationaal rapporteur mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (NRM). ⁵⁾	De Nationaal Rapporteur meldt dat gemiddeld een op de vijf slachtoffers in beeld is bij CoMensha.
Aantal kinderen dat gebruik maakt van jeugd-ggz	Nee	Nee	Er zijn op dit moment geen landelijke cijfers die het aantal kinderen en jongeren in de specialistische jeugd-ggz in kaart brengen. Wel houdt de Landelijke Jeugdmonitor bij hoeveel kinderen en jongeren jeugdzorg (waaronder jeugd-ggz) ontvangen. ⁶⁾

11.4.1 Mogelijke indicatoren voor monitoring van de naleving van artikel 6 van het VN-Kinderrechtenverdrag (vervolg)

Indicator	Data jaarlijks beschikbaar in Jeugdmonitor?	Data elders beschikbaar?	Toelichting
Aantal kinderen met overgewicht	Ja, het percentage kinderen (2 tot 18 jaar) met overgewicht neemt toe in de periode 2000-2020. ⁷⁾		
Aantal kinderen in gezinnen met een inkomen tot aan lage inkomensgrens, tenminste 1 jaar	Nee	Ja, CBS open data. Bijna 8 procent van de kinderen groeit ten minste 1 jaar op in gezinnen met een inkomen tot aan lage inkomensgrens. ⁸⁾	In Jeugdmonitor StatLine zijn wel cijfers beschikbaar over het aantal kinderen in een bijstandsgesin of in een huishouden met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. Deze cijfers worden op dit moment echter niet uitgesplitst naar duur van de inkomenspositie.
Aantal kinderen in gezinnen met een inkomen tot aan lage inkomensgrens, langdurig (4 jaar of langer)	Nee	Ja, CBS open data. 3,2 procent van de kinderen groeit langdurig (4 jaar of langer) op in gezinnen met een inkomen tot aan lage inkomensgrens. ⁹⁾	In Jeugdmonitor StatLine zijn wel cijfers beschikbaar over het aantal kinderen in een bijstandsgesin of in een huishouden met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. Deze cijfers worden op dit moment echter niet uitgesplitst naar duur van de inkomenspositie.
Aantal kinderen in huishoudens met een inkomen onder het sociaal minimum, ijkpunt in Caribisch Nederland	Nee	Ja, CBS open data. In totaal leven 1 400 kinderen in Caribisch Nederland in huishoudens met een inkomen onder het sociaal minimum ijkpunt. ¹⁰⁾	De data worden uitgesplitst naar Bonaire, Sint Eustatius en Saba en is respectievelijk 29 procent, 41 procent, 28 procent van de minderjarigen waarvoor een sociaal minimum is vastgesteld. 600 kinderen zijn niet ingedeeld in deze tabel.

¹⁾ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?did=2020D03501&id=2020Z01665

²⁾ <https://balansdigitaal.nl/wp-content/uploads/2021/02/Thuiszitters-Tellen.pdf>

³⁾ Bron: Ministerie van Justitie en Veiligheid

⁴⁾ <https://jmopendata.cbs.nl/#/JM/nl/dataset/20278NED/table?ts=1621524544989>

⁵⁾ <https://www.nationaalrapporteur.nl/publicaties/rapporten/2020/10/16/slachtoffermonitor-mensenhandel-2015-2019>

⁶⁾ <https://jmopendata.cbs.nl/#/JM/nl/navigatieScherm/thema?themaNr=20201>

⁷⁾ <https://jmopendata.cbs.nl/#/JM/nl/dataset/71851ned/table?dl=516F8>

⁸⁾ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84868NED/table?dl=4B024>

⁹⁾ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84868NED/table?dl=5B3DD>

¹⁰⁾ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84786NED/table?dl=542EF>

11.5 Het recht op participatie (artikel 12)

Op grond van artikel 12 hebben kinderen het recht om hun mening vrij te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen. Deze mening dient te worden gehoord en aan deze mening moet passend belang worden gehecht. Binnen de context van artikel 12 vormt de capaciteit van het kind om zijn of haar mening kenbaar te maken (ook in juridische procedures) het criterium voor de beoordeling welke waarde aan de mening kan worden toegekend. De impact die het besluit op het kind kan hebben moet hierbij ook worden meegewogen. Hoe groter de impact van de uitkomsten op het leven van het kind, hoe belangrijker het is dat passend gewicht wordt gehecht aan de mening van het kind. Ook volgt uit dit artikel dat aan kinderen wordt teruggekoppeld wat er met hun mening is gedaan.

Zo ervaren kinderen dat er naar hen wordt geluisterd en dat ze serieus worden genomen.⁷⁾ Het is belangrijk dat participatie betekenisvol is en structureel is geborgd.

Toepassing in Nederland

De participatie van kinderen en jongeren heeft de laatste jaren veel aandacht gekregen bijvoorbeeld in familierechtzaken en jeugdrecht, door middel van Kinderministers en Kinderburgemeesters, door meer inspraak in het onderwijs of vele ad hoc initiatieven. Het inzichtelijk maken van het aantal jeugdleden kan een indicatie zijn van jeugdparticipatie op lokaal niveau.⁸⁾ Op nationaal niveau is het percentage nieuwe wetgeving waarin kinderen inspraak hebben gehad een graadmeter.

11.5.1 Mogelijke indicatoren voor monitoring van de naleving van artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag

Indicator	Data jaarlijks beschikbaar in Jeugdmonitor?	Data elders beschikbaar?	Toelichting
Aantal gemeenten met een jeugdraad en/of een ander georganiseerd instrument/instituut	Nee	Nee	Momenteel zijn deze data niet beschikbaar.
Aantal provincies en waterschappen met een jeugdraad en/of een ander georganiseerd instrument/instituut	Nee	Er zijn voorbeelden van 'jeugdwaterschap' en jongerenadviesraad zoals bijvoorbeeld bij de provincie Groningen ¹⁾	Momenteel zijn deze data niet beschikbaar.
Het percentage van nieuwe wetgeving van alle ministeries dat tot stand is gekomen met inspraak van kinderen	Nee	Nee	Momenteel zijn deze data niet beschikbaar.
Percentage kinderen dat politieke actie heeft ondernomen	Ja, data beschikbaar over sociale contacten en maatschappelijke participatie, waaronder politieke acties van jongeren van 15 tot 25 jaar ²⁾		De data betreffen kinderen en jongvolwassenen in de leeftijd van 15 tot 25 jaar, uitgesplitst naar het inschakelen van media, meedoen aan handtekeningenactie, politieke actie via internet en overige acties. Kinderen onder 15 jaar worden niet meegenomen.

¹⁾ <https://www.provinciegroningen.nl/bestuur-en-organisatie/jongerenadviesraad/wat-doet-de-jongerenadviesraad/>

²⁾ <https://jmopendata.cbs.nl/#/JM/nl/dataset/20177NED/table?dl=55762>

11.6 Conclusie

Het VN-Kinderrechtenverdrag omvat vrijwel alle aspecten van het hele leven en ontwikkeling van kinderen. In dit hoofdstuk is een inkijkje gegeven in de data die daarover beschikbaar is aan de hand van de Algemene Beginselen van het VN-kinderrechtenverdrag met een aantal daaraan gekoppelde indicatoren. Deze indicatoren hebben een signalerende functie en

⁷⁾ *General comment No. 12 (2009), The right of the child to be heard.*

⁸⁾ Zie bijvoorbeeld besluit gemeente Niedorp <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR57691>

kunnen aanwijzingen geven over de mate van de naleving van kinderrechten. Met de huidige beschikbare data kunnen deze indicatoren deels worden ingevuld. De Landelijke Jeugdmonitor kan op een aantal indicatoren uitkomst bieden, voornamelijk aangaande het recht op leven en ontwikkeling (art. 6). Ook wordt er op een aantal indicatoren structureel in andere bronnen data verzameld, waarvan het het overwegen waard is om deze toe te voegen aan de Landelijke Jeugdmonitor.⁹⁾

In dit hoofdstuk wordt tegelijkertijd zichtbaar dat er niet voldoende data beschikbaar is om op basis van de voorgestelde indicatoren het VN-Kinderrechtenverdrag te kunnen monitoren. Specifiek op het recht op non-discriminatie (art. 2) en het belang van het kind (art. 3) biedt de Landelijke Jeugdmonitor op dit moment nog weinig tot geen informatie. Op een aantal indicatoren is noch in de Landelijke jeugdmonitor, noch (voor zover ons nu bekend) in andere bronnen (betrouwbare) data voorhanden, bijvoorbeeld het aantal gemeentelijke discriminatiemeldpunten met een aparte procedure voor kinderen, het aantal gemeenten dat een kinderrechtenstrategie heeft ontwikkeld en het aandeel van nieuwe wetgeving of beleid waarbij gekeken is naar de impact van deze nieuwe regelgeving op kinderen.

Voor Caribisch Nederland is het gat nog groter. De Landelijke Jeugdmonitor biedt onder andere cijfers over jongeren in Caribisch Nederland met betrekking tot gezinssamenstelling, ervaren gezondheid en welzijn, leefstijl, onderwijsdeelname, arbeidsdeelname, onveiligheidsgevoelens en pesten, maar op dit moment geen relevante informatie voor de monitoring van de implementatie van de vier leidende beginselen van het VN-Kinderrechtenverdrag op basis van de voorgestelde indicatoren in dit hoofdstuk.

Kwantitatieve data geeft slechts gedeeltelijk weer hoe in de praktijk de beginselen van het VN-Kinderrechtenverdrag worden uitgevoerd. De echte experts zijn kinderen en jongeren zelf, die we actief moeten blijven betrekken bij de vraag in welke mate hun rechten in de praktijk worden nageleefd. De in dit hoofdstuk genoemde indicatoren zijn een eerste aanzet van het Kinderrechtencollectief, ter suggestie en discussie. Het is van belang om gezamenlijk in gesprek te blijven over hoe en met welke indicatoren kinderrechten in Nederland gemonitord kunnen worden, en wat daarvoor nodig is.

⁹⁾ Voorbeelden hiervan zijn het aantal herzieningen van het schooladvies van kinderen met en zonder migratieachtergrond, het aantal verhuisbewegingen van gezinnen in asielzoekerscentra, het geschatte aantal minderjarige slachtoffers van mensenhandel en gerelateerd aan armoede het aantal kinderen in gezinnen met een inkomen tot aan de lage inkomensgrens naar duur van de inkomenspositie en het aantal kinderen in huishoudens met een inkomen onder het sociaal minimum ijkpunt in Caribisch Nederland.

12 Beleidsmedewerkers Jeugd eensgezind over impact COVID-19

Corona zorgt voor daling jeugdzorg- gebruik

Auteur: Jan Hendriks (Communicatie- en tekstbureau Blitz)

Na een stijging van jeugdzorggebruik in de periode 2015 tot en met 2019 is deze opwaartse trend in 2020 tot stilstand gekomen. Gemeenten signaleren in 2020 over nagenoeg de volle breedte een daling van jeugdzorggebruik. Een rondgang langs zeven willekeurig gekozen gemeenten wijst uit dat de uitbraak van de coronapandemie hierbij een belangrijke rol speelt. Interviews met beleidsmedewerkers Jeugd van de gemeenten Leeuwarden, Tiel, Dordrecht, Tubbergen, Dinkelland, Moerdijk en Midden-Groningen laten qua impact van corona een min of meer identiek beeld zien. Een andere conclusie uit de rondgang is dat steeds meer belang wordt gehecht aan het belang van data, met name op het vlak van monitoring.

De stijging van de kosten van jeugdzorg over het tijdvak tot en met 2019 wordt primair veroorzaakt door een langere duur van de jeugdhulp en in het verlengde hiervan een stijging van de kosten per cliënt. De trend van een stijging van de kostprijs per cliënt zet zich ook in 2020 door. "In 2019 besloeg een behandeltraject gemiddeld 347 dagen. In 2020 is dit met bijna een kwart gestegen tot 428 behandeldagen," zo illustreert Teamleider Jeugd Caroline Krijgh van de gemeente Moerdijk het landelijke beeld. Beleidsadviseur Jeugd en Onderwijs Meike Elfring van de gemeente Tiel constateert een soortgelijk beeld. "De instroom van nieuwe cliënten is weliswaar kleiner in 2020, er is echter wel sprake van een zwaardere zorgproblematiek. In 2019 bedroeg het aantal indicaties per cliënt 2,11. In 2020 is dit gestegen naar 2,33. En de gemiddelde kosten per zorgtraject zijn over dezelfde periode gestegen van €7 000 naar €10 000." Elfring wijt deze stijging mede aan een verschuiving van ambulante zorg naar verblijfszorg. Daarnaast is er meer vraag naar geestelijke gezondheidszorg en doen er zich meer crises en veiligheidsissues voor." Angela Veth, senior beleidsadviseur Jeugd bij de gemeente Dordrecht, geeft aan dat de zorgkosten in Dordrecht in 2020 gestabiliseerd zijn. "Ook wij zien een afname in aantallen, maar een stijging van de lengte van de zorgduur. De voormalige AWBZ-zorg is fors toegenomen, onder meer door meer inzet op ondersteuning van jongeren op zorgboerderijen."

Integrale aanpak

Veth waarschuwt voor een te eenzijdige focus op jeugdzorg. "Je kunt niet alles oplossen binnen de Jeugdwet. Je moet je als gemeente steeds afvragen wat de begeleiding is die een kind nodig heeft. Bij complexe gezinsproblematieken is het op een gegeven moment

misschien wel effectiever om een deel van de hulp te verleggen naar de ouders, omdat die bijvoorbeeld over onvoldoende vaardigheden beschikken om hun kind te begeleiden." Veth wijst hierbij op het belang van een integrale aanpak en krijgt op dit vlak bijval van Caroline Krijgh van de gemeente Moerdijk. "Wij zetten stevig in op een integrale samenwerking, waarbij we per situatie bekijken wat de beste vorm van hulp is. Hierbij betrekken we zoveel mogelijk alle relevante disciplines, denk hierbij onder meer aan schuldhulpverlening, maatschappelijk werk, participatie, WMO en de jeugdverpleegkundige." De gemeente Moerdijk waakt hierbij voor overregulering. "Het is voor jongeren ook goed om onderweg hobbels tegen te komen. Die helpen hen om bepaalde competenties te ontwikkelen."

Integrale kindcentra

Ook de gemeente Leeuwarden zet de laatste jaren in op een integrale aanpak. De introductie van integrale kindcentra maakt deel uit van deze ambitie. Binnen dit concept zijn een basisschool en kinderopvang onder één dak gevestigd, waarbij een multi-professioneel team aan het roer staat. "Samen het kind sterker maken is hierbij ons doel," aldus beleidsadviseur jeugd Voke de Boer. "We hebben inmiddels 30 van deze kindcentra. In enkele aandachtswijken hebben we hier begin 2019 een jeugdondersteuner aan toegevoegd, die op locatie nauw samenwerkt met de jeugdverpleegkundigen van de GGD en de sociaal werker van het gebiedsteam. De insteek is hierbij om door middel van preventie te komen tot een vermindering van het jeugdzorggebruik." Hoe groot die daling precies is, is als gevolg van corona moeilijk vast te stellen volgens De Boer. Van een eerdere beleidsmaatregel in Leeuwarden is het effect wel vast te stellen. Dit betreft de introductie van een praktijkondersteuner bij elke huisarts. "De praktijkondersteuner behandelt alle jeugdfragen en voert de eerste vijf gesprekken met jeugdige patiënten. Deze functionaris heeft vaak zelf een orthopedagogische achtergrond en is goed op de hoogte van het lokale zorglandschap. Het percentage verwijzingen door de huisarts is hierdoor teruggebracht van 50 procent naar 42 procent."

Uitbraak van corona

In alle geïnterviewde gemeenten duurde het even voordat de inrichting van de jeugdzorg was aangepast op de nieuwe coronarealiteit. In Leeuwarden is snel na de uitbraak van corona ingezet op het faciliteren van hulpverleners om digitaal zorg te kunnen bieden. Voke de Boer: "Vanuit het actieprogramma 'Foar Fryske Bern' hebben wij een speciale digitale tool ontwikkeld. Dankzij deze 'Friese jeugdhulp online' konden hulpverleners digitaal, in een beveiligde omgeving, toch contact houden met hun cliënten. Uiteindelijk hebben 1 400 hulpverleners een account aangemaakt."

De uitbraak van de coronapandemie in maart 2020 heeft in eerste instantie geleid tot een grote daling van de vraag naar jeugdhulp. "Dit is mede veroorzaakt door de berichtgeving dat alles op slot ging," weet Voke de Boer. "Veel mensen hebben hieruit geconcludeerd dat ze 'het' maar even zelf moesten regelen." Meike Elfring: "In Tiel groeiden de wachtlijsten niet. Ik denk dat mensen in het begin huiverig waren om contact te zoeken." Niet alleen zorgbehoevenden worstelden met het zorgvraagstuk. Met het wegvallen van de mogelijkheden tot fysiek contact moesten ook gemeenten zich heroriënteren op de vraag hoe ze goed zicht konden blijven houden op de jongeren binnen hun gemeentegrenzen. "Wij hebben onder meer ingezet op extra inzet van jongerenwerkers op straat," aldus Voke de

Boer van de gemeente Leeuwarden. Ook in Tiel is ervoor gekozen extra in te zetten op jongerenwerk. Er is in een oude bioscoop een Talenthouse ingericht waarin jongeren – onder begeleiding van jongerenwerkers en binnen de geldende coronamaatregelen – elkaar konden ontmoeten. Soms maakten gemeenten gebruik van minder conventionele middelen om het contact met de jongeren te borgen. “Bij ons in de regio leggen mensen hun problemen niet zo makkelijk op tafel,” zo verklaart Harald Noordhof, beleidsadviseur Sociaal Domein van de gemeenten Tubbergen en Dinkelland het initiatief van zijn gemeente om met jongeren in gesprek te blijven. “Wij hebben een lokaal bekende komediant gevraagd om een aantal shows te organiseren rondom het thema ‘corona en nu verder’. Deze shows gaan goed bezocht worden door de jongeren, zij hebben zich massaal aangemeld.”

Nauwelijks probleemgedrag

In de gemeente Moerdijk maakten ze van de nood een deugd. “Wij signaleerden een substantiële stijging van gamen onder jongeren. Onze jeugdwerkers hebben daarom via online gaming platforms juist het contact gezocht met deze groep. Gamers en chatten ging hierbij mooi hand in hand. Daarnaast hebben we educatie ingezet om ouders te helpen problematisch gamegedrag te herkennen en het gesprek met hun kind aan te gaan.” Daar waar in Moerdijk een stijging van het gamen en in Dordrecht een stijging van het blowen is geconstateerd, heeft de uitbraak van corona gemeentebreed niet tot substantieel meer overlast of probleemgedrag onder jongeren geleid. “Wel zagen wij in 2020 een stijging van het schoolverzuim onder jonge kinderen,” nuanceert Caroline Krijgh van de gemeente Moerdijk. “Ouders vonden het allemaal toch wel spannend en kozen ervoor om thuisonderwijs te geven.” Krijgh constateert, net als functionarissen van andere gemeenten, dat kinderen in het algemeen moeite hadden met de dynamiek die corona met zich meebracht. “Dan weer wel en dan weer niet naar school. Ouders die thuis werken. Sport en andere sociale activiteiten die wegvallen. Dat had wel impact. We zagen dan ook dat veel ouders gebruikmaakten van de noodopvang voor mensen met cruciale beroepen. We hebben de kwetsbare gezinnen in kaart gebracht en het voor hen ook mogelijk gemaakt om gebruik te maken van de noodopvang.”

Zorgen voor de toekomst

Lennart Top van de gemeente Midden-Groningen heeft ervaren dat corona voor sommige groepen jongeren ook een positieve spin-off met zich meebracht. “Denk dan aan jongeren in het autismespectrum, die juist gebaat zijn bij regelmaat en duidelijkheid. Sommigen vinden de afbakening met coronaregels juist overzichtelijk.” Kijkend naar de toekomst leven er onder gemeenten wel degelijk zorgen over de impact van corona. Er wordt gevreesd voor een inhaalvraag naar jeugdzorg. “Voor de groep jongeren van het basisonderwijs tot en met de brugklas van het voortgezet onderwijs maken we ons geen zorgen,” aldus Harald Noordhof namens de gemeente Dinkelland en de gemeente Tubbergen. “Dat is anders voor de groep van 14 tot en met 18 jaar. Deze groep heeft zich op verschillende terreinen 1,5 jaar niet kunnen doorontwikkelen. We hebben nog onvoldoende zicht op de gevolgen.”

Monitoren van effect jeugdhulp

Alhoewel het niveau waarop gemeenten gebruik maken van data enigszins uiteenloopt, geven alle geïnterviewden aan dat het belang van data groeit, met name op het vlak van monitoring. Alle gemeenten hebben de afgelopen jaren geïnvesteerd in de ontwikkeling van dashboardachtige oplossingen, waarin data van zorgaanbieders worden samengebracht. De complexiteit van realisatie van dergelijke oplossingen neemt toe naarmate er meer gemeenten bij betrokken zijn. Een groeiende groep gemeenten koopt collectief zorg in. De gemeente Leeuwarden trekt hierbij bijvoorbeeld samen op met 17 andere gemeentes in de provincie Fryslân, terwijl de gemeente Moerdijk de krachten heeft gebundeld met 8 andere gemeenten in de regio. "Voor ons zijn goede data vooral belangrijk om het effect van de jeugdhulp te kunnen monitoren," aldus Lennart Top, beleidsmedewerker sociaal domein van de gemeente Midden-Groningen. "Wij hebben zelf de beschikking over veel eigen cijfers over lokale jeugdhulp. De kosten per cliënt en de indicatieduur zijn hierbij belangrijke indicatoren. Daarnaast helpen data ons om bevestiging te vinden van een onderbuikgevoel dat een bepaalde vorm van zorg meer aandacht zou moeten krijgen. Als beleidsmedewerker heb ik niet zozeer interesse in individuele situaties, maar heb ik data nodig op een hoger aggregatieniveau."

Indicatoren spiegelen

Ook de gemeente Leeuwarden leunt sterk op eigen data bij het monitoren van het zorggebruik en heeft hiervoor een eigen dashboard ontwikkeld. "Hierin komt al het elektronisch berichtenverkeer samen dat heeft te maken met zorg," vertelt financieel adviseur Riëtte Scholten-Linden van de gemeente Leeuwarden. "Alle zorgaanbieders waar wij mee samenwerken zijn aangesloten op het berichtenverkeer. De database die we hiermee opbouwen geeft ons onder meer een goed inzicht in indicaties, aantallen, intensiteit, duur en verwijzers. Wij zijn sterk gefocust op het realiseren van onze eigen doelen. Ons dashboard biedt ons hiervoor voldoende houvast. Incidenteel maken wij gebruik van CBS-data om onze situatie te kunnen vergelijken met het landelijk beeld."

Daar waar CBS-data overwegend worden gebruikt als hulpmiddel bij het ontwikkelen van beleidsvoorstellen en slechts in zeer beperkte mate een rol spelen bij het monitoren van zorggebruik, heeft de gemeente Tiel haar eigen Monitor Sociaal domein juist ontwikkeld met de CBS Jeugdmonitor in het achterhoofd. Meike Elfring: "In deze monitor, die is bedoeld voor de sturing en grip van de raad op het sociaal domein, hebben wij 68 indicatoren opgenomen. Wij hebben dit breed aangelopen en er naast de Jeugdwet bijvoorbeeld ook de Participatiewet en de WMO in meegenomen. Bij de inrichting hebben we bewust zoveel mogelijk dezelfde indicatoren opgenomen als waarover het CBS rapporteert in StatLine. Denk dan bijvoorbeeld aan indicatoren als jeugdwerkloosheid en het aantal kinderen in éénoudergezinnen. Door veel indicatoren te spiegelen zijn we in staat om op strategisch niveau te monitoren."

Data als basis voor zorgprognoses

Een wens die breed leeft onder gemeenten is om met behulp van data prognoses te kunnen maken van het toekomstig zorggebruik. Dit staat echter nog in de kinderschoenen. In Moerdijk heeft men er een start mee gemaakt volgens Caroline Krijgh. "Wij werken met

twee monitors. In ons grip dashboard worden alle data vanuit registratiesystemen vertaald naar trends in zorggebruik. Daarnaast werken wij sinds kort met een prognose dashboard. Tot voor kort had dit het karakter van een Excel-sheet. Recent hebben we dit omgebouwd naar een overzichtelijk dashboard. Eind dit jaar kunnen we voor het eerst met terugwerkende kracht bekijken of de prognoses juist waren."

Juiste interpretatie

Meerdere beleidsmedewerkers wijzen op het belang van een goede interpretatie van data. Kennis van de lokale situatie en goed contact met zorgaanbieders en verwijzers worden genoemd als belangrijke voorwaarden om te komen tot een goede vertaling van data naar bruikbare managementinformatie. "In Dordrecht zagen wij een forse stijging van het taxivervoer," weet Angela Veth. "Dan is het bij de analyse handig om te weten dat er een belangrijke GGZ-locatie uit Dordrecht is verdwenen." In de gemeenten Dinkelland en Tiel spelen vergelijkbare kanttekeningen bij de interpretatie van data. "In de gemeente Dinkelland hebben we te maken met het woonplaatsbeginsel," licht Harald Noordhof toe. "Hier maken relatief veel kinderen, die hier niet geboren zijn of hier nooit gewoond hebben, gebruik van, bijvoorbeeld via pleegzorg of gezinshuizen. Dat geeft dus een vertekend beeld ten opzichte van de Rijkscompensatie." Ook in Tiel is enige kennis van de lokale situatie onontbeerlijk om te verklaren waarom de gemeente in de Betuwe een van de gemeenten is met het hoogste jeugdzorggebruik in 2020. "Tiel is van oudsher een arbeidersstad met een lage sociaal-economische status," legt Meike Elfring uit. "Daarnaast heeft Tiel een regiofunctie in Rivierenland. Veel mensen uit omliggende gemeenten maken gebruik van voorzieningen in Tiel, zoals bijvoorbeeld het theater. Dat geldt ook voor zorgvoorzieningen. Daar komt nog bij dat Tiel een hoog percentage sociale huurwoningen kent."

De daling van het jeugdzorggebruik in 2020 ten spijt signaleren de geïnterviewde beleidsmedewerkers Jeugd unaniem dat de vraag naar jeugdzorg in 2021 weer stijgt. Meerdere gemeenten houden rekening met een verdere stijging van jeugdzorghulp als gevolg van een inhaalvraag.

Annual Report Youth Monitor 2021 Summary

Introduction

Author: Ruud van Herk (Ministry of Health, Welfare and Sport)

The annual report of the 2020 National Youth Monitor, which examined the first five years of the Child and Youth Act, showed that in the period 2015 up to and including 2019 the scores for almost all social indicators were more positive, while youth care use increased to 10 percent among all young people aged 0 to 23 years. In 2020, the year of the outbreak of the coronavirus pandemic, the scores for a number of social indicators were less positive and youth care use fell back to the level of 2018.

This year's Annual Report therefore focuses primarily on differences in the living conditions of young people between 2019 and 2020. Journalist Jan Hendriks also visited seven municipalities to question them about the consequences of the coronavirus pandemic for young people and youth care, and whether they had sufficient data to determine and monitor their policy. New areas examined in the annual report of the 2021 National Youth Monitor include the number of reports of child abuse (discussed in Chapter 3), figures on non-physical sexual harassment (discussed in Chapter 8), and a chapter on monitoring children's rights (Chapter 11).

How does the 2021 Annual Report compare scores for social indicators with use of youth assistance? First of all, we look at the demographic development of young people, followed by developments in the use of youth assistance, and then we examine the trends in a number of social themes, including children in families on income support, school, work, safety and substance use. The state of affairs of these themes may influence the well-being of young people, which is described in Chapter 10. The state of youth in the BES islands is described separately.

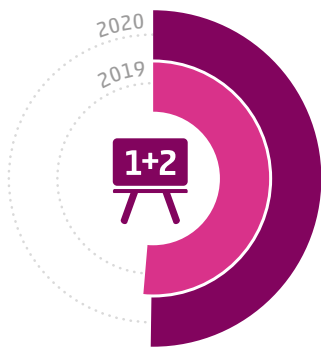
Youth care use and social indicators

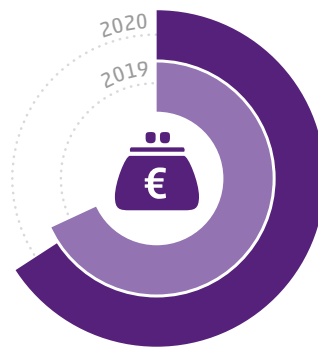
Youth care
9.7%* 10%
 of young people under 23 years
 have received youth care

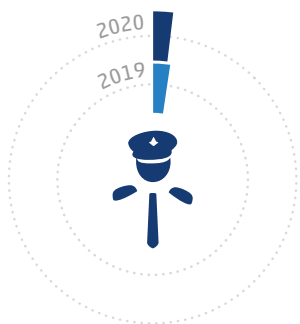
Living and growing up
6.2% 6.2%
 of minors live in a family on
 income support

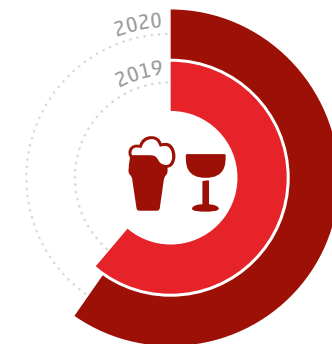
School
50.2%* 51.3%
 of third-year secondary general
 students enrolled in VMBO

Work
65.9% 68.3%
 of 15 to 26-year-olds
 have a paid job

Crime
1.6%* 1.8%
 of young people aged 12 to 24 years
 are crime suspects

Alcohol consumption
59.7% 61.2%
 of young people aged 12 to 24 years
 occasionally drink alcohol

* These figures are provisional

Chapter 2 on demographic trends among young people shows that the share of young people (0 to 24 years) in the population is falling. This is partly due to elderly people living longer. The number of births has also declined, from approximately 200 thousand at the start of this century to around 170 thousand annually in the past four years. The number of births is expected to increase from 2024 to 2035. This increase is partly because there will be more women around 30 years old than currently the case and partly because many people who are now in their twenties are postponing having children until they are in their thirties. The total number of young people will fall slightly until 2027, after which it will start to rise. Immigration is one of the causes of this rise. Compared to 2019, immigration flows of young people from China and India declined. Non-western young immigrants were most often from Turkey and the Caribbean part of the Kingdom (both approximately 3 thousand). Furthermore, the number of teenage mothers has declined by approximately two-thirds since 2000 and was down 1.2 thousand in 2020.

Chapter 3 sets out how the use of youth care developed in 2020, where we can observe a coronavirus effect. The number of unique young people (0 to 22 years) receiving youth care dropped to 429 thousand in 2020, which is 9.7 percent of all young people in the Netherlands. This brought the number back to the 2018 level. This national trend differs per municipality and region. In municipalities such as Urk, Raalte and Staphorst, for example, the use of youth assistance (0 to 17 years) fluctuated around 6 percent of all young people in those municipalities, whereas in the municipality of Tiel it was nearly 20 percent. The differences in the use of youth assistance (0 to 17 years) between large cities were also considerable: in Rotterdam 9 percent, Amsterdam 13 percent and Utrecht 16 percent. A striking development is the reduced recourse to youth assistance. Perhaps young people who regularly use youth assistance felt this need less during the coronavirus pandemic. The number of recommendations in relation to child abuse rose by 20 percent, the number of reports by 12 percent. Because more people were at home during the coronavirus year of 2020, there were also more requests for advice (+45 percent) from non-professionals.

A key indicator for the use of youth assistance is the number of children growing up in a family on income support¹⁾ (Chapter 4). That number of children has declined slightly to 6.2 percent of all children up to the age of 18. However, by the end of 2020, there were also 40 thousand underage children living in families of which at least one parent received a TOZO (Temporary Support Scheme for Self-Employed Persons) benefit. Minors in income support families, more than a quarter of whom are of Dutch origin, often lived with their mother only. The younger the children, the more often their household's debts were greater than their possessions.

Chapter 5 shows that increasingly few children went to prevocational secondary education (VMBO). The consequences of the coronavirus pandemic were also visible in education. In 2020, school recommendations in group 8 were lower, while the success rates in prevocational secondary education (VMBO), senior general secondary education (HAVO) and pre-university education (VWO) approached 100 percent. Fewer young people were in employment in 2020 and youth unemployment rose for the first time since 2013 (Chapter 6). The second half of 2020, however, showed a partial recovery in youth employment. Young people experienced high pressure of work less often in 2020 than in 2019; among young people not in education the pressure of work was highest among shelf-stackers, social

1) Significant, Regionale verschillen in gebruik van jeugdhulp met verblijf, 2018. https://jeugdmonitor.cbs.nl/sites/default/files/2018-06/J-178142%20D_0.pdf

workers, group and residential supervisors. The municipalities with the highest labour participation in 2019 were Veere (85 percent), Urk, Boekel, Staphorst and Reusel-De Mierden (84 percent).

Coronavirus measures, such as closing the catering industry and halting festivals, may be linked to the decline in substance use (Chapter 7). Fewer 12 to 17-year-olds drank alcohol in the past year, and the percentage of excessive drinkers decreased among 18 to 24-year-olds. There was also less smoking among young adults, with the exception of a growing number of young women (18 to 24 years) who used cannabis in the past year.

In 2020, the figures on (juvenile) delinquency showed a fall (Chapter 8). Pickpocketing in particular showed a strong decrease. A new item in the Annual Report is victimisation of non-physical sexual harassment. One in five young adults between the ages of 18 and 23 have experienced this form of harassment, with women usually being the victims and men the perpetrators. Approximately 10 percent of victims of non-physical sexual harassment experienced consequences. The measurement in 2020 counts as a baseline measurement and will be repeated in 2022 and 2024.

The circumstances in which young people in the Caribbean Netherlands (Bonaire, St Eustatius and Saba) live differ per island. At the beginning of 2020 on St Eustatius, almost as many young people (about 40 percent) lived in a single-parent family as in a family with both parents. The rest lived independently or with another family member. On Bonaire 56 percent of young people lived in a family with both parents and on Saba half of the young people lived in a family with both parents. Many young people on Bonaire and Saba do not see their future in the islands. They would prefer to emigrate to mainly the Netherlands or the United States after completing their education.

The scores on the social indicators discussed above may also have an impact on the well-being of young people (Chapter 10). This chapter looks at young adults aged 18 to 24. The HBSC well-being study, which is conducted by the Trimbos Institute, Utrecht University and the Netherlands Institute for Social Research and which also includes young people aged 15 and over, is conducted every four years, but not in 2020. As in the past, young people report a high level of well-being. However, in 2020, the number of young people who are very satisfied with their lives fell somewhat and the middle group (not dissatisfied/not satisfied) increased slightly. Young adults aged 18 to 21 had a higher personal well-being than young adults aged 22 to 24, and men aged 18 to 24 had a high personal well-being more often than women in that age group. Men especially had fewer worries about the financial future and a greater sense of security. In 2020, young adults had less daily contact with family through either seeing, talking to or exchanging messages with them. Young women are more likely to consider this family contact very important than young men. Although this was highly valued by the majority of young adults, women were more likely to consider personal development more important than men.

In summary, the year 2020 was, due to the coronavirus pandemic and the related measures and support schemes, a special year in many areas such as school, labour participation, social contacts, welfare, etc. On the whole, the number of children in families on income support did not increase. However, 2020 also saw children in families using the TOZO scheme. The well-being of young adults aged 18 to 24 remained high despite a small decline, although women have more difficulty than men with having fewer social contacts and experience more unsafety. The figures on non-physical sexual harassment, which 1 in 5 young people

experience, illustrate this. For those in education, it was a year with pros and cons, less classroom teaching and contact with friends, but high pass rates. Participation in the labour market recovered somewhat in the second half of 2020 and youth care use fell back to the level of 2018, with repeat appeals for care falling sharply.

What remained in 2020 were the differences in the use of youth assistance between municipalities. Striking are the scores of municipalities with many orthodox religious orders, such as Urk and Staphorst, with a high percentage of young people, few single-parent families, high labour participation and a low use of youth assistance. Other scores raise questions: in Rotterdam, for example, there are many single-parent families and a relatively large number of young people living in families on income support, and the use of youth assistance for 0 to 17-year-olds is relatively low (9 percent) compared to other large cities, such as Amsterdam (12 percent) and Utrecht (16 percent).

One of the aims of the Youth Monitor is to raise questions using data on the use of youth assistance and social indicator scores. In order to get a better picture of the reality behind these figures, governments, scientists and other parties involved are challenged to carry out further (benchmark) research in order to explain these different scores between municipalities and regions. For this research, a multitude of data can be used, of which only a selection is presented in the annual report of the Youth Monitor. The search can begin on the [Youth Monitor website](#) and continue in the [Youth Monitor StatLine](#), where numerous data can be combined as desired.

1. Young people in the Netherlands (Chapter 2)

On 1 January 2021, the Netherlands had nearly 4.9 million young people aged below 25 years, representing 28 percent of the population. This was still 30 percent in 2001. Among these young people, 3.3 million were minors (0 to 17) and more than 1.5 million young adults (18 to 24 years). Since 2004, the number of 0 to 3-year-olds has fallen from 818 thousand to 682 thousand in 2021. This fall was mainly due to the decline in the number of births. The number of 0 to 3-year-olds is expected to rise from 2024 to 2035, partly because there will be more women around 30 years old than currently and partly because many people who are now in their twenties are postponing having children until they are in their thirties. For example, 26 percent of babies in 2020 were born to mothers aged 35 or over, up from 20 percent twenty years ago. The average age of the mother at the birth of the first child increased by one year during this period, from 29.1 to 30.1 years. The number of children born to teenage mothers fell to almost 1.2 thousand in 2020. This makes the Netherlands one of the countries in the European Union with the lowest number of teenage mothers per thousand 15 to 19-year-old girls. Most teenage mothers in the Netherlands, over 80 percent, are 18 or 19 years of age. The provinces with the lowest percentages of young people are Limburg, Zeeland and Drenthe. Municipalities with a relatively large number of orthodox religious orders and student cities have a relatively young population. In 2020 more university students moved from their parental homes to a university town than in previous years. Twenty-eight percent of all young people in the Netherlands had a migration background, compared to 22 percent twenty years ago. In the three largest cities, Amsterdam, Rotterdam and The Hague, around 60 percent of young people had a migration background in 2021. The share of children living in single-parent families has risen steadily over the past two decades, as has the number of children living with unmarried parents. In 2021, 16 percent of minors (538 thousand out of 3.3 million) lived in single-parent households.

About 1 in 100 children spend their entire childhoods in a single-parent household. A third spend part of their childhood in a single-parent household.

2. Youth care and reports of child abuse (Chapter 3)

In 2020, the number of young people who received youth care fell by 3.2 percent to 429 thousand. That is 9.7 of all young people aged below 23 years of age. This is the first time that the number of young people receiving youth care has fallen since the Child and Youth Act took effect on 1 January 2015. This fall can largely be attributed to lower intake, which dropped by 12 percent in 2020. The intake was particularly lower in April and May during the first wave of the Coronavirus pandemic. During this period, more than 30 percent fewer youth care tracks were started than in the same period in 2019. The difference in intake between 2019 and 2020 was smallest in the months of June, November and December. Of the more than 263 thousand new youth care tracks in 2020, 94 percent concerned youth assistance. All months of 2020 saw fewer youth assistance tracks started than in 2019. Of the newly started youth assistance tracks, nearly 90 thousand were referred by a general practitioner, 83 thousand by the municipality, and 91 thousand via another channel. Referrals to youth assistance by general practitioners fell the most in 2020. The share of referrals by general practitioners has been declining since 2015, while the share of referrals by municipalities has been rising. In 2020 the number of referrals via municipalities fell by 8 percent. As opposed to the declining number of young people receiving youth care, the number of reports of and recommendations regarding child abuse increased in 2020. *Veilig thuis* (the support and reporting service for victims of domestic violence and child abuse) organisations issued more than 63 thousand recommendations regarding child abuse, which is an increase of 20 percent compared to 2019. The number of reports of child abuse rose from nearly 56 thousand in 2019 to more than 62 thousand in 2020, an increase of 12 percent. The rise in the number of requested recommendations in relation to child abuse is largely attributable to people involved in a non-professional capacity, such as family members and neighbours. The number of requests for a recommendation by this group rose by 8 thousand to 28 thousand. Approximately 34 thousand recommendations were requested by persons involved in a professional capacity, such as police officers, social workers or doctors. The vast majority of reports of child abuse (83 percent) in 2020 were made by persons involved in a professional capacity. They made a total of 52 thousand reports, 5 thousand more than in 2019. The number of reports by non-professionals rose in the same period from 7.6 thousand to 9.6 thousand.

3. Growing up on income support (Chapter 4)

At the end of 2020, 6.2 percent of all children younger than 18 were living in a family where at least one parent was on income support. This percentage remained unchanged relative to 2019. In absolute terms, the total number fell by one thousand to 203 thousand. Of the 203 thousand minors in income support families, 169 thousand were members of families on income support both at year-end 2019 and year-end 2020. More than a quarter of minors in income support families, 57 thousand, have a Dutch background. The remaining 72 percent of minors in income support families have a migration background, with minors of Syrian, Moroccan and Turkish decent constituting the largest sub-groups. Relative to 2019, there has been no significant change in distribution by migration background. The Temporary Bridging Scheme for Self-Employed Professionals (Tozo) was introduced on 1 March 2020 to alleviate

the consequences of the Coronavirus crisis. The aim of this scheme is to help as many companies as possible survive the Coronavirus crisis. The Tozo is regarded as an income support-related benefit, resulting in a sharp rise in the number of persons receiving an income support-related benefit from March 2020. At the end of 2020, 40 thousand additional minors were members of a family where at least one parent received a Tozo benefit and no other income support(-related) benefit. Of young people aged between 15 and 26, more than 45 thousand received an income support benefit (excluding Tozo) at the end of 2020. This is 1.8 percent of all young people in this age category. This number has gone up by more than 6 thousand relative to 2019. Furthermore, 9 thousand young people applied for a Tozo benefit at the end of 2020. In 2019, two out of three income support families were single parent families, mostly single mothers. In 2019, families on income support with minor children had an average disposable income of 2,050 euros per month. This is an average of 1,000 euros per year more than in 2018. The younger the children, the less disposable income a family on income support usually has and the more often the family's debts are greater than their possessions. Nearly 9 in 10 of young families ran the risk of falling into poverty in 2019. This means that their income is lower than the [low-income threshold](#) of Statistics Netherlands (CBS). This is not only because of their relatively low disposable incomes, but also because of the relatively large sizes of these families.

4. School (Chapter 5)

In the 2020/21 school year, there were nearly 188 thousand pupils in the third year of secondary education (excluding practical education and special education schools at secondary level). Approximately half (50.2 percent) of these pupils were in prevocational secondary education (VMBO). This share has been falling for some years now. This was 54.2 percent in 2015/16 and 51.3 percent in 2019/20. The drop was largest in the basic vocational programme (VMBO-b). The more urban a municipality, the lower the share of pupils on a VMBO programme. In non-urban municipalities with fewer than 500 addresses per square kilometre, 54.5 percent of pupils in the third year of secondary education were on a VMBO programme in 2020/21. In highly urbanised residential municipalities (2,500 or more addresses per square kilometre), this was 47.1 percent of pupils. In the 2019/20 school year, the final primary education exam in group 8 was not held due to the Coronavirus pandemic. Consequently, the teacher's first recommendation could not be adjusted upwards and it was adopted as the final recommendation. As a result, the average final recommendation was lower than in previous years. For example, 58.5 percent of the eighth-graders received a recommendation for prevocational secondary education (VMBO)/senior general secondary education (HAVO) or higher in 2018/19; in 2019/20 this was 55.2 percent. The share of pupils in secondary education (excluding years 1 and 2) that progressed to the next year was higher in the 2019/20 school year than a year previously (88.1 percent versus 83.9 percent 2019). The share of pupils that remained in the same year (4.5 percent versus 7.2 percent) or who transferred to a lower education level (3.6 percent versus 4.7 percent) was lower. The percentage of examinees obtaining a certificate normally differs depending on education level. For years, the pass rates have been highest at VMBO-b and VMBO-k and lowest at HAVO. In the 2019/20 school year, however, the pass rates for all education levels rose to near 100 percent due to the Coronavirus pandemic. Due to the exceptional situation and the fact that some pupils had counted on the central exam to raise their grades, pupils were allowed to take a result-enhancement test for a maximum of two or three VMBO-b and VMBO-k subjects.

5. Work (Chapter 6)

In 2020, the percentage of young people aged 15 to 26 in work fell for the first time since 2014, and youth unemployment numbers rose. The net employment rate fell from 68 percent in 2019 to 66 percent in 2020. This decline was stronger among young people in education than among those not in education. In the third and fourth quarters of 2020, the youth employment rate partially recovered. While the employment rate of young people declined in 2020, the labour participation rate of their parents, if they live in the same household, did not or barely fall. Youth unemployment increased from 6.1 percent in 2019 to 8.3 percent in 2020. School pupils or students were more often unemployed (9.6 percent) than young people not in education (6.1 percent). The unemployed labour force includes everyone who is not in paid employment, but who is looking for work and can start work in the short term. The majority of young people in employment, 55 percent, had a flexible employment relationship in 2020. This percentage fell somewhat between 2017 and 2020 after having increased each year between 2009 and 2017. This decrease was particularly strong in the past year; in 2019, 58 percent of employed young people had a flexible employment relationship. The share of young people in permanent employment increased from 36 to 39 percent between 2019 and 2020, and the share of self-employed has remained fairly constant at 6 percent in recent years. The decline in the percentage of young people in a flexible employment relationship between 2019 and 2020 was significantly stronger among young people not in education (from 38 to 33 percent) than among employed young people still in education (from 71 to 70 percent). The Netherlands Working Conditions Survey (NEA), conducted by CBS and TNO, shows that younger workers were significantly more likely than older workers to report that their work had come to a halt or could not be performed due to Coronavirus: 7 percent among 15 to 26-year-olds versus 1 percent among 27 to 74-year-olds. This is partly due to the fact that a relatively large number of young people work in industries where work was halted during the period in which the questionnaire was administered (fourth quarter of 2020), such as the hotel and catering industry and culture, sports and recreation. The percentage of young people with mental fatigue complaints due to work was almost as high as in 2019; the percentage of young people who said they often or always experienced high work pressure was lower in 2020 than a year earlier. Job satisfaction continued to increase among younger workers in 2020. In 2020, 79 percent of younger workers were satisfied or very satisfied with their jobs.

6. Substance use and health (Chapter 7)

In 2020, 28 percent of young people aged 12 to 17 reported that they had drunk alcohol at some point in the past 12 months. A year earlier, this was still 35 percent. This is the first time since 2014 that the share of drinkers among young people in this age group has declined. This decline is entirely attributable to 12 to 17-year-old girls. Among young adults aged 18 to 24, the share of drinkers has not changed since 2014. In 2020, 85 percent of both men and women of this age group drank alcohol at some point. In this age group, however, the share of excessive drinkers has fallen from 14 percent in 2019 to 10 percent in 2020. This is almost entirely due to the decrease among 18 to 24-year-old men: from 17 to 10 percent. Excessive drinking among young adult men has been on a downward trend for years. In 2020, 4 percent of young people aged 12 to 17 said they smoked occasionally, and 2 percent said they smoked daily. These percentages are similar to those in 2019. Among young adults aged 18 to 24, the share of smokers decreased from 28 to 23 percent between 2019 and 2020, while the share of daily smokers remained constant at 12 percent. In recent years,

the share of (daily) smokers among young adult men and women has shown a downward trend. Among young people aged 12 to 17, 7 percent said in 2020 they had used cannabis in the past twelve months; over 1 percent used another drug, such as amphetamines, XTC, cocaine or magic mushrooms. Among young adults aged 18 to 24, the figures were 26 and 15 percent respectively. In both age groups, there was no difference from 2019 in cannabis use or use of other drugs. In the period 2018 to 2020, 88 percent of young adults aged 18 to 24 rated their health as good or very good. Among men of this age, this share was 91 percent, and among young women 86 percent. Of the 18 to 24-year-olds, 87 percent had good mental health. This was also more common among men than women: 91 versus 82 percent. Smokers and cannabis users were less likely to have good mental health in the 18-to-24 age group. The number of drugs used also makes a difference to mental health.

7. Crime (Chapter 8)

According to preliminary figures, nearly 49 thousand young people were registered as crime suspects in 2020. That is 1.6 percent of all young people aged 12 to 24. Between 2010 and 2018, the share of suspects among 12 to 24-year-olds dropped by more than half. After an increase in 2019, this share decreased again in 2020. The share of registered suspects is lower among women than among men and there are also differences between men and women in the type of crime of which young people are suspected. Drugs and firearms offences, for example, are virtually non-existent among girls, and the share of vandalism and crimes against public order is much lower among girls than among boys. The highest share of registered suspects among boys and girls in all age categories is in the category of property crime. These include shoplifting, bicycle theft and swindling. The share of young registered suspects of pickpocketing, shoplifting and house burglary dropped more sharply in 2020 relative to 2012 than for many other types of crime. For example, the share of young people suspected of pickpocketing had fallen by 55 percent; for shoplifting and house burglary, the decrease was 27 percent and 30 percent respectively.

In 2020, almost 1 in 5 young people aged 16 to 23 experienced non-physical sexual harassment, where there was no physical contact with the perpetrator but the perpetrator was physically present. That is 300 thousand young people. The most common forms of sexual harassment were being stared at in a sexual manner, or sexually oriented remarks or jokes (both 10 percent). Apart from in the 'real world', where the perpetrator is physically present, sexual harassment can also take place online. In 2020, 16 percent of 16 to 23-year-olds said they had been victims of online sexual harassment in the past year. That is 280 thousand young people. The most common forms of online sexual harassment were receiving nude photos or sexual videos (8 percent), asking for sexual photos or videos, and making sexually offensive comments (both 6 percent).

8. Caribbean Netherlands (Chapter 9)

On 1 January 2021, nearly 7 thousand people aged 0 to 24 years lived in the Caribbean Netherlands, which equals 27 percent of the population. Bonaire and St Eustatius had particularly higher birth rates in 2020. On Saba, the birth rate was the same as in 2019. At the start of 2020, more than half of young people in the Caribbean Netherlands lived with both parents, 28 percent lived with one parent and 7 percent lived independently, whether or not with a partner and/or child. The rest of the young people in the Caribbean Netherlands,

11 percent, were members of another household. As in the rest of the world, the consequences of the Coronavirus pandemic have affected the Caribbean Netherlands in many areas. In foreign migration this is most visible in the lower number of young adult emigrants in 2020. In general, fewer young adults left for the other countries within the Caribbean part of the Kingdom of the Netherlands (Curaçao, Aruba and Sint Maarten). Furthermore, fewer people left Bonaire and Saba for the European Netherlands in 2020. These are often young adults who leave for the European Netherlands for their education and later return to one of the Caribbean islands of the Kingdom of the Netherlands. In Saba it also concerns a lower number of students of the Saba University School of Medicine returning to the US and Canada.

In 2020, 54 percent of young people aged 15 to 24 living in the Caribbean Netherlands had a low level of education, 40 percent a secondary level and 5 percent a high education level. Many young people in this age group are still in education and will obtain a diploma at a higher level. On all three islands, about half of the young people was in education in 2020. After obtaining their diploma, almost half of the pupils aged between 11 and 17 in secondary or secondary vocational training on Bonaire (46 percent) and Saba (48 percent) still want to follow an education. A smaller part wants to work or start their own business. The pupils do not necessarily see their future on Bonaire or Saba. Following their education, 37 percent of the pupils on Bonaire prefer to go to the Netherlands and 22 percent to the United States; 17 percent prefer to stay on Bonaire. Of the pupils on Saba, 9 percent want to stay on the island, 34 percent want to go to the Netherlands, 29 percent to the United States. A large share of the young people in the Caribbean Netherlands were not in work in 2020 and gave the fact that they were in training or studying as the reason for not being able to work. Of young people aged between 15 and 24, 41.3 percent were in paid employment. Participation in the labour market was highest on Bonaire, at 42.7 percent, followed by Saba (41.7 percent) and St Eustatius (32.1 percent).

9. Well-being of young people (Chapter 10)

Young adults in the age category 18 to 24 years were generally happy about and satisfied with their lives in 2020. However, at 84 percent, the share of happy young adults in 2020 was slightly lower than in 2019, when it was 88 percent. This percentage of satisfied young people has remained stable for years, at between 85 and 86 percent. However, this dropped to 81 percent in 2020. The share of young adults with high personal well-being was 70 percent in 2020, as it was in 2019. However, some aspects of personal well-being did change between 2019 and 2020. For example, the share of young adults who scored 7 or higher in the area of finances, financial future, education or profession increased. Institutional confidence increased the most. In 2019, 53 percent had a 7 or higher in this area, in 2020 this was 64 percent. The only area where there was a decrease was satisfaction with social life. In 2019, 85 percent were satisfied with it, in 2020 this was 80 percent. Of the young people, 31 percent had daily contact with family in 2020. This is less than in 2019 when it was still 38 percent. The share of young people who had daily contact with friends and neighbours is unchanged. Although the majority of the population considers social contacts and relationships with others important or very important, this is even more the case for young adults (94 percent) than for the over-25s (90 percent). The importance of regular social contact with others for young adults is reflected in life satisfaction. This is particularly true with respect to regular contact with friends. Personal development is important or very important for 94 percent. Gaining new knowledge and experiences was especially relevant for young adults. Ninety-seven and ninety-six percent of them respectively considered this

important or very important. Meeting challenges was also important or very important to 88 percent of young people. Transferring knowledge to others was relatively less important to young people than the other forms of personal development. Nevertheless, more than three quarters of young people considered it important or very important.

10. Children's rights (Chapter 11)

Author: Dutch NGO Coalition for Children's Rights

All children in the Netherlands have rights. These are described in the United Nations Convention on the Rights of the Child. This convention includes civil and political rights as well as economic, social and cultural rights that apply to all children up to the age of 18. Figures and data are important sources to know how the rights of these children are being respected. The purpose of this chapter is to explore whether, and if so, to what extent the National Youth Monitor offers possibilities to monitor the observance of children's rights. For this purpose, the four general principles of the UN Convention on the Rights of the Child are used as a guideline: the principle of non-discrimination (Article 2), the best interests of the child (Article 3), the right to life and development (Article 6) and the right to participation (Article 12). For each article, it is explained how this article is interpreted on the basis of the General Comments of the UN Committee on the Rights of the Child and the Manual of International Children's Law. This is followed by possible indicators to monitor compliance with these four general principles. These indicators have been weighed up by the members of the Children's Rights Collective. These indicators can be partly filled in with the currently available data. The National Youth Monitor can offer a solution for a number of indicators, mainly concerning the right to life and development (Art. 6). There is also data collected structurally in other sources for a number of indicators, which could be considered for inclusion in the National Youth Monitor. At the same time, it is clear that there are not enough data available to monitor the UNCRC based on the proposed indicators. Specifically on the right to non-discrimination (Art. 2) and the best interests of the child (Art. 3), the National Youth Monitor currently provides little or no information. For a number of indicators, there are no (reliable) data available in the National Youth Monitor, nor (as far as is known) in other sources, for example the number of municipal discrimination reporting centres with a separate procedure for children, the number of municipalities that have developed a children's rights strategy and the share of new legislation or policy that looks at the impact of this new legislation on children. For the Caribbean Netherlands, the gap is even wider. The indicators mentioned in this chapter are a first step of the Children's Rights Collective, for suggestion and discussion. It is important to continue the dialogue on how and with which indicators children's rights can be monitored in the Netherlands and what is needed to do so.

Medewerkers

Auteurs

1. Inleiding

Ruud van Herk (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport)

2. Jongeren in Nederland

Dominique van Roon

3. Jeugdzorggebruik en meldingen kindermishandeling 2020

Rudi Bakker

4. Opgroeien in bijstand

Daniël Herbers en Kai Gidding

5. School

Marijke Hartgers en Kiki van Neden

6. Werk

Willem Gielen

7. Middelengebruik en gezondheid

Kim Knoops

8. Veiligheid

Michelle van Rosmalen, Lianne Jong en Willem Gielen

9. Jongeren in Caribisch Nederland

Carel Harmsen en Mark Ramaekers

10. Welzijn van jongeren

Moniek Coumans

11. Kinderrechten

Kinderrechtencollectief

12. Gemeenten

Jan Hendriks (Communicatie- en tekstbureau Blitz)

Redactie

Linda Fernandez Beiro

Brigitte Hermans

Astrid Pleijers

Martijn Souren

Eindredactie

Karolien van Wijk